

50 việc bố mẹ nên làm vì Con

Bạn kiếm thật nhiều tiền vì con cũng không bằng làm 50 việc này vì con.

- ✿ Cho con một thế giới bình yên
- ✿ Rèn cho con có thói quen tốt
- ✿ Khơi dậy ham muốn học hỏi kiến thức của trẻ
- ✿ Dạy con biết sống độc lập
- ✿ Rèn cho con có những phẩm chất tốt
- ✿ Hãy tạo cho con một ngày mai tươi sáng

TÓM TẮT NỘI DUNG:

Bố mẹ cần phải dạy con biết phán đoán, biết lựa chọn, biết nắm lấy cuộc sống theo lý trí. Cũng đôi khi bố mẹ cần buông tay để con tự làm vì con trẻ cần phải được độc lập. Điều đó không có nghĩa là bố mẹ sống vô trách nhiệm, mà vì trong quá trình lớn lên con trẻ cần có sự dìu dắt, hướng dẫn, quan tâm và dạy cách nắm bắt tương lai cuộc sống của mình chứ không phải là làm hộ con.

Nhiều bậc phụ huynh thắc mắc không biết mình nên làm gì? Và cuốn sách này chính là câu trả lời hay nhất. Con trẻ cần gì ở bố mẹ? Đó là một thế giới bình yên, cần được rèn luyện thói quen tốt đẹp, cần được học hỏi tri thức và học cách trải nghiệm cuộc sống... Những điều ấy không thể tách khỏi sự giáo dục của bố mẹ. Cuốn sách này đã đúc rút ra “50 việc bố mẹ nên làm vì con” trong cuộc sống hàng ngày. Tuy chỉ là những việc nhỏ thôi, nhưng chính những việc ấy lại dạy con thành người có chí, thành tài trong nay mai. Cuốn sách trình bày ngắn gọn, súc tích, dễ hiểu và rất dễ áp dụng. Qua những việc làm ấy sẽ khiến bố mẹ hiểu được trách nhiệm của mình trong việc dạy dỗ con trẻ. Bạn kiếm thật nhiều tiền vì con cũng không bằng làm 50 việc này vì con.

LỜI TỰA

Mỗi đứa trẻ là một món quà quý giá độc nhất vô nhị trên thế giới này, nên bố mẹ cần phải tập trung tinh thần, sức lực, trí tuệ, tâm huyết và tình yêu dành cho trẻ. Hãy nuôi dạy con bằng chính trái tim mình để đưa bé đến bến bờ hạnh phúc. Bố mẹ chính là người kỹ sư tạo ra bé, xây con đường trưởng thành cho bé, và giúp cho bé có được những tương lai huy hoàng. Bố mẹ cầm trong tay chiếc chìa khóa vàng giúp con thành người, lập nghiệp, sống cuộc đời được trọn vẹn mỹ mãn.

Chính vì thế bố mẹ cần phải dạy con học cách tự phán đoán, lựa chọn và nắm bắt một cách lý trí về cuộc đời này. Nhiều khi bố mẹ cũng cần phải buông tay để con tự làm vì con cần phải sống tự lập. Điều đó không có nghĩa yêu cầu bố mẹ trở thành những bậc làm cha làm mẹ vô tình vô nghĩa, vì bé luôn cần có sự giúp đỡ, dìu dắt, quan tâm của bố mẹ trong quá trình khôn lớn. Lúc nào con trẻ cũng cần có bố mẹ dạy dỗ cách nắm bắt cuộc sống trong tương lai.

Chính vì điều này mà nhiều bố mẹ lo lắng: Như thế bố mẹ nên làm gì và không nên làm gì? Cuốn sách này chính là câu trả lời hay nhất. Thực ra, con trẻ cần bố mẹ cho mình một thế giới hòa bình, cần phải được rèn có những thói quen tốt, cần phải biết cách học hành ra sao, cần phải học bản lĩnh sinh tồn, và học cách có được những phẩm chất đáng quý; và cái trẻ cần hơn nữa chính là một ngày mai tươi sáng! Những điều ấy trẻ sẽ không làm được nếu như không có sự song hành của bố mẹ.

Xuất phát từ những vấn đề này, chúng tôi đã nghiên cứu rất nhiều quá trình trưởng thành của những nhân vật nổi tiếng. Qua đó đúc rút ra con trẻ cần phải có được trụ cột cuộc đời, sức mạnh tinh thần từ bố mẹ. Đây chính là 50 việc bố mẹ nên phải làm cho con cái. 50 việc này không phải là những việc gì ghê gớm, khó khăn, và cũng không phải là những việc không thực hiện được, mà chỉ là những việc vụn vặt hàng ngày trong cuộc sống. Nhưng chính nhờ những việc nhỏ bé ấy đã làm nên thành công của rất nhiều nhà khoa học, nhà kinh doanh, nhà văn, chính trị gia...

Tuy chúng tôi không dám mong rằng trẻ sẽ thành những nhân vật vĩ đại qua 50 việc này, nhưng 50 việc này có tác dụng vô cùng quan trọng, mang tính quyết định cho quá trình phát triển của con trẻ. 50 việc này đủ để cho bố mẹ suy nghĩ về tình trạng giáo dục trong gia đình và qua đó sẽ có những gợi mở để đem đến cho trẻ nền giáo dục tốt nhất.

Trẻ lớn khôn không chỉ dựa vào nhà trường, cũng không đơn giản là dựa vào sách vở, mà đa phần dựa vào những lời dạy bảo của bố mẹ trong cuộc sống hàng

ngày, nhìn vào tấm gương của chính bố mẹ. Sự thành công của con trẻ không chỉ là chúng có kiến thức phong phú, kỹ năng cao siêu, điều quan trọng hơn là bố mẹ có những cách giáo dục sâu sắc và độc đáo.

Vì vậy, chúng tôi mong rằng 50 việc bố mẹ nên làm vì con ấy sẽ nhắc nhở, gợi mở cho các bậc phụ huynh điều gì đó, và các bậc phụ huynh cần phải làm được và tin rằng, 50 việc này sẽ là phương hướng để dạy dỗ con cái, giúp cho trẻ phát triển lành mạnh, tốt nhất.

Chương I

CHO CON MỘT THẾ GIỚI BÌNH YÊN

“Hoang dại sinh ra hoang dại, nhân ái sinh ra nhân ái, đó chính là chân lý. Bạn đối xử với trẻ bằng tâm lòng thiếu sự đồng cảm thì trẻ sẽ trở thành người không biết đồng cảm. Bạn nên đối xử thân thiện với trẻ vì đó là cách tốt nhất để rèn cho trẻ sống thân thiện, hòa đồng.”

(Herbert Spencer – Anh)

Các chuyên gia giáo dục của Ý cho biết, người lớn hay thể hiện những nỗi lo vô cơ. Nguyên nhân có thể liên quan đến những vụ bạo lực của thời niên thiếu. Bố mẹ cần phải biết rằng, mỗi hành vi của bố mẹ đều ảnh hưởng đến trẻ, không chỉ ảnh hưởng bây giờ, mà còn ảnh hưởng đến tương lai sau này của trẻ. Vì vậy, bố mẹ cần phải đem đến cho trẻ một thế giới bình yên. Thế giới bình yên không quyết định bởi việc nhà to hay nhỏ, thiết bị nhiều hay ít, mà quyết định bởi những người trong gia đình có thường xuyên trò chuyện, có yêu thương, có tôn trọng lẫn nhau hay không. Cho trẻ được hưởng một thế giới bình yên chủ yếu xuất phát từ tình yêu thương giữa bố và mẹ. Tình yêu thương này sẽ đem đến cho trẻ cảm giác an toàn tốt nhất. Thực tế đã chứng minh rằng, hoàn cảnh gia đình có ảnh hưởng lớn, vô cùng quan trọng và mang tính quyết định với sự trưởng thành của trẻ.

Bố mẹ biết cách sống chắc chắn sẽ xây dựng cho mình một gia đình đầm ấm. Đó là mấu chốt quan trọng để tạo cho trẻ có nền tảng giáo dục tại gia đình tốt nhất, giúp cho trẻ được giao lưu, trò chuyện với bố mẹ trong bầu không khí gia đình hòa thuận. Cho trẻ một thế giới yên bình nghĩa là đã mở ra một cánh cửa lớn giúp trẻ đi đến cuộc sống thành công và hạnh phúc. Điều này còn quý giá hơn tất cả mọi của cải, tiền bạc trên đời.

I. Thường xuyên lắng nghe tâm sự của trẻ

“Chúng ta không nên đưa ra những lời bình luận ra vẻ biết rõ lắm để thể hiện mình là người rất thông minh. Điều chúng ta cần làm là lắng nghe, tìm cách hiểu đối phương, tìm hiểu xem người ta nghĩ như thế nào, cảm nhận ra sao và tại sao lại như vậy”.

(Benjamin Franklin – Mỹ)

Cuộc sống hiện nay của chúng ta có quá nhiều áp lực, nhưng đã là bố mẹ thông minh thì dù có mệt mỏi đến đâu cũng không quên lắng nghe những lời con trẻ nói. Biến những lời nói của trẻ thành liều thuốc thần tiên giúp mình thư giãn tinh thần. Trẻ coi bố mẹ là chỗ dựa vững chắc của mình, bố mẹ trò chuyện với trẻ nhiều thì chúng sẽ được lớn lên trong vui vẻ. Đây chính là việc mà bố mẹ muốn nhìn thấy và vui sướng nhất.

Trong lòng chúng ta luôn có một cánh cửa bí mật, ai hiểu được thì mới mở được. Cách giáo dục cũng vậy, cũng đòi hỏi phải phù hợp với nội tâm của trẻ. Áp dụng những biện pháp thô bạo sẽ không đem lại hiệu quả gì. Nhiều bố mẹ không hiểu vấn đề này nên vẫn giáo dục trẻ theo kiểu roi vọt. Hậu quả là trẻ không chấp nhận sự giáo dục ấy, ngày càng hư hơn và bố mẹ dạy dỗ càng vất vả hơn.

Thực ra, nếu muốn có chiếc chìa khóa để mở lòng trẻ thì cách hiệu quả nhất chính là lắng nghe. Nhịp sống hiện đại rất nhanh, bố mẹ cực nhọc làm việc cả ngày rất vất vả, về đến nhà chỉ muốn được hưởng không gian yên tĩnh. Vì lý do đó nên nhiều bố mẹ rất khó chịu nếu trẻ nói nhiều.

Làm một người nói giỏi không hay bằng một người biết lắng nghe giỏi. Bố mẹ trò chuyện bình đẳng với con cái thì sẽ tìm hiểu được rất nhiều thông tin phát triển của trẻ, còn trẻ thì đón nhận được sự tự tin cần có ở người lớn. Đây chính là sự bình đẳng về tâm lý, giúp trẻ ngay từ nhỏ đã nhận được sự tôn trọng của mọi người.

Các bé trai rất muốn được người khác lắng nghe mình nói. Sự lắng nghe của bố mẹ sẽ tạo cho các bé trai có thêm tính hài hước. Đàn ông có tính hài hước thì đi đến đâu cũng được mọi người đón nhận nồng nhiệt. Để tạo ra người đàn ông có tính hài hước thì trước hết cần phải có những người sống quanh họ biết lắng nghe. Khán giả đầu tiên của họ chính là bố mẹ mình. Bố mẹ cần phải biết lắng nghe trẻ nói chuyện, cần phải biết kiên nhẫn lắng nghe, có lòng nhiệt tình lắng nghe và điều quan trọng nhất là phải biết nghệ thuật lắng nghe.

Các bé gái cũng rất muốn được người khác lắng nghe mình nói. Bố mẹ biết lắng nghe sẽ giúp cho các bé trở thành những cô gái có tố chất. Khi bố mẹ đã trở thành khán giả tuyệt vời thì đương nhiên họ cũng chính là những người biết trò chuyện với trẻ, như vậy họ sẽ trở thành người bạn tâm giao của con, con gái sẽ không giấu

bố mẹ điều gì. Làm được điều này thì bố mẹ và con cái sẽ chẳng bao giờ phải lo đến chuyện không có gì để nói với nhau.

Con cái rất coi trọng việc bố mẹ có biết lắng nghe mình nói hay không. Bố mẹ đạt tiêu chuẩn luôn là những người chú trọng đến việc mình lắng nghe sẽ có ảnh hưởng thế nào tới trẻ. Vì họ biết từ nhỏ trẻ đã biết tạo dựng mối quan hệ xã hội trên tinh thần bình đẳng và tôn trọng lẫn nhau. Như vậy có ích trong việc rèn cho trẻ có cách suy nghĩ độc lập. Nếu bạn thấy con mình ít nói hoặc nói lấp bắp, không bao giờ chịu lắng nghe người khác nói thì bạn phải nhận thức được rằng mình đã mắc phải sai lầm lớn là “không kiên nhẫn lắng nghe trẻ nói”. Khi ấy bạn cần phải tiến hành điều chỉnh thái độ của mình ngay. Nếu không, bạn sẽ hối hận suốt đời.

Mọi hiểu nhầm, khoảng cách, nghi ngờ giữa bố mẹ và con cái đều xuất phát từ nguyên nhân “không hiểu nhau”. Với con mình bạn đã thực sự hiểu được trẻ muốn gì hay chưa? Bạn đã dành cho con sự giáo dục cũng như là giúp đỡ cần thiết nhất hay chưa?

Bố mẹ biết lắng nghe con trẻ nói sẽ dễ dàng có được mối quan hệ tốt với con cái. Lắng nghe là một bộ môn nghệ thuật, là một tri thức quan trọng. Chỉ khi nào bạn biết chú ý lắng nghe con trẻ nói thì bạn mới đối xử chân thành được với con. Vậy thì bạn nên lắng nghe trẻ nói ra sao?

(1). Có tư thế lắng nghe đúng:

Qua một cuộc nghiên cứu xã hội cho thấy, khi diễn đạt lòng mình bạn dùng từ hay đến đâu, mỹ miều thế nào thì cũng chỉ truyền tải được 7%, ngữ điệu diễn đạt sẽ truyền tải được 38%, và biểu hiện trên bộ mặt và tư thế sẽ truyền tải được 55% ý của lòng mình muốn nói. Kết quả nghiên cứu này cho thấy, tư thế và biểu lộ trên khuôn mặt của người chú ý lắng nghe đóng vai trò quan trọng trong việc truyền đạt lòng mình.

Vì vậy, bố mẹ trong khi lắng nghe con trẻ nói thì cần phải biết vận dụng ngôn ngữ cơ thể và ánh mắt để khuyến khích con nói. Bạn cần phải có những tư thế, biểu hiện tình cảm lắng nghe thực sự, khi lắng nghe cần phải tập trung tinh thần, và luôn tìm ra những trọng điểm của cuộc nói chuyện.

Trước hết, bố mẹ lúc nào cũng cần phải nhìn thẳng vào con cái khi nghe chúng nói, không được nhìn theo kiểu trên nhìn xuống dưới. Thứ hai, người ngồi hơi nghiêng về phía trước. Đây là tư thế cho thấy bạn đang thích lắng nghe. Trong cuộc sống hàng ngày nhiều bậc phụ huynh đã tự tạo ra “hàng rào” khi nghe trẻ nói chuyện như là lấy hai tay che mắt, khoanh tay lại hoặc là lật giờ từng trang tạp

chí...

Các bậc phụ huynh làm vậy không biết rằng đối với trẻ những hành vi ấy như ngầm nói bố mẹ không hề để ý gì đến những lời con nói, thậm chí là không thích nghe. Lâu dần trẻ sẽ không còn muốn nói nữa. Khi người lớn chúng ta nhận ra giữa bố mẹ và con cái ít trò chuyện với nhau thì đã muộn rồi. Lúc ấy cánh cửa lòng trẻ đã sập lại trước mắt chúng ta, muốn mở cánh cửa ấy ra lần nữa sẽ vất vả hơn.

(2). Có hứng thú lắng nghe

Không chỉ trẻ con mà ngay bản thân người lớn chúng ta cũng sợ phải nghe người ta nói: “Ồi dào tôi biết từ lâu rồi...” Chúng ta không được làm vậy với người đồng trang lứa, và cũng không được làm thế với trẻ con, nếu không là thiếu tôn trọng trẻ.

Chúng ta hay gặp cảnh: Trẻ hết giờ học về đến nhà thấy mẹ đang nấu cơm trong bếp liền hào hứng nói: “Mẹ ơi, con kể cho mẹ nghe một chuyện...”. Con chưa nói dứt lời bà mẹ đã nhú mồm đáp: “Làm xong bài tập chưa?” Con vừa đi học về thì làm sao đã làm xong bài tập về nhà được. Thế là bà mẹ nổi trận lôi đình nói: “Không đi làm bài tập đi, làm xong bài tập nói gì thì nói!” Như thế trẻ đành phải âm ức đi làm bài.

Khi làm xong bài tập thì chúng chẳng còn muốn trò chuyện với bố mẹ nữa rồi. Còn bố mẹ thì cũng quên sạch chuyện con muốn nói gì với mình. Như thế là cơ hội trò chuyện quý báu giữa cha mẹ và con cái đã biến mất hoàn toàn.

Bạn phải biết rằng, chúng ta quan tâm tới trẻ không đơn thuần là quan tâm tới việc chúng có nóng, lạnh hay không; ăn ở, đi lại ra sao mà còn phải biết quan tâm đến những chuyện con thích, quan tâm tới sự phát triển của tâm hồn trẻ. Bạn thích thú những chuyện con nói thì bạn sẽ thấy thích thú khi được nói chuyện với con. Thường thì hàng ngày chúng ta sẽ hay gặp những chuyện như trẻ vừa nói vài ba câu thì người lớn đã phát chán lên nói: “Biết rồi, đừng có quấy rầy nữa!” “Con thích làm gì thì làm, ai có thời gian nghe con nói vớ vẩn!” Thực ra, bạn làm thế này đã tự tạo trở ngại cho việc trò chuyện với con cái.

Bố mẹ cần phải học cách lắng nghe trẻ nói, nhất là những lúc trẻ đang hào hứng nói. Bạn cần phải phản hồi lại hứng thú của trẻ bằng ngôn ngữ ngắn gọn, bằng ánh mắt và cử chỉ. Chỉ có như vậy thì trẻ mới sống tích cực hơn vì đã được bạn chú ý. Như thế lâu dần chúng sẽ thấy mình được tôn trọng và mình là người có giá trị. Đây chính là cách để rèn cho trẻ biết tự khẳng định bản thân mình, tự chấp nhận nhân cách con người của mình.

(3). Đừng để tức giận bịt kín lỗ tai:

Đã là con người thì dù ít hay nhiều cũng sẽ mắc sai lầm. Chính vì thế trẻ không thể tránh khỏi những sai lầm này nọ. Mỗi khi trẻ mắc sai lầm bố mẹ đều trách cứ con bằng cách nhìn chủ quan của mình. Trẻ ra sức thanh minh thì bố mẹ càng tức giận và lại nghĩ: “Đã sai còn cãi cớ, đúng là vô phương cứu chữa”. Thế là cứ lớn giọng nói con: “Nhớ là không được giải thích, cãi lại gì hết!”

Thực sự không phải chuyện gì trẻ cũng sai. Khi bạn nghĩ oan cho trẻ thì bạn có thể tưởng tượng ra rằng trẻ ám ức đến mức nào không? Dù sau bạn có xin lỗi trẻ thì cũng đã làm tổn thương chúng rồi. Chúng tôi đã gặp rất nhiều trẻ có vấn đề nghiêm trọng về tâm lý. Chúng đã bỏ qua quyền lợi được giải thích của mình và ôm mãi ám ức trong lòng. Nguyên nhân cũng chỉ vì ở nhà suốt ngày chúng nghe bố mẹ nói câu: “Không được cãi!” Dần dần hình thành vấn đề tâm lý trong trẻ.

Cứ như vậy đến khi vấn đề tâm lý của trẻ bộc phát ra thì bố mẹ lại hối hận nói: “Tại sao mình không biết sớm nhỉ?” Thực tế thì vấn đề tâm lý này của con trẻ luôn được thể hiện trong cuộc sống hàng ngày. Chẳng qua là do bố mẹ quá độc đoán nên con trẻ càng tuyệt vọng. Vì vậy, các chuyên gia tâm lý cho rằng, nếu bố mẹ không bao giờ nghe con nói thì chúng sẽ mắc bệnh tự kỷ. Lớn lên phải mất thời gian điều trị tâm lý dài thì mới khôi phục lại bình thường.

(4). Nhìn nhận một cách lý trí những ý kiến non nớt của trẻ:

Trẻ con rốt cuộc vẫn là trẻ con nên bố mẹ cần phải có thái độ bao dung đối với những lời nói, cử chỉ non nớt của trẻ. Bố mẹ đặt tiêu chuẩn sẽ luôn có những cách nghĩ tôn trọng trẻ, cho dù suy nghĩ của chúng có ấu trĩ đến đâu thì bố mẹ cũng không coi thường hay chế nhạo. Bố mẹ sẽ dẫn dắt, chỉ bảo con khi có cơ hội phù hợp. Đó chính là cách trao đổi, trò chuyện tốt nhất.

Khi trẻ nói ra ý kiến của mình thì thái độ chăm chú của bố mẹ chính là cách tôn trọng nhân cách con trẻ của bố mẹ. Khi trẻ nói vẫn còn sai sót thì bố mẹ có thể bổ sung thêm. Khi trẻ nói sai thì bố mẹ có thể uốn nắn. Nhưng tất cả phải được tiến hành trên nền tảng bình đẳng và hiểu biết. Chẳng hạn như có thể nói: “Ý của bố khác với con, bố thấy... tốt hơn. Con thấy thế nào?” hoặc là “Mẹ cho rằng... con nghĩ kỹ xem sao nhé rồi đưa ra ý kiến”. Đừng bao giờ hắt gáo nước lạnh, chế giễu, đả kích những cách suy nghĩ chưa chín chắn của trẻ. Nếu không trẻ sẽ trở thành kẻ nhút nhát, ít nói và cuối cùng là không chịu trò chuyện với bố mẹ.

Tóm lại, bố mẹ cần phải học cách lắng nghe, chứ không phải là mắng mỏ trẻ, càng không được luôn mồm áp đặt quan niệm của mình lên trẻ. Nhiều khi, trẻ cũng

như người lớn chúng ta, cần phải là người nghe, chứ không phải là một người dạy bảo. Bố mẹ biết lắng nghe sẽ luôn được con trẻ yêu quý, con đường lớn lên của trẻ sẽ thuận lợi rất nhiều khi có sự lắng nghe của bố mẹ.

Ai cũng nói trẻ ít tuổi nhưng không mấy ai biết rằng dù ít tuổi nhưng trái tim trẻ không hề non nớt. Nếu bạn coi thường trẻ thì bạn còn trẻ hơn cả chúng. Trẻ con cũng giống như người lớn chúng ta, cũng là một cá thể độc lập. Chúng mong muốn được người khác tôn trọng và thấu hiểu. Bố mẹ biết lắng nghe là bố mẹ thông minh. Biết lắng nghe trẻ nói cũng giống như đã mở được cánh cửa tâm hồn trẻ, lúc nào cũng nắm được xu hướng phát triển của trẻ.

2. Trò chuyện bình đẳng với trẻ

“Nhìn thế giới bằng đôi mắt của trẻ thì mới hiểu được chúng”.

(Lư Cần – Trung Quốc)

Một người lớn thấy một đứa bé đang ngồi trên đường chăm chú nhìn những con kiến bò ngang dọc liền hỏi: “Này cậu bé, cậu đang làm gì thế?” Cậu bé ngẩng đầu lên nhìn người lớn rồi hớn hởi nói: “Cháu đang nghe lũ kiến hát”. Người nghe thấy vậy bật cười ha hả rồi nói: “Ngốc quá cháu ơi, kiến làm sao biết hát được hả cháu?” Cậu bé tức tức nói: “Chú không ngồi xuống nghe thì làm sao biết được kiến không biết hát?”.

Đúng thế, muốn hiểu được thế giới của trẻ trước hết phải có cái nhìn bình đẳng với trẻ. Đây là nguyên tắc bất cứ bố mẹ nào cũng cần phải tuân theo.

Chỉ khi nào bố mẹ ngồi xuống và nghe chúng nói thì mới hiểu được suy nghĩ của trẻ, mới hiểu được trẻ muốn làm gì. Nhiều việc chúng ta nhìn nhận bằng ánh mắt của người lớn nên không thể hiểu nổi tại sao. Nếu bố mẹ bỏ qua cái nhìn phiến diện của mình và nhìn thế giới này bằng con mắt của trẻ thì sẽ hiểu được chúng.

Nói đến việc trò chuyện giữa bố mẹ và con cái, nhiều bậc phụ huynh có những thái độ khác nhau. Họ cho rằng mình làm rất tốt: “Chúng tôi trò chuyện với con rất thoải mái, ngày nào tôi cũng nói với con rằng phải học hành chăm chỉ để sau này còn thi đỗ đại học!”, “Ngày nào tôi cũng dặn dò cháu không được lên mạng. Tôi còn hay đưa cháu đi mua sắm quần áo... thế không phải là trò chuyện hay sao?”

Thực ra, bố mẹ đã quen với kiểu “dạy bảo”, “mệnh lệnh”, “làu bàu”... là sự trò chuyện, trao đổi. Sự trao đổi, trò chuyện ấy là “giả”, như vậy nghĩa là sự trò chuyện đó không có tác dụng gì. Cách trao đổi theo kiểu bề trên với bề dưới ấy sẽ làm cho

con khóa chặt lòng mình, thậm chí còn cản trở mối quan hệ cha mẹ với con cái.

Hiện nay, bố mẹ đang ở trong tình cảnh khó xử, một là con cái đòi hỏi bố mẹ phải sống bình đẳng với mình, nhưng mặt khác trong ý thức của họ luôn từ chối sống bình đẳng với con, vì không bỏ được cái mác là cha là mẹ. Nguyên nhân này làm cho nhiều bậc phụ huynh đã quản lý, giáo dục con cái với thái độ trên đối với dưới, và rồi hình thành cách giáo dục con cái không tốt.

Bố mẹ cần phải bình đẳng với con cái. Chỉ có như vậy thì mới thực hiện được việc trò chuyện bình đẳng, mới kịp thời phát hiện và giúp trẻ giải quyết được những khó khăn, khó hiểu chúng gặp phải trong quá trình trưởng thành. Đòi hỏi bình đẳng với trẻ thì mới giúp con trẻ phát triển lành mạnh, mới tạo được bầu không khí gia đình đầm ấm.

Trò chuyện tích cực không chỉ là cuộc đối thoại giữa bố mẹ và con cái mà còn là cách giáo dục và tạo nhân cách tốt cho trẻ. Bố mẹ cần phải xem xét, kiểm điểm cách trò chuyện của mình với con, cố gắng tạo ra cách trò chuyện tích cực và hiệu quả. Như vậy, bố mẹ nên làm thế nào?

(1). Ngồi xuống lắng nghe trẻ nói:

Nhìn thẳng vào trẻ là nguyên tắc bố mẹ cần phải làm đầu tiên. Bố mẹ muốn con chấp nhận mình thì cần phải tìm đúng vị trí của mình, ngồi xuống lắng nghe con nói, tìm hiểu ý tứ của con và biết được con muốn gì. Có nhiều việc nếu nhìn bằng con mắt của người lớn thì chúng ta sẽ không tài nào hiểu được. Khi ấy đòi hỏi bố mẹ phải biết chuyển đổi vai trò để nhìn nhận vấn đề, hãy bỏ qua những ý nghĩ phiến diện, nhìn thế giới của chúng bằng chính con mắt trẻ thì mới hiểu được trẻ.

Khi cùng ngồi xuống ngắm cảnh thì bạn sẽ ngạc nhiên nhận ra, trong con mắt của trẻ thế giới có nhiều điều khác nhau lắm. Khi con hãy còn nhỏ thì nên thường xuyên ngồi xuống nói chuyện với con.

Khi ngồi xuống tức là bố mẹ đã vừa tầm với chiều cao của trẻ, trẻ sẽ cảm thấy bố mẹ đối xử bình đẳng với mình. Làm như thế chỉ ít cũng cho trẻ cảm thấy bố mẹ không ý thế làm cha, làm mẹ, mà muốn trò chuyện thực sự với mình. Trẻ sẽ vui vẻ mở rộng lòng mình, dốc mọi nỗi niềm nói cho bố mẹ biết. Có chung ngôn ngữ với bố mẹ sẽ là cách tốt nhất để hai trái tim cùng san sẻ với nhau.

Khi ngồi xuống tức là bạn đã điều chỉnh khoảng cách với con. Trẻ sẽ cảm thấy bố mẹ tôn trọng và tin tưởng mình. Cũng chính từ điều này trẻ cảm nhận được sự bình đẳng, chúng sẽ thích thú, gần gũi và tin tưởng bố mẹ hơn. Như vậy việc giáo dục con

cái sẽ đạt được hiệu quả bất ngờ.

(2). Biết học theo trẻ:

Bố mẹ đừng bao giờ coi thường trẻ, vì trong xã hội hiện đại, trẻ tiếp thu được nhiều kiến thức mới hơn bố mẹ thời bé rất nhiều qua những kênh khác nhau. Lúc này bố mẹ cần phải bỏ mác làm cha, làm mẹ ra và đặt mình vào vị trí bình đẳng với con trẻ, trò chuyện và trao đổi với chúng như những người bạn thực sự. Về một số mặt nào đó bạn có thể giả vờ học hỏi kiến thức mình không biết từ trẻ, như vậy trẻ sẽ càng tin tưởng bạn hơn.

Không Tử có câu: “Một trong ba người đi đường ắt có một người là thầy của ta”. Khi cần hãy coi con là thầy của mình. Như vậy trẻ sẽ cảm thấy mình được bình đẳng với bố mẹ. Lúc cần thiết bạn có thể khẳng định với mọi người về con là: “Cháu nó làm giỏi hơn chúng tôi nhiều về...”. Như thế bố mẹ đã đem đến cho con sự bình đẳng.

Nhưng bố mẹ cũng cần chú ý, chỉ học hỏi con với điều kiện là phải nhận thức được những ưu thế, sở trường của trẻ cho trẻ được bình đẳng về nhân cách. Không bao giờ chỉ đơn thuần dừng lại ở việc hỏi han: “con ơi dạy mẹ sử dụng MP3 đi” hoặc là “con ơi máy vi tính sử dụng thế nào?”

(3). Biết trưng cầu ý kiến của con:

Con cái cần phải biết kính trọng bố mẹ và bố mẹ cần phải biết tôn trọng con cái. Làm chuyện gì cũng trưng cầu ý kiến của con chính là cách tôn trọng con tốt nhất. Như vậy trẻ sẽ cảm nhận được cái cảm giác mình đã hòa nhập vào trong cuộc sống gia đình.

Các chuyên gia tâm lý của Mỹ cho biết, khi bài trí các đồ vật trong phòng bạn nên hỏi ý kiến của trẻ, cho trẻ tham gia vào việc đó thì trẻ sẽ cảm thấy là mình được tôn trọng. Qua đó trẻ thấy rất tự hào, chúng sẽ chủ động đảm nhận công việc vệ sinh, giữ gìn vật dụng... Đó chính là vì trẻ cảm thấy được tôn trọng nên chúng đã vui vẻ giúp đỡ bố mẹ.

Có gia đình có việc gì bố mẹ cũng hỏi ý kiến của con. Mỗi khi yêu cầu con làm gì bà mẹ cũng thân mật nói: “Con ơi, giúp mẹ một lát được không?”, “Con có thể... không?” Bà mẹ này chưa bao giờ nặng lời với con một câu, và cũng chưa bao giờ ra lệnh bắt con làm việc. Sau khi trẻ làm xong, bà mẹ cũng tươi cười nói lời cảm ơn.

Hai bố con cùng ngồi xem ti vi, bố muốn chuyển kênh khác đều nói với con: “Chúng ta chuyển kênh xem chương trình khác nhé?”. Với những hành động này của bố mẹ thì đương nhiên con cái cũng học được cách tôn trọng bố mẹ và tôn trọng mọi người.

Cũng như nhà giáo nổi tiếng của nước Anh đã nói: “Hoang dại sinh ra hoang dại, nhân ái sinh ra nhân ái, đó chính là chân lý. Bạn đối xử với trẻ bằng tấm lòng thiếu sự đồng cảm thì trẻ sẽ trở thành người không biết đồng cảm. Bạn nên đối xử thân thiện với trẻ vì đó là cách tốt nhất để rèn cho trẻ sống thân thiện, hòa đồng”.

Chính vì vậy, bố mẹ cần phải đối xử tôn trọng với con thì con mới biết tôn trọng mọi người.

(4). Đừng bao giờ biến con thành “tài sản riêng” của mình:

Trong tiềm thức nhiều ông bố bà mẹ đã coi con mình là món tài sản riêng. Họ thường nói với con mình là: “Mẹ sinh ra con, nuôi con khôn lớn thì con phải nghe lời mẹ.” Câu nói này cho biết thông tin: “Con là của mẹ, con phải nghe lời mẹ!”

Rõ ràng bố mẹ đã coi con cái là món tài sản riêng của mình, chứ không hề coi con là một thực thể riêng của xã hội, không hiểu rằng con mình cũng thuộc về xã hội. Con cái phải có cuộc sống độc lập, chứ không phải là bố mẹ muốn con phải như thế này thì con phải như thế này.

Con cái cũng có nhân cách của mình, là con người hoàn toàn độc lập. Bố mẹ cần phải hiểu rõ điều này. Con cái không phải là tài sản riêng của bố mẹ, nhân cách của chúng là một trong những phần cấu tạo nên xã hội, nhân cách của trẻ phải được vun đắp bằng tình yêu thương sâu nặng.

Vì vậy bố mẹ cần phải tôn trọng nhân cách của con trẻ. Ngay từ khi còn nhỏ bố mẹ đã phải giáo dục con trở thành một người độc lập trong xã hội. Đừng bao giờ mắng chửi, trừng phạt, đánh đập con vì sự tôn nghiêm của mình. Đó là cách đối xử thiếu bình đẳng, chỉ khiến cho trẻ đi mãi vào con đường tuyệt vọng.

(5). Đừng bao giờ áp đặt ý của mình cho trẻ:

Hiện giờ rất nhiều trẻ con lên tiếng yêu cầu bố mẹ đừng áp đặt ý của mình cho con. Nếu không thể nhìn nhận vấn đề từ góc độ của trẻ thì sẽ không hiểu được ý nghĩa của những yêu cầu của chúng. Ngày nay bố mẹ trẻ rất thích ôm đồm, làm hết việc của con, làm xong rồi lại còn nói với con với giọng ám ức: “Đấy bố mẹ nghĩ hết

cho rồi nhé, cái gì có thể làm được là bố mẹ đã làm cho hết rồi, khó khăn lắm đấy chứ chẳng dễ đâu”.

Nhưng các bậc phụ huynh không biết rằng, chính vì những hành động bố mẹ đã làm thay con ấy mà con không buồn hiểu cho, thậm chí chúng còn nảy sinh tâm lý chống đối. Với những đứa trẻ đang ở độ tuổi dậy thì, chúng thà giữ lấy ý kiến của mình chứ chẳng muốn bố mẹ thu xếp hết mọi thứ cho mình như vậy. Vì trẻ cảm thấy làm như vậy là bố mẹ không tôn trọng ý kiến của mình.

Thế giới nội tâm của trẻ vô cùng phức tạp và nhạy cảm. Bố mẹ cần hiểu con với lập trường của chúng. Bạn phải biết trẻ là một cá thể độc lập, có tư tưởng và suy nghĩ riêng. Ngoài việc đáp ứng nhu cầu sinh hoạt hàng ngày của trẻ thì còn phải biết quan tâm, thấu hiểu, cần phải mài mòn những suy nghĩ của trẻ. Bạn cần phải dẫn dắt, gợi mở để cho trẻ được phát triển lành mạnh.

3. Đối xử tốt với bạn bè của con

“Bố mẹ không thể cấm con kết bạn với ai, chơi thế nào, nhưng trong quá trình chơi với bạn, trẻ sẽ chịu ảnh hưởng của rất nhiều thói quen xấu. Lúc này cần có sự chỉ bảo đúng đắn của bố mẹ để con biết được thế nào là đúng, thế nào là sai.”

(Carl Weter - Đức)

Người lớn chúng ta đều cảm thấy hào hứng khi nghĩ về tuổi thơ ấu. Bạn bè quen nhau từ hồi nhỏ bao giờ cũng cảm thấy thân thiết, gần gũi, gặp lại nhau quý lắm, gần lắm.

Ngay bản thân chúng ta cũng cảm nhận được một điều, con người cần phải có bạn bè và trẻ con cũng không phải là ngoại lệ. Tình cảm bạn bè thời thơ ấu vô cùng quý giá, tuổi thơ không có bạn bè rất cô đơn, sẽ ảnh hưởng xấu tới sự phát triển lành mạnh của cơ thể và tâm hồn con trẻ. Vì vậy, bố mẹ cần phải biết trân trọng con của bạn. Bố mẹ quan tâm, coi trọng con của bạn cũng là cách rèn cho trẻ sống biết đoàn kết, yêu thương, biết tương thân tương ái.

Một học giả người Mỹ đã tiến hành điều tra với quy mô lớn với hơn 100.000 ngàn trẻ từ độ tuổi 9 – 14 của 20 quốc gia trên khắp năm châu với chủ đề là “Các con có mong muốn và nhu cầu gì với bố mẹ mình?”

Thật ngạc nhiên vì kết quả điều tra cho thấy, dù những đứa trẻ này không cùng màu da sắc tộc và có những hoàn cảnh gia đình khác nhau thì chúng đều có những nhu cầu và sự không hài lòng về bố mẹ giống nhau. Những đứa trẻ này đã nêu 10

yêu cầu quan trọng đối với bố mẹ và người nhà của mình, trong đó có điều: Bố mẹ cần phải vui mừng chào đón bạn của con mình đến chơi nhà.

Qua đó có thể thấy, muốn xây dựng mối quan hệ tốt với trẻ thì điều đầu tiên là phải tôn trọng con trẻ. Điều đó cũng có nghĩa là cần phải tôn trọng bạn của con, không được hạn chế sự tự do kết bạn của trẻ.

Trẻ con là một thành viên trong gia đình, cho dù nhiều hay ít tuổi thì bố mẹ vẫn phải biết tôn trọng con. Nếu bố mẹ không biết tôn trọng con, không tôn trọng bạn của con thì sẽ làm tổn thương lòng tự trọng của trẻ. Bố mẹ lạnh nhạt với bạn của con không chỉ làm cho chúng thấy mình mất sĩ diện mà còn cho rằng mình có lỗi với bạn bè, thậm chí sẽ có suy nghĩ “mình chẳng còn mặt mũi nào gặp lại bạn bè nữa”.

Với những đứa con một thì bạn bè chính là một phần của cuộc sống, việc bố mẹ tôn trọng bạn con sẽ vô cùng quan trọng đối với trẻ. Vì thế bố mẹ cần phải tôn trọng ý kiến của con, không được có cái nhìn phiến diện và gây khó khăn cho bạn bè của con. Bạn tôn trọng bạn bè của con cũng là tôn trọng bản thân con.

Qua đó con trẻ sẽ cảm thấy thỏa mãn và an ủi về mặt tâm lý, mặt khác chúng lại được bạn bè đồng ý chơi cùng. Con trẻ không chỉ cần bạn bè, mà còn cần sự tôn trọng và thấu hiểu của bạn bè. Nếu bị chúng bạn cười chê vì thái độ đối xử tồi của bố mẹ với bạn bè thì trong lòng chúng sẽ mãi bị ám ảnh và tổn thương.

Tôn trọng bạn của con không có nghĩa là để mặc chúng làm gì thì làm, chơi với ai thì chơi. Bạn cần phải biết tận dụng tâm lý thích kết bạn của con để chỉ bảo cho chúng xây dựng được mối quan hệ bạn bè tốt đẹp, cần phải cho trẻ biết những bạn nào không nên chơi. Nếu bạn không hài lòng về mặt nào đó của bạn bè con mình thì cần phải nói riêng cho con biết bằng thái độ đúng, nghiêm túc. Hãy nói cho chúng biết rằng bạn không tán thành những hành động nào, mục đích để chúng hiểu rõ cái gì đúng và cái gì sai.

Nói chung vấn đề bạn bè của con cái luôn là vấn đề đau đầu của các bậc phụ huynh, sợ con mình chơi với bạn xấu sẽ hư hỏng. Nên bố mẹ luôn cảnh giác với bạn bè của con, nhưng họ đâu biết làm vậy sẽ khiến con bị tổn thương. Như vậy, bố mẹ nên nhìn nhận vấn đề này ra sao?

(1). Tôn trọng bạn bè của con chính là tôn trọng con

Bố mẹ và con cái luôn có ý kiến khác nhau trong việc chọn bạn mà chơi. Tuy nhiên, nếu phẩm chất đạo đức và hành vi của bạn con không tệ thì bạn vẫn nên tôn trọng ý kiến con mình. Sau đó trong quá trình kết bạn của con bạn sẽ tích cực giúp

đỡ, hướng dẫn con chơi với bạn cho tốt. Làm như vậy bạn vừa thể hiện được cách tôn trọng của mình và cũng vừa dung hòa được mối quan hệ giữa bố mẹ và con cái.

Đến lúc trưởng thành, bạn bè luôn là một phần tài sản quý giá của cuộc sống. Nếu bố mẹ biết tôn trọng bạn của con thì con bạn sẽ cảm thấy mình được tôn trọng, từ đó trẻ cũng học được cách tôn trọng mọi người. Đây chính là tài sản quý của bố mẹ dành cho con cái. Thực ra bố mẹ nào cũng dễ dàng làm được điều này chỉ có điều có làm hay không mà thôi.

(2). Thành tích học tập không phải là tiêu chuẩn duy nhất để nhìn nhận bạn của con:

Bố mẹ luôn để ý đến bạn bè của con, nên khi biết bạn của con học kém thì sẽ ra sức phản đối không cho con chơi. Nhưng với con thì những người bạn ấy còn có nhiều điểm rất hay ngoài thành tích học tập không tốt ấy...

Bạn bè chơi tốt với nhau cũng bởi nhiều nguyên nhân. Có thể là cùng chung sở thích, cũng có thể là tính cách tương đồng. Mục đích kết bạn của chúng cũng chỉ làm cho cuộc sống của mình phong phú hơn, có được tình cảm của người khác, chứ không hẳn là để nâng cao thành tích học tập. Bạn bè tốt với nhau vừa có thể san sẻ tình cảm, vừa có thể giúp đỡ lẫn nhau. Nếu đã là bạn bè thì chắc chắn sẽ có tiếng nói chung.

Thành tích học tập chỉ là một mặt của tố chất con người. Học kém không có nghĩa người đó cái gì cũng kém, vì mỗi người đều có ưu, khuyết điểm riêng, đều có những điểm đáng để người khác phải học hỏi. Con phải học những ưu điểm của người khác thì mới trở thành người có tố chất cao được. Nếu bố mẹ chỉ chăm chăm nhìn vào thành tích thì suy nghĩ như vậy quá hẹp hòi.

Đứa trẻ nào cũng có tật xấu hay khuyết điểm này nọ, vì vậy hãy để trẻ được tự do lựa chọn bạn bè của mình, đừng lo lắng thái quá trẻ sẽ bị bạn bè làm hư hỏng.

(3). Đối xử chân thành với bạn bè của con

Đối xử với bạn bè của con phải chân thành chứ không phải theo kiểu bằng mặt mà không bằng lòng. Nhiều bậc phụ huynh thấy con đưa bạn học kém về nhà chơi, bè ngoài thì tỏ ra vồn vã vui vẻ, nhưng khi bạn của con về rồi liền cảnh cáo con: “Con ít chơi với những người bạn như vậy, lẽ nào con cũng muốn như cậu ta?”; thậm chí còn ra lệnh thẳng thừng “Mẹ cảnh cáo con, lúc này mẹ không đuổi thẳng thừng cậu ta là vì giữ sĩ diện cho con. Nhưng sau này cấm được chơi với cậu ta, sớm

muốn rồi con cũng bị cậu ta làm cho hư hỏng mất thôi!”

Các bậc phụ huynh không biết rằng làm như vậy không chỉ ảnh hưởng tới hình ảnh của bố mẹ trong lòng con trẻ mà còn làm tổn thương tình cảm bạn bè của con. Bố mẹ phải học cách đối xử chân thành thì mới được con tôn trọng. Chứ đừng có nói một đằng làm một nẻo, bề ngoài thì thân thiện nhưng sau lưng thì toàn nói xấu.

(4). Không gắn với lợi ích cá nhân trong việc đối xử với bạn của con

Nhiều phụ huynh luôn nói với con rằng: “Gia cảnh cậu ta như thế biết ngay là không có giáo dục. Tại sao con lại chơi với loại người này cơ chứ? Cần thận không cậu ta sẽ lột hết tiền tiêu vặt của con” hoặc là “Mẹ hỏi cô giáo chủ nhiệm rồi, cậu ta học kém lắm. Con chơi với cậu ta thì có ích gì cho học hành chứ?”.

Bố mẹ lo con kết bạn tồi cũng có lý của mình, nhưng hầu như mọi nỗi lo lắng của bố mẹ đều xuất phát với suy nghĩ lợi ích cá nhân, luôn muốn con được lợi gì đó từ bạn bè. Trẻ có hoàn cảnh khó khăn đâu phải có phẩm chất tồi, ngược lại chúng sẽ có lòng tự trọng và biết tự lập hơn trẻ khác. Những trẻ được sinh ra trong gia đình no đủ sẽ không có được hai ưu điểm này. Mặt khác, chỉ nhìn nhận con người qua thành tích là cách nhìn phiến diện. Trẻ đã chọn bạn ấy để chơi, điều đó chứng minh rằng bạn ấy có phẩm chất nào đó lôi cuốn được trẻ. Vì vậy, con sẽ khó chịu và ghét với những lời oán trách và sự lo lắng của bố mẹ. Vì trẻ thấy trong bố mẹ vẫn tồn tại lợi ích cá nhân, tình cảm của con trẻ luôn thuần khiết, đó là những gì khó quên trong cuộc đời này.

Trẻ chơi với nhau sẽ học được nhiều điều từ nhau. Bố mẹ hãy tôn trọng bạn của con, cho con có quyền được tự do lựa chọn bạn bè.

(5). Đừng thay con làm chủ:

Bố mẹ luôn coi con mình là những đứa trẻ chưa biết gì, nên toàn làm thay trẻ. Bạn bè gọi điện hoặc đến nhà rủ con đi chơi bố mẹ chẳng biết con có muốn hay không đều trả lời luôn: “A... đang học bài, không đi đâu. Các cháu đi đi!”.

Thực lòng bố mẹ không có ý làm tổn thương con, và bạn của con. Nhưng con sẽ cảm thấy mình mất mặt với bạn bè và bạn bè con cũng cảm thấy bạn không thân thiện.

Bố mẹ nên hiểu rằng, trẻ cũng có cuộc sống, bạn bè và thế giới riêng. Trong thế

giới ấy trẻ được độc lập và tự mình làm chủ. Nếu bố mẹ can thiệp quá mức cũng có nghĩa cho bạn bè biết rằng mình vẫn còn sống trong sự chỉ đạo của bố mẹ, không biết độc lập.

Đương nhiên là trẻ sẽ thấy mất sĩ diện, bạn bè sẽ dần rời xa trẻ vì bố mẹ không cho chơi cùng. Do đó, trừ khi con và bạn của con có những đòi hỏi quá đáng thì mới ra mặt ngăn cản, còn không thì bố mẹ không nên can thiệp vào cuộc sống của con, không nên làm chủ thay con.

Làm như thế bố mẹ sẽ không làm tổn thương lòng tự trọng của con.

(6). Tôn trọng không có nghĩa là phó mặc:

Đúng vậy, tôn trọng bạn của con không có nghĩa là để mặc con thích chơi với ai thì chơi. Bạn phải biết kết hợp tự do với khuôn khổ thì mới giúp cho con phát triển lành mạnh. Vì vậy, cần phải biết cho con tự do trong khuôn khổ.

Học tiểu học trẻ luôn kết bạn với tâm lý “ai tốt với mình thì mình tốt với người ấy”. Nhưng đến cấp hai, nhu cầu của trẻ nhiều hơn nên trẻ sẽ kết bạn trên cơ sở cùng chung sở thích. Ngạn ngữ có câu: “Hãy nói cho tôi biết ai là bạn của bạn, tôi sẽ biết ngay bạn là người như thế nào”. Bạn bè lúc này có sự ảnh hưởng lẫn nhau, sự ảnh hưởng ấy còn lớn hơn cả sự dạy bảo của thầy cô và bố mẹ. Tính cách của trẻ giai đoạn này cũng được hình thành và có liên quan nhiều tới quan hệ bạn bè của chúng.

Vì thế càng lớn, khả năng sống độc lập của trẻ càng cao, nhưng trách nhiệm giám hộ của bố mẹ không giảm đi chút nào, thậm chí còn siết chặt hơn trước. Bố mẹ cần biết rằng, tôn trọng bạn của con không có nghĩa là bỏ mặc con. Trong quá trình trưởng thành của trẻ, cần phải chỉ dẫn cho con quan hệ bạn bè ra sao với mục đích tránh cho trẻ chọn bạn sai lầm.

Tuy nhiên nếu bạn chỉ dẫn con theo cách áp đặt thì cũng không được. Sự chỉ bảo ấy cần phải dần dần qua từng ngày từng tuần. Vì vậy giáo dục phẩm chất của con chính là cách tốt nhất. Khi trẻ có phẩm chất tốt thì chúng sẽ có khả năng biết chọn bạn mà chơi.

Bố mẹ cần phải chỉ bảo con chọn bạn chơi, nhưng cũng cần phải tôn trọng ý kiến của con để chúng có quyền tự chủ nhất định. Tôn trọng trẻ không chỉ là đầu môi chót lưỡi mà phải thể hiện trong cuộc sống hàng ngày. Bố mẹ cần phải ủng hộ quan hệ bạn bè của con, tôn trọng bạn con. Như vậy con sẽ cảm thấy được bố mẹ tôn trọng mình và càng tin tưởng bố mẹ hơn.

4. Thường xuyên trao đổi với thầy cô của con

“Giáo dục tại trường mà không có giáo dục tại nhà, giáo dục tại nhà mà không có giáo dục tại trường thì đều không thể hoàn thành nhiệm vụ trồng người một cách cẩn thận”.

(**B. A. Cyxomjnhckm – Nga**)

Nhiều bố mẹ cho rằng, giáo dục trẻ là chuyện của thầy cô và nhà trường, chẳng cần hệ nhiều đến bố mẹ. Đưa con đến trường thì trường sẽ chịu toàn bộ trách nhiệm dạy bảo con. Hoặc có thể bố mẹ lấy lý do “con nghe lời thầy cô nhất” nên đã đẩy toàn bộ trách nhiệm giáo dục vào tay thầy cô và nhà trường.

Thực ra, giáo dục con trẻ đòi hỏi phải có sự phối hợp chung giữa nhà trường và gia đình. Như vậy có nghĩa là giáo dục gia đình và giáo dục nhà trường quan trọng như nhau. Cũng như vậy, hai loại giáo dục này không thể tách rời được nhau, giáo dục gia đình là việc của gia đình và bố mẹ, giáo dục nhà trường cũng vẫn cần đến sự phối hợp của bố mẹ thì mới hoàn thành được. Bố mẹ tham gia vào giáo dục nhà trường thì giáo dục nhà trường mới phát huy tác dụng. Nếu trẻ có được sự giáo dục đúng đắn và toàn diện thì sẽ hình thành được nếp sống và học tập tốt, đặt nền móng vững chắc cho tương lai sau này. Do đó, bố mẹ cần phải biết trao đổi với thầy cô, như vậy mới tạo được môi trường phát triển lành mạnh cho trẻ.

Nhiều bậc phụ huynh nghĩ rằng, chỉ cần có buổi họp phụ huynh là đủ, con suốt ngày ở trường, thầy cô và nhà trường có ý kiến gì với bố mẹ thì chỉ cần con truyền đạt lại là được rồi. Nhưng nghĩ như vậy là sai lầm và phiến diện. Vì trong buổi họp phụ huynh, thầy cô không thể trao đổi kỹ với từng bậc phụ huynh được, bản thân con trẻ nhiều khi truyền đạt thông tin cũng không đầy đủ, nhất là khi trẻ bị thầy cô phê bình.

Như vậy, bố mẹ và thầy cô cần có sự trao đổi với nhau tích cực thì mới giáo dục trẻ thành công được. Thầy cô và bố mẹ thống nhất, hỗ trợ, bổ sung với nhau sẽ tránh được những sai lầm đáng tiếc. Nếu không, bố mẹ sẽ không biết con mình ở trường ra sao, thầy cô cũng không hiểu được gia cảnh của học sinh. Khoảng cách giữa bố mẹ và thầy cô càng xa thì giáo dục sẽ bị vênh nhau và ảnh hưởng xấu tới việc dạy dỗ con trẻ. Vì vậy bố mẹ cần thường xuyên chủ động, kịp thời trò chuyện với thầy cô để dạy dỗ con cho tốt. Thấy con có những biểu hiện gì bất thường thì phải phản ánh với thầy cô ngay để tìm ra nguyên nhân và cách giải quyết. Chỉ có vậy mới nhanh chóng giải quyết được vấn đề một cách triệt để. Song song với việc dạy dỗ con cái, bố mẹ cần phải tích cực chú ý đến tình hình giáo dục của nhà trường với con cái, chú trọng sự phát triển của trẻ ở trường.

Hiểu được những sự phát triển ấy của trẻ sẽ giúp bố mẹ dạy con tốt hơn. Sau đây là những nội dung mà bố mẹ cần lưu ý :

(1). Tìm hiểu yêu cầu của nhà trường đối với con cái

Từ ngày đầu tiên đi học, là bố mẹ, trước hết bạn cần phải biết được những nội quy của nhà trường đối với học sinh, trong việc học tập, sinh hoạt tại trường, tìm hiểu yêu cầu của nhà trường để chủ động phối hợp, đôn đốc trẻ hoàn thành kế hoạch học tập mà trường đề ra. Bố mẹ cần phải tích cực phối hợp và ủng hộ các công việc của nhà trường. Đồng thời cũng cần phải tiến hành phối hợp giáo dục tại gia đình một cách tốt nhất.

(2). Lắng nghe ý kiến thầy cô

Bố mẹ nên tìm hiểu tình hình của con ở trường qua thầy cô. Bạn cần phải biết tôn trọng, lắng nghe ý kiến của thầy cô. Điều này có nghĩa là bạn phải biết lắng nghe những lời khen và cả những lời phê bình của thầy cô về con mình.

Với những khuyết điểm và biểu hiện xấu của trẻ ở trường, nhất định bạn không được nâng đỡ, biện hộ cho trẻ, cần phải nhìn thẳng vào vấn đề.

Nhiều bố mẹ nghĩ rằng nói những điểm xấu của con mình cho thầy cô biết thì sẽ làm thầy cô nghĩ không tốt về con mình, ảnh hưởng xấu đến sự phát triển của con. Nên họ quyết tự mình dạy dỗ chứ không nhờ sự giúp đỡ của thầy cô. Họ không biết rằng, đây lại là cơ hội tốt nhất để trẻ nhận ra lỗi lầm.

(3) Tôn trọng thầy cô nhưng không phải răm rắp nghe theo

Bố mẹ cần phải lắng nghe thầy cô phân tích con mình, lắng nghe những ý kiến dạy con từ thầy cô và rồi qua trao đổi để tìm ra cách giải quyết. Mặt khác, bố mẹ cần phải có ý kiến, cách nhìn nhận vấn đề của mình. Nếu thấy thầy cô có gì phiến diện hoặc cách giải quyết không hiệu quả thì có thể trao đổi thẳng thắn với thầy cô. Bạn làm gì cũng cần phải chú ý đến thái độ và cách xử lý của mình. Bạn cũng đừng vội phát biểu khi chưa nắm rõ được tình hình của trẻ. Nếu không sẽ làm cho thầy cô thấy khó chịu và áp lực. Trong khi trao đổi tuyệt đối không cãi nhau, gây sự vô cớ với thầy cô.

(4). Bố mẹ và thầy cô cần phải trao đổi kịp thời và chủ động

Điều này rất quan trọng và cần thiết. Nhiều bậc phụ huynh làm rất tốt, khi trẻ mới đi lớp dành khá nhiều thời gian đến trường xem con học hành ra sao, thầy cô có những yêu cầu gì... Cũng có bậc phụ huynh quan tâm giành thời gian đi họp phụ huynh để tìm hiểu xem tình hình nhà trường, học tập của con... Đây cũng là cách rất tốt quan tâm đến sự phát triển và trưởng thành của trẻ.

Bố mẹ không chỉ biết sinh mà còn phải biết dạy con. Dạy con cũng chính là thiên chức của cả bố và mẹ. Nhưng có bậc phụ huynh nghĩ rằng cứ đưa con đến trường là nhiệm vụ của mình xong xuôi. Quan điểm này hoàn toàn sai lầm. Giáo dục gia đình và giáo dục nhà trường quan trọng như nhau. Không chỉ vậy, bố mẹ cần tích cực trao đổi với thầy cô, cùng cố gắng dẫn dắt con đi đúng quỹ đạo của cuộc sống. Đây mới chính là những điều bố mẹ cần phải làm.

5. Tạo cho con trẻ có không gian rộng lớn

“Hãy giải phóng sức sáng tạo của trẻ, giải phóng đầu óc của trẻ, giải phóng không gian của trẻ, giải phóng đôi tay của trẻ, giải phóng thời gian của trẻ, giải phóng cái mồm của trẻ”.

(Đào Hành Trí – Trung Quốc)

Cho trẻ có không gian phát triển rất quan trọng trong quá trình phát triển tâm hồn của trẻ. Một nhà giáo dục người Ý đã so sánh tâm hồn trẻ với bào thai của tâm hồn: “Một trong những vấn đề mà chúng ta phải đối mặt nhiều nhất là, người lớn chúng ta không nhận thức được rằng con trẻ cũng có cuộc sống tinh thần riêng. Có thể lúc đó chúng không thể hiện ra, nhưng chúng sẽ bí mật hoàn thiện cuộc sống tinh thần ấy qua một giai đoạn nhất định. Con trẻ giống như một câu đố, cần phải có thời gian bí mật hoàn thiện bản thân mình, nên trẻ không thể thiếu không gian”. Do đó, người lớn không nên gây áp lực với trẻ, hãy để cho trẻ được học tập theo sở thích, cho chúng có thời gian quan sát, tìm tòi. Bố mẹ cần phải nhẫn nại để con làm đi, làm lại những điều đó.

Bố mẹ nào cũng mong mỗi con mình thành tài, nhưng trước khi chúng thành tài, bố mẹ có nghĩ rằng mình đã cho con không gian phát triển rộng lớn chưa? Nếu chưa thì cần phải làm ngay? Bố mẹ có thể tham khảo những điều sau:

(1). Hãy nói lỏng sự quản lý của mình đối với con cái:

Bây giờ bố mẹ quản lý con cái rất nghiêm ngặt: nào là không cho con đi chơi, đưa đón con đi học, làm sai việc gì là la mắng, nghe lén điện thoại của con... Mục

đích của việc quản lý nghiêm ngặt này không có gì sai. Nhưng nếu cứ như vậy liệu những đứa trẻ có chấp nhận kiểu này? Trẻ không có không gian riêng. Bạn cần phải biết rằng, con trẻ rồi cũng sẽ lớn lên, cũng có tình cảm và bí mật riêng. Bố mẹ quản lý chặt chẽ như vậy sẽ khiến con mất đi không gian tự do thuộc về của mình rồi chúng sẽ lên tiếng đòi hỏi: “Hãy cho con có không gian để thở, để sống”. Vì vậy, bạn nên nói lỏng vòng tay quản lý con cái, hãy trả cho con không gian phát triển, cũng giống như là trả bầu trời cho chim, trả biển cho cá.

(2). Che chở khát vọng phát triển của trẻ

Trong cuộc sống hàng ngày, con cái rất giỏi quan sát và mô phỏng theo những lời nói, cử chỉ của bố mẹ. Việc ấy phản ánh được khao khát lớn khôn của trẻ, đòi hỏi bố mẹ phải dang tay che chở.

Bà mẹ mua cho con gái 6 tuổi một chiếc quần bò, cô bé vui vẻ mặc ngay. Bà mẹ đi nấu cơm, nấu xong quay lại thấy con đang ngồi trên giường cầm kim chỉ loay hoay khâu quần. Bà mẹ thắc mắc không hiểu thì cô con gái ngẩng đầu lên nói: “Mẹ ơi, quần này bị rách rồi!” Bà mẹ cười mà không hề trách con một lời nào, vẫn để cho con tự khâu quần. Bà mẹ này thật thông minh, bà biết bảo vệ khao khát phát triển của con, đó chính là đã cho con có được không gian phát triển.

Tuy vậy, trong cuộc sống có rất nhiều bậc phụ huynh trách con mình: “Có lớn mà không có khôn thế?” nhưng bố mẹ có bao giờ tự hỏi mình: “Mình đã bao giờ bảo vệ ham muốn được làm người lớn của con chưa nhỉ?”

(3). Cho con có không gian độc lập

Trong quá trình lớn lên trẻ cần phải có không gian độc lập, bố mẹ cần phải cố gắng tạo cho con có không gian này. Tuy không gian này là do chính bố mẹ tạo ra nhưng bố mẹ cần phải né tránh càng xa càng tốt.

Bố mẹ cần biết, con trẻ ngày nay trưởng thành rất sớm, có khi chúng đã có những nhận thức nhất định về giới tính trong khi bố mẹ không hề nhận ra. Bố mẹ vẫn cứ tắm rửa cho trẻ 7, 8 tuổi sẽ làm trẻ lúng túng, không tốt cho sự phát triển lành mạnh của trẻ. Vì vậy, không gian độc lập ấy cần phải do chính bố mẹ tạo ra cho con cái.

Một số trẻ sau khi bị bố mẹ mắng thường muốn có không gian độc lập để suy nghĩ, khóc lóc, trút giận... Lúc này chúng không hề muốn bị bố mẹ quấy rầy. Vì vậy bố mẹ cần phải hiểu rõ điều này.

(4). Không nên xâm phạm vào không gian của con

Bố mẹ cần phải chú ý, không nên xâm phạm vào thế giới bí mật của con.

Nhiều bố mẹ thấy con yêu sớm liền có những biện pháp cực đoan như đọc trộm nhật ký, lục lọi đồ đạc của con. Sau đó lôi hết những thứ đó ra trước mặt con để tiến hành cái gọi là “giáo dục, thuyết phục” với mong muốn con thừa nhận hành vi sai lầm. Thực ra, làm như vậy chỉ làm vấn đề tồi tệ hơn.

Khi đặt chân vào không gian của trẻ, bố mẹ cần phải học cách gõ cửa, hỏi trẻ: “Bố (mẹ) có thể vào được không?” Đây chính là cách thể hiện sự tôn trọng trẻ.

(5) Cho con cơ hội được trải nghiệm sự lớn khôn

Nhiều trẻ có những ấn tượng đặc biệt sâu sắc với những gì mình đã trải qua. Chẳng hạn như là một hoạt động tập thể, hay là một lần đi dã ngoại, lần rửa bát đầu tiên... Qua đó trẻ được trải nghiệm sự phát triển. Đó cũng chính là cách rèn cho trẻ có được khả năng tự lập. Cho trẻ trải nghiệm sự phát triển sẽ giúp trẻ thay đổi nhiều hơn, sẽ làm cho trẻ cảm nhận được mình thực sự đã lớn, hiểu được nhiều điều, chín chắn hơn. Do đó, trẻ rất cần được trải nghiệm thực tế. Trẻ muốn được trải nghiệm sự lớn khôn cả những thành công và thất bại. Vì vậy, nếu bố mẹ thực sự yêu con thì nên cho con có những cơ hội trải nghiệm sự lớn khôn ấy.

Bạn có thể cho con tích cực tham gia vào các hoạt động có ý nghĩa như là thăm những người già không nơi nương tựa, người tàn tật; tham gia vệ sinh đường phố; tham gia các hoạt động tập thể do nhà trường tổ chức... Với những rèn luyện thực tế có ý nghĩa ấy, trẻ sẽ dần cảm thấy được giá trị tồn tại của bản thân mình trong xã hội và sẽ có những trải nghiệm trưởng thành đích thực.

(6). Hãy cho con được độc lập chi phối thời gian

Cho dù con còn ít tuổi thì bố mẹ cũng cố gắng cho con được độc lập chi phối thời gian, cho trẻ làm những việc chúng thích. Chỉ khi nào cho trẻ có thời gian riêng thì mới đáp ứng được nhu cầu phát triển bản thân của trẻ. Như vậy thì bố mẹ dạy con mới thành công. Khi trẻ còn bé, bạn hãy thu xếp cho trẻ tham gia nhiều hoạt động hấp dẫn, để phát triển tư duy của trẻ, làm phong phú khả năng và kiến thức của trẻ và không làm hỏng đi những sở thích thời bé của trẻ.

Ngày nay, trẻ có được kinh nghiệm đa phần là qua gián tiếp, vì toàn nghe mọi người nói nhiều chứ bản thân ít được trải nghiệm. Không ai có thể trưởng thành

thay trẻ, cũng không thể trải nghiệm thay trẻ nên bố mẹ cần biết con trẻ rất cần được trải nghiệm cuộc sống. Vì vậy bố mẹ hãy cho con có không gian phát triển vì ngày mai tương sáng của trẻ.

6. Hãy dành thời gian ở bên trẻ nhiều hơn

“Khi bạn có ít thời gian thì bạn sẽ dành thời gian ấy cho nơi cần nó nhất. Cho dù tôi bận rộn, mệt mỏi, khó chịu đến đâu thì tôi cũng dành thời gian chơi đùa, đọc sách cùng con”.

(Gandhi - Ấn Độ)

Xã hội ngày nay cạnh tranh nhau rất khốc liệt nên càng gây áp lực cho con người. Sống trong trạng thái cạnh tranh gay gắt nên mọi người luôn cảm thấy công việc thật nặng nề. Bố mẹ luôn thấy cuộc sống sao nhiều áp lực thế, mãi mê công việc, học hành, cạnh tranh, kiếm tiền và ngày càng có ít thời gian dành cho con cái.

Căn bệnh mãn tính của chúng ta hiện nay là, dám tiêu tiền nhưng lại không dám dành thời gian cho con cái. Nhiều người biện minh là làm thế cũng chỉ vì con. Đúng thế, bố mẹ sẽ dành hết tình yêu cho con cái, sẽ làm việc cật lực để đem đến cho con môi trường sống và làm việc dễ chịu nhất, để con có cuộc sống được tốt hơn. Nhưng khi bố mẹ đã dành hết thời gian và sức lực cho công việc và những việc khác thì chợt nhận ra mình không có chút thời gian nào dành cho con cái.

Cũng có một số bậc phụ huynh nghĩ rằng, con cái lớn rồi nên sẽ có những điều không muốn nói với bố mẹ, nên dành cho con có nhiều không gian hơn, tôn trọng sự lựa chọn của con. Tôn trọng con kiểu này cũng tốt, nhưng điều đó không phải là lý do để bạn mặc con muốn làm gì thì làm. Thực tế cho thấy vì bố mẹ không chịu quan tâm nên rất nhiều trẻ đã mãi mê với mạng, rồi làm quen với những đứa bạn hư hỏng trên mạng...

Đúng là những đứa trẻ ngày nay vừa may mắn lại vừa đáng thương. May mắn là vì chúng không thiếu ăn thiếu mặc, được ăn ngon mặc đẹp; nhưng đáng thương vì bố mẹ bận rộn bươn chải cả ngày ở bên ngoài, không mấy may để ý đến con cái. Đến lúc muốn quan tâm đến con thì nhận ra không thể trò chuyện được với con, vì lúc ấy bố mẹ không còn quan trọng với con nữa. Tuy bố mẹ luôn có lý do để thuyết phục mình bận rộn ra sao, yêu con và gia đình này thế nào. Nhưng yêu thì cần phải bày tỏ ra chứ, bày tỏ bằng cách gần gũi với con nhiều hơn, dạy dỗ con nhiều hơn. Chỉ có vậy mới làm cho trẻ vui và hạnh phúc. Vậy bạn nên bắt tay vào việc giúp trẻ khôn lớn từ đâu?

(1). Thường xuyên gần gũi con

Ngày nay, bố mẹ chỉ chăm chăm đi làm kiếm tiền, ít muốn ở nhà cùng con cái. Họ cho rằng, chỉ có kẻ vô dụng mới ở nhà với con. Họ cũng luôn mồm nói rằng mình cố gắng như vậy cũng chỉ vì muốn cho con có một gia đình hoàn hảo. Theo họ gia đình hoàn hảo ấy chỉ là sự đầy đủ về vật chất. Bạn thử nghĩ xem, nếu con bạn phạm tội chỉ vì thiếu tình yêu của bố mẹ và sự giáo dục của gia đình thì sẽ ra sao. Lúc ấy bạn có nhiều tiền đến đâu thì cũng có ích gì? Liệu có thay đổi được cuộc đời con không?

Bạn có rất nhiều vai trò, ở ngoài bạn là ông này bà nọ, nhưng về nhà bạn là bố là mẹ. Bạn làm việc gì thì cũng phải dành thời gian gần gũi con cái nhiều hơn. Nếu bạn né tránh trách nhiệm này thì bạn không xứng làm bố làm mẹ.

Các bậc phụ huynh cứ quanh quẩn với mâu thuẫn: Công việc và con cái. Công việc quan trọng lắm không bỏ được nhưng lại lo con một mình cô đơn. Tuy nhiên, bạn phải biết rằng công việc mãi mãi là công việc, không thể kết thúc trong một lần, nên bạn cần tranh thủ thời gian dành cho con.

(2). Đi chơi cùng con

Dù bạn đến đâu bạn cũng nên dành thời gian cho con để trò chuyện một cách bình đẳng. Đừng bao giờ nghĩ rằng đưa con đến trường là xong nhiệm vụ của mình, mọi việc còn lại là của thầy cô, về nhà mình chỉ cần đốc thúc con làm bài tập là xong. Như vậy là không được, bạn phải dành thời gian trò chuyện, chơi cùng con. Khi con làm sai hoặc không như mình muốn thì phải lắng nghe con trình bày.

Cả tuần không có thời gian chơi với con thì bạn cũng phải tranh thủ ngày cuối tuần, ngày nghỉ và ngày lễ đi chơi cùng con. Có thể đi ăn uống, tham quan gần hoặc là đi du lịch xa xa một chuyến. Thế giới thiên nhiên bao la rộng lớn, cho chúng tiếp xúc với thiên nhiên để tăng kiến thức và trí tưởng tượng của chúng và giúp chúng hướng tới cuộc sống tốt đẹp. Mặt khác cũng tăng cường được tình cảm cha mẹ và con cái.

(3). Làm bạn với con trẻ phải thật lòng

Ở bên cạnh con không chỉ là “thẻ xác” của bố mẹ mà đòi hỏi “tâm hồn” cũng phải gắn liền theo. Có lẽ nhiều bố mẹ sẽ cho rằng mình làm việc vất vả cả ngày nên nhiều lúc ở bên con nhưng hồn thì lại ở trên mây là chuyện bình thường.

Con trẻ rất nhạy cảm, chúng sẽ nhanh chóng nhận ra sự thờ ơ cũng như lạnh nhạt của bố mẹ. Chúng sẽ cảm thấy mình bị tổn thương, và rồi hình thành khoảng cách giữa bố mẹ và con cái. Còn bố mẹ luôn cho rằng mình ở cạnh con là được rồi cần gì phải cầu kỳ hơn nữa. Nhưng làm thế thì thà rằng nói thẳng với con “Hôm nay bố mệt lắm không nói chuyện với con được, để bố nghỉ lát có được không?”. Như vậy bạn còn được con trẻ chấp nhận, vì chúng thấy bố mẹ tôn trọng mình, đổi lại chúng biết mình phải tôn trọng bố mẹ.

Ở bên cạnh con cái là hành vi chủ động tích cực chứ không phải là bị động. Do vậy, bạn nên cho con biết rằng mình chủ động tích cực ở bên cạnh con chứ không phải là người một nơi hôn một nẻo. Nhiều bố mẹ không biết một điều là trẻ không bao giờ đòi hỏi bố mẹ ở cạnh mình một cách phi lý. Nếu bạn bận thì hãy nói rõ cho con biết, chúng sẽ ngoan ngoãn chờ đợi bạn ngay. Cái trẻ cần chính là mong bố mẹ đừng quên đi sự có mặt của mình mà thôi. Nhu cầu của con trẻ đơn giản lắm, bố mẹ còn có lý do gì để không thật lòng ở bên con nhỉ?

(4). Không nên sống xa trẻ trong khoảng thời gian dài

Kết quả điều tra hơn 1.000 trẻ dưới 6 tuổi cho thấy: 40% trẻ thường xuyên sống với ông bà hoặc người giúp việc, thời gian mỗi ngày ở cạnh bố mẹ không quá 2 tiếng.

Nhiều bố mẹ trẻ sinh con xong là đưa con về cho ông bà hai bên nội ngoại nuôi với ý nghĩ là để trẻ được chăm sóc chu đáo. Họ làm vậy thật vô trách nhiệm, chỉ biết sinh mà không chịu dưỡng. Hậu quả của hành động này thật khó lường. Một là những đứa trẻ này sẽ rất kiêu ngạo. Chúng được ông bà nội ngoại cưng chiều quá mức nên sinh hư. Người già ai chẳng thương cháu, họ có thể đã từng mắng đánh con mình nhưng với cháu thì không. Bố mẹ không ở bên cạnh nên càng được ông bà chăm sóc chu đáo hơn, muốn gì là được đấy, chúng trở thành trung tâm của cuộc sống, thành những ông hoàng bà chúa trong gia đình. Khi người lớn nhận ra được làm vậy sẽ không tốt với trẻ thì tính cách kiêu ngạo, ương bướng của trẻ đã hình thành trong trẻ, muốn sửa rất khó. Mặt khác, trẻ không được gần gũi với bố mẹ, chúng sẽ không gần gũi với bố mẹ. Lúc ấy chắc chắn bố mẹ sẽ thấy nhói trong tim nhưng rồi họ luôn lựa chọn rời xa con với lý do vì con.

Nói chung, con sống xa bố mẹ sẽ nảy sinh nhiều vấn đề, vì vậy nếu có khả năng thì bố mẹ nên ở bên cạnh con. Cuộc sống có nhiều lựa chọn, quan trọng là chúng ta quan tâm đến vấn đề gì mà thôi. Kiếm tiền ư? Cứ làm rồi sẽ có, nhưng dạy dỗ con cái thì không, vì dạy dỗ cần phải tùy thuộc vào từng thời điểm khác nhau, đã qua thời điểm dễ uốn nắn nhất thì có làm gì cũng không lại được. Đó chính là điều đáng

tiếc nhất.

Bố mẹ nào cũng mong muốn con mình phát triển lành mạnh về cả thể xác lẫn tâm hồn. Nhưng trên thế giới này làm gì có chuyện không trông mà thu hoạch được, sự quan tâm của bố mẹ luôn gắn liền với sự phát triển của con. Đây chính là “chất dinh dưỡng” bồi bổ cho tinh thần của con trẻ mà những thứ vật chất của cuộc sống không thể thay thế được.

7. Tạo không khí gia đình hòa hợp

“Nếu như đòi hỏi ấy làm cho bố mẹ cãi nhau, nhất là trước mặt con thì đòi hỏi ấy hợp lý hay vô lý thì cũng chẳng còn sức mạnh nào với con trẻ, chỉ là bắt buộc phải thực hiện mà thôi.”

(B.A. Cyxomjnhcknn - Nga)

Nhiều gia đình, bố mẹ thường xuyên cãi nhau vì những việc vụn vặt của cuộc sống. Cũng có nhiều bậc phụ huynh bị quá nhiều áp lực của cuộc sống, kinh tế nên dồn hết bức xúc lên người con, gia đình thường xuyên xảy ra chiến tranh.

Không cần nói nhiều chúng ta cũng biết được những đứa trẻ được sinh ra và lớn lên trong môi trường ấy thì sẽ không hạnh phúc, không an toàn. Trẻ sẽ luôn nơm nớp lo sợ vì sự bất hòa của bố mẹ, là bóng đen đè nặng lên tư tưởng của chúng. Lâu dần chúng sẽ không có tâm trạng học hành, tính cách vui vẻ sẽ bị thay thế dần bởi tính cách ít nói, xa lánh mọi người. Do vậy, vì con cái các bậc phụ huynh hãy giảm hết mức số lần cãi nhau, đừng bao giờ cãi nhau trước mặt con trẻ. Bố mẹ vất vả kiếm tiền, vất vả với cuộc sống vì con cái, vậy thì có gì khó khăn đâu khi bố mẹ cho con một mái nhà yên ấm, không cãi nhau trước mặt con.

Có thể bạn sẽ nói, gia đình nào chẳng có vấn đề này nọ, dù có hạnh phúc đến đâu cũng khó tránh khỏi những lúc này lúc kia. Bố mẹ cãi nhau cũng ảnh hưởng ghê gớm đến con cái như vậy sao? Theo kết quả điều tra 180.000 thanh thiếu niên phạm tội trên toàn quốc, trẻ phạm tội phần lớn xuất thân trong gia đình bị trục trặc này kia. Bố mẹ cãi nhau chính là một phần khiến cho gia đình có vấn đề. Phải nói rằng bố mẹ cãi nhau chính là nguyên nhân quan trọng khiến trẻ có động cơ phạm tội.

Trẻ rất sợ bố mẹ cãi nhau. Bố mẹ cãi nhau không chỉ làm cho trẻ sống trong nỗi sợ hãi mà chúng còn nghĩ rằng: Bố mẹ là người thân yêu nhất của mình mà còn đối xử với nhau như kẻ thù thì thế giới này lấy đâu ra nơi nào yên bình, hạnh phúc. Trẻ lớn lên trong gia đình như vậy không nhận được tình cảm ấm áp, chúng không

được gia đình quan tâm, yêu thương trong những giai đoạn phát triển quan trọng của cuộc đời.

Chúng cho là thế giới này không có tình yêu, dẫn đến phạm tội với những thủ đoạn tàn nhẫn.

Theo điều tra của một giáo viên thì 85% trẻ trong lớp thấy sợ hãi khi bố mẹ cãi nhau. Gia đình bất hòa có ảnh hưởng xấu tới tâm lý phát triển của trẻ. Mặt khác sức khỏe của trẻ cũng có những vấn đề nghiêm trọng như trẻ hay bị tật nói lắp, đái dầm và các căn bệnh về đường ruột, dạ dày.

Ngoài ra sống trong gia đình bất hòa thì tính cách của trẻ cũng bị ảnh hưởng nhất định: Ít nói hơn, cô độc, mất tự tin, thậm chí nhiều trẻ còn bị trầm cảm, dễ xúc động, hay đánh nhau... Về học tập thì thành tích sẽ sa sút nghiêm trọng. Tất cả đó đều là hậu quả của việc bố mẹ cãi nhau.

Bố mẹ đã sinh con ra trên cõi đời này thì cần phải có trách nhiệm tạo cho con có gia đình êm ấm, không biến trẻ thành vật hy sinh cho tình cảm của mình. Vì vậy, nếu bố mẹ có vấn đề gì khó khăn bắt buộc phải giải quyết bằng tranh cãi, thì cũng đừng tranh cãi trước mặt con trẻ. Hãy là những người cha, người mẹ tốt bằng cách sống hết trách nhiệm của mình, cho con được phát triển lành mạnh bằng cách được sống trong gia đình đầm ấm.

Bản thân chúng ta cũng mong muốn được sống trong vui vẻ, trẻ con cũng vậy thôi. Bố mẹ bất hòa sẽ là sự tổn thương lớn đối với tâm hồn con trẻ, nhất là thường xuyên cãi vã trước mặt con. Bố mẹ cần phải làm gì để con có được một gia đình đầm ấm?

(1). Đừng bao giờ cãi nhau trước mặt con

Vợ chồng xích mích, cãi vã là chuyện không thể tránh được, vì nhà nào chẳng có những chuyện vặt vãnh này kia, nên khó có thể tránh khỏi “nội chiến”. Nhưng nếu nảy sinh mâu thuẫn thì cũng không nên cãi nhau trước mặt con, càng không nên đánh nhau trước mặt trẻ. Bạn nên cố gắng kìm nén tình cảm của mình, tránh nhục mạ nhau.

Nếu không vừa làm hỏng hình ảnh bố mẹ trong lòng con trẻ mà còn làm chúng thấy cuộc sống mất hết hy vọng. Chẳng may trẻ có những hành động gì dại dột xuất phát từ mối quan hệ căng thẳng của hai vợ chồng thì bạn có hối hận cũng không kịp.

(2). Làm gương cho con

Trẻ còn nhỏ nên không có khả năng phân biệt đâu đúng đâu sai. Hành vi tốt được mô phỏng theo thì còn gì bằng, nhưng nếu hành vi xấu mà bị mô phỏng thì muốn thay đổi cũng rất khó. Bố mẹ suốt ngày cãi vã nhau trước mặt con cái vì những chuyện tầm phào, lâu dần trẻ sẽ thấy cách sống ấy là bình thường. Sau này trẻ lớn lên lập gia đình thì chắc chắn chúng sẽ không có gia đình hạnh phúc, ấm êm. Vì vậy, bố mẹ cần phải nhường nhịn nhau vì con cái. Bạn phải biết rằng con trẻ sẽ bước theo dấu chân của chúng ta.

(3) Hãy cho con thấy bố mẹ yêu thương nhau hết mực

Đó là những cử chỉ thân thương, những câu nói quan tâm nhau của bố mẹ. Bố mẹ cần phải biết rằng, trẻ sẽ học được cách sống thân thiện, hiền lành trong gia đình tràn đầy tình yêu thương. Hãy cho con biết bố mẹ yêu quý nhau đến mức nào. Chắc chắn trẻ sẽ không thấy khó chịu, mà chúng còn cảm thấy mình được sống trong tình yêu thương của bố mẹ, tâm hồn chúng sẽ tràn ngập ánh nắng. Đây chính là chất dinh dưỡng giúp trẻ phát triển tốt nhất và lành mạnh nhất.

(4). Thống nhất cách dạy bảo con

Vợ chồng rất hay khúc mắc nhau trong vấn đề dạy bảo con cái. Đây là vấn đề đáng được chú ý. Dạy dỗ con trẻ tại gia đình chính là làm gương cho chúng qua từng tiểu tiết nhỏ nhất trong cuộc sống với điều kiện bố mẹ phải thống nhất với nhau từ trước. Bố mẹ đã thống nhất được cách dạy con thì đã thành công một nửa, mặt khác cũng tránh được những mâu thuẫn giữa hai vợ chồng. Khi có ý kiến trái ngược nhau cũng không nên phản đối luôn mà hai vợ chồng ngồi riêng với nhau nói chuyện rõ ràng.

(5) Cho con một gia đình đầm ấm

Gia đình ảnh hưởng rất lớn tới sự phát triển của trẻ. Muốn dạy con tốt thì bố mẹ cần phải chú ý chăm sóc gia đình. Tạo cho con một gia đình đầm ấm tức là đã tạo nền tảng thành công sau này cho chúng.

Các thành viên trong gia đình phải quan tâm, tôn trọng lẫn nhau. Bố mẹ cần phải biết làm gương cho con trẻ, có vấn đề gì cũng phải xem xét bản thân mình trước, chứ không phải bới móc sai lầm của người khác. Nếu không khó có thể tránh khỏi nảy sinh mâu thuẫn. Nếu vấn đề khó giải quyết thì nên tránh cãi vã trước mặt

con. Nếu không sẽ làm cho trẻ sợ hãi. Bố mẹ cần phải giữ cho không khí gia đình được vui vẻ, đừng có mang bức tức ở chỗ làm về nhà, nhất là đừng có trút giận vô cớ lên người con trẻ. Hãy thường xuyên trò chuyện với con trẻ, như vậy sẽ xóa bỏ được khoảng cách giữa bố mẹ và con cái. Con sẽ coi bố mẹ là bạn bè, có việc gì chúng cũng nói với bố mẹ đầu tiên. Nếu bạn làm được điều đó thì con trẻ sẽ yêu gia đình và thích được ở cùng bố mẹ.

Chúng ta cứ nghĩ cãi nhau là chuyện thường tình, nhưng bố mẹ sống có trách nhiệm thì cần phải tránh cái chuyện thường tình này. Để trẻ nhìn thấy chuyện này mãi thì sẽ chẳng còn gì lưu luyến gia đình lục đục. Vì con cái hãy chuyển hóa xung đột, đừng để con trẻ phải chịu những áp lực không cần có.

8. Dũng cảm nhận lỗi với con

“Nếu bố mẹ biết xin lỗi con khi làm sai việc gì hoặc là không thực hiện đúng lời hứa thì sẽ giúp cho trẻ xây dựng được lòng tự trọng, ngoài ra còn dạy cho trẻ biết tôn trọng người khác”.

(Denneboom - Romani)

Bố mẹ thường xuyên dạy con phải biết thừa nhận sai lầm, dũng cảm gánh vác trách nhiệm. Nhưng nhiều người rõ ràng mình sai mà còn đổ oan cho con trẻ, không chịu cho con được thanh minh. Trẻ sẽ cảm thấy đau khổ và tổn thương vì bị bố mẹ trách móc oan uổng. Chúng âm ức lắm khi bị những người thân thương nhất nghi ngờ. Con trẻ rất nhạy cảm, yếu đuối và ngây thơ nên chúng sẽ không chịu nổi cảnh bị bố mẹ nghi ngờ.

Bố mẹ làm sai điều gì thì phải biết thẳng thắn xin lỗi. Mặt khác cũng cần cho con biết rằng trong quá trình khôn lớn sẽ gặp rất nhiều khó khăn, trắc trở, những khó khăn ấy sẽ giúp trẻ chín chắn lên. Như thế trẻ sẽ thích ứng nhanh được với xã hội và môi trường mới, có khả năng tự kiểm soát, chịu đựng giỏi. Biết sai thì phải nhận lỗi, phải sửa đó là chuyện phải làm. Bố mẹ nên nhận lỗi với con ra sao?

(1) Xin lỗi con thật lòng

Làm sai, làm tổn thương người khác thì cần phải xin lỗi người ta. Đó là việc nên và cần phải làm. Bố mẹ dũng cảm thừa nhận sai sót với con cái chính là tấm gương tốt để con noi theo. Những lời nói, cử chỉ đúng mực của bố mẹ sẽ khiến cho con tôn trọng và rồi mới xây dựng được sự uy nghiêm của bố mẹ trong lòng con trẻ. Do đó, khi sai điều gì thì bố mẹ cũng cần phải nói thực lòng mình. Nếu bạn nói được với

con là: “Xin lỗi con mẹ đã trách nhầm con” thì con trẻ sẽ vô cùng xúc động. Bố mẹ có những hành động đường hoàng như thế thì sẽ được con trẻ kính trọng.

(2) Xin lỗi nhẹ nhàng

Bố mẹ có thể thừa nhận sai lầm trước mặt con trẻ cho thấy bố mẹ đã biết tôn trọng con, đối xử với con bình đẳng. Làm như vậy đã tạo cho con được nguyên tắc làm người cơ bản nhất, giúp cho con kính nể mình hơn, quan hệ bố mẹ và con cái ngày càng hòa hợp hơn. Nhưng bố mẹ cũng cần lưu ý xin lỗi con cần phải chân thành, thân thiết. Ánh mắt nhẹ nhàng, quan tâm, lời nói thành thật của bạn sẽ làm cho lòng con thấy ấm áp. Bạn cũng có thể dịu dàng xoa đầu con hoặc ôm con vào lòng. Nếu làm được như vậy thì con trẻ sẽ thấy cảm động trước cử chỉ của bạn và khoảng cách giữa cha mẹ và con cái sẽ tiêu tan.

(3) Bỏ cái “mác” phụ huynh ra

Bố mẹ luôn cho là những hành vi sai trái của con đã làm cho mình mệt mỏi, khổ sở. Họ cũng nghĩ rằng tất cả mọi sai lầm đều do những hành vi xấu của con gây ra, chứ chẳng liên quan gì đến hành vi của bố mẹ. Nhưng chúng ta nhìn nhận cụ thể vấn đề thì mới thấy rằng bố mẹ chỉ làm theo ý mình, sai bảo con trẻ chứ chẳng bao giờ chịu sửa chữa sai lầm của mình. Giáo dục và được giáo dục là một quá trình hỗ trợ lẫn nhau, trong lúc giáo dục con thì bố mẹ cũng thu được rất nhiều lợi ích. Nếu mắc sai lầm thì bố mẹ hãy xem xét vấn đề từ chính bản thân, như vậy chắc chắn những chuyện như con trẻ ương bướng sẽ nhanh chóng được giải quyết.

Bố mẹ là người thầy đầu tiên của con trẻ, bố mẹ cần biết tự phê bình, con trẻ sẽ học và làm theo bố mẹ. Nếu như cả hai phía đều biết tìm khuyết điểm từ bản thân thì còn vấn đề gì không giải quyết được. Nhưng bố mẹ cũng cần phải chú ý, bất cứ chuyện gì cũng không được đi đến cực đoan. Bố mẹ không nên dễ dàng xin lỗi con trẻ vì chúng đang tức tối. Bạn không được phủ nhận bản thân mình vì lấy lòng con trẻ. Nếu không bố mẹ sẽ mất hết uy, con ngày càng khó dạy dỗ.

(4) Viết thư xin lỗi con

Bố mẹ nào cũng vậy, sẽ mắc phải sai lầm trong lúc dạy con. Những lúc như vậy, bố mẹ không cần thiết phải giả vờ tỏ ý xin lỗi trước mặt trẻ, chỉ cần bạn dũng cảm xin lỗi con thì chúng sẽ cảm thấy mình được tôn trọng, và chúng cũng sẽ có thái độ như vậy đối với bố mẹ và những người khác. Tôi tin rằng trẻ sẽ cảm động trước hành động của bố mẹ. Điều đó cũng đồng nghĩa với việc hình ảnh của bố mẹ trong trái tim

trẻ ngày càng đẹp hơn.

Xin lỗi trẻ đâu phải là việc gì xấu xa, ngược lại, lại thể hiện được tính độ lượng của bố mẹ, mà độ lượng chính là “dầu bôi trơn” cho sự trao đổi giữa bố mẹ và con cái. Nếu bạn cho rằng khó có thể xin lỗi con trực tiếp thì có thể viết thư xin lỗi cũng được. Con trẻ sẽ thấy bất ngờ và cảm động trước hành động này của bạn. Có khi con bạn sẽ cất giữ bức thư này như giữ một món quà quý giá của bố mẹ dành tặng mình.

Tóm lại, nhiều bậc phụ huynh cho rằng, mất hết cả sĩ diện nếu nhận lỗi hay xin lỗi con. Họ nghĩ như vậy là thừa, họ nên biết rằng người lớn cũng cần phải học cách xin lỗi con trẻ. Đây là cách giáo dục con trẻ rất hiệu quả, vì khi trẻ mắc sai lầm chúng cũng sẽ làm theo cách xử sự trước đó của bố mẹ, chúng sẽ thật lòng xin lỗi chúng ta và mọi người. Nếu bố mẹ có thể nhận lỗi với con thì con cũng sẽ biết thừa nhận sai lầm. Như vậy lớn lên chúng sẽ trở thành những người con chân chính, chân thành.

9. Cho trẻ ăn sáng tại nhà

“Sức khỏe cũng là vàng”.

(Maxim Gorki - Nga)

Các chuyên gia dinh dưỡng cho biết, bữa sáng rất quan trọng đối với sức khỏe. Bữa sáng của trẻ cách bữa cuối ngày hôm trước 10 tiếng, dạ dày trống rỗng, mức đường huyết giảm dần. Ngay sau khi hoạt động, não và bắp thịt sẽ tiêu hao nhiều đường, tiêu hao nhiều quá sẽ dẫn đến hiện tượng hạ đường huyết, cơ thể mệt mỏi, bực tức, phản ứng chậm chạp... Tất cả sẽ ảnh hưởng trực tiếp tới hiệu quả học tập của trẻ. Mặt khác, lâu ngày không ăn sáng còn dẫn đến căn bệnh đau dạ dày.

Trẻ hay ăn sáng no sẽ phát triển tốt hơn so với những trẻ nhịn đói bữa sáng. Vì trẻ được hấp thụ đủ năng lượng và protein. Bữa sáng cung cấp 25 đến 35% tổng nhiệt lượng cho cả ngày, nên bố mẹ cần phải cho con ăn sáng đầy đủ.

Nhiều người cho rằng chuẩn bị bữa sáng cho con mất khá nhiều thời gian nên hay cho con đi ăn ở ngoài. Làm như vậy tiết kiệm được thời gian và sức lực nhưng đổi lại cũng kèm theo nhiều vấn đề. Thứ nhất là mất vệ sinh, thứ hai là trẻ nhịn ăn sáng để giữ lại số tiền ấy để mua quà.

Cơ thể trẻ đang trong giai đoạn phát triển mạnh nên trẻ cần có bữa sáng nhiều dinh dưỡng và đảm bảo vệ sinh an toàn thực phẩm. Đây chính là sự bảo đảm cơ bản để trẻ phát triển lành mạnh về cả tinh thần và thể chất. Bạn chỉ cần bỏ ra 10 đến 20

phút là chuẩn bị xong xuôi bữa sáng cho con. Trẻ được ăn sáng tại nhà vừa no, vừa vệ sinh lại vừa ấm áp tình cảm gia đình. Vậy cha mẹ nên để con ăn sáng thế nào?

(1). Nguy hại của việc không ăn sáng

Các chuyên gia dinh dưỡng cho rằng bữa sáng là bữa ăn không thể bỏ trong ngày, bữa sáng không chỉ ảnh hưởng lớn đến dinh dưỡng và năng lượng mà còn ảnh hưởng đến khả năng nhận thức và thành tích học tập của trẻ.

Khả năng phản ứng, năng lực chú ý, trí nhớ ngắn hạn... của những trẻ không ăn sáng đều không bằng trẻ ăn sáng đầy đủ. Ngoài ra, có chuyên gia đã làm một cuộc điều tra về khả năng nhận biết hình học của 34 trẻ em từ 9 – 11 tuổi, kết quả cho thấy tỉ lệ nhận biết đúng của trẻ ăn sáng cao hơn trẻ bỏ bữa sáng.

Trẻ đang ở thời kỳ quan trọng của sự phát triển về thể chất và nhận thức, việc ăn uống của con không chỉ đảm bảo năng lượng cho các hoạt động về thể chất và trí não mà còn cần thiết cho sự phát triển của cơ thể đang độ tuổi trưởng thành. Nếu không ăn sáng thì không những cơ thể không được bổ sung năng lượng cần thiết, kịp thời mà lâu dần còn ảnh hưởng đến sức khỏe. Bởi vậy, vì sức khỏe của con, bố mẹ cần rèn cho trẻ thói quen ăn sáng.

(2). Học cách tranh thủ thời gian làm bữa sáng

Như đã nói ở trên, nhiều phụ huynh viện cớ không có thời gian nên không nấu bữa sáng mà cho con tiền đi ăn ở ngoài và cho rằng như vậy không chỉ tiết kiệm được thời gian mà còn để cho con được thoải mái ăn cái gì mình thích và vẫn không ảnh hưởng đến sức khỏe. Nhưng thực tế thì không phải đứa trẻ nào cũng dùng tiền ăn sáng để sử dụng đúng mục đích và thường vin vào lí do xin thêm tiền ăn sáng để mua linh tinh. Thực ra, bữa sáng hoàn toàn không cần làm quá cầu kỳ phức tạp, bạn hoàn toàn có thể vừa đánh răng rửa mặt vừa tranh thủ làm bữa sáng. Thời gian chuẩn bị bữa sáng không nhiều, quan trọng hơn là nó đảm bảo vệ sinh an toàn thực phẩm và dinh dưỡng cho con, đồng thời cũng tránh cho trẻ thói quen tiêu tiền không đúng mục đích.

Nấu một bữa ăn sáng đơn giản mà đầy đủ dinh dưỡng không khó, ví dụ bạn có thể chuẩn bị sẵn một ít rau và thịt từ tối hôm trước để sáng hôm sau nấu mì, hoặc cho con uống sữa, ăn bánh mì và trứng ốp la... Ngoài ra, bạn có thể tham khảo thêm kinh nghiệm nấu bữa ăn sáng vừa nhanh vừa đảm bảo dinh dưỡng của bạn bè đồng nghiệp.

(3) Tăng thêm cơ hội trao đổi giữa bố mẹ và con cái

Cuộc sống hiện đại vô cùng bận rộn, rất nhiều phụ huynh than thở không có nhiều thời gian ở bên cạnh con, các cuộc trao đổi giữa bố mẹ và con cái ngày càng khó khăn. Nhưng bố mẹ không hề nghĩ đến bữa sáng chính là thời điểm và cơ hội tốt để nói chuyện, trao đổi với con về các việc cần làm trong ngày hoặc giúp con giải đáp những khúc mắc trong học tập cũng như trong cuộc sống. Có thể nói bữa sáng chính là nhịp cầu nối quan trọng giữa cha mẹ và con cái để bắt đầu một ngày mới đầy hứng khởi. Để con ăn sáng tại nhà không chỉ tốt cho sức khỏe của con mà còn tăng thêm tình cảm giữa bố mẹ và con cái, để con cảm nhận sâu sắc hơn tình yêu của bố mẹ dành cho mình.

Sự yêu thương chăm sóc của bố mẹ dù là đối với con hay đối với cha mẹ đều là cơ hội tốt để tăng thêm tình cảm, vì vậy chúng ta không nên bỏ lỡ cơ hội này. Ngoài ra, cùng với sự trưởng thành, trẻ càng ngày càng biết làm nhiều việc hơn, chúng ta có thể để con phụ giúp một tay trong việc chuẩn bị bữa sáng cho gia đình. Như vậy không chỉ giúp thắt chặt thêm tình cảm giữa bố mẹ với con cái mà còn làm cho con cảm thấy tự hào vì mình đã lớn, đã giúp đỡ được bố mẹ nhiều hơn. Vậy tại sao chúng ta lại không làm? Vì sự phát triển lành mạnh cả về thể chất lẫn tâm lý của con, xin các bậc phụ huynh hãy cố gắng dậy sớm hơn 30 phút để chuẩn bị bữa sáng cho con.

10. Hãy cho trẻ có không gian riêng tư

“Tôn trọng nhân cách của trẻ, trẻ sẽ học cách tôn trọng người khác. Ngay từ bé hãy nuôi dạy trẻ như một thành viên độc lập của xã hội”.

(Daisaku Ikeda – Nhật Bản)

Lan Nhi là một cô bé sống nội tâm, năm nay cô học lớp 6. Bình thường Lan Nhi không hay nói nhiều và có thói quen viết nhật kí. Có giai đoạn cô có cảm giác hình như bố mẹ đang đọc trộm nhật kí của mình. Để kiểm chứng điều này, Lan Nhi đã rất thông minh kẹp một sợi tóc vào nhật kí. Quả nhiên đến ngày hôm sau sợi tóc đó đã biến mất. Cô bé không kìm chế được đã nói với bố mẹ: “Mặc dù con còn bé nhưng con cũng mong được tôn trọng như người lớn, con cũng có những tâm sự riêng và không muốn bố mẹ biết”. Từ đó về sau Lan Nhi chuyển sang dùng nhật kí có khóa bảo mật.

Cũng như bố mẹ của Lan Nhi, nhiều phụ huynh vì muốn biết con mình làm gì, nghĩ gì nên thường có thói quen đọc trộm nhật kí của con, thậm chí có người còn

đem các thông tin đọc được đi trao đổi với bạn bè, người thân. Điều này đã làm các em cảm thấy bị xúc phạm và cho rằng bố mẹ không tôn trọng mình, càng ngày càng trở nên giữ khoảng cách với cha mẹ. Vì vậy, muốn hiểu được tâm tư của trẻ, phụ huynh nên biết cách nói chuyện trực tiếp, tạo niềm tin cho trẻ thay vì đọc trộm nhật kí của con.

Đa phần con trẻ muốn có không gian thực sự riêng tư để tự do bay bổng và khám phá. Phụ huynh nên giống như người hộ vệ để dẫn dắt con trẻ bay cao chứ không nên lấy tư cách là bề trên để giám sát chúng. Vì vậy các chuyên gia tâm lí cho rằng phụ huynh nên dành cho con trẻ một không gian riêng tư vừa đủ, có như vậy trẻ mới phát triển mạnh khỏe và vui vẻ. Vậy làm sao để trẻ có không gian riêng tư mà bố mẹ vẫn hiểu được con mình đang làm gì, nghĩ gì?

(1) Không nên làm tổn hại sự tin cậy của con trẻ dành cho cha mẹ

Sự tin cậy lẫn nhau là tình cảm tốt đẹp nhất giữa con người với con người. Chỉ có tin cậy mới giúp chúng ta xích lại gần và thân thiết với nhau hơn. Mặc dù quan hệ giữa cha mẹ và con cái là vô cùng mật thiết nhưng sự tin cậy giữa cha mẹ và con cái vẫn cần không ngừng được nuôi dưỡng và bồi đắp. Bố mẹ không nên nghĩ rằng “con cái là do mình sinh ra” để có thể tùy tiện làm hỏng lòng tin của con dành cho cha mẹ. Một khi con không còn tin cha mẹ nữa thì cho dù chúng ta có nói đúng thế nào chẳng nữa chúng cũng không dễ dàng tiếp thu như trước.

Về vấn đề này, có một người mẹ đã làm rất tốt. Con gái chị có thói quen viết những quan điểm và cách nhìn các sự vật vào nhật kí. Cứ cách một khoảng thời gian, cô bé lại chủ động đưa nhật kí của mình cho mẹ đọc và hai mẹ con cùng trao đổi với nhau về các vấn đề trong cuộc sống. Tại sao người mẹ này lại có một “đặc quyền” như vậy? Đơn giản chỉ là vì, mặc dù nhật kí của con gái luôn để trên bàn nhưng chị không bao giờ chủ động đọc. Việc làm đó của người mẹ đã làm cô con gái cảm thấy mình thực sự được tôn trọng. Cô rất tin tưởng mẹ và luôn chủ động chia sẻ những tâm tư nguyện vọng của mình với mẹ.

Rất nhiều phụ huynh chủ quan cho rằng trẻ con thì chẳng có gì gọi là “bí mật”. Nhưng làm như vậy đồng nghĩa với việc chúng ta phủ nhận tính độc lập của trẻ, làm cho trẻ cảm thấy bị tổn thương và không được tôn trọng. Vô hình chung cha mẹ làm hỏng đi sự bình đẳng, đồng thời cắt đứt sợi dây nối sự tin cậy giữa cha mẹ và con cái.

(2) Để cho con có bí mật riêng

Trong con mắt của nhiều vị phụ huynh, nhật kí của con chẳng qua cũng chỉ là “việc bé xé ra to” mà thôi. Có thể thực tế là như vậy, nhưng đó là bí mật của con. Lúc còn nhỏ ai chẳng có bí mật của riêng mình, con mình cũng không ngoại lệ. Một số cha mẹ sẽ nói rằng: “Đến sinh mạng của con cũng là do tôi tạo ra, lẽ nào đến việc đọc nhật kí hay thư của nó tôi cũng không có quyền ư?” Dù vậy đối với trẻ thì hành động này của phụ huynh đồng nghĩa với việc cha mẹ không tin tưởng, không tôn trọng chúng và làm tổn hại nghiêm trọng đến tính tự tôn của trẻ.

Nhật kí của trẻ hiếm khi có việc gì “xấu xa đen tối”, đại đa số là những tâm tư và suy nghĩ của trẻ về những điều xảy ra trong cuộc sống. Vì vậy bố mẹ nên cảm thấy vui và đồng ý cho con có bí mật của riêng mình. Một đứa trẻ có bí mật thể hiện rằng em bé đó có thể giới nội tâm phong phú, có chủ kiến và có chỉ số EQ cao.

Một thiếu niên có bí mật cho thấy cô (cậu) bé đó đang trên bước đường từ một đứa trẻ thành người trưởng thành, em đang học cách suy nghĩ độc lập, có chính kiến của mình và đồng thời tính tự tôn cũng dần được tăng lên. Đến giai đoạn dậy thì, trẻ càng ngày càng trở nên nhạy cảm, thái độ của trẻ với cha mẹ cũng rất mâu thuẫn, một mặt muốn bố mẹ ủng hộ mình nhưng mặt khác lại sợ quá gần gũi với bố mẹ. Thời kỳ trẻ đặc biệt cần được tôn trọng. Từ đó có thể thấy, bất cứ giai đoạn trưởng thành nào trẻ đều có cách tư duy, hành động của riêng mình, có nhân cách độc lập và đồng thời cũng có quyền có những riêng tư. Vì thế, tôn trọng con trẻ không phải là khẩu hiệu mà là hành động thực tế. Cha mẹ muốn tôn trọng con cái thì hãy bắt đầu tôn trọng quyền được riêng tư của con.

(3) Không nên việc gì cũng can thiệp vào

Trong quan hệ giữa bố mẹ và con cái, rất nhiều phụ huynh không thể thoải mái chấp nhận sự thật là con mình có bí mật. Không ít bậc cha mẹ quan tâm quá đáng, can thiệp quá mức vào mọi việc, căn bản không cho con cái có không gian riêng của chúng. Làm như vậy cả bố mẹ và con cái đều cảm thấy rất mệt mỏi, bố mẹ thì trách con khó bảo, con cái lại trách bố mẹ can thiệp quá nhiều.

Thật ra trong quá trình trưởng thành, trẻ dần dần sẽ có tư duy độc lập và cách xử lý vấn đề của riêng mình do vậy cha mẹ, không nên can thiệp quá sâu vào các việc của trẻ mà hãy để trẻ tự giải quyết. Cha mẹ chỉ nên để ý và chỉ cho trẻ nguyên tắc chung, còn những việc cụ thể nên để trẻ tự làm.

Khi cha mẹ để cho trẻ được tự do trong khuôn khổ có thể sẽ hiểu lí do vì sao con mình thà dốc hết tâm tư vào nhật kí còn hơn là nói với bố mẹ. Nhật kí chính là mảnh đất nuôi dưỡng tâm hồn của trẻ, là những suy nghĩ và băn khoăn của trẻ trong quá trình phát triển và trưởng thành mà không nhất định phải cần có sự giúp

đỡ hoặc can thiệp của bố mẹ. Vì thế cha mẹ không nên “săm soi” nhật kí của con hoặc cho đó là một việc quá ngạc nhiên mà cần tôn trọng quyền được riêng tư của con và hãy cho tâm hồn chúng một khoảng không tự do nhất định

(4) Cần lưu ý cách quan tâm đến con

Cha mẹ nào cũng quan tâm đến sự phát triển và trưởng thành của con, đặc biệt rất sợ con đi lầm đường lạc lối nên các phụ huynh rất muốn biết con mình đang nghĩ gì trong đầu. Tuy vậy cách đọc trộm nhật kí để biết được tâm tư tình cảm của con là không được, nó đồng thời cũng thể hiện rằng những phụ huynh này bất lực trong việc dạy dỗ con cái.

Để hiểu được trẻ, cách tốt nhất là trở thành bạn của chúng. Cha mẹ cần thông qua việc trò chuyện hàng ngày để tìm hiểu và giải thích cho trẻ những khúc mắc. Đọc trộm nhật kí của trẻ rõ ràng là một hành động không thỏa đáng. Có một người mẹ thường xuyên xem trộm nhật kí của con đã từng nói, con chị không thích nói chuyện với chị, muốn biết con đang nghĩ gì thật là khó khăn nên đành phải chuyển sang cách đọc trộm nhật kí của con. Mặc dù vậy, người mẹ đó cũng thừa nhận, lần nào đọc xong cũng có cảm giác có lỗi với con. Tất nhiên bố mẹ phải nhọc tâm nhọc sức như vậy cũng chỉ là vì con cái, nhưng rõ ràng đọc trộm nhật kí của con không phải là một cách hay. Nếu như con biết được, chắc chắn chúng sẽ rất buồn và cảm thấy bị tổn thương.

Có rất nhiều cách để tìm hiểu tình hình của con, ví dụ thường xuyên nói chuyện tâm sự với con, dần dần gợi cho con nói ra những gì mình đang nghĩ. Nếu thực sự không yên tâm, vẫn có thể đọc nhật kí của con, tất nhiên là phải được con đồng ý. Thực ra thì trẻ đều rất thành thật, yêu cầu của chúng cũng rất thấp, chỉ mong bố mẹ cũng thành thật, không xâm phạm vào quyền riêng tư của chúng. Như vậy có thể thấy, nếu như bố mẹ thành tâm nói chuyện và lắng nghe trẻ thì mới hiểu được con và tạo được lòng tin của chúng. Những điều này không thể đạt được nếu bạn chỉ muốn đọc trộm nhật kí của con. Bố mẹ có quyền lợi và nghĩa vụ bảo vệ, dạy dỗ con cái, đó là thực tế không thể phủ nhận. Nhưng quyền lợi và nghĩa vụ này nên thể hiện một cách lành mạnh, nếu chưa được sự đồng ý của con đã đọc nhật kí của chúng thì hành động này không chỉ là thiếu tôn trọng con mà còn gây hậu quả trái với mong muốn của bản thân cha mẹ, đồng thời càng làm phát triển thêm tâm lí chống đối của trẻ.

Chương 2

RÈN CHO CON CÓ THÓI QUEN TỐT

“Giáo dục là cái gì? Một câu đơn giản: Chính là rèn luyện thành thói quen tốt”.

(Diệp Anh Đào – Trung Quốc)

Nhà giáo dục Trung Quốc nổi tiếng Diệp Anh Đào vô cùng coi trọng việc rèn luyện thành thói quen tốt. Ông đã từng nói: “Chúng ta chịu sự giáo dục ở trường học, mục đích là rèn luyện thói quen, nâng cao năng lực. Sau khi rời trường học, chúng ta vẫn chịu sự giáo dục về mọi mặt của đời sống đồng thời phải tự đào tạo bản thân, mục đích vẫn là rèn luyện thói quen, nâng cao năng lực. Thói quen càng tự nhiên càng tốt, năng lực càng nâng cao càng tốt”. Từ đó có thể nhận thấy, rèn thói quen cho trẻ có ảnh hưởng quan trọng đến sự trưởng thành và phát triển của chúng.

Thói quen tốt không chỉ ảnh hưởng đến hành vi, tính cách, học tập, cuộc sống... của trẻ mà còn ảnh hưởng đến cả cuộc đời phía trước của chúng, trở thành người thầy cho sự thành công của trẻ. Xét về một góc độ nào đó, thói quen tốt là chỉ dẫn lớn nhất cho cuộc đời trẻ. Nhà giáo dục thanh thiếu niên nổi tiếng của Trung Quốc Tôn Văn Hiểu đã từng nói: “Thói quen tốt là quyết định vận mệnh, là con đường thành công, là của cải cả đời, là phẩm cách trọn đời của trẻ em”. Vì thế, bố mẹ nhất định phải dành công sức để rèn cho trẻ có một thói quen tốt.

Rèn thói quen tốt cho trẻ cũng cần phải đúng cách. Những người làm cha mẹ phải ý thức rõ ràng rằng mình đóng vai trò là người chịu trách nhiệm trong quá trình giáo dục trẻ, cần biết rõ thời điểm nào dùng phương pháp nào để rèn thói quen nào cho trẻ. Bên cạnh đó, phụ huynh cũng cần nắm được các thời kỳ then chốt, chú trọng các phương pháp khoa học và có tính mũi nhọn trong quá trình rèn luyện thói quen tốt cho trẻ.

II. Dạy cho con biết tự nhìn nhận lại mình

“Nhìn nhận lại như một tấm gương, nó có thể soi rõ ràng những sai lầm của chúng ta, giúp cho chúng ta có cơ hội sửa chữa”.

(Heine – Đức)

Nhìn nhận lại là cách phân tích, suy ngẫm và giám sát các hành động của mình, đó là một trong những cách tốt nhất để hoàn thiện mình. Chỉ có tự nhìn lại mình thì, con người mới dần dần trưởng thành và nhân cách mới không ngừng được hoàn thiện. Thông qua việc xét lại mình, chúng ta sẽ càng ngày càng thành công, cuộc sống càng ngày càng viên mãn.

Liên quan đến vấn đề này, người Trung Quốc thường nhắc tới câu chuyện giữa người anh hùng Lâm Tắc Từ (đời Thanh) và cha mình.

Khi còn nhỏ, Lâm Tắc Từ là một người vô cùng nóng vội, làm việc gì cũng sơ sài qua loa, đặc biệt lúc nào cũng đỏ mặt tía tai khi tranh luận với người khác. Trong một lần luyện thư pháp, vì viết chưa được như ý nên Lâm Tắc Từ cảm thấy rất bức bối, đúng lúc đó người cha đi đến. Nhìn thấy cha, Lâm Tắc Từ càng cuống quýt và kết quả là chữ viết càng nguệch ngoạc. Thấy vậy người cha liền kể cho Lâm Tắc Từ nghe một câu chuyện về một vị quan huyện...

Vị quan huyện này là một người vô cùng hiếu thảo, nên ông ghét nhất là những phạm nhân không hiếu thảo và thường có hình phạt rất nặng đối với những người này. Một hôm, có hai người khiêng một người bị trói đến trước quan đường và nói rằng anh này là một nghịch tử, thường xuyên đánh mắng mẹ của mình. Người thanh niên kia nghe vậy đã phản kháng lại, nhưng vì đang bị trói và miệng bị nhét giẻ nên không làm được gì. Viên quan chỉ nghe thấy người này không hiếu thảo liền lập tức ra lệnh đánh cho năm mươi trượng. Người thanh niên đó bị đánh đến nát da lòi thịt. Đúng lúc đó có một bà cụ già chống gậy đi vào, vừa khóc vừa kể khi nãy có hai kẻ vào ăn trộm bò nhà bà. Con trai bà định bắt chúng giải lên quan phủ nhưng lại bị hai kẻ gian đó trói lại và không biết lời đi đâu. Đột nhiên bà nhận ra người vừa bị đánh chính là con trai mình và hai người kia chính là kẻ trộm. Viên quan huyện vì quá nóng vội đã vội vàng tin ngay lời kẻ trộm mà không điều tra xét hỏi kỹ càng.

Nghe xong câu chuyện Lâm Tắc Từ hiểu ra được vấn đề của mình. Ông cảm thấy vô cùng hổ thẹn và hứa với cha nhất định sẽ sửa được tính nóng vội của mình. Sau những nỗ lực thay đổi, Lâm Tắc Từ đã trở thành viên quan lớn của triều đình, người anh hùng lỗi lạc của nhân dân Trung Hoa. Mặc dù đã làm quan to của triều đình, ông vẫn treo chữ “chế nô” trong thư phòng để tự răn mình.

Có thể thấy, khả năng nhìn nhận lại bản thân không phải tự nhiên có được mà cần phải được rèn luyện. Trong cuộc sống hàng ngày, bố mẹ nên giúp con tìm ra khuyết điểm của mình đồng thời chỉ dẫn cho con cách xét lại bản thân, chỉ có vậy trẻ mới không ngừng tiến bộ. Thực tế cho thấy, một đứa trẻ không biết xét lại bản thân mình thì vĩnh viễn không bao giờ lớn được. Chỉ có thông qua việc nhìn lại mình, trẻ mới có thể kịp thời khắc phục những sai lầm, đồng thời không ngừng điều chỉnh để bản thân có thể nắm bắt nhanh nhạy và chính xác những thông tin trong cuộc sống.

Trong cuộc sống hàng ngày, những người chỉ biết đổ lỗi cho người khác hoặc cho hoàn cảnh thì không bao giờ có thể làm tốt công việc và tất nhiên con đường đi đến thành công của người đó sẽ càng xa vời. Nhưng với những người luôn lấy việc xem lại bản thân và không ngừng tìm cách khắc phục nhược điểm, phát huy ưu điểm làm nguyên tắc thì thành công chắc chắn sẽ luôn sẵn sàng đón đợi họ. Vì vậy có thể nói, dạy trẻ biết cách nhìn nhận lại bản thân chính là dạy chúng một pháp để không ngừng phát triển, hoàn thiện bản thân để thành công trong cuộc sống.

Bé Minh Ngọc đã là học sinh lớp 3 nhưng hàng ngày bà nội vẫn phải nhắc nhở bé làm bài tập, đem đầy đủ đồ dùng học tập đến trường... Có một thời gian bà nội về quê thăm họ hàng, Minh Ngọc nếu không quên sách thì cũng quên vở, buổi sáng vì không có bà nội gọi dậy nên cũng thường xuyên ngủ quá giờ. Vì vậy, Minh Ngọc đã rất bức mình nói với bố mẹ: “Đều là tại bà cả, nếu như bà ở nhà thì con đã không quên sách vở rồi, cả bố mẹ nữa, tại sao bố mẹ không nhắc con, hôm nay con đã bị cô giáo phê bình trước lớp rồi đấy”. Nhưng bố mẹ Minh Ngọc đã không biết cách tận dụng cơ hội này để dạy dỗ con mà lại quay ra trách mình. Vì thế Minh Ngọc lại được đà lấn tới: “Tại sao mẹ lại không đánh thức con dậy? Bà lúc nào cũng gọi con dậy đúng giờ, tại sao mẹ lại không làm thế được...?” Minh Ngọc không tự nhận ra cái sai của mình, nhưng bố mẹ bé cũng không ý thức được cái sai của con để giúp bé nhìn nhận lại bản thân mình.

Mỗi con người đều có những mặt chưa hoàn thiện, đặc biệt đối với trẻ con, khuyết điểm càng là vấn đề hết sức bình thường. Nhưng một người chỉ biết đổ hết sai lầm cho người khác, bản thân không chịu xét lại và thừa nhận những khiếm khuyết của mình để có cách thay đổi thì những người đó luôn là kẻ vô duyên với sự thành công. Trong quá trình phát triển, trẻ sẽ có những sai lầm, vấp ngã, đó là điều hết sức bình thường. Vì vậy, trong cuộc sống hàng ngày, bố mẹ không nên tự trách bản thân trước những sai sót của con mà phải dạy con cách nhìn lại bản thân một cách toàn diện, nhận rõ ưu khuyết điểm; không ngừng phát huy những ưu điểm; sửa chữa, khắc phục kịp thời những nhược điểm để không ngừng nâng cao bản thân. Đó mới là cách cha mẹ cần dạy cho con trẻ.

Bố mẹ cần phải giúp trẻ hiểu rằng, nhìn nhận lại bản thân là nền tảng của sự thành công. Học được cách xét lại bản thân và làm tốt điều này mới có thể bước tới thành công. Bố mẹ phải giúp con dũng cảm nhận ra những sai sót của mình trong học tập, cuộc sống và giúp con hiểu rằng mọi sự thoái thác, trốn tránh chỉ làm cho những sai sót, thất bại càng trở nên nghiêm trọng và vĩnh viễn không bao giờ thành công được. Bố mẹ cũng cần hiểu rằng, việc dạy cho con biết cách nhìn nhận lại bản thân phải bắt đầu từ khi trẻ còn rất nhỏ và phải trải qua quá trình rèn luyện mà thành chứ không phải là công việc một sớm một chiều. Một số gợi ý sau có thể giúp cha mẹ thực hiện tốt hơn quá trình rèn luyện cho con biết cách nhìn lại bản thân:

(1) Không trực tiếp chỉ trích gay gắt những sai sót của trẻ

Trên đời này không có ai là hoàn hảo, ai cũng có lúc phạm sai lầm, nhất là đối với trẻ con thì việc này càng trở nên bình thường. Mặc dù vậy, cha mẹ vừa không thể coi nhẹ lỗi lầm trong hành động và tư tưởng của trẻ, vừa phải dùng trí tuệ để đối diện với những sai lệch về hành vi, tư tưởng của con. Thay vì chỉ trích trẻ thì hãy cố gắng hiểu và cho con thêm thời gian, rất có thể bạn sẽ nhận được những kết quả ngoài mong đợi.

Khi con làm sai, nếu bố mẹ chỉ trích trực tiếp và gay gắt vào sai lầm đó không những không đạt được hiệu quả răn dạy trẻ mà còn có thể làm trẻ cảm thấy bất mãn, nảy sinh tâm lí đối kháng với bố mẹ, làm hạn chế sự phát triển trí lực của trẻ. Vì vậy, các bậc phụ huynh nên học cách bình tĩnh trước những sai lầm của con, từ một góc độ nào đó tìm cách phân tích thấu tình đạt lý để cho trẻ tự nhận ra những sai trái của mình và sửa chữa khuyết điểm.

(2) Chú trọng truyền cho con những tình cảm đạo đức đúng đắn

Trách nhiệm của các bậc làm cha mẹ là truyền cho con những tình cảm đạo đức đúng đắn như trung thực, dũng cảm, lương thiện... Những quan niệm đạo đức này không chỉ giúp trẻ có một tâm hồn đẹp mà còn là “thước đo” đạo đức đúng đắn, giúp trẻ hiểu thế nào là đúng, thế nào là sai.

Bên cạnh việc dạy cho con những phẩm chất đạo đức đúng đắn, phụ huynh có thể cho trẻ có những trải nghiệm về sự xấu hổ, ân hận... Điều đó cũng rất bổ ích cho trẻ. Hai mặt đạo đức đối lập trên sẽ để lại cho trẻ ấn tượng sâu sắc và khi phạm sai lầm trẻ sẽ hiểu được tại sao làm như vậy lại là sai và phải làm thế nào mới nhận được sự tôn trọng của mọi người. Ngoài ra, nó còn làm tăng khả năng nhận thức và nhìn nhận lại bản thân của trẻ, giúp trẻ không ngừng soi lại bản thân để nhìn nhận các mặt tốt – xấu, thị – phi, đúng – sai ... và biết cách sửa chữa những sai lầm

trong cuộc sống.

Khi con làm sai, bố mẹ nên bình tĩnh giúp con chỉ ra mình đã sai ở đâu, làm con tự giác nhìn lại bản thân và biết hổ thẹn, hối lỗi vì những hành động của mình để sau này không mắc những lỗi tương tự như thế. Cứ như vậy, trẻ sẽ hiểu thế nào xấu hổ, ân hận và tự khắc sửa chữa những sai lầm, khuyết điểm của mình.

(3) Chú ý chỉ dẫn cho con việc nhìn nhận lại bản thân

Cái được gọi là chỉ dẫn cho con nhìn nhận lại bản thân chính là cha mẹ sau khi phát hiện ra sai lầm của con, không trực tiếp chỉ ra chân tướng sự việc, cũng không vội vã giáo huấn con mà để sự việc qua một bên bình tĩnh xử lí. Cách làm này sẽ đem lại hiệu quả hơn rất nhiều so với việc chỉ trích, trừng phạt con. Vì trẻ con cũng giống như người lớn, những chân lí mà mình tự ngộ ra được sẽ để lại ấn tượng sâu sắc và nhớ rất lâu.

Khi con phạm lỗi, mặc dù đã biết nhưng bố mẹ vẫn thể hiện thái độ im lặng, chờ đợi thì chính thái độ này của bố mẹ tự khắc sẽ làm trẻ ý thức được việc làm sai trái của mình, điều đó có tác dụng hơn rất nhiều so với việc mắng chửi con. Khi con nhận thức được cái sai của mình, bố mẹ sẽ bắt đầu phân tích cho con thấy mình đã sai ở điểm nào, như vậy sẽ giúp cho trẻ có nhận thức sâu sắc hơn về sai phạm của mình. Theo cách đó, dần dần trẻ sẽ biết cách nhận định, phán đoán về hành vi của mình, ý thức được sự sai trái và biết cách nhìn nhận lại bản thân.

(4) Hãy để con tự chịu hậu quả của việc phạm sai trái

Cuộc sống hiện đại ngày nay, con trẻ được chăm sóc và bao bọc không chỉ về vật chất mà còn cả tinh thần. Rất nhiều phụ huynh có thói quen thay con gánh chịu những hậu quả của việc làm sai trái của trẻ. Nhiều lần như vậy sẽ làm cho trẻ hiểu rằng kể cả mình làm sai thế nào cũng có người lớn lo cho, vì thế chúng không còn quan tâm đến hậu quả những việc làm sai trái của mình, chứ đừng nói đến chuyện trẻ có biết nhìn nhận lại bản thân hay không!

Cách làm trên của bố mẹ xét về một góc độ nào đó có thể giảm bớt áp lực cho con nhưng hậu quả của nó là đánh mất tinh thần trách nhiệm của trẻ, không có lợi cho việc dạy cho trẻ biết xem lại mình. Vì thế, các bậc cha mẹ sáng suốt là người biết khoan tay để con thử nếm “trái đắng” do việc làm của mình gây nên, để con hiểu rằng nếu phạm sai lầm sẽ phải tự gánh chịu hậu quả, thậm chí là hậu quả nặng nề. Từ đó trở đi con sẽ hiểu tự mình phải gánh trách nhiệm về hành động của mình mà không thể oán trách người khác. Bất cứ việc gì chỉ cần sai một lần thì rất ít

phạm lại sai lầm đó.

(5) Truyền cho con các cách để nhìn nhận lại bản thân

Trẻ muốn tiến bộ phải nhìn nhận lại bản thân hằng ngày. Nhìn lại bản thân giống như soi gương, có thể nhìn thấy gương mặt thật của mình. Nhìn lại bản thân giống như tắm, có thể gột sạch những bụi bẩn và muộn phiền trong tim. Cha mẹ có thể dạy cho con một số cách để nhìn lại bản thân:

- Tìm một nơi yên tĩnh ngồi yên lặng: Tâm trạng của con trẻ cũng như thời tiết tháng sáu, nói thay đổi là thay đổi. Chỉ có cho bản thân một khoảng lặng mới có thể ngộ ra mình muốn gì, mới có thể nghe được tiếng nói từ sâu thẳm trái tim.
- Không nên vội vàng phát biểu ý kiến: Nói quá nhanh thường là chưa suy nghĩ thấu đáo và dẫn đến những hành động vội vàng, vì thế dễ bị mắc sai lầm. Bình tĩnh suy ngẫm trước khi nói và làm sẽ giúp giảm bớt tỉ lệ sai sót.
- Khiêm tốn là điều kiện tiên quyết của sự tiến bộ: Không biết khiêm tốn lắng nghe phê bình của người khác, từ đó rút ra những điều bổ ích cho mình thì không thể tiến bộ được. Vì những sai lầm của mình thường được người khác phát hiện ra và nhìn nhận vấn đề khách quan và thấu đáo hơn người trong cuộc.
- Ghi ra những việc trong ngày làm mình thấy lo âu và xấu hổ: Viết ra những việc làm mình đau đầu không phải là để dày vò mà là lời nhắc nhở bản thân biết cần phải cố gắng hơn nữa về vấn đề gì. Đối với những trẻ chưa có thói quen xét lại mình thì đây cũng là một cách đáng để làm.
- Tìm cho mình một người thầy tin cậy để nhờ họ giám sát: Rèn luyện để tạo được thói quen tự xét lại mình là một nhiệm vụ gian khổ, nặng nề, để chiến thắng tư duy và thói quen đã được định hình trước đây, cần phải rất cố gắng và quyết tâm. Một bậc thầy đáng tin cậy chính là người có thể giúp trẻ tạo dựng được mong muốn này.
- Không nên quá hà khắc với bản thân: Tự xét lại mình là một trong những cách để hoàn thiện bản thân, nhưng không nên quá hà khắc. Bởi lẽ chúng ta đều là những con người bình thường chứ không phải là một bậc thánh thần, nhất là đối với trẻ còn đang trong quá trình trưởng thành cả về thể chất và tinh thần. Cần dũng cảm sửa những thói hư tật xấu nhưng cũng phải cho bản thân thời gian để sửa chữa, nếu không thì sẽ “dục tốc bất đạt”.

Tóm lại có thể khẳng định, trẻ chỉ có cách thông qua việc nhìn lại bản thân mới

có thể kịp thời sửa chữa những sai lầm, đưa mình bước tới con đường thành công. Tự xét lại mình là một bí quyết để giúp trẻ trưởng thành hơn không chỉ về thể chất mà cả về tinh thần, tư duy. Chỉ khi học được cách xét lại mình trẻ mới có thể nhận thức đúng đắn về những ưu khuyết điểm của mình, từ đó biết hoạch định một cuộc sống có kế hoạch, kỉ luật và tự tôn.

12. Dạy cho con biết làm việc có kế hoạch

“Chúng ta xây dựng kế hoạch là để đảm bảo mình đang làm việc quan trọng nhất, nhằm hợp tác có hiệu quả với người khác và phản ứng nhanh nhạy trước các tình huống bất ngờ”.

(Francis Bacon – Mỹ)

Có rất nhiều phụ huynh gặp phải tình huống: Chưa hết tháng con đã gãi đầu gãi tai: “Mẹ ơi, con hết tiền tiêu vặt rồi”. Khi bạn tỏ ra bức tức hỏi con: “Số tiền nhiều như thế, con đã tiêu vào cái gì rồi?”, con lại tỏ ra rất oan uổng và hỏi lỗi: “Con cũng chẳng biết nữa, con đã rất tiết kiệm nhưng vẫn hết lúc nào ấy...”

Không chỉ có vậy, sát đến ngày thi học kỳ, cuộc sống của con trở nên rất bấn loạn, ngày nào cũng dậy ôn bài từ sớm, buổi tối thì học đến khuya. Cha mẹ xót con, muốn chúng nghỉ ngơi giữ gìn sức khỏe nhưng thường thì phản ứng của trẻ là: “Mẹ đừng nói nữa, con đã ôn bài xong đâu. Ôi trời, giá mà con học từ sớm có phải tốt hơn không...”

Những tình huống như trên làm phụ huynh cảm thấy rất khó xử, thực ra vấn đề này có thể giải quyết rất đơn giản. Biện pháp tốt nhất là dạy con biết cách làm việc có kế hoạch, tức là quy định thời gian cụ thể cho các công việc cần làm, có kế hoạch, phương pháp cụ thể, có sự chuẩn bị kĩ càng với các bước cần làm. Cho con thấy nếu làm việc có kế hoạch và sự chuẩn bị trước thì khả năng thành công sẽ cao hơn. Chúng ta cần dạy con đối với bất kì việc gì, cần xác định rõ mục tiêu và lên kế hoạch cụ thể, như vậy mọi việc sẽ được giải quyết có trình tự, nâng cao hiệu quả. Làm việc có kế hoạch không chỉ giúp trẻ tự chăm lo được cho bản thân mà còn giúp trẻ làm tốt hơn trong học tập và giải quyết các vấn đề khác trong cuộc sống.

Những người đạt được các thành tựu kiệt xuất đa phần là những người làm việc có kế hoạch. Thời học sinh, nhà khoa học nổi tiếng người Nhật Bản Fukui Kenichi thường không đạt yêu cầu khi làm các xét nghiệm hóa học nên ông đã từng có ý định từ bỏ con đường học vấn. Nhưng dưới sự động viên cổ vũ của cha, ông bắt đầu lên kế hoạch học tập lại từ đầu, kết quả là các xét nghiệm của ông từ không đạt yêu cầu đến đạt yêu cầu và thành tích ngày càng tiến bộ, đỉnh cao là việc ông đạt giải

thưởng Nobel về hóa học năm 1981.

Đức Minh năm nay học lớp 4, cậu vừa học kém vừa nghịch ngợm nên cả thầy cô và bạn bè đều không thích cậu. Minh nói với mẹ rằng cậu rất buồn vì không ai thích chơi với mình và muốn chuyển trường. Sau khi nghe con tâm sự, mẹ đã nói với Minh: “Con trai ạ, thực ra để học tốt không phải là vấn đề quá khó, mẹ không yêu cầu con ngay lập tức phải xếp số 1, chúng ta sẽ cùng lập ra một bảng kế hoạch học tập để giúp con dần dần tiến bộ nhé”. Đức Minh nghe mẹ nói xong rất vui và đồng ý luôn. Hai mẹ con cùng xây dựng một bản kế hoạch học tập chi tiết. Làm theo bản kế hoạch này, Đức Minh càng ngày càng thích đi học và thành tích học tập của bé cũng tiến bộ rõ rệt.

Từ ví dụ của bé Minh nói trên có thể nhận thấy rằng, làm việc có kế hoạch là vô cùng quan trọng đối với trẻ. Nó không chỉ là thói quen làm việc mà còn dần dần tạo thành một phần tính cách của trẻ. Từ những việc nhỏ nhất hàng ngày đến mục đích theo đuổi cả đời đều không thể thiếu kế hoạch, nó là nguyên nhân quan trọng góp phần vào sự thành công của công việc.

Đối với con trẻ, làm việc không có trình tự rõ ràng và kế hoạch cụ thể là một phản ứng tự nhiên của lứa tuổi. Nhưng nếu bố mẹ không để ý hướng dẫn, định hướng cho trẻ thì điều đó dần dần sẽ trở thành thói quen xấu, có ảnh hưởng rất lớn đến học tập cũng như các vấn đề khác trong cuộc sống của trẻ. Vì vậy, bố mẹ nhất định cần phải biết cách rèn cho trẻ có thói quen làm việc có kế hoạch và giúp trẻ hiểu tác dụng to lớn của thói quen này. Để làm tốt việc này, cha mẹ có thể tham khảo thêm các gợi ý dưới đây.

(1) Bản thân bố mẹ phải có kế hoạch

Trong cuộc sống hàng ngày, bố mẹ làm việc cần phải có trình tự, kế hoạch cụ thể. Ví dụ như nhà cửa phải sạch sẽ, gọn gàng, ngăn nắp, sách đọc xong trả nguyên về chỗ cũ, tủ quần áo phải phân loại sắp xếp cẩn thận... tất cả những điều nhỏ nhặt này đều có thể ảnh hưởng đến việc rèn cho trẻ thói quen làm việc có kế hoạch.

Làm việc vô tổ chức không chỉ là “bệnh” của trẻ mà còn cả của một số phụ huynh. Các bậc cha mẹ này thường không nhớ chìa khóa và ví tiền của mình để ở đâu nên trước khi ra ngoài đều phải tốn rất nhiều thời gian tìm chìa khóa, đó là biểu hiện của tính vô tổ chức. Ngoài ra, một số phụ huynh thường ngồi vào bữa ăn mới sực nhớ ra mình còn việc quan trọng phải làm hoặc gọi điện ngay, thế là vội vàng vàng buông đũa đi làm. Đây cũng là một trong những hiện tượng của việc vô tổ chức.

Cha mẹ là người thầy đầu tiên của con, những hành vi nhỏ nhất nhất trong cuộc sống hàng ngày của cha mẹ đều in sâu trong trí não trẻ. Nếu chúng ta thiếu đi tính kỉ luật, không có thói quen làm việc có tổ chức thì dần dần con cái cũng bắt chước cha mẹ trở thành người làm việc tùy hứng, vô tổ chức. Vì vậy bản thân bố mẹ phải rèn cho mình có tính khoa học, tổ chức trong cuộc sống hàng ngày để làm gương cho con.

(2) Cùng con xây dựng kế hoạch

Trong thời kỳ đầu khi rèn cho trẻ làm việc có tính tổ chức, bố mẹ có thể hướng dẫn con cùng làm. Ví dụ bố mẹ có thể xây dựng kế hoạch mẫu cho trẻ về một việc nào đó trong học tập hoặc đời sống hàng ngày để cho trẻ cảm nhận được sự “kỳ diệu” của việc làm việc có kế hoạch; cũng có thể nói cho trẻ biết kế hoạch của gia đình và tham khảo ý kiến của con, để con chủ động tham gia vào việc lập kế hoạch. Nếu trẻ có thắc mắc gì về kế hoạch đã định của bố mẹ, hoặc đề xuất kế hoạch mới thì bố mẹ có thể để cho trẻ tự xây dựng, sắp xếp. Nếu hợp lí thì sẽ làm theo cách đó, nếu còn có điểm nào chưa thỏa đáng thì bố mẹ hãy nói cho con biết sự bất hợp lí đó.

Thực tế chứng minh rằng, cách rèn luyện mang tính thực tiễn này có tác dụng lớn nhất trong việc rèn cho trẻ làm việc có kế hoạch. Điều đó không chỉ giúp cho trẻ hiểu được sự quan trọng của việc làm việc có tổ chức mà quá trình tham gia này còn giúp cho trẻ dần dần biết cách sắp xếp những việc của mình, từ đó vận dụng vào cuộc sống sau này của trẻ.

(3) Hướng cho con học tập những người làm việc có tổ chức

Cuộc sống ngày càng hiện đại và đầy đủ vật chất, trẻ càng được gia đình cưng chiều, hiện nay có rất nhiều trẻ thích làm việc theo cách của mình. Những hành động tùy thích đó không có lợi cho việc trưởng thành và phát triển của con. Nhiều phụ huynh hàng ngày không ngừng nhắc nhở con tầm quan trọng của việc làm việc có tổ chức nhưng vì chưa được trực tiếp trải nghiệm nên trẻ thường khó tiếp thu những căn dặn đó của bố mẹ. Trong trường hợp này, trẻ rất cần có một tấm gương người thật việc thật để học tập. Diễm Quỳnh đã học lớp 2 nhưng do không biết sắp xếp thời gian nên thường không làm hết bài tập ở nhà. Ngoài ra, đồ dùng cũng thường vứt lung tung mỗi thứ một nơi, phòng của cô bé lúc nào cũng bừa bộn. Ngày nào mẹ bé cũng phải dọn dẹp và nhắc nhở nhưng đến ngày hôm sau lại đầu vào đấy, điều đó làm mẹ cảm thấy rất đau đầu. Mẹ Quỳnh đem chuyện này nói với cô Lan, đồng nghiệp của mẹ. Cô Lan cho biết trước đây bé Diệu Linh, con gái cô cũng vậy,

nhưng từ khi đi học và chơi thân với một cô bé. Cô bé này rất gọn gàng ngăn nắp, mỗi lần đến nhà đều giúp bạn thu dọn đồ đạc và còn dạy bạn cách sắp xếp làm sao cho hợp lí. Bây giờ Diệu Linh đã trở thành một người hoàn toàn khác, rất gọn gàng và ngăn nắp. Đồng thời, cô Lan cũng ngỏ ý bảo mẹ Diễm Quỳnh cho bé đến ở nhà cô một vài ngày để học tập Diệu Linh. Mẹ Diễm Quỳnh nhận thấy đây có thể là một biện pháp tốt nên đã đưa Diễm Quỳnh đến nhà cô Lan. Hai đứa trẻ chơi với nhau rất vui vẻ, cùng nhau chơi xếp hình, nấu ăn, chăm sóc cho búp bê... Sau khi chơi xong, Diệu Linh chủ động thu dọn đồ chơi để vào chỗ cũ. Thấy Diệu Linh thu xếp đồ chơi, lúc đầu Diễm Quỳnh cảm thấy chân tay có một chút gì đó thừa thãi vì ở nhà cô bé luôn vứt đồ đạc bừa bãi, chưa bao giờ biết thu xếp gọn gàng là gì. Nhưng một lúc sau, Diễm Quỳnh cũng bắt đầu giúp Diệu Linh. Sang đến ngày thứ hai, Diễm Quỳnh đã chủ động cùng Diệu Linh thu dọn đồ chơi. Sau khi từ nhà cô Lan về, mẹ Diễm Quỳnh vô cùng ngạc nhiên khi nhìn thấy bé bắt đầu biết sắp xếp đồ đạc gọn gàng và từ đó không bao giờ để phòng bừa bãi nữa.

Từ ví dụ trên có thể thấy, khi lời dạy dỗ của bố mẹ đã thành “vô hiệu” thì “lực lượng” bạn bè lại trở nên vô cùng hiệu nghiệm. Vì thế cha mẹ nên khuyến khích con kết bạn với những người bạn có tính tổ chức, sống gọn gàng, ngăn nắp. Chính những người bạn nhỏ này sẽ giúp bé biết cách sống có trật tự, quy củ và có óc tổ chức.

(4) Phải hoàn thành kế hoạch kịp thời mới có thể ung dung thông thả

Bất kỳ một thói quen tốt nào cũng cần phải có một quá trình rèn luyện lâu dài, dạy con biết làm việc có kế hoạch cũng vậy. Trong quá trình này, các phụ huynh có thể sẽ thấy kế hoạch đã đặt ra nhưng trẻ lại không hoàn thành đúng thời hạn. Chúng thường để việc của ngày hôm nay lùi sang những hôm sau rồi lại tự nhủ: “Vẫn còn ngày mai mà!”. Những lúc đó, bạn cần phải kịp thời động viên, khuyên nhủ con việc hôm nay chớ để ngày mai. Vì nếu như trẻ luôn luôn không hoàn thành kế hoạch đặt ra trong ngày, luôn tìm cách ngày nọ lùi sang ngày kia thì không biết khi nào mới có thể hoàn thành được?

Nhà văn Trương Hải Định của Trung Quốc là một tấm gương điển hình của giới trẻ Trung Quốc về việc làm việc có kế hoạch và không quản ngại khó khăn để hoàn thành được kế hoạch đặt ra. Lúc 5 tuổi, do bệnh nặng nên Hải Định bị liệt và trở thành người tàn tật. Mỗi ngày nhìn các bạn đến trường, cô bé vô cùng thèm khát và mơ ước cũng được đi học như mọi người. Thấy con khao khát được đi học như vậy, bố mẹ Trương Hải Định tranh thủ thời gian để dạy con. Nhưng do bệnh tật nên nếu học lâu cô sẽ cảm thấy rất đau đầu và mệt mỏi, có lúc Hải Định đã nói với mẹ: “Bài

tập này để ngày mai làm được không ạ?” Nhưng mẹ cô đã rất nghiêm khắc: “Việc hôm nay, hôm nay phải hoàn thành”. Hải Định nghe xong đã hiểu mình phải làm gì. Từ đó cô luôn nỗ lực hơn nữa để hoàn thành bài tập như các bạn. Cô còn tự đặt ra quy định cho mình: Chưa xong bài tập chưa được đi ngủ! Cứ như vậy không chỉ học hết tiểu học, trung học, đại học mà Hải Định còn học xong cả thạc sỹ; đồng thời cô còn tự học cả tiếng Anh, tiếng Nhật và tiếng Đức. Trải qua một quá trình nỗ lực và gian khổ, cuối cùng cô đã trở thành nhà văn nổi tiếng của Trung Quốc và là dịch giả của nhiều tác phẩm nước ngoài. Năm 2008, Trương Hải Định đã được bầu làm chủ tịch Hội Người tàn tật Trung Quốc.

Từ câu chuyện của nhà văn trên cho thấy, trong bất kỳ hoàn cảnh khó khăn nào, chỉ cần có một kế hoạch cụ thể, khả thi và một lòng quyết tâm thực hiện chắc chắn kế hoạch đó sẽ được hoàn thành. Do vậy, chúng ta cần nói với con rằng: Nếu như đã lên kế hoạch thì phải quyết tâm hoàn thành kế hoạch đó. Nếu việc ngày hôm nay lại để sang ngày mai, ngày mai lại chuyển sang ngày kia... cứ như vậy thì kế hoạch đó sẽ không bao giờ hoàn thành được.

Bố mẹ nên nói với con rằng: Làm việc có kế hoạch không chỉ là một thói quen mà quan trọng hơn nó phản ánh thái độ làm việc của mỗi người. Cách làm việc tùy hứng, thích làm gì thì làm, đi một bước tính một bước sẽ làm cho khoảng cách để đạt được mục tiêu ngày càng xa vời. Chỉ có để kế hoạch làm người dẫn đường thì mục tiêu thành công mới không bị lạc hướng.

13. Dạy cho con biết quản lý quỹ thời gian

“Thời gian là không thiên vị nhất, đều cho mỗi người 24 giờ; thời gian cũng thiên vị, đều không cho mỗi người 24 giờ”.

(Thomas Henry Huxley - Anh)

Đại thi hào nổi tiếng người Đức - Goethe đã từng nói: “Những người biết tận dụng thời gian sẽ luôn luôn thoải mái về thời gian”. Thời gian là rất công bằng, mỗi người mỗi ngày đều có 24 tiếng, nên những người thành công đều là những “cao thủ” về phân bổ, sử dụng thời gian. Shakespeare cũng từng nói: “Ai bỏ quên thời gian thì thời gian cũng bỏ quên người đó”, điều này cũng chứng tỏ rằng những người biết tận dụng thời gian luôn là người thành công.

Honda Soichiro, người sáng lập ra hãng xe Honda nổi tiếng, sinh ra trong một gia đình nông dân nghèo ở Shizuoka. Cha ông đã từng tham gia quân dịch trong cuộc chiến tranh Nga – Nhật, sau khi rời quân ngũ ông về quê mở tiệm sửa xe đạp. Suốt thời thơ ấu, Honda phụ giúp cha ở tiệm sửa xe của gia đình và tỏ ra rất thông

minh, lanh lợi, luôn đặt ra các câu hỏi “vì sao”. Một lần nhìn thấy cha để ba miếng sắt đã nung đỏ chồng lên nhau và ra sức đập, Soichiro bèn hỏi: “Tại sao cha lại phải đập ba miếng cùng một lúc, đập từng miếng từng miếng một có phải đỡ mệt hơn không ạ?”. Người cha nhìn con trù mến và đáp: “Soichiro, mấy miếng sắt này rất nhỏ nên có thể gộp vào đập cùng một lúc, như vậy vừa đỡ tốn thời gian lại vừa làm được nhiều việc. Con nên nhớ làm việc gì cũng nên suy tính kỹ, nếu có những việc có thể cùng làm một lúc được thì nên tận dụng để tiết kiệm được thời gian. Việc của ngày nào phải làm xong trong ngày đó, vì ngày mai sẽ lại có việc mới”. Những lời nói đó của cha đã khắc sâu trong tâm trí của Soichiro, giống như một mầm cây được trồng trên mảnh đất màu mỡ. Sau này, khi đã trở thành người sáng lập công ty Honda, chịu ảnh hưởng của cha, ông luôn quán triệt về việc tận dụng tối đa thời gian, nâng cao hiệu suất công việc và đưa công ty trở nên nổi tiếng trên toàn thế giới như ngày nay.

Có quan niệm đúng đắn về thời gian không chỉ quan trọng với người trưởng thành mà cũng vô cùng quan trọng đối với con trẻ. Trong cuộc sống hàng ngày, một đứa trẻ biết trân trọng thời gian, phân bổ thời gian hợp lý thì cho dù là việc học tập hay những việc nhỏ nhặt khác trong cuộc sống cũng đều đạt hiệu quả cao nhất.

Không tập trung và không có khái niệm đúng đắn về thời gian là “bệnh” chung của con trẻ. Chúng thường thích làm việc theo cảm hứng. Có một vị phụ huynh định cuối tuần cho con trai đi xem phim. Phim bắt đầu lúc bảy giờ tối, vốn chỉ cần sáu giờ xuất phát là được nhưng mới đến ba giờ chiều cậu con trai đã tỏ ra vô cùng sốt ruột, nhất định đòi mẹ cho đi bằng được. Bà mẹ cười nói với con: “Vẫn còn rất sớm mà, bảy giờ bắt đầu chiếu, bây giờ mới là ba giờ thôi con ạ”. Cậu bé lập tức đáp: “Thế thì mẹ vặn đồng hồ lên thành bảy giờ đi”. Cách tư duy ngây thơ này của trẻ khiến chúng ta cảm thấy rất buồn cười, nhưng đó là ý nghĩ chân thực của trẻ. Đa phần khi còn bé, trẻ đều thiếu khái niệm về thời gian, nên cần phải có sự chỉ bảo, hướng dẫn của bố mẹ.

Việc của bố mẹ là phải giúp cho con hiểu thời gian là vô cùng quý giá, thời gian không thể nào quay ngược trở lại, lãng phí thời gian chính là lãng phí sinh mệnh. Lúc còn trẻ cần phải biết cách tận dụng thời gian làm các việc có ích, có như vậy thì khi già mới không ân hận. Sau khi trẻ đã hiểu được giá trị của thời gian, bố mẹ tiếp tục rèn cho con khả năng quản lý quỹ thời gian của mình. Trong cuộc sống, có những người suốt ngày bận rộn, không được ngồi nghỉ một phút giây nào, nhưng hiệu quả công việc vẫn không được như ý muốn. Ngược lại, có nhiều người biết cách sử dụng thời gian hợp lý, dùng rất ít thời gian nhưng lại đạt hiệu quả công việc cao. Vì thế cho nên, để biết một người có biết cách sử dụng thời gian hợp lý hay không, không phải nhìn xem họ bận rộn thế nào mà cần phải nhìn vào hiệu suất công việc mà người đó đạt được. Việc của cha mẹ là phải rèn cho con biết cách sử dụng thời

gian ngắn nhất để đạt hiệu quả công việc cao nhất. Thời gian là vô giá, đó là bởi vì nó không thể quay lại. Cha mẹ cần phải dạy con biết cách quản lý tốt thời gian của mình.

(1). Cho trẻ biết sự quý giá của thời gian

Bố mẹ có thể cho trẻ đoán câu đố sau: Trên thế giới này cái gì vừa dài nhất lại vừa ngắn nhất, vừa nhanh nhất lại vừa chậm nhất, vừa không được coi trọng nhất nhưng lại vừa đáng tiếc nhất. Không có nó thì không làm được việc gì, nó làm tất cả mọi thứ đều bị hủy diệt và làm tất cả những thứ vĩ đại không bao giờ mất đi? Đó là câu đố đầy thâm ý của nhà tư tưởng Pháp Voltaire. Và câu trả lời chính đó là “Thời gian”.

Bố mẹ cần phải nói cho con biết, người không biết cách nắm giữ thời gian sẽ lãng phí cả đời,

ngược lại người biết quý trọng
gian là người biết sử dụng thời gian để làm nên nghiệp lớn. Cũng có thể nói, mỗi người đều bước những bước đi đầu tiên trên dòng sông thời gian để bắt đầu chuyến đi của cuộc đời, ai biết cách nắm giữ và tận dụng thời gian, người đó sẽ đến đích thành công sớm nhất.

Bố mẹ có thể kể cho con các câu chuyện về những người vĩ đại coi thời gian như sinh mệnh, để con thấy sở dĩ họ thành công được là vì họ đã nỗ lực không ngừng nghỉ, tận dụng tối đa thời gian tạo ra tối đa hiệu suất công việc. Đồng thời bố mẹ cũng phải nói với con thời gian là công bằng đối với mỗi người, ai biết cách trân trọng thời gian thì người đó nắm quyền chủ động thành công.

Dạy con những điều trên không khó, quan trọng nhất là bố mẹ phải chứng minh cho con thấy điều đó trong cuộc sống hàng ngày. Nếu bản thân bố mẹ biết cách tận dụng thời gian để làm các việc có ích, làm cho cuộc sống luôn vui vẻ, tràn đầy năng lượng thì tinh thần sống đó sẽ ảnh hưởng tích cực tới con trẻ. Ngược lại, nếu cả ngày bố mẹ chỉ làm những việc vô bổ, xem tivi hoặc đánh bài... giết thời gian thì con cái cũng rất dễ trở thành những kẻ vô công rồi nghề.

(2). Để con tự gánh chịu hậu quả của việc lãng phí thời gian

Nếu lấy việc sở hữu thời gian làm thước đo của sự giàu có thì con trẻ là người giàu có nhất trên đời này. Nhưng trong con mắt của trẻ, khái niệm về thời gian có thể chưa được rõ ràng và mạnh mẽ, nếu bố mẹ cứ để mặc con lãng phí thời gian thì đó là vô trách nhiệm với trẻ. Muốn cho trẻ hiểu được giá trị của thời gian thì hãy để

chúng ném thử hậu quả của việc lãng phí thời gian.

Trẻ con thường có thói quen ngủ nướng, mỗi sáng bố mẹ phải gọi nhiều lần mới dậy. Sau khi ngủ dậy thường vội vội vàng vàng đánh răng rửa mặt, thậm chí còn phải vừa đi vừa ăn sáng trên đường. Không chỉ có vậy, bố mẹ còn phải chuẩn bị sách vở, gấp chăn màn cho con... Có thể phụ huynh cho rằng đó là trách nhiệm của mình nhưng nếu cứ làm như vậy sẽ tạo thành thói quen xấu cho con, không chỉ bất lợi cho việc rèn cho con có khái niệm về thời gian mà còn tạo cho con tính ỉ lại vào bố mẹ.

Để con bỏ được thói quen lề mề, lãng phí thời gian, bố mẹ nên để cho con gánh chịu hậu quả của việc lãng phí thời gian, rất có thể điều này sẽ làm trẻ nhận ra vấn đề của mình. Ví dụ, một buổi tối nào đó, bạn có thể nghiêm khắc nói với con: “con đã lớn rồi, từ nay về sau bố mẹ không chuẩn bị sách vở cho con và gọi con dậy nữa. Con tự đặt đồng hồ báo thức cho mình, nếu con không dậy đúng giờ thì bố mẹ cũng không chịu trách nhiệm nữa”. Có thể ban đầu trẻ sẽ oán trách bố mẹ, cũng có thể vì ngủ quên bị thầy cô phê bình... nhưng dần dần chúng ta sẽ thấy rõ kết quả của việc làm này. Sau một thời gian, trẻ sẽ dần thoát khỏi sự bao bọc của bố mẹ, càng ngày càng trở nên độc lập và trân trọng thời gian. Tất nhiên phạt trẻ theo cách thức và mức độ nào thì bố mẹ cần phải căn cứ vào diễn biến tâm lý và khả năng nhận thức của từng trẻ để có cách vận dụng linh hoạt. Đối với những trẻ quá nhạy cảm hoặc “cứng đầu”, bố mẹ không được nóng vội, phải từng bước cho trẻ hiểu và chịu trách nhiệm về bản thân.

(3). Làm việc quan trọng nhất trước

Thời gian là có hạn, chỉ có nắm bắt được mâu thuẫn chủ yếu trong sự phát triển của sự vật, làm việc quan trọng nhất trước mới có thể đạt được hiệu quả thành công cao nhất. Để hiểu hơn về nguyên tắc này, bố mẹ có thể cùng con chơi trò chơi sau:

Đầu tiên lấy một cái cốc thủy tinh thật to rồi cho các viên đá to vào cốc cho đến khi đầy. Lúc này, bố mẹ hỏi: “Cốc đã đầy chưa?”, chắc chắn trẻ sẽ trả lời: “Đầy rồi ạ”. Sau đó bố mẹ lại lấy thêm một ít đá nhỏ cho vào cốc và lắc cho đá rơi kín các khe hở giữa các viên đá to rồi lại hỏi trẻ: “Cốc đã đầy chưa?”. Lần này có thể trẻ sẽ thông minh hơn và trả lời: “Có thể là chưa”. Lúc đó, bố mẹ lấy một ít cát rắc vào và lắc cho cát lấp đầy các khe hở của đá, cuối cùng bố mẹ lấy nước đổ vào cốc cho đến khi mặt nước đầy đến miệng cốc.

Qua ví dụ này, bố mẹ nói với con rằng: Dung tích của cốc có hạn, nếu không cho các viên đá to vào trước thì sau đó dù cố gắng thế nào cũng sẽ không thể nào cho vào được. Điều này cũng chứng tỏ rằng, hãy tận dụng lúc sinh lực dồi dào, tinh

thần minh mẫn nhất để làm những việc quan trọng nhất trước.

(4). Tranh thủ tận dụng thời gian

Trong cuộc sống hàng ngày chúng ta thường bắt gặp trong một khoảng thời gian nhất định, có người có thể làm được rất nhiều việc nhưng có người chỉ làm được một việc, điều đó cho thấy năng lực sử dụng thời gian của mỗi người là khác nhau. Bố mẹ cần dạy cho con biết, có rất nhiều việc không nhất định phải đợi đến lúc có nhiều thời gian mới làm, không nên coi thường những giờ phút rảnh rỗi, nếu biết cách tận dụng những khoảng thời gian này vẫn có thể làm được nhiều việc quan trọng.

Ban đầu trẻ hay có thói quen trong một khoảng thời gian nhất định chỉ làm một việc. Bố mẹ nên dạy con có thể tranh thủ làm một vài việc cùng một lúc, ví dụ: Vừa đợi xe bus vừa học từ mới, vừa giặt quần áo vừa nghe ngoại ngữ hoặc nghe nhạc, vừa làm việc nhà vừa nói chuyện, thảo luận với cha mẹ về một vấn đề nào đó...

Bố mẹ cần dạy con cách sắp xếp, tận dụng thời gian, đồng thời động viên con tích cực tư duy, suy nghĩ để có thể sử dụng thời gian một cách khoa học, hợp lý. Chỉ có biết cách tận dụng những khoảng thời gian nhỏ lẻ làm những việc có ích mới coi là “cao thủ” trong việc sử dụng thời gian.

(5). Vạch ra một thời gian biểu

Sắp xếp thời gian một cách khoa học cũng là một năng lực, là tố chất cơ bản mà một người thành công cần phải có. Nhưng trong cuộc sống có rất nhiều người làm việc lè mè, chậm chạp và luôn quan niệm rằng “cứ từ từ mà làm, không việc gì phải vội”, vì thế cuộc sống cũng rất sơ sài, tạm bợ. Vậy làm thế nào để làm cho cuộc sống có kế hoạch rõ ràng? Thời gian biểu chính là một trợ thủ đắc lực giúp trẻ sống có kỉ luật.

Bố mẹ có thể giúp trẻ xây dựng một thời gian biểu thích hợp, ghi rõ những việc cần làm trong ngày. Tất nhiên, thời gian biểu này phải được xây dựng trên cơ sở có sự đồng ý của trẻ. Ngoài ra, nó còn phải phù hợp đặc điểm tính cách, sở thích và các vấn đề khác trong cuộc sống của trẻ. Không chỉ là thời gian học tập mà còn có cả thời gian vận động, nghỉ ngơi, thư giãn giải trí và cả các hoạt động tự do khác của trẻ. Bố mẹ cần chú ý, bước đầu xây dựng thời gian biểu cho trẻ không được yêu cầu quá cao, cũng không được quá thấp so với nhịp sống hàng ngày, cần phải có sự hài hòa hợp lý.

Cuối cùng, thời gian biểu đó cần thay đổi theo sự phát triển của trẻ, mỗi một độ tuổi, cấp học lại có những thời gian biểu khác nhau. Bố mẹ cần căn cứ vào tình hình thực tế để xây dựng một thời gian biểu phù hợp nhằm đạt hiệu quả cao nhất về quản lý và sử dụng thời gian.

Sau khi xây dựng xong, điều quan trọng nhất là quy định việc thực hiện nghiêm túc thời gian biểu này chứ không phải coi nó như một “mẫu vật trưng bày”. Nếu không, không những không phát huy được tác dụng của thời gian biểu đó mà còn làm cho con có cảm giác thất bại và hình thành thói quen nói mà không làm. Chính vì thế, việc thực hiện nghiêm túc thời gian biểu đã đề ra mới là quan trọng nhất. Làm cha mẹ, nhớ về những năm tháng ngày xưa thì sẽ biết mình lãng phí thời gian thế nào. Để con không đâm lên “vết xe đổ” đó, bố mẹ cần phải hành động ngay lập tức, ngay ngày hôm nay hãy giúp con biết cách quý trọng thời gian – tài nguyên vô giá này. Nếu không, làm mất đi bao nhiêu thời gian tức là mất đi chừng đó sự sống, đây là quy luật khắc nghiệt của tự nhiên, bất kể có bao nhiêu tiền cũng không thể mua lại được thời gian đã qua.

14. Hãy dạy con biết chuyên tâm làm việc

“Tập trung không phải là một loại giác quan, ngược lại, tôi cho rằng nó còn có giá trị hơn các loại giác quan rất nhiều, không có khả năng tập trung thì đến cả những cái được gọi là thiên bẩm và giá trị đều mất hết ý nghĩa”.

(Charlotte Mason – Mỹ)

“Chuyên tâm” tức là tập trung toàn bộ tinh lực, toàn bộ sự chú ý và tâm trí. Từ một hàm ý sâu sắc hơn, “chuyên tâm” là một dạng tinh thần, một kiểu trình độ. Làm một việc nào đó một cách tốt nhất chính là sự phản ánh tinh thần và trình độ ấy.

Một người thợ săn già dẫn ba con trai đi săn trên thảo nguyên, ông bảo ba con quan sát và nói cho ông biết đã nhìn thấy gì. Người con cả trả lời: “Con nhìn thấy súng săn, những con thỏ hoang đang chạy trên đồng cỏ và thảo nguyên bao la vô tận”. Người thợ săn già đáp: “Không đúng”. Người con thứ tiếp tục nói: “Con nhìn thấy cha, anh, em, súng săn, thỏ hoang và cả thảo nguyên bao la vô tận”. Người cha vẫn lắc đầu và nói “không đúng”. Lúc đó, người con út lên tiếng: “Con chỉ nhìn thấy thỏ hoang thôi”. Lần này người cha cười rất tươi và nói: “Con nói đúng đấy”. Từ đó có thể thấy, nếu bạn muốn bắt con mỗi của mình thì bạn bắt buộc phải chuyên tâm vào con mỗi đó. Chỉ tập trung vào đúng mục tiêu của mình đang đặt ra là cách người cha muốn dạy cho con mình.

Chuyên tâm đã trở thành một trong những nhân tố mang tính quyết định một người có thể thành công hay không. Tập trung vào mục tiêu, không phân tán tư tưởng, kiên trì không mệt mỏi là một trong những tố chất đòi hỏi trẻ phải qua quá trình rèn luyện và nắm vững.

Có những lúc bố mẹ không hài lòng về việc học của trẻ mà nguyên nhân không gì khác chính là do chúng không tập trung vào mục tiêu học tập, để tư tưởng phân tán vào những việc khác. Ví dụ trong lớp học trẻ không tập trung vào việc nghe giảng mà lại nghĩ về bộ phim mới xem hôm qua hay một trò chơi điện tử...

Nói đến những bài học về sự thành công của việc tập trung vào mục tiêu đặt ra, người ta không thể không nhắc đến các câu chuyện xung quanh nhà bác học Newton. Phần lớn thời gian Newton dành cho các thí nghiệm trong phòng thực nghiệm, mỗi lần như vậy ông thường tập trung cao độ, làm việc suốt ngày đêm, có lúc ông ở trong phòng mấy tuần liền, cho đến khi làm xong thí nghiệm mới thôi. Nghe nói, trong một lần đang làm thí nghiệm, có một người bạn đến thăm Newton. Đợi cả nửa ngày không thấy Newton ra, đói quá nên người bạn đã ăn hết bữa trưa của ông rồi để lại xương gà trên đĩa và ra về. Rất lâu sau, Newton ra khỏi phòng, nhìn thấy xương gà trên đĩa ông cười và tự nói: “Mình cứ tưởng là chưa ăn cơ, hóa ra mình đã ăn rồi”. Câu chuyện này đã thể hiện sự chuyên tâm cao độ vào mục tiêu của Newton, chính tinh thần làm việc này đã giúp ông có những thành tựu vô cùng xuất sắc trong nhiều lĩnh vực khoa học. Bản thân Newton đã từng nói: “Nếu nói tôi có một chút cống hiến gì cho thế giới này thì không phải do điều gì khác mà chính là do tôi luôn chuyên tâm và cần cù, chăm chỉ, suy nghĩ tìm tòi đối với công việc”.

Nhà giáo dục người Nga Usinxki đã từng nói: “Tập trung là cửa sổ của trái tim”, chỉ có mở ra cánh cửa ấy thì ánh sáng của trí tuệ mới lấp đầy trái tim bạn. Có thể nói, bất kể làm việc gì, chỉ cần giữ vững sự tập trung, dồn hết trí lực vào đó thì nhất định sẽ thành công.

Trong cuộc sống hiện đại ngày nay, trẻ được trang bị nhiều trang thiết bị hiện đại để trợ giúp cho việc học hành, nhưng đây cũng chính là “con dao hai lưỡi” đối với trẻ. Hiện tượng trẻ vừa học vừa nhắn tin, chơi điện tử... không phải là chuyện hiếm gặp. Sự phân tán tư tưởng, không tập trung này chính là kẻ thù lớn nhất của việc học của trẻ. Thực tế đã chứng minh, tập trung là sự đảm bảo lớn nhất cho việc nâng cao kết quả học tập của trẻ. Nếu không tập trung thì cho dù có ngồi hết bao nhiêu thời gian việc học tập cũng không đạt được hiệu quả. Vì vậy, muốn trẻ đạt hiệu quả cao trong học tập cũng như giải quyết những vấn đề khác trong cuộc sống, bố mẹ phải rèn cho con khả năng chuyên tâm, tập trung khi học tập cũng như làm việc. Xin gợi ý các vị phụ huynh một số cách để rèn khả năng chuyên tâm khi làm việc cho trẻ:

(1) Để trẻ toàn tâm toàn ý làm một việc

Để trẻ toàn tâm toàn ý làm một việc chính là cách rèn cho trẻ tính tập trung. Bởi vì cảm hứng của trẻ rất hay thay đổi, nên thường xảy ra tình trạng: Hôm nay học đàn, mai học tin học, ngày kia lại đòi học vẽ... nhưng cuối cùng thì không một môn nào học đến nơi đến chốn. Các nhà tâm lý học đã chỉ ra rằng cách học bữa đực bữa đói như vậy sẽ có ảnh hưởng xấu đến việc rèn luyện tính tập trung. Vì vậy, bố mẹ cần bắt buộc trẻ hoàn toàn chuyên tâm làm tốt một việc thay vì việc gì cũng dở dang.

(2) Rèn tính tập trung cho trẻ thông qua trò chơi

Trò chơi là một trong những cách rất tốt để rèn cho trẻ tính tập trung. Phần lớn con trẻ đều thích chơi trò chơi. Trò chơi không chỉ kích thích cảm hứng mà còn làm cho trẻ có thể tập trung cao độ và giữ vững được trạng thái đó trong khoảng thời gian dài, điều này trẻ rất khó đạt được trong quá trình học.

Hàng ngày, cha mẹ nên chú ý cho trẻ chơi một số trò chơi tĩnh như ghép hình, xâu hạt... Có thể bắt đầu từ những trò chơi đơn giản để cho trẻ cảm nhận được sự thành công, tạo cảm hứng cho trẻ và rèn tính tập trung trong khoảng thời gian ngắn. Sau đó sẽ tăng dần thời gian và độ khó của trò chơi để rèn cho trẻ sự chuyên tâm và tính kiên nhẫn. Bố mẹ cũng cần chú ý, khi con đang tập trung chơi, bố mẹ không nên cắt ngang làm phiền trẻ, vừa làm trẻ mất hứng lại vừa ảnh hưởng đến sự chuyên tâm của trẻ, điều này không có lợi cho việc rèn tính tập trung cho trẻ.

(3) Xác định rõ mục đích mới tập trung có hiệu quả

Giáo sư Ellen Langer của Đại học Harvard đã làm một thí nghiệm giàu tính gợi mở như sau: Chia những người tham gia thí nghiệm thành ba nhóm và cùng ngắm một bức tranh. Nhóm thứ nhất: Thường thức tùy ý, nhóm thứ hai: Xem nội dung của tranh và nhóm thứ ba: Tìm ra những đặc thù về hình dạng và màu sắc của tranh. Tất cả mọi người tham gia thí nghiệm này đều được ngắm bức tranh trong vòng 22 giây, sau đó bức tranh biến mất và mọi người được yêu cầu nhớ lại các chi tiết của bức tranh.

Kết quả cho thấy, mặc dù nhóm thứ ba bị yêu cầu nhiều nhất nhưng họ lại nhớ kĩ nhất các chi tiết của bức tranh so với hai nhóm kia, hơn nữa những người thuộc nhóm ba cũng cho biết họ không hề cảm thấy nhiệm vụ đó khó khăn. Kết quả này được giải thích thế nào đây? Đó là vì yêu cầu đặt ra đối với nhóm thứ ba rất cụ thể và chi tiết. Còn nhóm một và nhóm hai thì yêu cầu mang tính chung chung và tản mạn. Có thể thấy, khi có yêu cầu cụ thể thì chúng ta sẽ tập trung vào đúng yêu cầu

đó, toàn bộ cảm quan và cơ thể chúng ta dồn vào một mục tiêu cụ thể, đó cũng chính là tập trung sự chú ý. Kết quả của thí nghiệm trên cũng khẳng định rằng, muốn cho trí óc chủ động tích cực, tập trung cao độ thì ngay từ đầu bắt buộc phải định cho nó một nhiệm vụ và mục tiêu cụ thể và gạt bỏ hết những thứ làm phân tán tư tưởng, ảnh hưởng đến sự tập trung.

Có thể nói, có mục đích rõ ràng sẽ giúp cho trẻ tập trung chú ý tốt. Vì sự tập trung chính là để phục vụ cho nhiệm vụ, nhiệm vụ càng rõ ràng, càng hiểu sâu sắc và khao khát cháy bỏng hoàn thành nhiệm vụ thì tập trung càng cao và càng bền. Vì vậy, bố mẹ muốn con tập trung cao độ thì không thể yêu cầu, thậm chí cưỡng bức con làm mà phải để cho trẻ hiểu mục tiêu và ý nghĩa của việc làm này, từ đó làm trẻ có mong muốn mình phải làm tốt việc này.

Sau khi làm xong nhiệm vụ, nếu trẻ vẫn còn có hứng muốn học tiếp, bố mẹ có thể giao thêm cho con một số bài tập tùy vào tình hình thực tế nhưng cần chú ý không được thấy con còn muốn làm mà giao quá nhiều bài, như vậy sẽ làm trẻ mệt mỏi và giảm sự tập trung. Bố mẹ cần phải nắm được cảm hứng và mức độ tập trung của từng trẻ để có cách rèn luyện phù hợp với năng lực và trình độ của con.

(4) Rèn luyện tính tập trung cho con cần theo tuần tự tăng dần

Trong quá trình rèn tính tập trung cho con, bố mẹ không nên chọn những bài tập quá dễ hoặc quá khó. Quá khó sẽ làm trẻ khó hiểu, từ đó làm mất hứng, thiếu tự tin và khi đó sự tập trung cũng không phát huy tác dụng. Ngược lại, nếu bài tập quá dễ sẽ làm trẻ mất đi sự hiếu kỳ, cuốn hút và tất nhiên sẽ không tập trung được. Bên cạnh đó, bố mẹ còn phải chú ý không để trẻ quá mệt mỏi.

Angelina Mildred từng giới thiệu cách rèn luyện “3 phút kiên nhẫn”, cách này đã được chứng minh là có hiệu quả trong việc rèn cho trẻ tính tập trung.

Peter là một cậu bé chỉ thích xem tivi, chơi game, không thích đọc sách và không chú tâm vào việc học cũng như các việc khác. Một lần bố Peter lấy ra một cái đồng hồ cát và cho cậu biết đây là đồng hồ từ thời xa xưa, để toàn bộ cát rớt xuống cần đúng ba phút. Peter rất thích chơi chiếc đồng hồ này, thấy vậy bố quy định lấy thời gian của chiếc đồng hồ này làm chuẩn, hai bố con đọc truyện, giới hạn trong ba phút của chiếc đồng hồ cát. Peter vui vẻ đồng ý ngay.

Lần thứ nhất Peter ngồi im nghe bố đọc truyện, nhưng thực chất cậu không để tâm vào câu chuyện mà chăm chú nhìn vào chiếc đồng hồ cát, hết ba phút là cậu chạy đi luôn. Nhưng bố của Peter đã rất kiên nhẫn, ông quyết định tiếp tục thử thêm mấy lần nữa. Nhiều lần như vậy, dần dần Peter đã chuyển sự chú ý của mình từ

chiếc đồng hồ cát sang câu chuyện của bố. Ba phút đã hết nhưng câu chuyện vẫn còn rất hấp dẫn, Peter đòi bố kể tiếp nhưng bố cậu vẫn giữ nguyên quyết định chỉ đọc trong ba phút. Cuối cùng, do không tìm chế được sự tò mò, Peter quyết định tự mình đọc.

Bố của Peter đã dùng cách luyện theo tuần tự tăng dần để rèn khả năng chuyên tâm cho con. Thông qua sự việc làm con có cảm hứng, hướng con trong một khoảng thời gian nhất định chuyên tâm chú ý vào một đối tượng nhất định, sau một thời gian sẽ tạo cho trẻ thói quen biết tập trung chú ý khi làm việc. Trong quá trình rèn tính tập trung cho con, bố mẹ cần phải biết kiên nhẫn, không nên vì thử vài lần không đạt được hiệu quả như mong muốn đã bỏ cuộc. Một đứa trẻ nếu học được tinh thần tập trung khi làm việc thì không chỉ nâng cao thành tích học tập mà còn thành công trong các việc khác.

15. Dạy cho con biết khen mọi người

“Tôi có thể sống mười ngày bằng một lời khen tuyệt vời”.

(Mark Twain – Mỹ)

Trong một giờ học, giáo viên gọi một học sinh lên bảng làm năm câu bài tập. Sau khi học sinh này làm xong, giáo viên hỏi: “Các em thấy bạn làm thế nào”, cả lớp đồng thanh: “Câu cuối cùng sai rồi ạ”. Cô giáo lập tức nói: “Tại sao các em chỉ nhìn thấy một câu sai mà không thấy bốn câu đúng của bạn?”

Trên đây là một ví dụ điển hình mà chúng ta thường gặp trong cuộc sống. Bỏ qua ưu điểm, soi mói khuyết điểm người khác là “bệnh” thường gặp của đa số mọi người. Không chỉ trẻ con mà cả người lớn chúng ta cũng hay mắc “bệnh” này. Bố mẹ là người thầy đầu tiên của con, mọi lời nói hành động của bố mẹ đều có ảnh hưởng đến trẻ. Nếu bố mẹ quá hà khắc với mọi người xung quanh thì trẻ cũng sẽ không bao giờ nhận ra ưu điểm của mọi người, càng không nói đến chuyện biết khen ngợi người khác.

Công bằng mà nói, ai cũng thích được khen, đặc biệt là những lời khen chân thành. Mặc dù mỗi người là một cá thể độc lập nhưng chúng ta sống trong cùng một xã hội, ai cũng có nhu cầu được người khác công nhận và khẳng định, tán thưởng và ngợi khen. Khen ngợi cũng như ánh sáng của tâm hồn, nó làm tinh thần con người phấn chấn, rạng rỡ. Bởi vậy, bố mẹ cần nói cho con biết, khi chúng ta khen ngợi ai đó thì cũng như thắp thêm một ngọn đèn, làm cho cuộc sống người đó càng thêm long lanh, rực rỡ. Đồng thời ngọn đèn đó cũng soi rọi trái tim ta, làm ta càng thêm vui vẻ và mãn nguyện trong lời tán dương chân thành ấy.

Bố mẹ nên khen ngợi thay vì chỉ trích. Thông qua khen ngợi để chỉ ra những khuyết điểm sẽ làm người ta dễ tiếp nhận hơn. Bố mẹ hãy cho con biết mỗi ngày trong học tập và cuộc sống hàng ngày chúng ta phải tiếp xúc với rất nhiều người với các thành phần và tuổi tác khác nhau, mọi người đều không tránh khỏi việc phạm sai lầm, nếu chúng ta biết thay đổi cách chỉ trích, dùng tán dương thay chỉ trích để người đó chủ động điều chỉnh lại mình thì chắc chắn sẽ đạt hiệu quả khác biệt. Câu chuyện của cựu tổng thống Mỹ John Calvin Coolidge đối với cô thư kí là một minh chứng điển hình cho nhận định này.

Cựu tổng thống Mỹ John Calvin Coolidge là một người rất ít nói, ông còn có biệt hiệu là “Cal im lặng”, nhưng lại rất có tài dùng tán dương thay cho chỉ trích. Cô thư kí trưởng của Calvin Coolidge là một phụ nữ rất xinh đẹp nhưng thường có những sai sót trong công việc. Một buổi sáng, khi nhìn thấy thư kí bước vào phòng làm việc, Calvin Coolidge liền nói: “Bộ đồ của cô thật tuyệt, rất phù hợp với một phụ nữ xinh đẹp như cô”. Nữ thư kí cảm thấy vừa vui sướng hồi hộp vừa lo lắng, Calvin Coolidge tiếp tục nói: “Nhưng cô đừng vì thế mà kiêu ngạo. Tôi tin rằng cô xử lý công việc cũng làm chúng tôi ngưỡng mộ như con người cô!”. Quả nhiên từ sau hôm đó, cô thư kí rất ít khi phạm sai sót trong công việc. Sau khi biết chuyện, một người bạn của Calvin Coolidge đã rất tò mò hỏi: “Cách này của ông rất hữu dụng, tại sao ông lại nghĩ được ra nó vậy?” Calvin Coolidge đáp: “Lý do rất đơn giản, anh đã nhìn thấy những người thợ cắt tóc cạo râu cho khách chưa? Anh ta luôn bôi một lớp bột lên đó, như vậy khi cạo sẽ làm người kia không bị đau”.

Khen ngợi có một sức mạnh đặc biệt, nó là một liều thuốc thần kỳ để con người ta không ngừng nỗ lực phấn đấu, nó có thể làm thay đổi cả đời người. Có một nhà tâm lí học đã nói, khi chỉ trích giảm thiểu, tán dương và cổ vũ gia tăng thì tất cả những gì tốt đẹp của một con người sẽ không ngừng phát triển, những điều chưa tốt sẽ dần lùi bước.

Tán thưởng là một phẩm chất cần có của mỗi con người, vì vậy bố mẹ không nên để con tiết kiệm lời khen, cần phải biết “Tặng người hoa hồng thì hương vẫn còn lưu lại trên tay ta”. Cuộc sống không thể thiếu những lời khen ngợi. Một câu khen ngợi chân thành có thể giúp một người khôn đốn vực dậy được tinh thần, đứng lên đi tiếp trên con đường gập ghềnh; ngược lại, một câu phê bình gay gắt sẽ làm một người đang có chí tiến thủ cảm thấy ngã lòng và rơi vào thế tuyệt vọng. Vậy chúng ta hãy cùng các con nỗ lực lấy ngợi khen thay cho phê bình, đừng keo kiệt trao ánh dương của sự ngợi khen cho những người xung quanh, bởi vì tất cả chúng ta đều mong muốn được khẳng định và tán thưởng. Chân thành khen ngợi không chỉ đem lại niềm vui và động lực cho người được khen mà còn đem lại mối nhân duyên tốt cho bản thân. Vậy muốn dạy con học được cách dùng tán dương thay chỉ trích, bố mẹ nên làm thế nào?

(1). Bố mẹ cần khen ngợi con

Thông thường mọi người đều thích nhận được lời khen từ những người xung quanh, nhưng những lời khen từ con đặc biệt làm bố mẹ cảm thấy vui vẻ, ngọt ngào hơn. Các nhà giáo dục học khuyên rằng, ngay từ khi trẻ còn nhỏ, chúng ta hãy dạy trẻ biết khen ngợi người khác. Bởi vì nó không chỉ giúp trẻ nâng cao khả năng giao tiếp mà quan trọng hơn thông qua việc khen ngợi, trẻ sẽ biết phát hiện ưu điểm của người khác, không chỉ trở nên bao dung hơn mà còn giúp con rèn khả năng biết quan tâm, an ủi người khác.

Nếu bố mẹ thường xuyên biết khen ngợi người khác thì miệng của con trẻ cũng trở nên ngọt ngào hơn. Thử nghĩ xem, nếu ở bên cạnh một ông bố bà mẹ luôn khắt khe, hà khắc với người khác thì làm sao con trẻ có thể dễ dàng nói một câu dễ nghe? Bởi vì, nếu lớn lên ở một môi trường hà khắc thì trẻ rất khó để có thói quen phát hiện ưu điểm của người khác.

Bố mẹ muốn có được thói quen tán thưởng người khác, cần biết bắt đầu tán thưởng con mình. Con là máu thịt của bố mẹ, đến bố mẹ còn không phát hiện ra ưu điểm của con mình thì làm sao nói đến chuyện người khác phát hiện ra? Đứa trẻ nào cũng thích thành công và thích được khen ngợi. Bố mẹ có thể chuẩn bị một quyển sổ để bất cứ lúc nào và bất cứ nơi đâu cũng có thể ghi lại những ưu điểm của con. Khi con có những tiến bộ trong học tập cũng như trong cuộc sống, bố mẹ hãy ghi vào sổ và khen con “thật ngoan”, “thật thông minh”... để trẻ được trải nghiệm niềm vui của sự thành công. Dần dần, bố mẹ sẽ phát hiện ra con càng ngày càng tự tin, càng thích học tập và giao tiếp với người khác. Đó chính là sức mạnh của những lời khen, cũng là sức mạnh của việc được yêu thương và ghi nhận. Được sự hun đúc lâu ngày của bố mẹ, trẻ chắc chắn sẽ có một đôi mắt biết phát hiện cái đẹp. Trẻ biết cách tán thưởng người khác sẽ được yêu mến ở mọi lúc, mọi nơi.

(2). Luyện cho con biết nói những lời tán thưởng

Mọi người đều mong muốn được người khác yêu mến, trẻ con cũng không ngoại lệ. Khen ngợi chính là cách thể hiện sự yêu mến đối với người khác. Bố mẹ nên nói với con hãy chủ động phát hiện ra vẻ đẹp và ưu điểm của người khác, đồng thời chân thành khen ngợi họ.

Chúng ta đều rất nhạy cảm với nhược điểm của người khác, nhưng lại luôn nhìn mà không thấy ưu điểm của họ. Nếu con trẻ biết thường xuyên phát hiện ra ưu điểm của người khác, thì hãy để chúng phát huy sự cung kính của mình đối với người khác, như vậy con nhất định sẽ chung sống hòa thuận với mọi người xung quanh. Bố mẹ cần nói với con, hãy dũng cảm thể hiện sự tán dương của mình đối với người

khác. Ví dụ, bố mẹ để con nói ra những điểm con thích ở một người bạn mà con yêu quý. Lúc đầu có thể con thấy ngượng ngùng, cảm thấy việc khen ngợi người khác có gì đó rất khó nói ra. Khi đó chúng ta cần động viên con hãy làm một người ngay thẳng rõ ràng, dũng cảm nói ra suy nghĩ thật của mình. Bố mẹ hãy nói với con, khen ngợi thực ra là một cách để ghi nhận người khác, chắc chắn họ sẽ thích khi nghe được những lời khen ấy, từ đó sẽ có thiện cảm với con. Biết phát hiện và nói ra những ưu điểm của người khác sẽ có rất nhiều lợi ích. Sau một thời gian, trẻ sẽ tự cảm nhận được điều này và chủ động nhìn nhận ra những ưu điểm của người khác.

(3). Phải biết khen ngợi chân thành

Bố mẹ hãy nói với con, khen ngợi chân thành thì bất kể là trong cuộc sống, học tập hay tương lai sự nghiệp đều có ích lợi. Tán thưởng người khác, người khác cũng sẽ có thiện cảm tốt với mình, như vậy cuộc sống sẽ càng thêm vui. Nhưng nhất định phải nhớ, khen ngợi phải chân thành, không được gượng ép, nó là một cách biểu đạt của sự hợp nhất giữa lí trí và tình cảm. Gượng ép tán dương người khác không chỉ làm bản thân cảm thấy không thoải mái mà còn làm cho người khác cũng không vui. Bố mẹ có thể lấy một số ví dụ cho con thấy nói lời khen giả tạo về người khác, nhất thời có thể nhận được thiện cảm của người đối diện nhưng lâu dần sự giả tạo ấy sẽ lộ ra và hậu quả là sẽ làm hỏng mối quan hệ vốn có của hai người.

Muốn khen ngợi trước hết phải xác định rõ người được khen chắc chắn có những điểm đáng để khen. Tiếp đến, nó nhất định phải thắt chặt thêm mối quan hệ hữu nghị tốt đẹp vốn có giữa người khen và người được khen. Bởi vậy, cha mẹ phải để con hiểu rằng, khen ngợi tuyệt đối không được giả dối, thấp hèn; bắt buộc phải chân thực và chân thành. Chân thành khen ngợi người khác chỉ là một câu nói trong khoảnh khắc, nhưng người được khen sẽ cảm thấy vui vẻ, hạnh phúc rất lâu, và chúng ta cũng nhận được sự báo đáp lại. Ngược lại, những lời nịnh nọt giả dối sẽ có một ngày làm cho người khác cảm thấy phản cảm, chán ghét và dẫn đến phản tác dụng.

(4). Phải khen ngợi cụ thể

Khen ngợi là một cách thể hiện tình cảm của mình đối với người khác, lẽ tất nhiên tình cảm đó phải chân thành. Lời khen càng cụ thể bao nhiêu càng thể hiện sự chân thành và càng dễ truyền tải thông tin đến người được khen bấy nhiêu. Thật ra, một người đầu tư tâm sức vào một tiểu tiết nào đó chứng tỏ rằng họ rất coi trọng điều này và cũng mong muốn sự nỗ lực đó của mình được người khác ghi nhận và tán thưởng. Vì vậy, một người có kinh nghiệm thường xuyên nắm bắt được tiểu tiết

của người khác và có lời khen thích hợp, như vậy sẽ tạo được thiện cảm tốt cho đối phương.

Năm 1960, trong chuyến thăm Mỹ của tổng thống Pháp Charles de Gaulle, tổng thống Mỹ Nixon mở yến tiệc thết đãi người cùng nhiệm. Trong bữa tiệc này, phu nhân tổng thống Mỹ đã bỏ ra rất nhiều công sức để bày biện hoa tươi: Tại vị trí trung tâm của chiếc bàn hình chữ U, hoa tươi nhiệt đới khoe sắc rực rỡ nổi bật cùng suối phun rất tinh xảo. Tổng thống Pháp Charles de Gaulle nhìn qua là biết để chào đón mình, chủ nhân đã rất kỳ công chuẩn bị và ông lập tức dành lời khen tặng: “Để chuẩn bị cho buổi yến tiệc long trọng hôm nay, nữ chủ nhân chắc chắn đã dành rất nhiều thời gian để thiết kế, bài trí, xin cảm ơn bà”. Phu nhân tổng thống Nixon nghe xong vô cùng vui mừng và cảm động. Sau bữa tiệc bà đã nói: “Đại đa số các nhân vật lớn đều hoặc là không chú ý, hoặc là không cảm ơn nữ chủ nhân, nhưng tổng thống Pháp Charles de Gaulle thì khác, ông đã nghĩ đến và nhắc đến người khác”. Có thể nhìn thấy, một câu tán dương dù đơn giản nhưng cụ thể đã đem lại hiệu ứng rất tốt. Trước việc phu nhân tổng thống Nixon kỳ công bài trí phòng tiệc, tổng thống Charles de Gaulle đã không nhìn mà không thấy như những nhân vật lớn khác. Ngược lại, ông đã ngay lập tức nhận ra đó là kết quả của sự kỳ công vất vả của phu nhân tổng thống Mỹ và kịp thời thể hiện sự ghi nhận, lòng biết ơn của mình đối với bà. Lời khen của ông Charles de Gaulle mặc dù rất ngắn gọn nhưng đã đem lại hiệu quả rất lớn, làm cho phu nhân tổng thống Mỹ cảm động sâu sắc.

Từ câu chuyện trên, bố mẹ nên dạy con biết phát hiện những dụng ý, dù là rất nhỏ, của những người xung quanh và kịp thời bày tỏ sự ngưỡng mộ cũng như lòng biết ơn của mình đến đối phương. Điều đó không chỉ làm cho người được khen cảm thấy vô cùng mãn nguyện mà còn thắt chặt thêm tình cảm tốt đẹp giữa mình với mọi người.

Nếu không có ánh dương thì mọi vật trên trái đất này đều không thể phát triển. Khen ngợi cũng giống như ánh sáng gieo vào tâm hồn của mỗi người, làm tinh thần rạng rỡ; ngược lại, lời phê bình khắc nghiệt có thể làm người khác ngã lòng và tràn đầy thất vọng. Bởi vậy hãy để con học được cách khen ngợi người khác và cố gắng làm cho ánh dương của lời khen soi rọi lên trái tim của những người xung quanh bé.

16. Rèn cho con sống chăm chỉ, cần cù

“Thiên tài chỉ là một phần trăm tố chất cộng với chín chín phần trăm cần cù”.

(Thomas Alva Edison – Mỹ)

Từ thực tế thành công của những người nổi tiếng đã chứng minh rằng, muốn có thành tựu, bắt buộc phải cần cù. Trong cuộc sống hàng ngày chúng ta cũng không khó để phát hiện ra, một đứa trẻ cần cù sẽ luôn tự giác tìm tòi, học tập những tri thức mà con muốn biết, đồng thời thành tích của bé cũng rất xuất sắc. Bởi thế, thành công và cần cù là hai thứ không thể tách rời nhau.

Trong một lần phỏng vấn, nhà báo đã hỏi giáo sư Samuel Chao Chung Ting, người đoạt giải Nobel Vật lý năm 1976: “Ở Mỹ phải học đại học 4 năm và phải học từ 5 đến 6 năm mới đạt được học vị tiến sĩ, nghe nói ông chỉ mất khoảng 5 năm, có đúng vậy không?” Samuel đáp: “Đúng là như vậy, trong hoàn cảnh khó khăn đó phải chịu khó thôi”. Nhà báo lại hỏi: “Bí quyết thành công của ông là gì?” Samuel trả lời: “Bí quyết thành công chỉ có ba chữ: Cần, tri, thú”. Trong đó, “cần” tức là cần cù. Samuel Chao Chung Ting cho rằng, bí quyết đầu tiên để có được thành công chính là cần cù. Thời phổ thông, Samuel Chao Chung Ting nổi tiếng là một học sinh chuyên cần. Sau khi lên đại học, bất kỳ ở đâu ông cũng nổi tiếng là người cần cù chăm chỉ. Samuel Chao Chung Ting chọn cần cù làm bạn, tức là ông đã chọn thành công làm bạn.

Nhà hóa học nổi tiếng người Nga Mendeleev đã từng nói: “Không có sự nỗ lực cần cù thì chẳng có cả tài năng lẫn thiên tài”. Chúng ta đều biết, thời gian cho mọi người là công bằng như nhau, nhưng trong thời gian có hạn ấy, cách sử dụng thời gian mỗi người và hiệu ích của nó có thể khác nhau một trời một vực.

Nhà văn Lỗ Tấn cho rằng thiên tài chính là cần cù, thành công của ông chẳng qua là thời gian người khác đi uống cà phê còn ông dành hết cho học tập và lao động. Ông cực kỳ hà tiện thời gian, một giây một phút cũng không để phí. Ông ví thời gian cũng như những con sóng biển, không ngừng nối tiếp nhau xô bờ.

Một đứa trẻ biết trân trọng thời gian, nỗ lực học tập thì không cần bố mẹ phải giục giã, chúng tự động biết hoàn thành và thậm chí là hoàn thành xuất sắc việc học của mình. Không chỉ vậy, trẻ cần cù cũng tỏ ra xuất sắc ở những phương diện khác trong cuộc sống, bởi vì chúng luôn thích đặt ra thử thách cho chính mình và luôn tìm tòi, học hỏi những kiến thức và phương pháp mới. Chính vì thế, tỉ lệ thành công của trẻ cần cù sẽ cao hơn những trẻ bình thường khác. Bởi vậy, bố mẹ hãy cho con biết, đức tính cần cù là vô cùng quan trọng đối với một người muốn thành tài và hãy rèn cho con trở thành một người cần cù, hiểu học thông qua một số gợi ý sau:

(1). Phải có yêu cầu nghiêm ngặt đối với con

Có một người sau khi đi vòng quanh thế giới, có hiểu biết sâu sắc về cuộc sống của những con người ở khắp các vùng miền, quốc gia, giai tầng khác nhau. Một lần

có người hỏi anh ta: “Tính tương đồng lớn nhất hoặc là đặc điểm lớn nhất của các dân tộc là gì?” Người đó đáp: “Ham chơi lười làm là đặc điểm lớn nhất của loài người”.

Có thể thấy, lười nhác là kẻ thù chung của con người, khả năng tự kiểm soát mình của trẻ kém nên vấn đề này càng thể hiện rõ rệt. Vì vậy, bố mẹ nên giúp con khắc phục thói quen lười nhác, nghiêm khắc yêu cầu con tránh xa thói này càng sớm càng tốt.

Ví dụ, trẻ lười không muốn ra khỏi giường sẽ thường năn nỉ bố mẹ cho ngủ thêm một chút nữa. Lúc đó, có thể đa phần các ông bố bà mẹ đều mềm lòng, nghĩ rằng ngủ thêm một chút cũng chẳng sao. Nhưng thực ra, chính sự dễ dãi của bố mẹ đã làm cho trẻ dần dần có thói quen có thể trì hoãn được việc gì thì cứ trì hoãn.

Bởi vậy, khi ý chí của trẻ còn non yếu, chưa đủ để đối kháng lại với thói quen xấu thì bắt buộc bố mẹ phải có yêu cầu nghiêm ngặt đối với con, cho đến khi trẻ đã từ bỏ được thói xấu, rèn được thói quen tốt mới thôi. Như vậy mới thật sự là yêu con, quá nuông chiều lại thành ra hại con.

(2). Giúp con khắc phục tác phong lè mề uể oải

Lè mề uể oải bất luận là đối với một con người hay một dân tộc đều là một kiểu tác phong có tính hủy diệt. Lười nhác, thích ăn không ngồi rồi có thể nuốt gọn tinh thần của một người, nó cũng dễ dàng hủy diệt một dân tộc.

Năm đó, sau khi Alexander Đại Đế chinh phục người Ba Tư, ông ta đã được tận mắt chứng kiến cuộc sống của một dân tộc. Alexander phát hiện ra, người Ba Tư vô cùng căm ghét lao động vất vả và chỉ muốn hưởng thụ tất cả. Thế nên ông đã cảm khái mà rằng: “Không có cái gì có thể dễ dàng làm một dân tộc uốn gò khom lưng, chịu phạt tội đòi bằng lười nhác và ham muốn hưởng thụ. Cũng chẳng có gì làm người ta cao cả bằng cần cù lao động”.

Lè mề uể oải là kẻ thù lớn của mỗi con người trên bước đường đi đến thành công, đối với con trẻ cũng vậy. Tỷ phú hàng đầu thế giới Bill Gates đã từng nhắc nhở chúng ta: Cần chấm dứt trì hoãn, lập tức nâng cao tố chất để thành công của bản thân, thiếu cái gì thì bổ sung ngay cái đó.

Bởi vậy, khi phải đối diện với bệnh lè mề uể oải của con, cha mẹ cần ngay lập tức chấn chỉnh để trẻ từ từ chấm dứt thói quen này. Thậm chí khi bắt đầu phát hiện thấy con có biểu hiện đó cần kịp thời tích cực nói chuyện, trao đổi với con để tìm hiểu nguyên nhân và giúp con lấy lại tinh thần, lòng tin. Cách tốt nhất là nhắc con

tự đặt thời hạn cho các nhiệm vụ và nỗ lực thực hiện theo đúng thời hạn đó. Cứ như vậy, trẻ sẽ rèn được tác phong làm việc nhanh nhẹn, đúng thời gian.

(3). Dạy con bỏ thói quen trì hoãn việc rời khỏi giường vào buổi sáng

Trong cuộc sống hàng ngày, bố mẹ thường thấy con trẻ thích để việc đến ngày mai mới làm. Ví dụ như hôm nay chưa làm xong bài tập thì ngày mai làm, hôm nay cần phải dọn phòng thì tìm ra một lí do nào đó để đến ngày mai... Nếu con bạn có những biểu hiện như vậy, cho thấy chúng đã bị “bệnh” trì hoãn, lười lả.

Cần phải biết, trì hoãn là một kiểu giầy vò rất mệt mỏi, vì cùng với thời hạn hoàn thành đang đến gần, áp lực sẽ ngày càng tăng, làm cho chúng ta càng cảm thấy hết sức mệt mỏi. Thực ra, đằng sau sự trì hoãn chính là sự “tác oai tác quái” của tính trì trệ, mà trì hoãn lại chính là sự dung túng cho tính trì trệ ấy. Trì hoãn là một thói quen xấu cần phải được thay thế bằng thói quen tốt và không có cách nào khác chính là hành động.

Một vị doanh nhân nổi tiếng đã nói với các nhân viên của mình về sự thành công của ông thế này: “Tôi phát hiện ra, nếu tôi cần hoàn thành một việc, tôi phải lập tức bắt tay vào làm ngay, nói suông chẳng ăn thua gì!”. Có thể nói, những người thành công đều không phải là người suốt ngày ba hoa thiên địa, cũng không phải là người luôn nghĩ mọi việc đều vô cùng tươi đẹp, mà là những người không trì hoãn, luôn làm việc tích cực và thiết thực.

Chúng ta nên hướng dẫn con suy nghĩ một vấn đề: Việc đang trì hoãn sớm muộn gì cũng phải làm, tại sao lại cứ lười lả mãi? Nên để con hiểu rằng, làm càng xong sớm thì càng có tâm lí nghỉ ngơi thoải mái, còn nếu cứ tiếp tục trì hoãn, rất có thể sau này sẽ phải trả giá đắt. Không chỉ vậy, trong cuộc sống hàng ngày bố mẹ cần làm tấm gương cho con về tác phong làm việc, việc ngày nay nhất quyết không được để sang ngày mai, bởi nếu bố mẹ thường xuyên như vậy việc con cái “lây nhiễm” thói xấu đó là điều không thể tránh khỏi. Hãy dạy con tích cực hành động từ những việc đơn giản nhất để bắt đầu một ngày mới, đó là từ bỏ thói quen trì hoãn việc rời khỏi giường vào buổi sáng.

(4). Để con làm việc nhà

Nhà văn nổi tiếng Maksim Gorky đã từng nói: “Thứ đẹp đẽ nhất trên thế giới này đều là do bàn tay lao động thông minh của con người sáng tạo ra”. Ông cũng từng nói: “Lao động là đôi cánh của ước mơ, là cội nguồn của những niềm tin và

sáng tạo”. Quả đúng là vậy, lao động là cái đẹp, mỗi người đều nên yêu lao động, trẻ em càng nên được rèn luyện để yêu lao động từ nhỏ. Nhà giáo dục học nổi tiếng người Mỹ Harriet Beecher Stowe đã từng nói: “Muốn hướng cho con đến những điều tốt đẹp thì bắt buộc phải dạy chúng biết yêu công việc, yêu lao động từ nhỏ”.

Thực tế cho thấy, thái độ đối với lao động có ảnh hưởng đến cả cuộc đời của mỗi con người. Thành công của một người tất nhiên do ảnh hưởng của nền tảng gia đình, trình độ học vấn nhưng quan trọng nhất vẫn là yếu tố lao động của họ. Những người từ nhỏ đã biết yêu lao động thì sau này chắc chắn là những người yêu thích công việc, có khả năng chịu khó, chịu khổ và cần cù lao động, lẽ tất nhiên là thành tích của họ cũng rất xuất sắc. Ngược lại, những người từ nhỏ đã lười nhác, làm việc gì cũng lè mề, uể oải lẽ tất nhiên là sẽ chẳng làm được việc gì bởi lẽ họ không có được bản lĩnh mưu sinh. Giống như nhà đạo đức học nổi tiếng người Anh Samuel Smiles đã từng nói: “Cần cù lao động là gốc của hạnh phúc, lười làm ham chơi là nguồn của mọi tội ác”. Lao động có thể rèn luyện tính nhẫn nại và kiên cường của trẻ, giúp trẻ có tinh thần và dũng khí đối diện, khắc phục mọi khó khăn trong cuộc sống. Bởi vậy, bố mẹ bắt buộc phải đề cao việc giáo dục trẻ biết yêu lao động, một đôi tay cần cù lao động đảm bảo trẻ được yên ấm cả cuộc đời.

Bố mẹ cần cho con biết, chỉ có cần cù lao động mới có được thành công. Cần cù là tiền đề của học hành cũng như sự nghiệp của trẻ. Mò hôi nước mắt của người cần cù sẽ tạo ra thành công, lười làm ham chơi chỉ thu lại suy bại. Các nhà khoa học, các nhà phát minh và tất cả những người thành công đều phải trải qua quá trình vật lộn ngoan cường mới có được thành tựu trong sự nghiệp. Hãy nói với con, muốn đến đích thành công bắt buộc phải đi trên con đường cần cù lao động.

17. Rèn cho con tính tiết kiệm

“Tiết kiệm là mỹ tiệc cả đời ăn không hết”.

(Emerson – Mỹ)

Tiết kiệm là một đức tính vô cùng đáng quý, trên thực tế, những người giàu có và thành công đều là những người biết tiết kiệm. Mặc dù vậy, nhiều phụ huynh nghĩ rằng ngày xưa mình đã vất vả, cơm không đủ ăn, áo không đủ mặc, bây giờ cuộc sống đã đầy đủ hơn nên càng không thể để con vất vả. Vì thế, các bậc cha mẹ luôn cố gắng để cho con được ăn ngon, mặc đẹp thậm chí là đáp ứng thêm rất nhiều các nhu cầu khác của trẻ như đồ chơi mới, máy chơi game, điện thoại hiện đại... Thật ra điều đó là vô cùng nguy hại, thói tiêu xài xa hoa của bố mẹ sẽ khiến con làm hỏng tiền bạc rất dễ kiếm và không cần phải tiết kiệm.

Ngay từ khi con còn nhỏ, bố mẹ nên dạy con biết tiết kiệm và hiểu rằng đồng tiền làm ra phải đổi bằng mồ hôi công sức, thậm chí là máu, của bố mẹ. Tiết kiệm không phải là một hành động xa vời mà hãy bắt đầu từ những thứ nhỏ nhất nhất trong cuộc sống hàng ngày, ví dụ như tắt bớt một bóng đèn điện không cần thiết.

Nếu bố mẹ đáp ứng một cách đầy đủ, thái quá nhu cầu vật chất của trẻ sẽ làm con càng ngày càng trở nên hư vinh và cho rằng đó là việc tất nhiên bố mẹ phải làm cho mình. Lâu dần trẻ sẽ mất đi khái niệm biết ơn cha mẹ đã sinh thành, dưỡng dục mình. Một gia đình mà bố mẹ biết cách tiết kiệm thì chắc chắn con cái họ sẽ không tiêu xài hoang phí, biết cảm ơn công lao nhọc nhằn của cha mẹ đối với bản thân và sẽ biết cách cố gắng phấn đấu trong học tập, cuộc sống để không phụ lòng cha mẹ.

Có một số người cho rằng cuộc sống bây giờ không còn khó khăn, thiếu thốn như ngày xưa nên tiết kiệm đã là một khái niệm “lỗi thời”. Quan điểm đó là hoàn toàn sai lầm. Trong xã hội hiện đại ngày nay, mọi thứ đều đầy đủ và phong phú hơn, yêu cầu về mọi mặt cao hơn và sự phân hóa giàu nghèo trong xã hội cũng càng sâu sắc hơn thì bố mẹ càng cần dạy con biết tiết kiệm. Nếu một ngày mỗi người tiết kiệm 1 nghìn đồng, Việt Nam với khoảng 88 triệu dân sẽ tiết kiệm được 88 tỷ, một năm tiết kiệm được hơn 32 nghìn tỷ. Nước ta còn nghèo nên đó là một con số không nhỏ. Số tiền ấy có thể xây được nhiều ngôi trường để mọi trẻ em đến độ tuổi đi học đều được đến trường hoặc xây thêm nhiều nhà tình nghĩa cho các gia đình chính sách, những người có hoàn cảnh khó khăn, người già cô đơn không nơi nương tựa... Chủ tịch Hồ Chí Minh đã từng nói: “Một dân tộc biết cần kiệm, biết liêm chính là một dân tộc giàu về vật chất, mạnh về tinh thần, là một dân tộc văn minh, tiến bộ”.

Trong giai đoạn khủng hoảng kinh tế hiện nay, hơn lúc nào hết tiết kiệm càng trở nên quan trọng không chỉ đối với mỗi cá nhân, gia đình mà còn đối với cả quốc gia, dân tộc. Tiết kiệm đã trở thành khẩu hiệu, phong trào được toàn thế giới quan tâm. Bởi vậy, để rèn cho con có được thói quen tốt này, ngay từ lúc con còn bé, bố mẹ hãy dạy cho trẻ biết tiết kiệm.

(1). Xây dựng ý thức tiết kiệm cho con

Người Nhật Bản đề cao “tư tưởng thanh bần”. Người Pháp cũng làm mới quan niệm, lấy giản dị làm vinh, chính phủ kêu gọi người dân sống cần kiệm. Một số quốc gia phát triển phương Tây cũng bắt đầu khởi xướng “cuộc sống giản đơn”, bởi vì họ phát hiện ra cuộc sống giản đơn đem lại rất nhiều niềm vui và trải nghiệm mới mẻ. Cần kiệm đã trở thành “mốt” mới của các quốc gia phát triển.

Warren Edward Buffett người Mỹ được vinh danh là “nhà đầu tư vĩ đại nhất

trong lịch sử” nhưng nguyên tắc sống của ông là “đơn giản, truyền thống và tiết kiệm”. Bộ vest ông mặc, ví tiền ông dùng và cả chiếc xe ông đi cũng đều là đồ cũ, tuy nhiên ông lại có được sự thành công mà người thường khó đạt được.

Người sáng lập ra Wal-Mart, công ty bán lẻ lớn nhất và thành công nhất thế giới, Samuel Moore Walton đã quy định: Tất cả nhân viên của Wal-Mart đều bắt buộc phải tuân thủ qui tắc kinh doanh tiết kiệm. Wal-Mart chưa bao giờ mở cửa hàng tại các khu thương mại xa hoa, đầu tư cho quảng cáo cũng rất ít, chi phí cho nơi làm việc cũng chỉ bằng 1/4 so với các doanh nghiệp có quy mô tương tự. Chính vì Wal-Mart thực hiện phương châm kinh doanh tiết kiệm đó nên doanh nghiệp này mới vươn ra phát triển rộng khắp và trở thành một trong những tập đoàn bán lẻ lớn nhất và thành công nhất thế giới.

Bố mẹ cần cho con biết, tiết kiệm không phải là keo kiệt mà là một nét sống đẹp phổ biến trên toàn thế giới, là một tố chất cần có ở bất cứ ai. Bất kể là giàu có hay nghèo khổ, một người chỉ biết sử dụng tốt từng đồng tiền mới có thể thành công trong sự nghiệp.

(2). Nỗ lực tiết kiệm trong cuộc sống hàng ngày

Ingvar Kamprad, người sáng lập ra tập đoàn IKEA nổi tiếng thế giới, đã từng vượt qua Bill Gates để trở thành người giàu nhất thế giới. Nhưng cuộc sống của ông giản dị đến mức khó tưởng tượng: Xe hơi của ông là chiếc xe đã được sử dụng 15 năm và đi máy bay luôn ngồi hạng ghế phổ thông. Một nhà báo muốn chứng thực có phải ông đang sử dụng chiếc xe Volvo cũ kỹ không thì được ông trả lời: “Nó vẫn còn mới mà, mới dùng có 15 năm”, “người ta nói tôi rất keo kiệt nhưng tôi không quan tâm ai nói gì. Tôi tự hào vì đã tuân thủ điều lệ quy định của công ty”. Ingvar Kamprad làm như vậy một phần vì muốn nêu gương về sự coi trọng tính tiết kiệm cho hơn 90.000 cán bộ nhân viên của IKEA. Nhân viên của IKEA luôn được yêu cầu tận dụng dùng cả hai mặt của giấy in văn phòng.

Bố mẹ hướng cho con sống tiết kiệm từ những điều nhỏ nhất nhất trong cuộc sống để có ích cho bản thân; đồng thời tiết kiệm các nguồn tài nguyên, năng lượng như điện, nước... để có lợi cho đất nước và bảo vệ môi trường sống.

(3). Dạy con không sống xa xỉ, lãng phí

Cùng với việc đất nước ngày càng phát triển, đời sống người dân ngày càng được nâng cao, trẻ cũng được bố mẹ cưng chiều hơn. Đặc biệt trong các gia đình có điều kiện, các “cậu ấm cô chiêu” luôn được cưng chiều như những hoàng tử, công chúa,

muốn gì được nấy. Vì thế, rất nhiều trẻ đã có thói quen tiêu xài lãng phí.

Nhân ngày Quốc tế thiếu nhi 1/6, một bé trai nhất định đòi bố mua cho một chiếc xe ô tô điều khiển từ xa hiện đại có giá hơn một triệu đồng. Không thể từ chối được, ông bố đành phải mua và than thở: “Bọn trẻ bây giờ thật đúng là không có cách nào chữa được, cứ đến ngày Lễ, ngày Tết là đòi quà, mà toàn là đồ đắt tiền, mua đồ rẻ thì nó bảo mất mặt với bạn bè”. Có những em mới là học sinh cấp ba nhưng đã biết dùng đồ hiệu và thường xuyên đòi hỏi cha mẹ phải đáp ứng nhu cầu của mình cho “bằng bạn bằng bè”.

Thói quen tiêu xài xa xỉ lãng phí đó vô cùng có hại cho sự phát triển lành mạnh của trẻ. Bởi thói quen sống xa hoa thường làm nảy sinh nhiều ham muốn, khi các ham muốn này không được đáp ứng sẽ dẫn đến những hành vi xấu. Trên thực tế, nhiều em muốn sở hữu một món đồ nào đó nhưng không được cha mẹ đáp ứng đã nảy sinh ra các hành vi xấu như trộm cắp (đối với các em trai), yêu đương sớm để được người yêu “bao” (đối với các em gái)... Vì thế, thói tiêu xài xa hoa không chỉ trở thành một đức tính xấu mà nhiều khi còn để lại những hậu quả ảnh hưởng đến cả cuộc đời của các em.

Bởi vậy, mặc dù đời sống không ngừng được nâng cao nhưng ngay từ bé, bố mẹ phải rèn cho con đức tính tiết kiệm, nhất là khi còn đang phụ thuộc vào bố mẹ thì càng phải biết trân trọng những đồng tiền mồ hôi nước mắt của bố mẹ và sử dụng tiết kiệm, đúng lúc, đúng chỗ.

(4). Không được để con đua đòi mù quáng

Tiêu xài mù quáng sẽ tạo thành áp lực cả về kinh tế và tâm lý cho bố mẹ, và cũng là một biểu hiện của việc vô trách nhiệm với gia đình. Thói quen tiêu tiền không phù hợp với điều kiện kinh tế của gia đình không chỉ góp phần làm tăng tâm lý xa hoa, phù phiếm của trẻ mà còn ảnh hưởng trực tiếp đến tương lai của chúng.

Ngay từ khi con còn nhỏ, bố mẹ cần tránh cho con nảy sinh tư tưởng đua đòi mù quáng. Biểu hiện của việc đua đòi mù quáng thường là tâm lý: Người khác có cái gì thì mình phải có cái đó, thậm chí kể cả người khác không có mình cũng phải có. Bố mẹ phải chú ý quan sát lời nói hành vi của trẻ. Nếu phát hiện thấy con thường xuyên nói đến những chủ đề như: Ai hay mặc đồ hiệu, ai hay dùng hàng nhập khẩu... thì cần phải lập tức định hướng cho con, không được để trẻ còn rất nhỏ đã bị đắm chìm trong ham muốn vật chất phù phiếm. Cần cho con biết, không có gì phải cảm thấy xấu hổ, mất mặt hay tự ti khi điều kiện kinh tế gia đình mình không được bằng chúng bạn mà điều quan trọng nhất là con đã học hành và trưởng thành thế nào trong hoàn cảnh ấy. Cái đáng xấu hổ là tâm lý a dua, đua đòi, lười nhác, học

kém... chứ không phải là nhà mình không giàu bằng nhà bạn.

Bố mẹ định hướng cho con suy nghĩ: So sánh cái gì và như thế nào với người khác để con hiểu rằng kể cả những bạn gia đình có điều kiện, cuộc sống vật chất đầy đủ cũng chưa chắc đã là một việc hoàn toàn tốt. Những người quen chạy theo lối sống hưởng thụ xa hoa về vật chất thường không chịu được va vấp và thất bại, không có nghị lực vươn lên trong cuộc sống. Bởi vậy, bằng bất cứ giá nào, bố mẹ cần phải dạy con tránh xa lối sống chỉ biết hưởng thụ vật chất và sự tiêu xài xa xỉ lãng phí, đó là trách nhiệm đối với con cái, cũng là trách nhiệm đối với xã hội.

Bố mẹ cần biết, tiền phải được sử dụng có ý nghĩa, đúng lúc và đúng chỗ. Cách con tiêu tiền hiện nay sẽ ảnh hưởng đến thói quen tiêu xài và khả năng quản lý đồng tiền sau này của chúng. Nếu như trẻ biết chi tiêu tiết kiệm, dùng đồng tiền đúng mục đích thì cũng đồng nghĩa rằng chúng có khả năng không chế những ham muốn của bản thân và đã có ý thức tự chủ. Bởi vậy, bố mẹ cần giúp trẻ nhận thức được sự quan trọng và giá trị tốt đẹp của tính tiết kiệm, đồng thời giúp con có được đức tính này ngay từ khi còn nhỏ.

Chương 3

KHOI DẬY HAM MUỐN HỌC HỎI KIẾN THỨC CỦA TRẺ

“Trong cuộc trường chinh tìm kiếm chân lý, chỉ có học tập, nỗ lực học tập, không ngừng học tập, học tập có tính sáng tạo mới có thể băng qua đèo cao, vượt qua núi rộng”

(Hoa Lạc Khanh – Trung Quốc)

Nhà giáo dục học nổi tiếng Edgar Faure trong sách “Học cách sinh tồn – hôm nay và ngày mai của ngành giáo dục” đã chỉ ra: “Mù chữ của thế kỉ 21 không phải là người không nhận được mặt chữ mà là người không biết học hành”.

Từ thuở sơ khai cho đến nay, học tập đã trở thành một hoạt động cơ bản của toàn bộ nhân loại. Không học thì con người không thể hiểu và cải tạo thiên nhiên, không thể nhận thức và thích nghi với xã hội; không học thì con người không thể có thể giới ngày nay. Muốn con có năng lực cạnh tranh thì bắt buộc phải hướng con trở thành người không ngừng học tập, nâng cao năng lực bản thân.

Xét về một ý nghĩa nào đó, học tập không phải là một loại hoạt động mà là một dạng năng lực. Mục đích lớn nhất là học được cách biết học tập, để con có năng lực học tập. Trong xã hội hiện đại, năng lực học tập chính là năng lực cạnh tranh, có khả năng học tập là có sức cạnh tranh, chỉ có khả năng cạnh tranh mới đứng vững được trong xã hội.

Bố mẹ cần phải giúp con hiểu rằng, con cần dùng năng lực học tập của mình để tạo nên năng lực cạnh tranh mạnh mẽ trong cuộc sống.

18. Chơi trò chơi có ích cho trí thông minh

“Chơi trò chơi là bản năng của trẻ con, trong trò chơi, các tiềm năng của trẻ được khơi dậy mạnh mẽ”.

(Shields- Mỹ)

Nhà giáo dục học nổi tiếng người Mỹ Shields cho rằng, điều quan trọng nhất trong việc giáo dục con cái là không nên nhồi nhét vào chúng những công thức và thuật ngữ cứng nhắc mà phải biết gợi mở cho con tự do phát huy những tài năng tiềm ẩn. Chơi trò chơi là cách gợi mở tốt nhất đối với con trẻ. Chơi trò chơi có thể giúp trẻ học mà chơi, chơi mà học, đồng thời phát huy hết sức những khả năng tiềm ẩn của trẻ.

Để khơi gợi tiềm năng của con, Shields và vợ đã bày ra các loại trò chơi về mọi lĩnh vực cho con như: âm nhạc, hội họa, tạo hình, ngôn ngữ, biểu diễn, trí lực, tính sáng tạo, thể dục thể thao... nhằm không để sót bất cứ một khả năng nào của bé.

Để khai phá sức sáng tạo và khả năng tưởng tượng của con, Shields đã thiết kế các loại trò chơi. Ví dụ, ông đã hướng dẫn con dùng lực của vòng chun để làm cho một vật nhỏ có thể bay trong không trung. Con trai Shields đã rất thích thú, ngay lập tức cậu liên tưởng đến sự giống nhau giữa trò chơi này và chiếc máy bay. Cậu bắt chước trò chơi này làm thử một vài món đồ khác và chúng đều bay được. Chính nhờ sự khơi gợi của trò chơi mà con trai của Shields đã hiểu được nguyên lý của máy bay bay trên không trung, từ đó bắt đầu chế tạo mô hình hàng không.

Một lần khác, Shields đem về cho con mấy chiếc kính, có kính cận và có cả kính lão. Cậu bé vô cùng tò mò với những món đồ mới và đeo thử lên mắt. Một lúc sau cậu kêu hoa mắt và chỉ có cách là để kính ra xa mắt mới có thể nhìn rõ đồ vật sau kính. Shields cũng để mặc cho con tự đùa nghịch. Khi cậu một tay cầm kính cận, một tay cầm kính lão, cái trước cái sau nhìn ra xa, đột nhiên cậu phát hiện ra ngọn tháp nhọn của nhà thờ ở ngay trước mắt mình. Từ đó cậu đã hiểu được nguyên lý của kính viễn vọng đồng thời đã tự tay làm cho mình một chiếc kính viễn vọng đầu tiên.

Cứ như vậy, thông qua các trò chơi, tiềm năng của cậu bé đã được bộc lộ và phát huy triệt để. Sau này, mọi người đều khen cậu có nhiều khả năng thiên bẩm nhưng không hề biết những khả năng thiên bẩm đó được sinh ra từ chính các trò chơi.

Rất nhiều phụ huynh đều mong đợi có một phương pháp giáo dục vừa đơn giản, hiệu quả trong việc khơi gợi tiềm năng của con, vừa phù hợp với đặc điểm của con cũng như dễ áp dụng trong gia đình... Thực chất, phương pháp giáo dục đó luôn tồn tại quanh ta, đó chính là trò chơi.

Trò chơi là một cách học đặc biệt, là khởi đầu cho những bày tỏ về cuộc sống và biểu đạt về tình cảm của trẻ. Khả năng về trí tập trung, tư duy, trí nhớ, nhận thức... của trẻ trong quá trình chơi trò chơi đều có hiệu quả hơn các bài học trên lớp. Thực tế đã chứng minh, sự thả lỏng, thoải mái của trò chơi càng dễ kích thích khả năng tưởng tượng và sức sáng tạo của trẻ.

Nhưng đáng tiếc là nhiều phụ huynh cho rằng chơi trò chơi không phải là việc quan trọng, thậm chí còn có hại đồng thời áp dụng quan điểm đó vào việc giáo dục con cái. Nghiên cứu đã chứng minh, chơi trò chơi có thể thúc đẩy sự phát triển và trưởng thành của trẻ. Trong khi chơi trò chơi, các tổ chức và cơ quan của cơ thể trẻ được hoạt động tích cực. Các trò chơi khác nhau với các vận động lớn nhỏ khác nhau sẽ giúp cho các hệ thống cơ quan trong cơ thể trẻ phát triển, đặc biệt là rất có lợi cho hệ thần kinh và hệ vận động. Trong quá trình chơi, trẻ luôn rất thích thú và vui vẻ. Tinh thần ấy không chỉ tốt cho sức khỏe mà còn bảo đảm cho sự phát triển bình thường của cơ thể.

Ngoài ra, trò chơi cũng giúp củng cố và làm phong phú nhận thức của trẻ, thúc đẩy sự phát triển của ngôn ngữ và trí lực. Các loại trò chơi khác nhau phản ánh các loại quan hệ trong cuộc sống hằng ngày không chỉ tốt cho nhận thức mà cả kinh nghiệm sống cho trẻ. Các trò chơi đều cần đến sự tham gia và phối hợp của sáu yếu tố, đó là khả năng quan sát, ghi nhớ, sự chú ý, sức sáng tạo, tư duy và trí tưởng tượng; đồng thời trong quá trình chơi, sẽ có rất nhiều tình huống phát sinh đòi hỏi trẻ phải xử lý, tạo điều kiện cho sự phát triển của trí lực.

Cuối cùng, trò chơi có tác dụng không thể tiên liệu trước đối với sự phát triển của sức sáng tạo. Tất cả các trò chơi của trẻ đều không thể tách rời trí tưởng tượng, mà trí tưởng tượng và sức sáng tạo có mối quan hệ rất mật thiết. Nếu không có những “ý tưởng hảo huyền” thì không thể có sự sáng tạo. Quan sát tỉ mỉ lúc trẻ chơi trò chơi sẽ thấy, chúng có một tinh thần chủ động tìm tòi khám phá, sáng tạo với trí tưởng tượng vô cùng phong phú. Có thể nói rằng, trò chơi có tác dụng rất lớn đến sự phát triển cả về thể chất và trí não của trẻ, các bậc phụ huynh không nên coi thường việc này, hãy để trẻ chơi những trò thích hợp với lứa tuổi.

Liên quan đến trò chơi, nhà giáo dục nổi tiếng người Anh Spencer cho rằng, quan trọng không phải là chơi cái gì mà là chơi như thế nào, cảm nghĩ và ý tưởng ra sao? Ví dụ, trò chơi búp bê vải mặc dù rất đơn giản nhưng có thể rèn cho trẻ sự khéo léo, hoặc các trò săn bắn, cứu hỏa sẽ làm trẻ rất thú vị và đầy trí tưởng tượng... Bởi vậy, nếu được bố mẹ giúp đỡ và cổ vũ, trẻ sẽ có được những bài học bổ ích. Dưới góc độ làm cha mẹ, cổ vũ và khen ngợi con thông qua các trò chơi cũng là một cách rất tốt.

(1). Trò chơi là bản năng của trẻ con

Trò chơi là bản năng của động vật, tất cả các loài động vật đều thích chơi trò chơi. Mèo con thích vờn đuôi mèo lớn, chó con và chó lớn cũng rất hay cắn nhau, vì sao vậy? Theo nghiên cứu của các nhà động vật học, mèo con thích vờn đuôi mèo lớn là để phát triển khả năng bắt chuột sau này của chúng, còn chó con và chó lớn hay cắn nhau cũng là để phát triển khả năng cắn các loài vật khác của chó.

Trẻ con cũng vậy, để phát triển khả năng về mọi mặt sau này của trẻ, cần phải rèn luyện qua các trò chơi. Nhà tâm lý học người Mỹ William James thường khuyên cáo các bậc phụ huynh: Rèn luyện trí não cho trẻ càng sớm càng tốt. Ông còn kiến nghị hãy rèn luyện trí não cho trẻ thông qua các trò chơi. Vì vậy, bố mẹ không nên có cái nhìn phiến diện về các trò chơi và cho rằng đó là những trò ngớ ngẩn. Kỳ thực, trẻ trưởng thành qua các trò chơi và gặt hái được tri thức cũng như rèn luyện khả năng tiếp xúc với thế giới xung quanh.

(2). Bố mẹ cùng tham gia vào các trò chơi

Bố mẹ không nên để mặc con tự chơi mà hãy cùng tham gia và có những hướng dẫn cần thiết nhằm giúp con hiểu được cách chơi để trò chơi đạt hiệu quả cao nhất trong việc phát triển trí lực của trẻ.

Nhà giáo dục học người Mỹ Stowe đã chơi cùng con gái thế này: Khi con gái bà tròn 6 tháng tuổi, bà dán giấy trắng khắp bốn bức tường trong độ cao khoảng 1m. Trên đó bà dán những chữ số và con số màu hồng, với những từ đơn giản như: Con chó, con mèo, con chuột, cái mũ, cái áo... Cần chú ý đây đều là những danh từ đơn giản. Ở một góc khác bà lại dán con số từ 1 đến 10. Ngoài ra bà còn dán cả hình những nốt nhạc.

Vì khả năng nghe của trẻ tốt hơn khả năng nhìn, nên ban đầu Stowe quyết định bắt đầu dạy con từ các chữ cái ABC. Bà bắt đầu hát và chỉ cho con xem chữ cái tương ứng với lời hát. Tất nhiên bé mới 6 tháng tuổi thì lúc đầu mọi thứ chỉ như gió thoảng qua. Nhưng ngày này qua ngày khác bé được nghe, được nhìn liên tục nên không lâu sau đó bé đã biết bảng chữ cái ABC.

Tiếp theo đó, người mẹ viết từng chữ cái lên các tấm bìa và bắt đầu dạy con ghép hình. Cách làm như sau: Đầu tiên bà cho con xem bức hình chụp con mèo và đồng thời dạy con chữ CAT (mèo). Tiếp theo đó chỉ chữ CAT viết trên tường và đọc đi đọc lại âm CAT cho con nghe. Tiếp theo bà tìm các tấm bìa có hình chữ C, A và T rồi ghép các tấm bìa này thành chữ CAT. Đó chính là cách nhà giáo dục học này chơi với con gái.

Phương pháp dạy con như trên có tác dụng rất lớn, mặc dù con gái cô chưa đến một tuổi rưỡi nhưng cô bé đã biết đọc những chữ đơn giản. Có thể thấy, có sự tham gia và giúp đỡ của bố mẹ, trẻ sẽ gạt hái được nhiều sự bổ ích và lí thú thông qua các trò chơi.

(3). Biến giáo dục thành trò chơi

Cách nghĩ của người lớn là sự phân biệt rạch ròi giữa học và chơi, nhưng đối với trẻ con, học và chơi không có nhiều khác biệt. Có thể nói, tất cả những bài học của con trẻ đều đến từ trò chơi.

Một nhà giáo dục học người Nhật Bản cho rằng, muốn mở mang trí lực của trẻ thì đầu tiên phải tạo cảm hứng cho chúng, đồng thời tiến hành bằng các cách làm cho trẻ cảm thấy vui vẻ. Dù con còn rất nhỏ, nhưng ông đã dạy bé nhận biết gần như tất cả các loại xe làm cho những người xung quanh vô cùng kinh ngạc. Tất nhiên đó không phải là do bố mẹ ép bé học. Nguyên nhân là do mỗi khi gia đình đi du lịch, trên đường đi vì buồn chán nên bé thường nô đùa trong xe. Để cho con không quấy phá, bố mẹ đã chơi trò “cá cược” với bé, để cho bé đoán các màu sắc và các loại xe chạy qua.

Lâu dần bé đã nắm được các chủng loại xe khác nhau.

Qua sự việc trên, nhà giáo dục người Nhật cảm nhận sâu sắc rằng: Chỉ cần trẻ có hứng thú thì cho dù là một trò chơi rất đơn giản những cũng giúp bé học được rất nhiều. Ví dụ bố mẹ có thể đổ con về nội dung của bài kiểm tra cuối kỳ sẽ là gì? Để có thể đoán được, thường trẻ sẽ cố gắng biết càng nhiều càng tốt, và lẽ dĩ nhiên để biết được trẻ phải học. Nếu như có hứng với trò chơi này, trẻ sẽ tiếp tục đoán, đó chính là tâm lí của trẻ con.

Ông cho rằng bố mẹ không nên áp dụng cách học nhồi nhét mà nên học cách làm cho con chủ động và vui vẻ trong việc luyện tập trí não, trong đó trò chơi là một trong những cách điển hình. Chỉ cần bố mẹ dành một chút thời gian và công sức để đưa các kiến thức cơ bản vào trong trò chơi của con, khi đó sẽ không chỉ là trò chơi đơn thuần mà nó chính là công cụ giúp cho trẻ khơi gợi trí thông minh, sức tưởng tượng để có thể tiếp thu những kiến thức về mọi mặt của đời sống. Có thể nói, nghĩa vụ của bố mẹ chính là việc nắm bắt được cách giáo dục này.

(4). Chơi trò chơi có ý nghĩa

Nhà giáo dục học người Mỹ Stowe đã nói rằng: “Phải có mục đích rõ ràng trong

các trò chơi của trẻ, nhằm làm cho các khả năng về tinh thần, cơ thể, đạo đức... đều được phát triển, không thể để cho chúng phí công vô ích được”.

Rất nhiều bà mẹ thường hay có thói quen khi con khóc lập tức cho chúng ăn để cho con khỏi khóc. Nhưng cho Stowe rằng điều đó hoàn toàn sai lầm. Theo cách nhìn của Stowe, thú vui của trẻ không chỉ đơn thuần là ăn, uống. Ngoài hứng thú về vị giác, trẻ còn có hứng thú về thính giác và thị giác. Vì thế, khi con gái khóc bà không chỉ dỗ con bằng việc cho ăn, uống mà còn bằng âm thanh của các loại đồ chơi.

Nhằm phát triển các khả năng của con gái, Stowe đã thiết kế các loại trò chơi tương ứng. Bà đã biến một góc phòng của con gái thành “sân vận động” với các loại khí cụ, có cái thì dùng gậy gõ, có cái treo lơ lửng phải dùng tay với... tất cả đều nhằm luyện tập cho sự phát triển của cơ. Để phát triển thị giác cho con, bà thường cùng con chơi trò tập đếm. Ngoài ra, Stowe còn nghĩ ra nhiều loại trò chơi khác nhằm luyện cho con khả năng ghi nhớ, trí tưởng tượng và sức sáng tạo... Từ đó có thể thấy, trò chơi không phải đơn giản như chúng ta vẫn thường nghĩ, nó là một “trợ thủ đắc lực” cho sự phát triển toàn diện của con trẻ. Bởi thế, phụ huynh nên suy nghĩ, tìm tòi để có thể tạo ra các trò chơi bổ ích, nhằm thúc đẩy sự phát triển các năng lực cho trẻ.

Chơi trò chơi là khoảng thời gian vui thú nhất của con, nhưng nó không phải chỉ là một cách để trẻ ngồi im không quấy khóc mà còn đóng vai trò quan trọng trong việc kiện toàn và phát triển các khả năng của trẻ. Bởi vậy, bố mẹ nên dành thời gian để cho con và giúp con chơi trò chơi một cách vui vẻ và hữu ích nhất.

19. Rèn cho trẻ biết quan sát động vật hoặc thực vật

“Khi tấm lòng bác ái không chỉ đối với loài người mà còn phủ rộng lên khắp sự sống của vạn vật thì sự cao cả của nhân tính mới có thể đạt được một cách sâu rộng”.

(Albert Schweitzer- Đức)

Ngày mừng 4 tháng 10 hàng năm là “ngày động vật thế giới”, bạn của loài người. Ngày này bắt nguồn từ sự khởi xướng của một thầy tu người Italia. Ông có một thời gian dài sống trong rừng rậm ở trên đảo Assisi. Ông vô cùng yêu quý động vật nên đã thiết lập được mối quan hệ thân thiết như anh em ruột thịt với chúng. Ông yêu cầu người dân trong thôn lấy ngày 4 tháng 10 làm ngày “cảm tạ động vật của loài người”. Sau này, để tưởng nhớ ông, thế giới đã chọn ngày mừng 4 tháng 10 hàng

năm làm “ngày động vật thế giới”.

Từ những năm 20 của thế kỷ trước, ở nhiều nơi trên thế giới đã có các hoạt động kỉ niệm ngày này.

Động thực vật là những người bạn gần gũi, thân thiết của loài người, là phần tử không thể thiếu của giới tự nhiên. Chúng có một vai trò vô cùng quan trọng trong việc bảo vệ môi trường sinh thái và có mối liên quan mật thiết đối với loài người. Nhưng đáng tiếc một điều, thế giới càng phát triển, khoa học kỹ thuật càng hiện đại thì không gian dành cho động thực vật càng bị thu hẹp lại, đặc biệt là động vật. Chúng đang phải đối diện với nguy cơ sinh tồn chưa từng có từ trước đến nay. Một bộ phận con người vì cái lợi trước mắt đã tìm mọi cách bắt giết động vật. Thực ra, động vật cũng giống như con người, chúng có máu có thịt và cũng biết thế nào là yêu, thế nào là đau? Câu chuyện về những con linh dương dưới đây có thể giúp chúng ta cảm nhận được một điều gì đó...

Một tốp thợ săn đuổi được đám linh dương đến bên bờ vực và chuẩn bị bắt sống chúng. Nhưng rất nhanh, đám linh dương phân làm hai nhóm: Già và trẻ. Một con linh dương già hướng về đám linh dương trẻ và kêu một tiếng rất to. Ngay lập tức những con linh dương trẻ đi theo nó đến sát bên bờ vực. Một con linh dương trẻ lùi lại phía sau mấy bước rồi đột ngột tung mình nhảy qua bên kia bờ vực. Tức thì, con linh dương già cũng bay theo với độ cao thấp hơn con linh dương trẻ. Khi con linh dương trẻ rơi từ trên không xuống thì một điều kỳ diệu đã xảy ra: Thân của linh dương già xuất hiện đúng dưới chân của nó, con linh dương trẻ đập mạnh một cái lên thân linh dương già, lập tức toàn thân nó lại bay bổng lên và nhẹ nhàng đáp xuống bên kia bờ vực. Còn con linh dương già giống như một con chim đã gãy cánh, rơi thẳng xuống dưới vực sâu. Tiếp theo đó, từng đôi linh dương nhảy vọt lên không, chúng đã dùng cách hy sinh một nửa cứu một nửa để nhảy qua bờ vực, giành lấy cuộc sống mới.

Bố mẹ nên nói với con, loài người không hề đơn độc trên thế giới này, sống cùng với chúng ta còn có các loài động thực vật. Chúng là bạn của con người, cũng là một lực lượng lớn cho loài người dựa vào đó để sinh tồn. Thực tế thì tâm hồn con trẻ rất lương thiện và thuần khiết, chúng sẽ phát hiện ra mỗi nhánh cây ngọn cỏ đều là một thế giới thần kỳ. Các loài chim muông, cầm thú, côn trùng, bọ lội đều làm cho trẻ càng chú ý và hứng thú. Một con bọ cánh cứng hay một chú mèo nhỏ đều có thể cùng “nói chuyện”, cùng chơi với trẻ. Động vật và thực vật đều là thế giới mà trẻ chưa biết và cần phải tìm hiểu.

Một nghiên cứu cho thấy rằng, những trẻ thích chơi hoặc nuôi thú cưng, biết cách tạo mối quan hệ “thân thiết” với động vật đều là những đứa trẻ biết cách thể

hiện sự thân thiện, tình cảm của mình, biết yêu và muốn được yêu thương. Những thứ này chiếm một vai trò vô cùng quan trọng trong quá trình trưởng thành của mỗi con người, có tác dụng lớn trong việc hình thành nhân cách và tính tự tôn của trẻ.

Làm bạn với động vật không chỉ giúp trẻ có thêm những hiểu biết về thế giới xung quanh mà còn luyện cho con có mối quan hệ thân thiết với động vật, xây dựng ý thức quan tâm bảo vệ động vật, bảo vệ môi trường sinh thái. Nhưng đáng tiếc một điều, nhiều phụ huynh không thích cho con tiếp xúc quá gần gũi với động vật và thế giới tự nhiên. Khi con tỏ thái độ đáng thương, đồng cảm với một chú mèo hoặc chó bị bỏ rơi, bố mẹ luôn cảm thấy khó chịu: “Không được động vào, nó bẩn lắm” và tìm cách lôi con đi thật nhanh. Hoặc khi đi dã ngoại, con tò mò nghịch ngợm với cây cỏ làm người vấy bẩn, câu cửa miệng của bố mẹ thường là: “Nhìn con kìa, bẩn thỉu nhem nhuốc lắm”.

Trên thực tế, chúng ta đang sống trong một không gian rộng lớn, quan hệ giữa con người và động thực vật giống như những người bạn. Những người bạn đó sinh sống ở khắp mọi nơi, trên lục địa và dưới đại dương. Các loài động vật không chỉ là một trong những nguồn thức ăn, giúp chúng ta làm việc, biết biểu diễn đem niềm vui tới cho con người, giúp cân bằng môi trường sinh thái mà còn là những người bạn thân thiết và không thể thiếu trong cuộc sống của chúng ta. Còn thực vật là vật chất cơ bản để giúp con người duy trì sự sống. Các vấn đề cơ bản trong cuộc sống hàng ngày như ăn, mặc, ngủ, đi lại... đều không thể thiếu thực vật. Thực vật còn là nguyên liệu trong việc chăn nuôi gia cầm, gia súc phục vụ cuộc sống con người. Quan trọng hơn nữa, thực vật giúp làm sạch bầu không khí, bảo vệ môi trường sống trong lành cho chúng ta...

Trẻ có thể thông qua quan sát màu sắc, hình dáng, đặc trưng của các loài thực vật để phát triển khả năng so sánh liên tưởng; thông qua quan sát thói quen của các loài động vật để học thêm nhiều kiến thức bổ ích. Có lúc, sự tận tâm quan sát và tìm hiểu sẽ đem lại cho trẻ những thu hoạch bất ngờ, thậm chí có không ít các nhà khoa học đều bắt đầu sự nghiệp nghiên cứu khoa học của mình từ việc tìm hiểu về các loài động thực vật. Vậy bố mẹ nên hướng dẫn con quan sát động, thực vật thế nào?

(I). Dạy con biết chuyên tâm quan sát

Quan sát là quá trình nhận thức về các sự vật xung quanh thông qua mắt nhìn, tai nghe, mũi ngửi, miệng nếm, tay sờ...là một loại tri giác có mục đích, có kế hoạch và có các bước cụ thể.

Nhà sinh vật học nổi tiếng người Anh, cha đẻ của thuyết tiến hóa, Darwin đã từng nói: “Tôi không có khả năng lí giải nổi bật, cũng không lanh lợi hơn người, chỉ là phát hiện ra các sự vật đồng thời tiến hành quan sát tỉ mỉ chúng”. Từ nhỏ Darwin đã vô cùng thích quan sát động thực vật, có một giai đoạn ông bị gọi là: “Thằng ngốc thích quan sát động thực vật”. Ông để ý đến các màu sắc khác nhau của hoa, đồng thời có ý định dùng các loại nước có màu khác nhau để tưới cho hoa, nhằm tạo ra các đóa hoa khác nhau. Ông đã từng đến Nam Mỹ để quan sát tập quán sinh trưởng của các loài động thực vật ở đó. Qua nhiều năm tích lũy và viết nhật kí 20 năm quan sát, ông đã hoàn thành tác phẩm “Nguồn gốc các loại vật”.

Bố mẹ nên cho con biết, muốn quan sát động thực vật, bắt buộc phải học cách chuyên tâm, không được vì phải ứng phó nhiệm vụ mà “cưỡi ngựa xem hoa”. Như vậy không những không có kết quả gì mà còn tạo thành thói quen làm việc không nghiêm túc. Chỉ có chuyên tâm quan sát, cảm nhận mới có cách lí giải độc đáo của riêng mình và có thu hoạch.

(2). Dẫn con đi khảo sát thực địa ở vườn bách thú, vườn bách thảo

Nếu con thực sự muốn tìm hiểu về động thực vật, bạn hãy dắt con đi vườn bách thú hoặc vườn bách thảo tiến hành quan sát thực địa. Tại các nơi này đều giới thiệu chi tiết, ngoài ra được tiếp xúc trực tiếp sẽ giúp cho việc tìm hiểu động thực vật của trẻ được thuận lợi hơn.

Một em học sinh cấp hai sau hoạt động ngoại khóa tại vườn bách thú đã viết những dòng cảm xúc thế này: “Nói thật từ nhỏ em đã không thích động vật. Vì em vô cùng sợ chó, mặc dù chưa bao giờ bị chó cắn nhưng em luôn cảm thấy đó là loại động vật rất hung ác. Nhưng sau khi xem chương trình “Thế giới động vật” em đã bắt đầu cảm thấy yêu thích các loài động vật. Những chú sư tử dũng mãnh trên thảo nguyên bao la vô tận; những cuộc quyết đấu giữa hà mã và cá sấu trên dòng sông Nil ở Châu Phi xa xôi; trong rừng sâu ngút ngàn, những chú khỉ tinh nghịch chuyển từ cành này sang cành khác không biết mỏi... tất cả những điều đó để lại cho em một ấn tượng sâu sắc. Chương trình này đã làm em yêu thích các loài động vật từ lúc nào không biết và mong muốn được hiểu thêm về chúng. Nhưng sự yêu thích và khám phá động vật của em cũng chỉ dừng lại ở trong các tiết mục trên tivi.

Trong hoạt động ngoại khóa lần này em mới thực sự tiếp xúc với các loài vật, tận tay cho chúng ăn, quan tâm bảo vệ chúng và cảm nhận được tình cảm tốt đẹp cùng chung sống giữa con người với động vật, cảm nhận được tầm quan trọng của việc phát triển hòa hợp giữa tự nhiên với con người sẽ ảnh hưởng thế nào đến cuộc sống tương lai của loài người. Trong quá trình khắc phục khó khăn, tham gia hoạt động

em đã thu được nhiều kiến thức mới, có được nhiều bài học bổ ích. Mặc dù hoạt động ngoại khóa này đã kết thúc nhưng em nghĩ rằng niềm đam mê tìm hiểu, khám phá, yêu thương và bảo vệ động vật sẽ theo em suốt cuộc đời”.

Từ đó có thể thấy, quan sát thực địa động thực vật đem lại cho trẻ những cảm nhận chân thực, sống động mà hoàn toàn không có được khi đọc trên sách vở. Mặt khác, qua quan sát thực tế, các em sẽ tự rút ra những kết luận cho riêng mình. Những lần quan sát, tiếp xúc trực tiếp này không chỉ giúp tăng cường khả năng hiểu biết, cảm nhận chân thực về động thực vật mà còn giúp trẻ tự tin vào khả năng quan sát của mình.

(3). Đọc những tài liệu liên quan, điều tra bảng hỏi

Nếu con vẫn chưa cảm thấy hài lòng với kết quả quan sát của mình, bố mẹ có thể giúp con tìm đọc những tài liệu liên quan thông qua mạng internet, sách báo... Nhờ đó trẻ được bổ sung và nắm chắc thêm các kiến thức về các loài động – thực vật. Ví dụ như cách phân loại, đặc điểm, tập quán sinh sống của các loài động – thực vật. Các công việc này có thể luyện cho trẻ khả năng thu thập và xử lý thông tin.

Không chỉ có vậy, qua việc điều tra bảng hỏi, còn rèn cho trẻ khả năng giao lưu, trao đổi kiến thức với người khác, khả năng biểu đạt về ngôn ngữ, đồng thời nắm bắt được các phương pháp điều tra nghiên cứu cơ bản. Trong quá trình đó, có thể trẻ sẽ gặp phải không ít khó khăn, nhưng khi đã khắc phục vượt qua được trẻ sẽ nâng cao khả năng độc lập suy nghĩ, độc lập giải quyết các vấn đề. Tất cả những điều này không thể có nếu chỉ có lý luận suông.

Đối diện với thế giới tự nhiên đa dạng và đầy màu sắc, con trẻ có thể có cơ hội tìm hiểu chi tiết, kĩ càng về các loài động thực vật không? Điều đó phụ thuộc vào sự hướng dẫn của bố mẹ. Bố mẹ cần chủ động hướng cho con quan sát, tìm hiểu về thế giới động thực vật xung quanh ta, bởi chúng là bạn của con người và chúng ta có quyền khám phá, tìm hiểu đồng thời bảo vệ chúng. Loài người không thể sống được nếu thiếu đi những người bạn này.

20. Khơi dậy niềm đam mê khoa học kỹ thuật cho trẻ

“Khoa học kỹ thuật cũng giống như nước uống và khí trời, dày đặc thấm sâu vào từng tế bào của lớp da xã hội, có ảnh hưởng khó lường đến việc sản sinh những giá trị vật chất và phi vật chất của văn minh nhân loại”.

Khoa học kỹ thuật là lực lượng sản xuất hàng đầu, nó đã trở thành nhận thức chung của toàn nhân loại. Mỗi bước tiến của loài người đều gắn liền với tiến bộ của khoa học kỹ thuật. Đặc biệt với sự phát triển như vũ bão hiện nay, khoa học kỹ thuật đã mở ra một không gian rộng lớn cho sự phát triển của lực lượng sản xuất và sự tiến bộ của văn minh nhân loại. Có thể nói, sức mạnh của khoa học kỹ thuật hiện đại là vô cùng vĩ đại, nó là động lực to lớn thúc đẩy sự phát triển và tiến bộ của xã hội.

Cùng với sự phát triển không ngừng của khoa học kỹ thuật, những sáng tạo kỹ thuật ngày càng trở thành lực lượng chủ đạo trong sự phát triển kinh tế và xã hội của nhân loại trong thế kỷ 21. Vì thế, bố mẹ nên đề con cập nhật các kiến thức khoa học có liên quan, tăng cường ý thức trao đổi và tư duy sáng tạo khoa học. Hãy cho con biết, những tiến bộ khoa học kỹ thuật hiện nay đã tạo ra lượng vật chất và tinh thần khổng lồ cho toàn thế giới, và sẽ còn tiếp tục có những cống hiến vĩ đại hơn cho văn minh nhân loại.

Hơn 400 năm trước, nhà hàng hải Fernando de Magallanes Bồ Đào Nha đã mất 4 năm để hoàn thành chuyến đầu tiên bằng đường biển của con người từ Đại Tây Dương đến Thái Bình Dương và là chuyến đi đầu tiên bằng qua Thái Bình Dương. Chuyến đi này cũng đánh dấu sự kiện con người lần đầu tiên đi vòng quanh Trái Đất thành công và là một thành quả vô cùng vĩ đại của con người thời điểm đó. Nhưng đến hôm nay chúng ta có ô tô, tàu hỏa, tàu cao tốc trên mặt đất; tàu điện ngầm dưới lòng đất; máy bay trên không hay tàu vũ trụ... là những phương tiện không thể tưởng tượng của nhiều thế kỷ trước, nhưng đến nay đã trở thành hiện thực. Đó là những minh chứng điển hình cho sự vĩ đại của khoa học kỹ thuật.

Bố mẹ có thể đề con tưởng tượng và tiên đoán, cùng với sự phát triển không ngừng của khoa học kỹ thuật, 5 năm, 10 năm, 20 năm hay 50 năm nữa cuộc sống và xã hội của chúng ta sẽ thay đổi thế nào? Khoa học kỹ thuật hiện đại là cột mốc của văn minh nhân loại. Sự tiến bộ và phổ cập của nó đã tạo ra nhiều tiện ích cho nhân loại, giúp cho chúng ta nhiều cơ hội nhưng đồng thời cũng có không ít thách thức.

Khoa học kỹ thuật có thể làm thay đổi thói quen, cuộc sống, thậm chí thực hiện cả những ước mơ bao đời nay của con người. Năm đó, khi phát biểu trong buổi trao tặng giải thưởng Nobel, nhà khoa học Tsung Dao Lee đã nói: “Chúng ta có thể lấy nhận thức hữu hạn của loài người để nhận biết về vũ trụ huyền bí, đây là một quá trình không bao giờ kết thúc”. Đúng vậy, khoa học là không có giới hạn, có những điều tưởng chừng như “hoang tưởng” nhưng đã, đang và sẽ trở thành hiện thực.

Khoa học là vô hạn, bởi vậy bố mẹ hãy dạy con biết cần cù chăm chỉ học tập,

nghiên cứu và nắm bắt các tri thức khoa học. Cùng với việc không ngừng tìm kiếm những bí ẩn của tự nhiên, khoa học kỹ thuật cũng ngày càng phát triển. Những kiến thức con học ở trường là không đủ, cần phải không ngừng tìm tòi nghiên cứu thông qua các nguồn khác, nếu không sẽ bị lạc hậu.

(1). Dạy con tiếp thu kiến thức khoa học trên nhiều phương diện

Bố mẹ cần dạy cho con thói quen tiếp thu các kiến thức khoa học kỹ thuật trên nhiều lĩnh vực và hãy duy trì thói quen đó trong suốt cuộc đời. Ngoài các môn học ở trường, hãy tích cực tham gia các khóa huấn luyện bồi dưỡng kiến thức khoa học, các buổi diễn thuyết của các nhà khoa học; tự tìm hiểu nghiên cứu qua sách, báo, tạp chí và các phương tiện thông tin đại chúng, internet; tham quan các triển lãm khoa học công nghệ... Có như vậy mới tích lũy được nhiều kiến thức để không bị lạc hậu.

Nếu con có cảm hứng với các hiện tượng kỳ thú của thiên nhiên như nhật thực, nguyệt thực và thiên văn học, hãy hướng cho con tham gia Câu lạc bộ thiên văn để ở đó con có điều kiện gặp gỡ giao lưu, học hỏi, trao đổi kiến thức, tài liệu và kinh nghiệm trong lĩnh vực thiên văn học; được quan sát các hành tinh, tinh vân, cụm sao trên bầu trời, xác định các chòm sao, quan sát các hiện tượng thiên văn... Nếu con có cảm hứng về địa chất học, khoáng sản, di sản địa chất... hãy dẫn con đến tham quan bảo tàng địa chất.

Các hoạt động trên không chỉ giúp con hiểu sâu sắc hơn lĩnh vực mình quan tâm mà còn tạo thêm cho trẻ nguồn cảm hứng, động lực để tiếp tục nuôi dưỡng niềm đam mê của mình. Rất có thể trong tương lai, con bạn sẽ trở thành một trong những nhà khoa học nổi tiếng về lĩnh vực đó. Chúng ta hoàn toàn có thể hy vọng và tin tưởng điều này sẽ trở thành hiện thực, nếu trẻ được ủng hộ và định hướng phát triển niềm đam mê ngay từ khi còn nhỏ.

(2). Động viên con tích cực tham gia các cuộc thi sáng tạo

Làm cha mẹ, bạn hãy động viên, cổ vũ con tham gia các cuộc thi sáng tạo kỹ thuật dành cho lứa tuổi thanh thiếu niên. Bởi những cuộc thi này là hoạt động có tính thị phạm, tính định hướng và tính quần chúng cao. Mục đích của nó là thúc đẩy con trẻ hiểu sâu sắc hơn về mối quan hệ tương hỗ giữa khoa học kỹ thuật và đời sống, kích thích nguồn cảm hứng, bồi dưỡng tinh thần trách nhiệm đối với xã hội của trẻ. Thông qua việc tích lũy kiến thức, nắm vững các kỹ năng và tham gia các hoạt động, trẻ sẽ có những nhận thức bước đầu về phương pháp luận khoa học; nâng cao năng lực quan sát; khả năng tư duy, từ đó thúc đẩy sự phát triển một cách

toàn diện tố chất khoa học của trẻ.

(3). Giúp con hiểu trách nhiệm của bản thân

Trẻ em là những chủ nhân tương lai của đất nước, là người chèo lái con thuyền phát triển khoa học kỹ thuật trong tương lai. Song song với việc giúp con hiểu và cảm nhận được những thành tựu khoa học kỹ thuật hiện đại, hãy cho con biết mình có một phần trách nhiệm quan trọng trong việc kế thừa, truyền bá và phát huy các thành tựu của thế hệ trước để lại; để ngày càng có nhiều người nhận thức tốt hơn và theo kịp bước chân của thời đại.

Ngay bây giờ, hãy để con tích cực bắt tay vào hành động, tích cực học tập, kịp thời nắm bắt các thành tựu khoa học kỹ thuật, công nghệ hiện đại sao cho thanh niên Việt Nam không còn tụt hậu so với thanh niên thế giới về khoa học kỹ thuật, công nghệ, quản lý và hoà nhập nhanh vào kinh tế thị trường, kinh tế tri thức.

Trong thời đại khoa học kỹ thuật phát triển như vũ bão hiện nay, liệu các ông bố bà mẹ có cảm nhận sâu sắc được điều này? Đã cho con tiếp cận sâu sắc với khoa học kỹ thuật hiện đại chưa? Tác dụng to lớn của sự phát triển khoa học kỹ thuật đối với sự tiến bộ của xã hội thế nào, không nói ai cũng rõ. Làm cha mẹ, bạn nhất định cần tăng cường giáo dục con học khoa học, yêu khoa học; dùng phương pháp khoa học và thái độ tích cực để tìm tòi nghiên cứu khoa học; nâng cao trình độ khoa học kỹ thuật; tích cực nêu cao tinh thần tiếp thu, truyền bá các kiến thức khoa học đi vào cuộc sống.

21. Dẫn dắt cho trẻ biết suy nghĩ độc lập

“Học được cách suy nghĩ và phán đoán độc lập còn quan trọng hơn kiến thức. Người không quyết tâm rèn được thói quen suy nghĩ thì cũng coi như mất đi niềm vui lớn nhất của cuộc sống. Cần phải đặt việc phát triển năng lực tư duy và phán đoán độc lập lên hàng đầu chứ không phải là kiến thức chuyên môn”.

(Albert Einstein – Mỹ)

Lỗ Ban, một kỹ sư xây dựng và thợ thủ công nổi tiếng trong lịch sử Trung Quốc, trong một lần lên núi lấy củi, nhìn thấy một đám người mò hôi đầm đĩa đang dùng rìu đốn củi. Ông cảm nhận sâu sắc được nỗi khổ của họ và muốn làm ra một công cụ khác thay rìu để giúp cho việc đốn củi đỡ vất vả.

Một hôm, trong lúc leo núi, do không cẩn thận nên Lỗ Ban bị trượt chân, ông

vội vàng túm lấy đám cỏ ở bên cạnh, không ngờ bị cỏ cửa làm chảy máu tay. Quan sát kĩ, ông chợt phát hiện ra hai bên mép cỏ có những chiếc răng rất nhỏ và sắc. Theo nguyên lí của loài cỏ này, ông bảo thợ rèn đúc một thanh sắt hai bên có những chiếc răng nhỏ, sắc nhọn. Quả nhiên thanh sắt này đã giúp cho việc đốn củi trở nên rất nhẹ nhàng.

Hầu mọi người đều biết câu chuyện xung quanh việc phát minh ra lực đẩy Archimedes. Một hôm vua sai ông kiểm tra xem chiếc vương miện mình đang đội bằng vàng thật hay vàng giả. Archimedes băn khoăn lo nghĩ không biết xoay xở ra làm sao. Vào một buổi sáng, để thư thả đầu óc, ông vào bồn tắm ngâm mình. Một ý nghĩa lóe lên trong đầu khi ông thấy nước trào ra ngoài lúc ông đang ngâm mình... Archimedes đã phát hiện ra rằng với các chất liệu khác nhau, mặc dù trọng lượng như nhau nhưng thể tích vẫn khác nhau. Nhờ đó không chỉ xác định được vương miện của vua là vàng thật hay giả mà còn phát triển thành nguyên lí “lực đẩy Archimedes” và được đưa vào ứng dụng rộng rãi trong đời sống.

Có một chú mèo Ba Tư tinh nghịch, một hôm nhân lúc mèo bố mèo mẹ không chú ý đã trốn vào rừng rậm chơi. Cảnh đẹp của rừng đã khiến chú mèo mê mẩn đến mức quên cả đường về. Mèo con đi mãi, đi mãi nhưng cuối cùng lại vẫn quay về chỗ cũ. Nếu bạn là chú mèo đó, bạn sẽ làm thế nào?

Đừng nghĩ đó là vấn đề đơn giản, chắc chắn sẽ có không ít trẻ trả lời “chỉ có cách ngồi đó chờ chết thôi”. Hiện nay, rất nhiều phụ huynh và giáo viên phát hiện ra, khi phải độc lập tư duy về một vấn đề nào đó, trẻ thường nảy sinh tâm lí “ngồi đợi chết thôi”. Có nhiều người cảm thấy khó hiểu tại sao hiện nay có tình trạng: Trẻ càng được dạy dỗ nhiều thì khả năng tưởng tượng và tính sáng tạo càng giảm? Nguyên nhân nào dẫn đến hiện tượng: Cùng với kiến thức ngày càng nhiều, khả năng độc lập suy nghĩ ngày càng giảm?

Cần phải biết, có hai mục đích để trẻ học tập: Thứ nhất là nâng cao kiến thức, thứ hai là phát triển năng lực tư duy. Đại đa số các bậc phụ huynh và giáo viên đều chỉ chú trọng đến việc thứ nhất mà quên đi mục đích thứ hai cũng vô cùng quan trọng, vì đã xuất hiện nhiều trường hợp điểm thi rất cao nhưng khả năng tư duy lại rất kém. Có thể thấy việc đào tạo cho trẻ có tư duy nhanh nhạy, linh hoạt và bao quát có ảnh hưởng rất lớn đến việc mở mang trí tuệ cho trẻ. Một đứa trẻ biết cách tư duy chắc chắn sẽ là một học sinh giỏi, nhưng một học sinh giỏi chưa chắc đã là người có tư duy tốt.

Năm 17 tuổi, Thomas Edison phát minh ra một chiếc máy điện báo tải hai có khả năng cùng một lúc phát đi hai tin. Từ đó, ông bắt đầu sự nghiệp phát minh khoa học của mình. Trong cuộc đời mình, Edison đã có gần 2.000 phát minh lớn

nhỏ, bình quân cứ 15 ngày ông lại có một phát minh mới và được mệnh danh là “ông vua phát minh thế giới”. Điều này có mối liên quan mật thiết đến việc coi trọng vấn đề tư duy của ông.

Trên bức tường phòng thí nghiệm của Edison có treo một câu nói nổi tiếng của Joshua Reynolds: “Con người luôn nghĩ trăm phương ngàn kế để trốn tránh sự gian khổ của suy nghĩ”, bên dưới là lời của chính ông: “Người không quyết tâm gian khổ suy nghĩ thì đã đánh mất đi lạc thú lớn nhất của cuộc sống”. Edison cho rằng, suy nghĩ, tư duy là gian khổ nhưng người biết tư duy thực sự sẽ tìm được niềm vui trong quá trình đó. Chính vì điều đó, Edison không chỉ tìm được niềm vui mà còn thu được những thành tựu vĩ đại thông qua quá trình tư duy.

Albert Einstein cũng là một người rất giỏi tư duy, ông từng nói: “Chỉ nhìn đồ vật bằng con mắt thường thì chẳng phát hiện ra được gì, bạn cần phải tư duy mới được. Con người giải quyết các vấn đề trên thế giới cần dựa vào trí tuệ và tư duy chứ không phải làm theo như sách”. Khi nói về việc mình đã phát triển sự nghiệp khoa học thế nào, ông đã nói: “Học kiến thức cần phải biết tư duy, tư duy và tư duy hơn nữa. Tôi đã dựa vào cách học này để trở thành nhà khoa học”.

Rutherford, người được coi là “cha đẻ” của vật lí hạt nhân, vô cùng sùng bái tư duy. Vào một đêm rất muộn, ông nhìn thấy một học sinh vẫn vùi đầu vào thực nghiệm và tò mò hỏi: “Buổi sáng em làm gì?” Người học sinh đáp: “Làm thực nghiệm ạ”. “Buổi trưa thì sao?” “Cũng làm thực nghiệm ạ”. Rutherford nhăn mày, tiếp tục hỏi: “Thế còn buổi tối?” “Cũng làm thực nghiệm”. Người học sinh chuyên cần đó vốn dĩ tưởng sẽ được thầy khen ngợi, không ngờ rằng Rutherford bực bội chỉ trích: “Em làm thực nghiệm từ sáng đến đêm thì lấy thời gian đâu để suy nghĩ?”.

Trí lực của một người cao hay thấp chủ yếu thể hiện qua khả năng tư duy, suy nghĩ. Có một nhà giáo dục đã nói: “Giáo dục chính là dạy người ta biết tư duy”. Giáo dục dạy cho người ta tri thức, nhưng tri thức không thể thay thế tư duy, cũng giống như tư duy không thể thay thế tri thức. Đại đa số cuộc sống thực tế cho thấy, tri thức chưa bao giờ là toàn diện, vì vậy phải cần thêm tư duy.

Bộ óc con người là một kho báu không bao giờ cạn kiệt, nhưng nếu không có khả năng tư duy, cánh cửa của kho báu ấy cũng sẽ không tự động mở. Chỉ có khả năng biết tư duy, suy nghĩ độc lập mới nâng cao được học tập và bản lĩnh cuộc sống. Đó là thực tế không thể tranh cãi. Bởi vậy, bố mẹ nên chú ý rèn cho con khả năng biết suy nghĩ độc lập.

Nhà triết học nổi tiếng người Anh Roger Bacon đã từng nói: “Suy nghĩ, không ngừng suy nghĩ sẽ đón nhận được những tia nắng ban mai đầu tiên, đón nhận muôn trùng ánh sáng”. Từ đó có thể thấy tác dụng to lớn của việc suy nghĩ. Suy

nghĩ chính là cỗ máy thúc đẩy ta tiến lên phía trước. Suy nghĩ của James Watt đã tạo ra máy hơi nước từ đó tạo thành một cuộc cách mạng công nghiệp, suy nghĩ của Einstein đã mở ra một thời kỳ mới của vũ khí nguyên tử, suy nghĩ của Karl Marx đem đến cho lịch sử nhân loại một kỷ nguyên mới... Có thể nói suy nghĩ là cỗ máy đẩy ta tiến lên phía trước, là động lực để phát triển bản thân. Vậy bố mẹ phải làm gì để chỉ dẫn cho con biết cách suy nghĩ độc lập?

(1). Tạo cho con một môi trường tư duy trong gia đình

Khả năng tư duy nhạy bén không phải tự nhiên từ trên trời rơi xuống mà đòi hỏi sự bồi dưỡng, rèn luyện khắc khe. Bố mẹ cần tạo cho con một môi trường tư duy trong gia đình, đó là bước đầu tiên trong quá trình rèn cho con có suy nghĩ độc lập.

Một người mẹ thường thông qua đọc thơ để dẫn dắt con suy nghĩ vấn đề. Một lần bà đọc một bài thơ: Nếu trên thế giới này xếp đầy bánh rán, nếu như nước biển hoàn toàn biến thành mực, nếu trên cành cây kết đầy bánh mỳ và pho mát thì chúng ta sẽ uống cái gì? Sau đó người mẹ hỏi con: “Câu này lấy chữ “nếu như” làm đầu, liệu có phải là những điều đó đều không có thật?” Từ đó dẫn dụ con liên tưởng đến một chuỗi các vấn đề. Bố mẹ luôn phải nhớ tầm quan trọng của việc tạo cho trẻ có môi trường tư duy. Như vậy trẻ sẽ hình thành được thói quen vừa học vừa tư duy, thói quen này sẽ có ích cho suốt cuộc đời của con.

Chỉ cần kiên trì giúp trẻ không ngừng tư duy, suy nghĩ trong không gian nhỏ bé của gia đình sẽ có thể đạt được hiệu quả cao trong việc rèn luyện khả năng tư duy cho con. Kể cả khi con còn nhỏ, bố mẹ cũng nên tạo cơ hội cho trẻ tư duy để nói ra những suy nghĩ của mình, việc này không nhất định phải sắp xếp những giờ học chính thức mà có thể tiến hành bất cứ lúc nào. Ví dụ, bạn có thể tranh thủ lúc cả nhà quây quần trong bữa cơm tối để nói những chuyện đã xảy ra trong ngày và mỗi người đều nói rõ quan điểm của mình về các vấn đề đó. Đây cũng là một trong những cơ hội tốt nhất để giúp trẻ tư duy, suy ngẫm.

Bố mẹ cần phải hiểu, sự phát triển lành mạnh và tương lai của con không thể tách rời việc suy nghĩ. Cho con một bộ óc biết tư duy còn cần thiết hơn mọi tài sản. Bố mẹ cũng nên biết, một đứa trẻ không biết tư duy sẽ không thể thành công trong bất kì công việc gì. Bởi vậy, hãy tạo ra một môi trường tư duy tốt từ gia đình, giúp con rèn luyện khả năng này. Suy ngẫm chính là món quà tốt nhất mà cha mẹ dành tặng cho con cái vì có một khả năng tư duy phi phàm mới là “pháp bảo” để trẻ ứng phó với sự cạnh tranh và tồn tại trong xã hội.

(2). Không nên “bóp nghẹt” khả năng suy nghĩ độc lập của con

Những biểu hiện của trẻ bị mất đi khả năng suy nghĩ độc lập là: Bất cứ việc gì cũng chỉ có một đáp án hoặc không có đáp án nào, không dám phản bác lại ý kiến của người khác, có thói quen làm theo ý kiến của người khác, thiếu đi tính sáng tạo. Nhưng những điều đó không phải tự nhiên mà có. Xét về một góc độ nào đó, trí tưởng tượng của con bị “bóp nghẹt” chính là do bố mẹ.

Xét về hình thức bên ngoài, hiện tượng bố mẹ “bóp nghẹt” khả năng suy nghĩ của con có thể chia làm 2 loại: Nuông chiều và can thiệp. Loại thứ nhất là do bố mẹ làm thay cho con tất cả mọi việc, nuông chiều con quá mức nên kết quả là con hoàn toàn dựa dẫm vào bố mẹ, thiếu đi khả năng suy nghĩ độc lập và giải quyết các vấn đề trong cuộc sống, bó buộc sự phát triển của cá tính và rộng mở của tâm hồn, thậm chí còn làm hạn chế cả sự phát triển của trí lực. Biểu hiện của loại thứ 2 là bố mẹ thực thi chính sách “chuyên chế”, dùng roi vọt để dạy dỗ con, hạn chế quá mức lời nói, hành động của con; vẽ ra cho con một cái khung nhất định cả trong học tập lẫn trong cuộc sống và bắt con phải thực hiện theo. Chỉ cần con có một chút sai sót là la mắng om sòm khiến trẻ không biết làm thế nào, kết quả là con trở nên vô cùng thận trọng. Sự thận trọng ấy làm hạn chế sự phát triển của cá tính và lẽ dĩ nhiên là khả năng suy nghĩ độc lập của con cũng dần dần bị thu hẹp.

Có thể thấy, bất luận là quá nuông chiều hay “bóp nghẹt” con thì kết quả đều như nhau. Trong một gia đình như vậy, trẻ chỉ biết ngoan ngoãn nghe theo, thậm chí là “tê cứng”, thì làm sao phát triển được khả năng tư duy độc lập? Bởi vậy, các bậc phụ huynh cần chú ý không quá nuông chiều hay quá độc đoán với con trong học tập cũng như trong cuộc sống.

(3). Gợi cho con suy nghĩ độc lập

Muốn rèn cho con có khả năng suy nghĩ độc lập thì phải dùng biện pháp trao đổi, thảo luận trong các cuộc nói chuyện hàng ngày để dành cho con có không gian tư duy, gợi mở cho con hướng suy nghĩ độc lập và cơ hội thể hiện suy nghĩ của mình.

Một cô bé 12 tuổi đi siêu thị với mẹ, trên đường đi gặp một cậu thanh niên quỳ ở ven đường, trước mặt có một tờ giấy với dòng chữ “Tôi muốn đi học”. Cậu ta nói bố cậu ấy đã chết rồi, mẹ thì đang ốm nằm liệt giường, cậu đã thi vào được một trường trung cấp nhưng không có tiền đóng học phí, xin những người hảo tâm giúp đỡ. Cô bé thấy vậy đã cho tay vào túi định móc tiền, nhưng đột nhiên cô thì thầm hỏi mẹ: “Liệu có phải là anh ta đang lừa đảo không mẹ? Trên ti vi đã từng nói đến một việc tương tự như vậy”. Bà mẹ không tỏ rõ ý kiến gì, để con gái tự suy nghĩ. Cô bé không

nói gì kéo áo mẹ đi tiếp. Bà mẹ hỏi: “Nếu anh ta không phải là kẻ lừa đảo thì sao?”.

Về nhà, cô bé viết một bức thư thế này: “Chào anh, anh quỳ gối xin tiền thế thật mất danh dự quá. Tự tôn còn quan trọng hơn tri thức. Maksim Gorky lúc nhỏ vì gia đình nghèo khổ nên chỉ học có hai năm đã vừa đi học vừa làm thêm, cuối cùng ông đã trở thành nhà văn nổi tiếng. Có nhiều con đường để thành tài, học không phải là con đường duy nhất. Trong này có một trăm nghìn, anh mua vé về đi”. Cô bé vừa ra đến cửa thì bà mẹ bỗng nhiên hỏi: “Nếu anh ta đang lừa đảo thì sao?” Cô gái ngẫm nghĩ một lát rồi xóa đi những dòng thư cuối và viết lại thành: “Nếu anh muốn về nhà, em có thể giúp anh mua vé xe” và ghi lại số điện thoại của mình vào cuối trang giấy. Người mẹ quan sát những phản ứng của con đã mỉm cười hài lòng.

Bà mẹ đã không trực tiếp khẳng định người thanh niên kia có phải là kẻ lừa đảo hay không mà thông qua những lời nói mang tính gợi mở để con tự suy ngẫm và rút ra câu trả lời. Cách làm này có hiệu quả vô cùng lớn đối với việc rèn cho con khả năng suy nghĩ độc lập. Vì vậy, bố mẹ hãy tích cực sử dụng các câu hỏi mang tính gợi mở để khơi gợi cho trẻ biết tư duy, suy ngẫm. Ví dụ như: Con thấy hai cái này có liên quan gì đến nhau? Con thấy làm thế nào thì hợp lí hơn? Con căn cứ vào đâu mà nói vậy...?

Các ông bố bà mẹ thông minh là những người biết cách gợi cho con thể hiện những suy nghĩ của mình. Từ những việc nhỏ trong cuộc sống hàng ngày hay những việc lớn như hướng phát triển của con đều nên cho con cơ hội suy nghĩ, bày tỏ nguyện vọng của mình để rèn cho con thói quen tư duy trước mọi vấn đề của cuộc sống. Đó là một cách rất hiệu quả trong việc rèn cho con có thói quen suy nghĩ độc lập.

Bố mẹ có thể thông qua các giao tiếp hàng ngày hay thảo luận về một vấn đề nào đó gợi cho con cảm hứng tư duy, suy nghĩ; có những hướng dẫn chuẩn xác để con tự cảm nhận và trải nghiệm sự thú vị của việc tư duy độc lập đồng thời có được những kiến thức bổ ích về mọi mặt của cuộc sống.

(4). Dạy con thay đổi thói quen suy nghĩ theo một khuôn mẫu

Các nhà tâm lí học thường đưa ra ví dụ thế này: Một chiếc xe tải bị kẹt xuống một cái rãnh ven đường, mọi người đua nhau đưa ra các biện pháp cứu xe và đều tập trung vào chiếc xe hoặc là cái rãnh, nhưng đều không giải quyết được vấn đề. Sau đó, một đứa trẻ đưa ra cách xì bót một ít hơi của lốp xe, và mọi việc đã được giải quyết.

Có thể nói, bất kể là các phát minh khoa học hay thực tế cuộc sống hàng ngày

đều có rất nhiều các trường hợp tương tự như trên, khi có đáp án thì mọi việc đều trở nên rất đơn giản, dễ dàng. Steven Zhu, người đạt giải Nobel vật lý năm 1997, đã từng nói: “Mục tiêu lớn nhất của khoa học là không ngừng phát minh ra những cái mới. Bởi thế, muốn thành công trong khoa học thì điều quan trọng nhất là học được cách dùng biện pháp không giống mọi người, biện pháp mà mọi người bỏ qua để suy nghĩ vấn đề”.

Bố mẹ cần dạy con thay đổi thói quen suy nghĩ theo một khuôn mẫu nhất định. Trẻ cần biết cách suy nghĩ vấn đề một cách toàn diện, không nên chỉ giới hạn trong cách nhìn của mình; thông qua sự nỗ lực tư duy để đảm bảo đã suy nghĩ thấu đáo mọi vấn đề trước khi quyết định; làm rõ ràng mục tiêu, nhiệm vụ...

Nói tóm lại, thói quen có hại nhất cho tư duy chính là việc lặp đi lặp lại trên một “con đường mòn” không lối thoát. Vì vậy, muốn khắc phục được vấn đề này cần để con luôn duy trì được trạng thái “mở” của đầu óc để dễ dàng tiếp nhận những cái mới chứ không phải lãng phí thời gian cho những ý tưởng không thể thành công. Dạy cho con có khả năng tư duy nhạy bén, linh hoạt và bao quát là một việc vô cùng quan trọng. Nó chiếm vai trò quyết định trong việc mở mang kiến thức. Thói quen suy nghĩ độc lập sẽ giúp trẻ tự tin và bản lĩnh hơn không chỉ trong học tập mà còn cả mọi vấn đề của cuộc sống. Một đứa trẻ giỏi về suy nghĩ độc lập thì sẽ biết cách vận dụng tốt tố chất thông minh và trí tuệ của mình.

22. Rèn cho trẻ thành một cao thủ về trí nhớ

“Trí nhớ không phải là trí tuệ nhưng nếu không có trí nhớ thì làm sao có được trí tuệ?”

(Fritz Haber – Đức)

Trần Chính Chi, một học trò đời Tống – Trung Quốc, ông có biệt tài đọc sách rất nhanh. Với một quyển sách trong tay, ông liếc xéo một cái là có thể đọc xong mười hàng. Ông mất rất nhiều thời gian và công sức để đọc hết cuốn này đến cuốn khác nhưng hiệu quả lại rất tồi: Những sách đọc qua cũng như chỉ như mây khói bay trước mặt, căn bản không có một chút ấn tượng nào. Ông vô cùng đau khổ và bắt đầu hoài nghi về trí nhớ của mình.

Có một hôm, ông gặp được Chu Hi, một học giả nổi tiếng thời đó và nhờ Chu Hi chỉ bảo. Sau khi biết được quá trình đọc sách của Trần Chính Chi, Chu Hi đã thành thật khuyên bảo Trần Chính Chi thế này: “Đọc sách không nên chỉ biết đọc nhanh, kể cả mỗi lần chỉ đọc được 50 chữ và đọc đi đọc lại vài lần cũng hơn chỉ biết đọc cho thật nhanh; khi đọc cần phải biết tư duy và nhập tâm”. Lúc đó Trần Chính Chi mới

vỡ lẽ việc ông đọc mà không nhớ được không phải do trí nhớ của ông có vấn đề mà do chưa xác định rõ phương pháp và mục tiêu. Ông đã lấy số lượng làm mục tiêu mà bỏ qua việc lý giải nội dung và ghi nhớ những gì đã đọc được. Cách đọc sơ sài, qua loa ấy không những không “tiêu hóa” hết nội dung mà còn không nhớ được những gì đã đọc. Sau này, sau khi nhận được lời khuyên bảo chân thành của Chu Hi, mỗi khi đọc xong một đoạn, Trần Chính Chi lại dừng lại suy ngẫm về những gì mình đã đọc được đồng thời ghi lại những nội dung chính. Ngày tháng tích tụ lại, cuối cùng ông đã trở thành một người có kiến thức uyên bác.

Một câu chuyện khác về việc ghi nhớ khi đọc sách đó là câu chuyện liên quan đến Lenin. Lenin là người có trí nhớ hơn người. Có một lần ông đi thị sát công việc ở một thành phố cách Moscow khá xa. Ông đem theo mấy quyển sách dày và chăm chú đọc trên tàu. Một người ngồi đối diện đã hỏi ông: “Nhiều sách thế đồng chí đọc xong có nhớ được không?” Lenin đáp: “Tất nhiên là nhớ được chứ, không tin đồng chí có thể hỏi” và đưa sách cho người kia. Người đàn ông cầm sách và hỏi, quả nhiên là Lenin đã trả lời đúng hoàn toàn. “Trí nhớ của đồng chí quả đúng là hơn người”, người đàn ông nói với một vẻ vô cùng khâm phục. Không ngờ Lenin mỉm cười và nói: “Cũng không có gì, tôi đã quen với cách đọc này rồi. Muốn nhớ được thì việc đầu tiên phải hiểu được. Hiểu được rồi mới nhớ được, nhớ được rồi mới có thể sử dụng được”.

Tất cả những việc đã xảy ra và những người ta đã từng gặp đều lưu lại trong bộ não, đó chính là trí nhớ. Trí nhớ tồn tại nhờ vào việc lưu giữ và tái hiện lại những ấn tượng đó. Bởi vậy, nếu muốn có một kiến thức và kinh nghiệm phong phú thì không thể tách rời việc rèn luyện để có trí nhớ tốt.

Theo kết quả của một cuộc điều tra, trong số 100 nhà khoa học chỉ có 1 người trí nhớ không tốt; 100 nhà diễn thuyết chỉ có 3 người có trí nhớ không tốt; 100 thương gia thành công chỉ có 4 người trí nhớ không tốt. Nhưng trong số 100 người bình thường thì có đến 97 người trí nhớ không tốt. Qua đó có thể thấy, một trí nhớ tốt đã trở thành mấu chốt để đạt được thành công.

Người con vĩ đại của nước Pháp Napoléon đã từng nói: “Bộ óc không có trí nhớ cũng như cứ điểm quan trọng không có cảnh vệ”. Bản thân Napoléon có trí nhớ vượt trội hơn người. Nghe nói, ông nhớ hết tên và mặt các binh sĩ của mình và nhớ được vị trí của tất cả các đại bác mỗi cửa. Một câu ông thường nói là: “Trong từ điển của tôi không có ba từ “không có thể”.” Mỗi ngày ông chỉ ngủ 3 tiếng. Có thể nói, sở dĩ Napoléon có được trí nhớ hơn người chính là nhờ sự nỗ lực không ngừng nghỉ của ông.

Triết gia người Anh Casimir chưa đến 10 tuổi đã biết mấy thứ ngôn ngữ. Ông

không chỉ khai thác di chỉ Troy của học giả Đức Heinrich Schliemann, còn học thuộc thơ của Homer. Sau này lớn lên, chỉ cần vài tháng ông đã nắm bắt được một môn ngoại ngữ. Một học giả mù người Nhật nghe nói có thể nhớ được kiến thức tương đương với mấy chục cuốn từ điển lớn, đồng thời còn thuộc rất nhiều sách dạy đánh cờ vây, cờ tướng. Trong số các nhà công thương nghiệp, người nổi tiếng và học giả đó, người có trí nhớ hơn người nhiều không kể xiết.

Trong trường học, những học sinh có thành tích học tập xuất sắc thường là những em có trí nhớ tốt. Trong cuộc sống hàng ngày cũng vậy, những đứa trẻ thông minh, biết nhìn xa trông rộng đều là những em có trí nhớ rất xuất sắc. Trong xã hội hiện nay, đại bộ phận những nhân sĩ thành công và những người học vấn sâu rộng, kiến thức uyên bác đều là những người có trí nhớ rất tốt.

Nhưng chúng ta thường hay nghe thấy các bậc cha mẹ than vãn: “Con nhà tôi đâu đến nỗi ngu ngốc mà hình như chẳng nhớ được cái gì, những thứ hôm nay học được sau một đêm ngủ dậy lại gần như quên sạch. Chúng tôi đang rất đau đầu không biết phải làm thế nào để nâng cao trí nhớ của con?”

Bên cạnh đó, trên tivi liên tục xuất hiện những quảng cáo thuốc bổ não, tăng cường trí nhớ... đặc biệt là đến các kỳ thi tốt nghiệp, đại học thì những loại thuốc này càng bán chạy. Các loại sản phẩm này với khẩu hiệu “tăng cường trí nhớ” đã khiến cho rất nhiều phụ huynh tình nguyện móc hầu bao nhưng tác dụng của chúng lại gần như không giống với những gì trong quảng cáo, thậm chí còn đem lại những tác dụng phụ không mong muốn. Có thể thấy rằng, các bậc phụ huynh đều vô cùng mong muốn con mình có trí nhớ tốt. Nhưng cuối cùng thì làm cách nào mới có thể tăng cường trí nhớ cho con? Đó vẫn là một câu hỏi đang cần lời giải đáp!

Mặc dù trí nhớ của trẻ có liên quan mật thiết tới yếu tố di truyền, nhưng điều kiện trí nhớ, cách nhớ sau này cũng có tác dụng rất lớn. Thông thường thì khi thấy con mình có trí nhớ kém, cha mẹ thường nghĩ rằng tư chất con mình không thông minh, ngốc nghếch... Trên thực tế, chỉ cần trẻ nắm bắt được phương pháp nhớ chuẩn xác và quy luật nhớ thì hoàn toàn có thể nâng cao khả năng nhớ. Ngoài ra, trí nhớ và sự trưởng thành của đại não có mối quan hệ rất lớn, muốn tăng cường trí nhớ cho con, bố mẹ cần biết cách điều chỉnh thành phần ăn uống cho hợp lý để bổ sung đầy đủ dưỡng chất cho con, tránh lạm dụng quá mức các loại thuốc bổ. Là một thành viên của xã hội hiện đại, nếu trẻ muốn có được thật nhiều kiến thức trên các lĩnh vực thì việc tăng cường trí nhớ là một biện pháp vô cùng quan trọng. Một trí nhớ tốt là cơ sở quan trọng để con học tập tốt và phát triển vượt bậc trong tương lai. Quy luật nhận thức sự vật của trẻ thông thường là một quá trình từ gần đến xa, từ dễ đến khó, từ biết đến không biết, từ cảm tính đến lí tính. Như vậy con sẽ dễ dàng nhớ được những sự việc xảy ra quanh mình.

(1) Cảm hứng là “người thầy” tốt nhất

Chúng ta không khó để phát hiện ra, nếu trẻ có hứng thú với điều gì thì sẽ nhớ rất nhanh, rất kĩ. Điều này chứng tỏ rằng, cảm hứng chính là “người thầy” tốt nhất của con, nó có thể giúp con nhớ rất tốt. Vì thế, bố mẹ nên truyền cho con tinh thần học tập chủ động, thoải mái; không nên để con coi học là một nhiệm vụ, gánh nặng, cần hướng cho con tìm được niềm vui thích qua quá trình học tập. Như vậy trí nhớ mới đạt được hiệu quả tốt nhất.

Có những phụ huynh vừa nhìn thấy kết quả học tập của con kém, không nhớ được các kiến thức đã học là lập tức quát mắng, bắt con phải ngồi vào bàn học ngay lập tức. Nhưng chúng ta cũng nên biết, khi đó tinh thần của trẻ không thoải mái và trí nhớ chắc chắn cũng không tốt. Bởi vậy, muốn giúp con nâng cao trí nhớ thì việc đầu tiên là phải tạo cho con nguồn cảm hứng học hành. Chỉ cần trẻ tự giác khi học thì chắc chắn sẽ nhớ rất tốt.

Hoàn cảnh, tinh thần cũng dễ thúc đẩy việc ghi nhớ, điều này thấy rõ ở người lớn và càng thể hiện rõ hơn đối với trẻ. Trẻ càng nhỏ, bố mẹ càng cần chú ý khai phá niềm cảm hứng học tập cho con. Bố mẹ có thể dạy con vận dụng một số biện pháp để biến những kiến thức khô khan vô vị thành những trò chơi thú vị, dễ nhớ. Ví dụ khi muốn dạy con nhớ từ “mèo” thì bố mẹ có thể dẫn dắt cho con nhìn hình ảnh của mèo hoặc nghe tiếng mèo kêu nhằm làm tăng ấn tượng giúp con hiểu và nhớ được nhanh và lâu hơn.

(2). Hiểu rõ là cơ sở của trí nhớ

Hiểu rõ là bước đầu tiên của trí nhớ, là tiền đề cơ bản của của trí nhớ. Nhà tâm lí học nổi tiếng người Đức H. Ebbinghaus trong lần đầu tiên làm thí nghiệm về trí nhớ đã phát hiện ra để ghi nhớ 12 âm tiết vô nghĩa, trung bình cần nhắc đi nhắc lại 25 lần; để nhớ 36 âm tiết vô nghĩa, cần nhắc đi nhắc lại 54 lần; nhưng để ghi nhớ 480 âm tiết trong sáu bài thơ chỉ mất 8 lần. Thí nghiệm này đã chứng minh rằng, những khi đã hiểu rõ được nội dung thì sẽ nhớ rất nhanh, lâu và đầy đủ. Ngược lại nếu chỉ học một cách máy móc thì cũng chỉ phí công vô ích. Vì vậy, bố mẹ hãy giúp con ghi nhớ trên cơ sở đã hiểu rõ nội dung.

Nhà giáo dục Xô Viết Sukhomlinski đã từng nói: “Bạn suy xét vấn đề càng kĩ thì việc ghi nhớ càng chắc chắn. Khi còn chưa hiểu rõ thì đừng mong sẽ nhớ được, chỉ làm lãng phí thời gian thôi”. Nên bố mẹ cần cho con biết: hiểu rõ là nắm vững mối liên hệ giữa nội tại, bản chất và tất yếu của sự vật. Kĩ xảo để nhớ xét cho cùng vẫn là lấy việc hiểu rõ bản chất vấn đề làm cơ sở. Bởi vậy, bố mẹ cần dạy con trước tiên hãy hiểu thật kĩ vấn đề rồi mới bắt đầu học thuộc. Nếu con vẫn chưa nắm chắc các kiến

thức đã học, bố mẹ cần kiên nhẫn giảng giải cho con hiểu. Chỉ có hiểu kỹ càng nội dung cần nhớ thì con mới có thể nhớ kỹ, nhớ lâu.

(3). Để con nắm chắc quy luật ghi nhớ

Ghi nhớ có quy luật, quy trình của nó sẽ là tiếp nhận, lưu giữ, hiểu rõ, tái nhận biết và tái hiện lại. Qua đó chúng ta thấy tiếp nhận là giai đoạn đầu của ghi nhớ, lưu giữ là khâu quan trọng nhất, hiểu rõ là điều kiện quan trọng để lưu giữ, tái nhận biết và tái hiện là phản ứng bên ngoài của trình độ và chất lượng ghi nhớ. Thông thường những kiến thức mới học phải được ôn tập nhiều lần mới nhớ được, sau đó dần dần giảm bớt, rồi cách một khoảng thời gian lại ôn lại. Đối với những trẻ mới bắt đầu đi học thì cách nhớ tốt nhất là cách một ngày lại ôn lại những gì đã học của ngày hôm đó.

Cần phải biết, trí nhớ không thể giải quyết trong chốc lát. Bố mẹ nên cho con biết: Nếu ngày thường không chịu bỏ thời gian để rèn kỹ năng nhớ, luôn dành rất ít thời gian để ôn lại các kiến thức đã học, đến lúc sắp thi mới vội vàng học, kiểu học “nước đến chân mới nhảy” như vậy sẽ không thể nào đạt kết quả cao. Bởi vậy, cần nhấn mạnh rằng phải thường xuyên ôn tập và thuộc bài trên cơ sở đã hiểu rõ bản chất vấn đề. Như vậy mới có thể giúp trẻ nâng cao hiệu quả của việc ghi nhớ và tự tin với những gì mình đã thuộc.

Ngoài ra, sáng sớm và trước khi ngủ là hai thời điểm tốt cho việc ghi nhớ. Bởi vì sáng sớm là lúc đầu óc tỉnh táo và trước khi đi ngủ là lúc giảm thiểu tối đa sự can thiệp của các tác nhân bên ngoài. Nhưng quy luật này cũng không hoàn toàn đúng với tất cả mọi người, bố mẹ nên giúp con tìm ra thời điểm con dễ nhớ nhất, giúp cho việc học thuộc bài đạt được hiệu quả cao nhất.

(4). Để con nắm vững một số biện pháp ghi nhớ chính xác có hiệu quả

Bố mẹ nên có ý thức dạy con các phương pháp ghi nhớ có hiệu quả đối với trẻ, để nâng cao trình độ ghi nhớ của con.

a. Cách nhớ liên tưởng: Cách nhớ liên tưởng chính là để các kiến thức cần ghi nhớ có mối liên hệ với nhau, từ đó giúp nhớ dễ dàng hơn và lâu hơn. Cách nhớ liên tưởng thường áp dụng cho các trường hợp phải ghi nhớ những kiến thức liên quan đến việc miêu tả những tình tiết cụ thể như các bài văn tả cảnh, sự việc hoặc những đoạn hội thoại tiếng Anh tả cảnh. Có thể tưởng tượng mình đang ở trong văn cảnh đó, dùng cách nghĩ của tác giả làm đầu mối nối xâu chuỗi các nội dung với nhau.

Chuyên gia ghi nhớ người Nhật đã từng nói: “Cách nhận thức rõ ràng và ghi nhớ có hiệu quả chính là liên tưởng”. Những liên tưởng nhất định giữa các nội dung cần ghi nhớ không chỉ giúp làm tăng cường trí nhớ, đồng thời đó cũng là quá trình suy ngẫm lại về các nội dung đã học được.

b. Cách nhớ đa cảm quan: Đó là cách kết hợp tất cả các giác quan như tai nghe, miệng đọc, mắt nhìn, tay viết và đầu nghĩ cùng một lúc để ghi nhớ sự vật. Cách ghi nhớ này thường để áp dụng cho việc phải nhớ những nội dung tản mạn, thiếu tính logic hoặc cần học một cách máy móc.

c. Cách nhớ quy nạp: Là cách tổng kết, phân loại, sắp xếp các kiến thức nhỏ lẻ, hỗn độn thành một hệ thống có kết cấu được ghi nhớ trong não bộ. Cách nhớ này có thể đạt được mục đích tìm nét tương đồng trong sự khác biệt, liên kết các sự vật tưởng như không có mối liên quan nào thành một khối để ghi nhớ.

d. Cách nhớ hình tượng: Là cách hình tượng hóa sự vật trừu tượng, khó nhớ, dùng cách hình tượng trực quan để ghi nhớ. Những năm gần đây, cách ghi nhớ này càng ngày càng nhận được sự chú ý của mọi người. Cách này một mặt có thể giúp cho việc ghi nhớ, mặt khác còn giúp nâng cao sự tự tin, cải thiện tính cách và nâng cao năng lực tổng hợp.

e. Cách nhớ học thuộc lòng: Là cách biến các nội dung cần học áp vào với nhau hoặc thành các câu đọc dễ thuộc để nâng cao tính hiệu quả của việc ghi nhớ. Đây là cách sắp xếp các nội dung cần nhớ thành một nhóm, có thể rút gọn nội dung cần nhớ với số lượng nhỏ nhất, mật độ thông tin dày để giảm tải trí nhớ cho não bộ.

Một trí nhớ tốt rất quan trọng đối với bất cứ ai. Các thông tin được ghi nhớ và tập hợp dần trở thành một phần quan trọng trong việc hình thành quan niệm của mỗi cá nhân. Nếu không có trí nhớ, không thể có quan niệm, càng không thể học tập bởi trí nhớ là tiền đề của học tập. Bố mẹ cần giúp con nâng cao khả năng ghi nhớ, chỉ có vậy con mới có thể nắm vững tri thức và tương lai.

23. Khuyến khích con trẻ dũng cảm thể hiện ý kiến của mình

“Một lần giao tiếp với người khác giúp khơi gợi tâm trí hơn nhiều năm đóng cửa lao động. Suy cho cùng, tư tưởng được sản sinh từ việc giao tiếp với người khác rồi tiến hành “gia công” và biểu đạt”.

(Lev Tolstoy- Nga)

Nhật Bản có truyền thống mỗi năm tổ chức thi đấu bóng chày một lần, đây là thời gian được mọi người vô cùng mong đợi. Năm nay Fujita Takejin đại diện cho trường tiểu học của cậu đi thi đấu. Bố Takejin quyết định sáng sớm mai cả nhà sẽ đi cổ vũ cho cậu.

Sớm tinh mơ hôm sau, ông bố đã dựng cả nhà dậy và giục giã mọi người mau chóng chuẩn bị để đi xem Takejin biểu diễn. Em gái Takejin không thích bóng chày một chút nào, judo mới là niềm cảm hứng của cô bé nên trước khi đi cô đã nói với bố: “Con không thích đi”. Ông bố nghe xong vô cùng tức giận và nổi cáu với con gái. Cô bé đành phải miễn cưỡng đi nhưng trong lòng vô cùng buồn bực và khó chịu, suốt cả quá trình từ lúc đi đến khi về cô không nói với ai một lời nào. Thực ra mọi người hiểu vì sao nhưng không ai dám nói câu nào, sợ làm ảnh hưởng đến sự uy nghiêm của người cha.

Thế nên, bố của Fujita Takejin bắt đầu tự xem lại mình. Trong bữa ăn sáng ngày hôm sau, trước mặt mọi người, lần đầu tiên trong đời ông mở lời xin lỗi con, nhận lỗi về việc mình đã ép con gái phải tham gia hoạt động mà con không thích. Cô bé nghe xong cảm thấy rất bất ngờ và chưa bao giờ thấy thoải mái như vậy, rồi cô lại trở về đúng hình ảnh của cô bé vui vẻ, hoạt bát thường ngày. Các thành viên khác trong gia đình cũng được phép tự do phát biểu những điều làm mình cảm thấy không hài lòng. Takejin nói: “Con không thích bóng chày, con thích tham gia đội xạ kích của trường hơn, nhưng bố cứ bắt con phải đi thi bóng chày”. Cô em gái lại “Được lời như cởi tấm lòng” lập tức chen vào: “Con thích mặc váy màu hồng nhưng bố cứ bảo màu xanh đẹp”. Bà mẹ cũng nói: “Tôi thích ăn cá hấp nhưng ông luôn nói cá rán ngon hơn...”. Đến lúc này người cha mới hiểu trước giờ ông độc đoán thế nào, chưa bao giờ ông để cho các thành viên khác trong gia đình cơ hội thể hiện ý kiến của mình.

Có người nói, học tập và ghi nhớ là hai vấn đề của việc lưu trữ tri thức trong đại não, qua nghiên cứu thực nghiệm để tạo ra tri thức mới. Nếu kiến thức đó chỉ được lưu giữ trong đầu người sáng tạo thì ý nghĩa của nó không còn nữa, bắt buộc phải thông qua một cách thức nào đó công bố với xã hội, để cho những người khác tìm hiểu, học tập và ghi nhớ, trở thành tài sản của xã hội. Vì vậy, năng lực biểu đạt là một khả năng không thể thiếu đối với tất cả mọi người.

Biểu đạt ý kiến của mình là điều không thể thiếu trong giao tiếp, thể hiện mình một cách thái quá không phải là điều hay nhưng quá dỗi khiếm nhường hoặc “đóng khung” mình cũng là một sai lầm. Ví dụ, một người có kiến thức uyên bác, tài hoa hơn người nhưng trong khi nói chuyện với người khác lại nói bản thân “tài hèn sức mọn” thì cũng là một biểu hiện của sự giả dối.

Bởi vậy, làm cha làm mẹ nên khuyến khích con dũng cảm thể hiện ý kiến của mình trong một thời điểm thích hợp. Thể hiện ý kiến của mình không phải là tự khoe khoang, cũng không phải là giở trò xảo trá hay thổi phồng khuếch đại; càng không phải dùng cách hạ thấp người khác để nâng cao bản thân, tất nhiên cũng không phải là khiêm tốn một cách thái quá mà chính là thực sự cầu thị, dũng cảm thể hiện tài năng và tri thức của mình. Chúng ta cần phải cho con biết, chỉ có như vậy cơ hội mới đến với bản thân.

Biết cách thể hiện bản thân một cách khéo léo là đặc điểm của những nhân sĩ xuất sắc trong giao tiếp xã hội. Họ có thể dùng những ngôn từ đầy tính trí tuệ với tinh thần nhiệt huyết để làm khuấy động bầu không khí, lôi cuốn mọi người cùng hưởng ứng. Khéo léo thể hiện ý kiến của mình có thể biến những chờ đợi tiêu cực thành sự tranh thủ tích cực, đó là một cách không thể bỏ qua để thúc đẩy lý tưởng của mình nhanh chóng trở thành hiện thực.

Người ta hay nói, con đại bàng dũng mãnh thường để lộ móng vuốt sắc nhọn nhất ra ngoài, người thương gia sáng suốt luôn tiêu thụ sản phẩm thương lấy sự thu hút khách hàng làm đầu, để họ thấy được giá trị của sản phẩm. Bất kể ngành nghề nào cũng cần dùng những ngôn từ nhã nhặn, đúng lúc đúng chỗ để làm tăng thêm sự tự tin cho bản thân. Có thể nói, khả năng biểu đạt là một trong những năng lực quan trọng nhất để một cá nhân tồn tại trong thế giới này.

Vì thế, bố mẹ nên chú ý rèn cho con khả năng ngôn ngữ, tạo cơ hội tối đa cho con được thể hiện ý kiến của mình, để chúng có thể thoát mái bọc lộ tư tưởng và tận tâm lắng nghe con. Cách làm này không chỉ có lợi trong việc rèn khả năng biểu đạt cho con mà còn tạo cho con cảm giác được bố mẹ quan tâm, tôn trọng. Được tự do phát biểu ý kiến của mình sẽ khiến con thấy vui sướng, cảm thấy mình đã lớn, đồng thời cũng giúp trẻ tự tin hơn rất nhiều. Bởi vậy, bố mẹ nên khuyến khích con dũng cảm đón nhận những khó khăn và thách thức để có thể tỏa sáng.

(I). Dạy con biết thể hiện mình một cách phù hợp

Trẻ con thời nay thường thích thể hiện mình, nhưng nếu không đúng cách sẽ làm cho người khác dễ có cảm giác ba hoa khoác lác, nhạt nhẽo, phù phiếm. Vì thế, bố mẹ nên dạy con học cách thể hiện mình một cách phù hợp, đúng lúc và đúng nơi.

Tài trí của một người được thể hiện ở nhiều phương diện, ví dụ trẻ muốn thể hiện tài ăn nói của mình thì dạy con nên chú ý tính logic, lưu loát và dí dỏm. Còn nếu như con muốn thể hiện năng lực chuyên môn thì hãy để con chủ động nói chi tiết, cụ thể về chuyên ngành mình đang học, cũng có thể chủ động hỏi những vấn đề liên

quan đến chuyên môn của mình. Khi người khác muốn biết về những sở thích của con thì hãy giúp trẻ nhân cơ hội này chủ động phát huy sở trường của mình về một lĩnh vực nào đó.

Cần giúp con chú ý, hãy thể hiện mình một cách trung thực với thái độ hợp tác, cầu thị. Ngoài việc nói chuyện nhiệt tình, thân thiện, ôn hòa thì biện pháp thường dùng nhất là tìm kiếm sự đồng thuận của người khác. Vì chỉ khi có được sự đồng thuận thì người khác trẻ mới có thể đề ra những ý kiến và quan điểm của mình. Như vậy, trẻ vừa có thể thể hiện khả năng của mình lại vừa làm tăng thêm sự thân thiết với người nghe.

(2). Giúp con làm phong phú nội dung biểu đạt

Bày tỏ về bản thân không phải là kiểu nói chuyện vô nghĩa, không mục đích nên cần phải có nội dung phong phú. Điều này được thể hiện cụ thể qua các phương tiện và vật trung gian biểu đạt. Ví dụ các loại tài liệu khoa học chính là phương tiện và vật trung gian biểu đạt tốt nhất để giúp trẻ thể hiện mình. Hãy để con khai thác tối đa các nguồn tư liệu nhằm tạo nên nền tảng tri thức, là cơ sở vững chắc cho việc làm phong phú nội dung biểu đạt. Ngoài ra, bố mẹ cũng nên giúp con mở rộng phạm vi biểu đạt, rèn cho con có ý thức quan sát các vấn đề của cuộc sống, để tìm được những “tài liệu sống” từ việc nhà, mọi người xung quanh và xã hội.

(3). Rèn cho con khả năng nói

Có rất nhiều trẻ thường bị lúng túng khi nói trước đám đông, mặc dù đã có sự chuẩn bị trước nhưng khi nói vẫn ấp úng, lời không đạt ý. Cần giúp con hiểu, muốn có biểu đạt tốt cần có tư duy nhanh nhạy, trước sau liên quan; tư tưởng rõ ràng, câu cú rành mạch. Muốn con làm được như vậy cần phải rèn luyện.

Đầu tiên trẻ phải có một tri thức phong phú, muốn vậy phải đọc nhiều, mở rộng phạm vi và tăng cường tích lũy kiến thức. Kiến thức của con càng nhiều thì lúc nói tư duy càng nhanh nhạy, sống động vì các kiến thức sẽ giúp trẻ suy luận nhanh và logic tốt. Hãy để con chuẩn bị kỹ càng nội dung cần nói, như vậy tư duy sẽ mạch lạc hơn.

Thứ hai là giúp con càng nắm nhiều từ vựng càng tốt. Lí do rất đơn giản là lời nói do các từ ngữ kết thành, nắm được càng nhiều từ vựng thì khi sử dụng ngôn ngữ càng chuẩn xác, rõ ràng và sinh động. Bên cạnh đó, khối từ vựng phong phú sẽ giúp trẻ khắc phục được tình trạng ngắt đoạn, ấp úng khi không tìm ra được từ ngữ thích hợp.

Thứ ba là dạy con bình tĩnh. Thường khi phải nói trước đám đông với một không gian rộng lớn chúng ta hay bị run và không bình tĩnh được. Điều này là do ít có cơ hội cọ sát, chỉ cần rèn luyện nhiều thì dần dần sẽ khắc phục được. Đối với con trẻ, cơ hội phát biểu trước đám đông thường là ở trong lớp học. Tranh thủ cơ hội phát biểu trong các giờ học là một trong những cách đơn giản nhất để rèn luyện nâng cao khả năng nói. Bố mẹ hãy khuyến khích con mạnh dạn giơ tay phát biểu trong lớp, tích cực thể hiện quan điểm của mình trong những buổi họp lớp hoặc họp nhóm; kể cả việc đọc báo, truyện cho bạn nghe cũng là một cách rèn luyện hữu ích.

(4). Rèn cho con khả năng viết

Về việc nâng cao khả năng viết, nhà văn Trung Quốc Quách Mạt Nhược đã từng nói: “Trải nghiệm nhiều, đọc nhiều sách, học nhiều, luyện nhiều, tập trung chú ý, thúc đẩy các giác quan, viết nhật kí thường xuyên. Ngoài ra không cách nào hay hơn”. Đây rõ ràng là những kinh nghiệm được đúc rút từ thực tế để nâng cao trình độ viết.

Tập làm văn ở trường cũng là một cách để nâng cao khả năng viết, nhưng chỉ đơn thuần dựa vào các bài tập ở trường thì cũng rất khó để nâng cao trình độ. Vì vậy, ngoài các bài tập ở lớp, bố mẹ nên hướng dẫn con đọc nhiều, viết nhiều, sửa nhiều hơn nữa; đặc biệt là không được ngại khó và nản chí.

Đọc nhiều tức là đọc các tác phẩm kinh điển và nổi tiếng. Chỉ có viết nhiều mới có thể nắm chắc được các thủ pháp nghệ thuật, vận dụng linh hoạt từ ngữ để thể hiện cảm xúc một cách chuẩn xác. Sửa nhiều, mỗi lần viết xong cần đọc lại và chỉnh sửa những chỗ biểu đạt chưa được chuẩn xác, hoặc từ ngữ dùng chưa đủ “đắt”; nếu không biết cách sửa thì cho dù viết nhiều thế nào chẳng nữa cũng khó tiến bộ được.

Không ngại khó và nản chí là bởi vì muốn nâng cao trình độ viết cần một quá trình rèn luyện và tiến bộ dần dần chứ không phải một sớm một chiều là có thể viết tốt được.

Ngoài ra, bố mẹ nên cho con thường xuyên ra ngoài để có những cảm nhận về cuộc sống, thiên nhiên, con người... và viết ra những cảm xúc ấy. Chỉ cần trẻ tích lũy nhiều kiến thức, cảm xúc phong phú thì tình trạng “vắt óc suy nghĩ” hay không biết bắt đầu viết từ đâu sẽ được chấm dứt. Viết không phải là một việc dễ dàng với bất kỳ ai, trừ những người có khả năng thiên bẩm, vì vậy muốn khả năng viết của trẻ được nâng cao thì không còn cách nào khác là rèn cho con kiên trì luyện tập.

Sau khi con đọc xong một quyển sách, truyện hay xem hết một bộ phim, hãy khuyến khích con viết ra cảm nghĩ của mình đối với nội dung của tác phẩm hoặc lời

bình về thủ pháp nghệ thuật của tác giả, tất nhiên sẽ bao gồm cả những gợi mở có được từ tác phẩm.

(5). Dạy con kỹ thuật biểu đạt cơ bản

Nếu khả năng biểu đạt của con vẫn chưa thực sự giỏi, bố mẹ cũng không nên quá vội vã vì khả năng biểu đạt hoàn toàn có thể hoàn thiện thông qua quá trình rèn luyện. Bởi vậy, bố mẹ có thể dạy con một số kỹ thuật biểu đạt cơ bản sau:

a. Nắm vững trường hợp biểu đạt: Cho con biết, khi nói cần phải chú ý hoàn cảnh cụ thể; tùy vào tuổi tác, quan hệ của mình đối với người nghe để dùng từ ngữ, ngữ điệu cho thích hợp. Ví dụ có thể nói đùa với những người bạn thân, nhưng không được làm thế đối với người lớn.

b. Nắm chắc thời cơ thể hiện: Nội dung thể hiện cho dù có xuất sắc đến đâu nhưng nếu không đúng thời cơ thì cũng không thể nào đạt hiệu quả như mong đợi, thậm chí là phản tác dụng. Vì vậy, cần dạy con học cách căn cứ vào các yếu tố như tính cách, tâm lý, địa vị của người nghe và bầu không khí lúc đó để có những lời nói thích hợp.

c. Nói rõ ràng ý kiến của mình: Mục đích cuối cùng của việc thể hiện ý kiến của bản thân chính là truyền thông tin cho đối phương, vì vậy chỉ khi nói rõ ràng, cụ thể suy nghĩ của mình về vấn đề đó thì đối phương mới có thể hiểu được, tiếp nhận được và tránh được tình trạng hiểu lầm giữa hai bên.

d. Thể hiện tự nhiên, tránh uốn éo, kiểu cách: Người biết thể hiện đều là người biết biểu đạt các phẩm chất, tài năng, đức hạnh của mình một cách tự nhiên; thể hiện không phải là diễn. Người thành công thực sự không bao giờ phô trương, đánh bóng thành tích của mình mà để nó biểu lộ một cách tự nhiên với những lời nói khiêm nhường nhưng vẫn rất chân thành. Cần để con ghi nhớ: Kết quả của kiểu nói uốn éo kiểu cách chỉ làm cho người khác chán ghét mà thôi.

Khi bạn phát hiện ra con mình nhút nhát, gặp người lạ chỉ núp sau bố mẹ, không thích chủ động chào hỏi người khác, điều đó có nghĩa rằng bé gặp phải vấn đề nào đó trong việc thể hiện ngôn ngữ. Làm cha mẹ, bạn cần kịp thời phát hiện ra vấn đề và giúp con khắc phục để con trở thành người biết cách thể hiện ý kiến của mình.

24. Cùng con “mơ ước viễn vông”

“Trí tưởng tượng còn quan trọng hơn kiến thức, bởi vì kiến thức có giới hạn

nhưng trí tưởng tượng bao trùm toàn bộ thế giới này, thúc đẩy tiến bộ và còn là cội nguồn tiến hóa của kiến thức”.

(Albert Einstein – Mỹ)

Charles Darwin, nhà bác học nổi tiếng người Anh, cha đẻ của thuyết tiến hóa, khi còn nhỏ đã vô cùng yêu thích các loài động thực vật. Từ lúc 7 tuổi ông đã có thói quen sưu tầm các loại thực vật khô, côn trùng chết và rất nhiều thứ khác như tiền xu, dầu, vỏ sò, hóa thạch... và còn tự làm một phòng thí nghiệm nhỏ ở nhà. Nhưng từ khi đi học, các hoạt động của ông không còn được thoải mái như trước vì yêu cầu của nhà trường rất nghiêm ngặt. Một lần, Darwin tranh thủ giờ giải lao để sưu tầm thực vật và đã bị hiệu trưởng trách mắng trước mặt mọi người, đồng thời còn cảnh cáo nếu còn chơi mấy thứ như vậy sẽ bị đuổi ra khỏi trường. Darwin buồn rầu kể lại với cha, không ngờ rằng người cha không những không mắng con mà còn ủng hộ Darwin. Ông còn dành cho Darwin một căn lều trong vườn để làm thí nghiệm.

Năm 10 tuổi, Darwin đề xuất được đi nghỉ ba tuần tại bờ biển Wales cùng với thầy giáo và bạn bè. Người cha rất vui vẻ đồng ý, đồng thời còn giúp cậu chuẩn bị đồ đạc và dặn dò con nên làm phong phú kiến thức của mình từ thế giới tự nhiên. Trong chuyến đi này, Darwin đã thu thập được rất nhiều tiêu bản thực vật.

Từ nhỏ Darwin đã là một cậu bé giàu “hoang tưởng”, ông tự gọi những hóa thạch mình sưu tầm được là báu vật, một đồng xu của Roma. Mọi người thường cho rằng cậu bé này thích nói khoác, nhưng bố cậu thì không nghĩ vậy, ông nói: “Điều này chứng tỏ rằng thằng bé có trí tưởng tượng phong phú, có thể một ngày nào đó nó sẽ đem tài năng này dùng vào việc lớn”.

Cậu của Darwin có sức ảnh hưởng lớn trong quá trình trưởng thành của ông. Cậu thường khuyến khích Darwin ghi lại những gì quan sát được, nên đối với từng tiêu bản, Darwin đều có những ghi chép, có lúc còn có thêm hình vẽ. Cậu đã từng nói với Darwin: “Cháu nên coi mình như một họa sĩ, nhưng dùng chữ viết chứ không phải màu sắc và bút vẽ. Khi cháu miêu tả một loài hoa, một loài bướm, thậm chí là một loài rêu thì người khác có thể dựa vào sự miêu tả đó để nhận biết được các loài động, thực vật này”. Để nâng cao khả năng biểu đạt, Darwin đã tìm đọc rất nhiều các tác phẩm văn học nổi tiếng của Shakespeare, Walter Scott, Byron, Coleridge... dần dần các tác phẩm của ông càng thêm trôi chảy và sống động.

Chính trong môi trường gia đình ấy, từ nhỏ Darwin đã được nuôi dưỡng niềm đam mê sưu tầm tiêu bản của các loài động thực vật, phát huy trí tưởng tượng. Không chỉ có vậy, ông còn học được kỹ năng ghi chép với ngôn từ chuẩn xác về các thí nghiệm khoa học và những gì quan sát được từ thế giới tự nhiên. Tất cả những

điều này đã trở thành nền tảng vững chắc cho những thành công trong suốt chặng đường nghiên cứu khoa học sau này của ông.

Về trí tưởng tượng, nhà triết học người Đức Hegel đã từng nói: “Một người không có trí tưởng tượng thì cho dù làm về kĩ thuật hay mỹ thuật, nghệ thuật hoặc khoa học tự nhiên cũng đều không có được những thành tựu mang tính sáng tạo”. Còn theo Einstein thì: “Trí tưởng tượng còn quan trọng hơn kiến thức, bởi vì kiến thức có giới hạn nhưng trí tưởng tượng bao trùm toàn bộ thế giới này, thúc đẩy tiến bộ và còn là cội nguồn tiến hóa của kiến thức”.

Có thể thấy, tưởng tượng có vai trò quan trọng trong quá trình phát triển của xã hội loài người, nó trực tiếp thúc đẩy sự tiến bộ của nhân loại. Tưởng tượng là tiền đề và cơ sở của những sáng tạo, là cội nguồn các giả thuyết của khoa học sản xuất. Không có tưởng tượng sẽ không có giả thuyết khoa học, không có giả thuyết khoa học thì cũng không có những phát hiện và phát triển của khoa học. Ví dụ như máy bay bay trên trời, mô hình kết cấu nguyên tử, thụ tinh trong ống nghiệm... đều là thành quả từ trí tưởng tượng.

Đối với những người có nhiều thành tích vĩ đại, bất cứ lúc nào trí não họ cũng chất đầy sự tưởng tượng. Murray Gell-Mann, người đạt giải Nobel vật lý năm 1969, từng nói: “Là một nhà lý luận vật lý xuất sắc, trí tưởng tượng là vô cùng quan trọng. Chắc chắn phải tưởng tượng, giả thiết, mặc dù có thể thực tế không phải vậy, nhưng như thế mới giúp bạn tiếp tục nghiên cứu”.

Công ty Microsoft cũng đề cao tưởng tượng. Chủ tịch hội đồng quản trị của Microsoft, Bill Gates đã từng nói: “Tài sản sở hữu duy nhất của Microsoft chính là trí tưởng tượng của con người. Nếu như lấy đi tất cả các tài sản hữu hình như nhà đất, các thiết bị văn phòng... có thể nói là lấy đi tất cả các tài sản sờ thấy được, thì đối với Microsoft điều này cũng chẳng có gì khác biệt so với lúc trước khi lấy”.

Đối với con trẻ, trí tưởng tượng là điều kiện tất yếu để nắm được kiến thức. Bất kỳ môn học nào cũng cần dựa vào trí tưởng tượng mới có thể hiểu và nhớ một cách sâu sắc. Ví dụ như khi học tiếng Anh cần vận dụng trí tưởng tượng để lí giải hình tượng nhân vật, cảnh vật và tình huống; đối với các môn ngoại ngữ theo hệ chữ tượng hình như tiếng Trung, tiếng Nhật... hơn bất cứ thứ gì, cần phát huy tối đa trí tưởng tượng mới có thể nhanh chóng nắm bắt được các môn học này; học toán, đặc biệt là hình học, cần phải có một trí tưởng tượng phong phú, chính xác và linh hoạt, tưởng tượng hình dạng của các loại hình vẽ; các môn học khác cũng tương tự như vậy.

Trong học tập, nếu chỉ học theo cách rập khuôn máy móc sẽ không học tốt được, chỉ có cách chủ động, linh hoạt mới có thể tiếp thu được những tinh hoa của kiến

thức. Trong đó, yếu tố quan trọng làm nên sự linh hoạt đó chính là trí tưởng tượng. Đối với một người, chỉ cần trí tưởng tượng không bị khô mòn thì động lực học tập của người đó sẽ không bao giờ vơi cạn; chỉ cần họ tận dụng tối đa trí tưởng tượng là có thể tận hưởng được cách học vui vẻ, nhẹ nhàng với thành tích cao mà trí tưởng tượng mang lại.

Một em học sinh vừa thi đỗ vào một trường đại học nổi tiếng đã từng nói thế này: “Các kiến thức đa phần đều là trừu tượng, có rất nhiều chỗ khó hiểu và khó nhớ, lúc đó cần phải sử dụng thêm cả trí tưởng tượng để hình tượng hóa, cụ thể hóa những kiến thức đó. Phải có sự kết hợp hai mặt giữa tư duy và cảm thụ chủ quan mới có thể hiểu sâu sắc và nhớ được các kiến thức đó”.

Từ đó có thể thấy, trí tưởng tượng là một khả năng đặc biệt của con người, thế giới trong tương lai cũng sẽ là một thế giới trong tưởng tượng. Có một trí tưởng tượng tự do phóng khoáng, trẻ sẽ có thể xây dựng cho cuộc sống của mình một thế giới riêng và cải tạo thế giới đó. Trí tưởng tượng là một bộ phận hợp thành quan trọng của trí não, là điều kiện không thể thiếu trong quá trình học tập và phát triển của trẻ, đồng thời cũng là một trong những tố chất cần thiết của một nhân tài cho xã hội. Bởi thế, làm cách nào để khơi gợi trí tưởng tượng của con là một vấn đề bố mẹ cần phải suy nghĩ.

Trẻ em là người gánh vác niềm hy vọng của dân tộc, tương lai của quốc gia. Để phát triển trí lực của con trẻ, thúc đẩy sự trưởng thành của con, bắt buộc bố mẹ phải coi trọng việc bồi dưỡng trí tưởng tượng cho con. Khi trong đầu con có đôi cánh của trí tưởng tượng, chúng sẽ càng bay cao, bay xa hơn. Vậy làm cách nào để bồi dưỡng trí tưởng tượng cho con?

(1). Giúp con mở rộng vốn kiến thức, tích lũy thông tin phong phú

Nghiên cứu liên quan cho thấy sự phong phú về thông tin và kinh nghiệm làm cơ sở cho một trí tưởng tượng phong phú. Tất cả các sáng tạo khoa học, cải cách kỹ thuật và sáng tác nghệ thuật đều dựa trên nền tảng của sự phong phú về tri thức và kinh nghiệm. Có thể thấy, lượng kiến thức và kinh nghiệm, lượng thông tin tích lũy được có ảnh hưởng quan trọng đến cả chiều rộng và chiều sâu của trí tưởng tượng.

Từ đó cho thấy, muốn bồi dưỡng khả năng tưởng tượng, bố mẹ cần giúp con mở rộng vốn kiến thức, tích lũy thông tin phong phú. Tục ngữ có câu: “Có bột mới gột nên hồ”, muốn làm tốt một việc gì cần phải có những tiền đề vững chắc. Tương tự như thế, nếu trong đầu con không có đủ những kiến thức cần thiết thì cái được gọi

là tưởng tượng cũng chỉ ảo tưởng vô căn cứ. Nếu trong đầu một nhà phát minh không có đầy đủ thông tin về các loại hình tượng vật thể, thì họ không thể sáng tạo ra những cái mới thông qua tưởng tượng; một họa sĩ không có thông tin phong phú về con người, sự vật, cuộc sống... thì cũng không thể nào có được những tác phẩm hội họa sống động như thật.

Vì vậy, kiến thức càng phong phú thì tưởng tượng càng sâu rộng. Bố mẹ nên giúp con mở rộng vốn kiến thức, tích lũy được càng nhiều tri thức càng tốt. Ngoài việc đọc các loại sách báo thì biện pháp tốt nhất là cho con tham gia các hoạt động xã hội, tiếp xúc với các sự vật sự việc để chúng lưu lại ấn tượng sâu sắc trong đầu trẻ. Những ấn tượng này chính là nguồn “nguyên liệu” phong phú cho trí tưởng tượng của con.

(2). Đặt ra nhiều tình huống tưởng tượng cho con

Muốn bồi dưỡng trí tưởng tượng cho con hãy bắt đầu từ những việc làm thực tế. Bố mẹ nên đặt ra cho con nhiều tình huống, thông qua đó để con phát huy trí tưởng tượng của mình. Ví dụ, bạn nên thường xuyên kể những câu chuyện mà con thích. Trong câu chuyện đó có nhiều tình tiết phức tạp với nhiều loại nhân vật khác nhau. Khi nghe các câu chuyện này, sức tưởng tượng của con sẽ vô cùng linh hoạt, những tình tiết, khung cảnh của câu chuyện sẽ không ngừng hiện ra trong trí não trẻ.

Cũng có lúc trẻ không thấy hài lòng với kết thúc của câu chuyện, khi đó bạn có thể động viên khích lệ con sáng tạo một kết thúc mà con mong muốn. Điều này rất tốt cho việc phát huy trí tưởng tượng của trẻ. Tất nhiên cũng có thể để con viết tiếp câu chuyện đó nếu trẻ muốn, cái này cũng rất hiệu quả trong việc rèn trí tưởng tượng cho con.

Ngay từ khi Goethe còn nhỏ, mẹ của đại thi hào người Đức đã thường xuyên kể cho ông nghe các câu chuyện. Để rèn cho con trí tưởng tượng, mẹ đại thi hào thường xuyên chỉ kể một nửa rồi dừng lại, để không gian cho con phát huy trí tưởng tượng của mình bằng cách yêu cầu ông viết tiếp câu chuyện. Cách rèn luyện đó đã trở thành một trong những nhân tố quan trọng góp phần làm nên một đại thi hào của thế giới sau này.

(3). Động viên con dang rộng đôi cánh tưởng tượng

Đồng thời với việc rèn trí tưởng tượng cho trẻ, bố mẹ cũng cần chú ý giúp con phát huy trí tưởng tượng sẵn có của mình. Chuyên gia về giáo dục cho rằng, lứa tuổi

nhì đồng là thời kỳ tốt nhất để rèn trí tưởng tượng cho con. Sự tưởng tượng phong phú lạ lùng của trẻ thường hay thai nghén cho những sáng tạo kỳ diệu, bởi vì bất kỳ một sáng tạo nào trên thế giới đều được ươm mầm từ những “mơ ước viễn vông” ngây thơ thời thơ ấu.

Trong một chương trình dành cho thiếu nhi, người dẫn chương trình hỏi: “Các con có biết vì sao mèo phải rửa mặt không?” Một cô bé đã trả lời đầy phấn khích thế này: “Thưa cô, là do mèo xấu hổ vì không bắt được chuột ạ!” Nhưng người dẫn chương trình kia lại phủ nhận câu trả lời của em bé thế này: “Con nói chưa đúng rồi, thực ra mèo phải rửa mặt là vì trên lông của nó có một loại chất, khi nắng chiếu vào chất này sẽ...” Nhìn dưới góc độ kiến thức thì câu trả lời đầy tính trừu tượng kia của người dẫn chương trình là rất “khoa học”. Có thể cô ấy cho rằng câu trả lời của bé gái là rất ngây thơ, buồn cười và không hợp logic; bởi vậy trong giây lát không chú ý, vô tình cô ta đã “bóp chết” sự tưởng tượng đầy chất thơ của con trẻ.

Làm cha mẹ hay thầy cô, khi phải đối diện với “ý tưởng viễn vông” của trẻ, nên gạt bỏ đáp án chính xác đã được chuẩn bị sẵn và động viên, khuyến khích ý tưởng của con trẻ. Đối với những ý nghĩ thường gọi là “hoang đường” của trẻ, bố mẹ không nên quát mắng mà hãy có những hỏi đáp tích cực cho con, đừng để trí tưởng tượng của con bị hủy hoại bởi một câu nói của cha mẹ.

Ngày 20 tháng 7 năm 1969, phi hành gia người Mỹ Neil Armstrong đã đặt chân lên mặt trăng, hoàn thành nhiệm vụ lần đầu đặt chân lên mặt trăng của loài người. Sự thành công của Armstrong có đóng góp không nhỏ của mẹ ông. Khi còn nhỏ, có một lần Armstrong một mình chơi ngoài sân, làm đi làm lại một âm thanh rất kỳ quái. Lúc đó mẹ Armstrong đang nấu ăn trong bếp hỏi vọng ra: “Con đang làm cái gì thế?” Armstrong đáp: “Con đang thử nhảy lên mặt trăng!”. Nhưng mẹ Armstrong không mắng ông là nói nhăng nói cuội, mơ ước hão huyền như các bà mẹ khác mà rất vui vẻ nói: “Được thôi con yêu, nhưng con đừng quên về nhà ăn cơm nhé”. Vì thế, khi bố mẹ phát hiện ra con mình có cách tư duy khác thường, thì nhất định không được trách mắng trẻ mà hãy cổ vũ cho con đang rộng đôi cánh tưởng tượng vì rất có thể đó là tiền đề cho sự phát triển vượt bậc sau này của trẻ.

(4). Động viên con viết truyện, kể chuyện

Một nhà nghiên cứu phát triển trí lực của trẻ, người Mỹ, cho rằng: Động viên con viết truyện không chỉ là rèn luyện khả năng sử dụng ngôn ngữ mà quan trọng hơn, đó là một cách giúp con vận dụng trí tưởng tượng và khả năng suy lý, đạt được kết quả ngoài sức tưởng tượng. Trẻ nhỏ hay thích kể chuyện, lúc thì kể cho bạn nghe, lúc kể cho bố mẹ nghe nhưng cũng có lúc tự nói với mình. Bố mẹ hãy nhìn nhận

đây không chỉ là một cơ hội tốt để con rèn luyện khả năng biểu đạt, mà còn là cơ hội tốt để phát triển trí tưởng tượng. Vì vậy, phụ huynh nên cổ vũ động viên con. Ngoài ra, bố mẹ cũng có thể hướng dẫn con viết, kể chuyện theo một chủ đề nhất định và có những lời khen thích hợp để động viên con. Bên cạnh đó cũng nên góp ý những điểm chưa được và hãy cho con biết một câu chuyện hay không phải chỉ viết một lần là xong mà cần sửa chữa nhiều lần. Cứ như vậy, lâu dần trí tưởng tượng của con sẽ càng ngày càng phong phú.

Trí tưởng tượng là một nhân tố trí lực vô cùng quan trọng, trẻ có trí tưởng tượng tốt tinh thần luôn thoải mái và luôn khao khát tìm tòi khám phá. Trong con mắt của trẻ, cuộc sống tươi đẹp, thế giới tươi đẹp, vạn vật đều tươi đẹp. Vì vậy, bố mẹ hãy động viên, khơi gợi, dẫn dắt con tưởng tượng và phát huy trí tưởng tượng của mình vì rất có thể trong đó tiềm ẩn một sức mạnh vô tận, một sáng tạo của tương lai.

25. Cùng con đi hiệu sách

“Mỗi khi đọc một quyển sách hay, tôi cảm thấy dường như đã tìm được một người bạn tốt; khi đọc lại quyển sách đó, tôi cảm thấy dường như mình được gặp lại người bạn cũ”.

(Voltaire- Pháp)

Con gái thích đi hiệu sách, bố cũng đã từng thích như thế. Một hôm, con gái rủ bố đi hiệu sách, mặc dù rất bận nhưng bố cũng vui vẻ đồng ý. Trong con mắt của bố, không có gì quan trọng hơn việc học của con. Nguyên tắc từ trước đến nay của bố là: Việc học của con xếp thứ nhất, thứ hai là gia đình, thứ ba là công việc, thứ tư mới là bản thân bố...

Trên đường đi, con gái vô cùng vui vẻ và húng khởi, luôn chuyện trò với bố đủ điều, từ chuyện lớp học đến chuyện bạn bè, làm bố cũng vui lây. Đến hiệu sách, mỗi bố con đi một ngả. Bố chọn một quyển sách và ngồi xem, đợi con gái. Cửa hàng không đông nên khá yên tĩnh, thỉnh thoảng nghe thấy tiếng nói chuyện giữa con gái và cô bán hàng, hình như cô bán hàng đang giới thiệu về một quyển sách nào đó. Bố cũng chẳng quan tâm đến nội dung câu chuyện, bố nghĩ cứ để cho họ nói chuyện thoải mái, biết đâu sẽ giúp ích được cho con gái điều gì đó, hoặc ít nhất cũng luyện cho con cách giao tiếp với người lạ.

Lát sau, con gái chạy đến bên bố, trên tay cầm ba quyển sách. Lướt qua thấy đều là sách hay, nhưng bố lại rất nghiêm túc nói: “Con chỉ được mua một quyển thôi”. Trước đây bố đã từng nói với con gái, đi hiệu sách là một việc tao nhã, mua sách cũng là một việc tao nhã nhưng mỗi lần chỉ được mua một quyển. Đó là bởi vì bố

muốn con chọn sách hay trong những sách hay, thường thức kỹ hơn, mua một quyển đọc một quyển, “tiêu hóa” xong mới mua tiếp sách mới. Bố cho rằng đọc sách không được tham lam, nếu đọc nhiều quá chắc chắn sẽ không “tiêu hóa” được; chỉ có đọc kỹ, nghiên cứu sâu mới cảm nhận sâu sắc được cái hay của cuốn sách. Yêu sách, ham đọc sách tất nhiên là một việc tốt, nhưng phải từng bước, từng bước một, không thể quá tham lam.

Trước thái độ cương quyết của bố, con gái đành miễn cưỡng vâng lời và chọn một trong ba quyển sách đó. Bố cũng chọn một quyển và nói: “Như vậy mới công bằng”. Trước khi ra về, bố bảo: “Bao giờ con đọc xong quyển này, chúng ta lại đi mua quyển mới”. Mặt con gái đang rầu rĩ lại tươi như hoa...

Dẫn con đi hiệu sách chính là một cách rèn cho con thói quen ham đọc sách, từ đó tăng cường sự hiểu biết, làm phong phú vốn kiến thức về mọi mặt. Theo kết quả của một cuộc điều tra, người yêu thích đọc sách thường có tâm hồn rộng mở, có thể lý giải cuộc sống một cách chính xác, tăng cường sự tự tin và biết trân trọng cuộc sống hơn. Người thường làm bạn với sách tư duy rất thông suốt, hiếm khi vì những khó khăn hay vấp ngã trong cuộc sống mà tạo thành tâm bệnh, kể cả có một chút buồn lo thì cũng sẽ nhanh chóng được giải tỏa.

Nghiên cứu liên quan cho thấy, đọc là một biện pháp hữu hiệu giúp chúng ta duy trì trạng thái tinh thần vui vẻ, cũng là một cách hữu hiệu để chuyển sang trạng thái tinh thần thư thái. Ngược lại, vì một nguyên nhân nào đó làm tinh thần quá mức hưng phấn, đọc sách có thể giúp chúng ta trở lại trạng thái cân bằng. Bởi vậy có thể nói, đọc sách làm một loại thuốc bổ hiệu nghiệm của tinh thần, sách làm chúng ta vui vẻ thoải mái. Từ cổ tới kim, những người tài đức đều là người ham đọc sách, lấy sách làm niềm vui, lấy việc đọc sách để tu dưỡng nhân tính và trở thành những điển phạm của đời sau.

Nhà giáo dục học Liên Xô (cũ) B.A.Cyxomjnhcknn đã từng rất đề cao việc đọc: “Đọc cần phải trở thành khởi nguồn quan trọng nhất thu hút niềm đam mê của học sinh. Trường học nên trở thành vương quốc sách”. “Sở thích đầu tiên của học sinh nên là đọc sách, và nên duy trì niềm yêu thích đó suốt cả cuộc đời”.

Phàm là người có thành tựu đều coi việc đọc là con đường chủ yếu để nâng cao kiến thức của mình. Giống như Gorky đã từng nói: “Một cuốn sách cho tôi biết những điều chưa từng biết, gặp những điều chưa từng gặp về con người, tình cảm, tư tưởng và thái độ, giống như mỗi cuốn sách đều đang mở ra một cánh cửa trước mặt tôi, để tôi nhìn thấy một thế giới kỳ diệu”.

Đọc có thể gột sạch những bụi bặm vương bận trong lòng, thấm vào tâm hồn bầu không khí trong sạch, tươi mới. Đọc sách nhiều giúp cho tâm hồn con người thêm

sảng khoái, vì mỗi một cuốn sách đem lại cho ta những gợi mở khác nhau. Và tất nhiên, đọc sách còn là một trong những con đường quan trọng để gia tăng kiến thức trên mọi lĩnh vực.

Sách chính là món ăn tinh thần của con người, một người muốn hoàn thiện thế giới tinh thần của mình thì chắc chắn phải chăm chỉ đọc sách. Một cuốn sách hay giống như một vật dẫn bước ta đi trên đường đời, lúc cần có thể phát ra những tia sáng soi rọi cho ta bước tiếp. Sách là nấc thang tiến bộ của loài người. Không một phương tiện truyền tin nào có thể thay thế tác dụng “đinh dưỡng” của sách đối với tinh thần con người. Nếu trẻ không đọc sách sẽ trở thành “ếch ngồi đáy giếng” và không thể hoàn thiện bố cục tầm nhìn, từ đó mất đi cơ hội tìm hiểu thế giới mà mình chưa biết. Đọc sách vừa làm phong phú kiến thức lại vừa giúp “đào thải” những tính xấu của con người, để chúng ta trở nên anh minh và sáng suốt hơn. Vì vậy, nếu bố mẹ muốn con mình tích cực đọc sách, thưởng thức cuộc sống đa màu và nắm được các cơ hội tốt thì hãy thường xuyên cùng con đi nhà sách, chắc chắn rằng không khí của hiệu sách sẽ làm con cảm nhận được niềm vui của đọc sách.

(1). Để con đem theo vấn đề khi đọc sách

Bố mẹ nên giúp con hiểu, đọc sách không giống như máy hút bụi hút hết các từ ngữ mà cần chủ động tìm kiếm tư tưởng chủ đạo bao hàm đằng sau ngôn từ, đồng thời đem tư tưởng của tác giả và các chuyên gia khác, cảm nhận của bản thân và quan niệm logic tiến hành đối chiếu kiểm nghiệm. Nói một cách khác là hãy để con đem theo vấn đề khi đọc sách.

Đem theo vấn đề khi đọc cũng chính là đọc có định hướng, có mục đích. Rất nhiều trẻ không hiểu được tầm quan trọng của việc xác định rõ mục đích khi đọc, bất kể là cầm sách gì, bất kể mở đến trang nào, cứ cầm là đọc. Cách đọc này không đem lại thu hoạch gì, vì cứ đọc là đọc, rất có thể đến bản thân người đọc cũng không rõ mình đọc như vậy nhằm giải quyết vấn đề gì? Như vậy sẽ không tận dụng được giá trị lợi ích của sách.

Vì thế, trong quá trình đọc, bố mẹ luôn phải bắt con đặt ra cho bản thân những câu hỏi tương tự như sau: Mình có thể hiểu được đại ý của tác phẩm này không? Hàm ý thực sự của đoạn này là gì? Những cái này là luận cứ hay là ý kiến? Những luận cứ hoặc ý kiến này có đáng để mình phải suy nghĩ không? Tại sao tác giả biết luận cứ này? Tất cả những điều này liệu có “ăn khớp” với kinh nghiệm của mình không? Đồng thời, bố mẹ cũng nói cho con biết, sau khi đặt ra câu hỏi cho bản thân thì hãy đọc ngay những tài liệu có liên quan đến vấn đề đó.

(2). Để con hiểu phải vừa đọc vừa suy nghĩ

Đọc rất quan trọng, nhưng đọc mà không suy nghĩ thì cũng là vô ích. Bởi đọc không chỉ là biết nội dung sách nói gì mà cần phải hiểu để ghi nhớ, suy nghĩ, phân tích, tổng hợp thành kiến thức của mình và quan trọng nhất là biết vận dụng khi cần thiết.

Về thói quen cần suy nghĩ, tư duy khi đọc sách, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã từng khuyên chúng ta: “Đọc tài liệu thì phải đào sâu hiểu kỹ, không tin một cách mù quáng từng câu từng chữ trong sách..., đối với bất cứ vấn đề gì đều phải đặt câu hỏi “vì sao”, đều phải suy nghĩ kỹ càng xem nó có hợp với thực tế không? Tuyệt đối không nên nhắm mắt tuân theo sách vở một cách xuôi chiều. Phải suy nghĩ cho chín chắn”.

Nhà văn Ba Kim là một trong những tên tuổi xuất sắc của văn học hiện đại Trung Quốc. Ông được coi là một trong những bậc thầy của văn học Trung Quốc thế kỷ 20 và là một người vô cùng coi trọng sự tìm tòi suy nghĩ khi đọc. Lúc hơn mười tuổi, có một vấn đề đọc không hiểu, ông đã nghĩ đến mười mấy năm. Trong quá trình đó, ông đã từng gặp rất nhiều khó khăn nhưng vẫn kiên định và quyết tâm tìm tòi, cuối cùng ông cũng đã tìm được đáp án. Ba Kim chính là một người đặc biệt như vậy. Ông thích suy nghĩ trong khi đọc, thích đọc trong lúc suy nghĩ, gặp phải những vấn đề trong khi đọc ông quyết tâm theo đuổi đến cùng, kể cả thời gian dài đến hơn chục năm. Ba Kim đã tổng kết về thói quen thích suy nghĩ trong khi đọc của mình như thế này: “Dùng trí não của mình để suy nghĩ, vượt qua các trở ngại, cứ theo mạch nghĩ của mình rồi tự nhiên sẽ có được kết luận”.

Bố mẹ cần dạy cho con biết cách tìm tòi, tư duy trong quá trình đọc, có như vậy mới đạt được kết quả cao. Chỉ có đọc đi đọc lại, nghiền ngẫm tư duy mới có thể biến những kiến thức trong sách trở thành kiến thức của mình.

(3). Dạy con biết cách đọc có chọn lọc

Nhà văn Xô Viết nổi tiếng Maksim Gorky đã từng nói: “Sách là người thầy và người tình không thể tách rời của thanh niên”. Xã hội hiện đại phát triển với tốc độ chóng mặt, các kiến thức cập nhật càng ngày càng nhanh, 80% kiến thức con người có được là nhờ đọc, chỉ đơn thuần dựa vào sách giáo khoa thì không đủ cho yêu cầu phát triển của trẻ nên các sách đọc thêm là vô cùng quan trọng. Tuy nhiên, giữa một “rừng” sách, đọc sách gì và như thế nào là một vấn đề đòi hỏi trẻ phải biết cách lựa chọn kỹ càng.

Đại thi hào Goethe đã từng khuyên chúng ta: “Một quyển sách không hay cũng

như một người bạn không tốt, có thể sẽ giết hại chính bạn”. Đọc sách cũng giống như kết bạn, cần phải biết chọn lựa. Đọc quyển sách không tốt cũng như chơi với một người bạn không tốt, sẽ chỉ đem đến cho trẻ những điều không hay, thậm chí là tai vạ.

Một quyển sách với nội dung xấu thật sự có thể ảnh hưởng rất tiêu cực, thậm chí là hủy hoại một con người, nhất là đối với con trẻ. Ngược lại, một quyển sách hay cũng như một người thầy nhân ái, có thể giúp trẻ bước tới thành công. “Thép đã tôi thế đấy” đã từng kích thích mạnh mẽ nhiệt huyết của nhiều thanh niên trẻ muốn anh dũng hy sinh vì sự nghiệp xây dựng xã hội chủ nghĩa như Pavel Korchagin. “Chuyện về Lôi Phong” đã làm vô số người hiểu được giá trị chân thực của cuộc sống, quyết tâm noi gương Lôi Phong toàn tâm toàn ý vì nhân dân phục vụ. Sách tốt là một loại “dinh dưỡng” vô hình, lặng lẽ lọc sạch tâm hồn, thẩm thấu khích lệ tinh thần tiến lên phía trước của trẻ.

Con trẻ đang trong thời kỳ cần bổ sung kiến thức, tiếp nhận “dinh dưỡng” tâm hồn từ trong sách vở nên bố mẹ cần phải giúp con phân biệt rõ sách hay sách dở, tạo cho con một môi trường đọc trong sạch. Đầu tiên hãy để cho con đọc sách có nội dung tư tưởng lành mạnh, nhằm mục đích đạt được những kiến thức “chuẩn”, phong phú. Tiếp đó để con đọc các loại sách về tu dưỡng đạo đức, qua đó trẻ hiểu được thế nào là vinh là nhục, phân biệt được cái thiện, cái ác. Sau đó để con đọc những sách có khối lượng kiến thức cao, sâu và rộng. Cuối cùng là để con đọc sách mà bé thích.

(4). Tận dụng lúc đi hiệu sách để giáo dục con

Thông thường, sau khi đi hiệu sách thì bố mẹ cũng còn những thời gian khác ở bên con. Ví dụ như ra quán nước ngồi nghỉ, hoặc đi ăn... đó đều là những cơ hội tốt để giáo dục con. Làm cha mẹ, cần tận dụng tốt những cơ hội này để nói chuyện, tâm sự với con, thông qua đó hiểu được tâm tư nguyện vọng của trẻ và có những biện pháp giáo dục thích hợp. Bạn có thể nói chuyện với con về quyển sách mới mua, những nội dung xung quanh sách hoặc về tác giả; bạn cũng có thể tận dụng lúc đi ăn để bổ sung thêm những kiến thức xung quanh món ăn hoặc cách dùng dao, đĩa khi ăn đồ tây... Thật ra, những cơ hội dạy con kiểu này không dễ dàng có được, hiệu quả của nó cũng rất tốt.

Cuối tuần, bố mẹ có thể dẫn con đi hiệu sách, cùng con chọn và đọc sách, để con cảm nhận được không khí đọc sách, học tập, bổ sung thêm kiến thức mới ở hiệu sách. Giống như một vị phụ huynh đã từng nói: “Có gì ý nghĩa và quan trọng hơn việc dẫn con đi cảm nhận không khí của văn hóa đọc và hun đúc cho con niềm yêu

thích đọc”. Không nhất định phải dành nhiều thời gian và đi đến những hiệu sách lớn, có lúc chỉ cần đến những hiệu sách nhỏ ngay gần nhà cũng có rất nhiều sự lựa chọn cho trẻ.

26. Giúp trẻ tìm tấm gương học tập

“Tu tưởng của thanh niên càng được những tấm gương điển hình khích lệ sẽ càng phát huy mãnh liệt”.

(Alexxander Fadeyew – Liên Xô)

Một tấm gương sáng có sức mạnh vô biên. Tìm cho con một tấm gương để con học tập theo, điều này có tác dụng hơn rất nhiều so với việc bố mẹ giảng giải đạo lý cho con. Sở dĩ tấm gương có thể làm cảm động, khích lệ lòng người chính là bởi vì sự tái hiện những bước đi của người thành công, dùng những kinh nghiệm, đạo lý đã được kiểm nghiệm, chứng minh trong thực tiễn để nói với mọi người cách đi như thế nào.

Một tấm gương cũng giống như một ngọn đèn sáng, nó có thể dẫn người ta đến cánh cửa của trí tuệ, khơi gợi tâm hồn ta. Không chỉ có vậy, một tấm gương sáng có thể vực dậy tinh thần cho những người đang nản chí, chỉ bảo cho những tư tưởng hỗn loạn, giúp những người thích tìm tòi tìm ra lời giải đáp, người vấp ngã không còn than vãn mà đứng lên đi tiếp... Đối với con trẻ, nếu từ nhỏ đã xác định được tấm gương cho mình sẽ có tác dụng rất lớn trong việc trưởng thành của trẻ. Trong quá trình trưởng thành, tấm gương đó như ngọn hải đăng không bao giờ tắt, luôn luôn dẫn đường cho con thuyền tư tưởng của trẻ đi đúng hướng.

Chú của nhà vật lý học người Đức Heinrich Rudolf Hertz là một nhà điện từ học nổi tiếng của thế kỷ 19. Từ khi Hertz còn rất nhỏ, mẹ ông đã đưa ông đến ở cùng chú. Mặc dù rất bận nhưng ngày nào chú Hertz cũng dành ít nhất nửa tiếng đồng hồ để dạy dỗ Hertz và cũng ngay từ nhỏ, Hertz đã coi chú là một tấm gương sáng để mình noi theo. Năm Hertz 8 tuổi, chú ông không may qua đời khi tuổi đời còn rất trẻ. Trong tang lễ của chú, có rất nhiều học giả nổi tiếng và các nhà khoa học không quản đường xá xa xôi đã đến viếng, thậm chí cả quốc vương và hoàng hậu cũng đến. Mẹ nắm tay Hertz và nói: “Chú con đã cống hiến toàn bộ cuộc đời mình cho khoa học và đã nhận được sự ngưỡng mộ và kính trọng của nhân dân trên toàn thế giới, con nhất định phải học theo tấm gương của chú nhé!”

Hertz ghi nhớ sâu sắc lời dạy của mẹ. Sau này, ông đã đọc và nghiên cứu toàn bộ sách và nhật ký của chú để lại. Mỗi lần gặp khó khăn và thất bại, ông luôn lấy nhật ký của chú làm nguồn động viên tinh thần. Quả nhiên, sau này Hertz đã rất thành

công và trở thành nhà vật lí nổi tiếng trên toàn thế giới.

Trong giai đoạn phát triển đầu đời của trẻ, tìm cho con một tấm gương sáng, giúp con có niềm tin vững chắc vào tương lai. Đặc biệt khi con vấp ngã, hành động, lời nói và cuộc đời tấm gương ấy có thể giúp con đứng cảm đứng dậy, đứng cảm đối diện với tương lai. Từ đó có thể thấy, sức mạnh của một tấm gương là vô cùng lớn. Làm cha mẹ, bạn nên tìm cho con mình một tấm gương làm nguồn động viên, cổ vũ cho sự phát triển và trưởng thành của trẻ. Một tấm gương xuất sắc là hình mẫu cho con cả trong học tập cũng như trong cuộc sống. Bất kỳ ai cũng muốn mình trở thành người xuất sắc, con trẻ cũng không ngoại lệ. Qua việc nắm bắt tâm lí sùng bái của trẻ, bố mẹ nên tìm một tấm gương xuất sắc làm nguồn cổ vũ tinh thần cho con. Vậy giúp con chọn tấm gương đó như thế nào?

(1). Chọn tấm gương phù hợp với con

Một tấm gương được dựng lên trong lòng ta một cách tự giác, chứ không phải là sự ép buộc miễn cưỡng từ bên ngoài, đó là một kiểu nể phục từ sâu thẳm tâm hồn nên nó có một cảm giác rất gần gũi, đáng kính và đáng học tập.

Do tính cách, tố chất, nguyện vọng, cảm hứng... của mỗi người khác nhau nên đa phần mỗi người đều có một thần tượng khác nhau. Ví dụ người có ý chí phấn đấu sẽ thích những nhà hiền triết, anh minh; quân nhân thường sùng bái Napoleon; trẻ con thích các nhân vật trong chuyện cổ tích... Trong cuộc sống, ai cũng có thần tượng của riêng mình, con trẻ cũng không ngoại lệ. Bố mẹ nên căn cứ vào đặc điểm tính cách và sở thích của trẻ để tìm cho con một tấm gương khiến chúng tâm phục khẩu phục, có như vậy mới thực sự phát huy hết những ảnh hưởng tích cực của thần tượng đối với sự phát triển và trưởng thành của con.

(2). Tìm tấm gương trong cuộc sống hàng ngày

Tìm một tấm gương cho con không phải là việc dễ dàng, nếu như tấm gương bố mẹ chọn không thừa nhận hoặc quá xa vời với cuộc sống của con đều không phát huy được tác dụng đối với trẻ. Kỳ thực, không nên chọn tấm gương quá xa rời thực tiễn, mà hãy chọn những người tài giỏi xuất sắc ở ngay bên cạnh làm tấm gương cho con noi theo.

Thông thường, thần tượng thường vừa cao sang vừa xa vời. Nếu bố mẹ không chú ý, lựa chọn một nhân vật không quen thuộc làm thần tượng cho con thì có thể không những con không có sự kính trọng đối với người đó mà rất có thể cảm giác xa cách sẽ làm cho con giảm nhiệt huyết học tập. Như vậy thì thần tượng không những

không phát huy tác dụng mà có thể còn làm tụt lùi sự tiến bộ của con. Nếu để ý bạn sẽ thấy, xung quanh có rất nhiều người thân quen làm con cảm thấy kính trọng và nể phục. Ví dụ nhưng anh (chị) hàng xóm học giỏi và thành đạt, được nhiều người yêu mến và nể phục cũng có thể là một tấm gương tốt cho con. Rất có thể đó mới là những người làm con thực sự cảm thấy nể phục và noi theo. Bởi vậy, bố mẹ hãy giúp con tiếp xúc với những người có tài có đức ở xung quanh mình, rất có thể sẽ tạo được hiệu quả bất ngờ.

(3). Học cách chọn tấm gương phù hợp với mỗi thời kỳ

Mỗi người chúng ta đều có rất nhiều tấm gương, những tấm gương đó sẽ thay đổi theo thời gian, đối với con trẻ cũng vậy. Bố mẹ cần căn cứ vào quá trình trưởng thành của trẻ để giúp con lựa chọn thần tượng cho phù hợp.

Xét từ quá trình phát triển của con người, thần tượng lúc ấu thơ thường mang một chút màu sắc mơ hồ, ảo tưởng. Cùng với sự phát triển của lứa tuổi, trẻ càng ngày càng trưởng thành và lí trí hơn, tấm gương làm trẻ kính trọng và nể phục cũng trở nên thực tế, gần gũi với cuộc sống, tính cách, sở thích... của trẻ hơn. Bởi vậy, bỗng một ngày nào đó con nói với bạn rằng đã thay đổi thần tượng thì bạn cũng không nên lấy làm bất ngờ. Khi đó, bố mẹ nên có những gợi ý thích hợp, giúp con có nhận thức đúng đắn hơn về thần tượng mới để trẻ quyết định xem có đáng chọn người đó làm thần tượng hay không? Có lúc, cách nhìn của con chưa được “dài rộng”, người con chọn làm thần tượng chưa đủ để làm tấm gương cho người khác. Khi đó, bố mẹ nhất định không được quát mắng ngăn cấm con mà hãy kiên nhẫn từng bước giúp con hiểu hơn thần tượng mới, cho đến khi trẻ hiểu được tấm lòng của cha mẹ và chủ động dừng lại.

Có những lúc hiểu biết của con là hoàn toàn chuẩn xác, khi đó bố mẹ có thể yên tâm nói với con rằng: “Thần tượng mới của con là một người đáng để ngưỡng mộ và học tập, con yên tâm đi theo hướng đó đi” chứ không nên vì “sĩ diện” bề trên mà bắt con nhất nhất phải theo ý mình.

(4). Dạy con học cách ám thị bản thân thông qua thần tượng

Một tiến sĩ của đại học Luân Đôn trong khi dạy những trẻ thiếu năng về trí tuệ đã từng nói: “Nghĩ đến một người rất thông minh mà con quen biết, sau đó nhắm mắt lại và tưởng tượng mình là người thông minh đó”. Các em làm theo như vậy và kết quả trắc nghiệm sau đó quả nhiên cao hơn trước. Tại sao cách ám thị bản thân lại có tác dụng “thần kỳ” như vậy? Đó là vì, nếu như con người tập trung toàn bộ cơ thể và tâm trí vào thế giới tưởng tượng sống động thì tiềm thức sẽ không phân biệt

được đâu là hiện thực, đâu là tưởng tượng. Sau đó, não sẽ “chỉ đạo” hành động theo ghi nhớ bạn tạo ra lúc tưởng tượng, dẫn dắt bạn đi theo hướng đó một cách mãnh liệt.

Nếu như bố mẹ giúp con tìm một thần tượng xuất sắc làm giả tưởng về mình thì khi tham gia các hoạt động mang tính thử thách cao hoặc gặp những khó khăn trong học tập cũng như trong cuộc sống, trẻ sẽ tự ám thị bản thân rằng: Cần phải xuất sắc như thần tượng, phải thật bình tĩnh và thắng lợi chắc chắn sẽ thuộc về mình. Như vậy vô hình chung sẽ giúp trẻ bình tĩnh trong mọi tình huống, tăng tính tự tin và biết khắc phục khó khăn để đạt được thành quả.

(5). Bố mẹ là tấm gương tốt nhất cho con

Một nhà giáo dục học Liên Xô (cũ) đã ví trẻ như một khối đá cẩm thạch. Ông nói muốn tạc khối đá này thành một pho tượng cần 6 nhà điêu khắc, bao gồm: Gia đình, trường học, tập thể trẻ đang sống, bản thân trẻ, sách và nhân tố xuất hiện ngẫu nhiên. Theo thứ tự trên, gia đình xếp vị trí đầu tiên nên có thể thấy gia đình có vị trí vô cùng quan trọng trong quá trình “đắp nặn” trẻ.

Có thể nói rằng, sự gương mẫu của cha mẹ có vai trò đặc biệt quan trọng đối với trẻ. Nhưng thật đáng tiếc là trong thực tế cuộc sống, nhiều bậc phụ huynh đã không làm tốt được điều này, thậm chí lời nói còn không đi đôi với việc làm. Có rất nhiều người thường mở miệng là giảng giải đạo lý cho con, nhưng hành động cụ thể thì luôn khác xa với lời nói. Ví dụ như bắt con phải biết lễ độ với người khác nhưng bản thân mình gặp người trên cũng không chào hỏi; nói con phải sống thành thật nhưng bản thân thì luôn dối trá; dạy con sống phải có đạo nghĩa nhưng bản thân thì không từ một thủ đoạn nào để đạt được mục đích...

Những hành động mâu thuẫn với lời nói của cha mẹ sẽ dần dần “ngấm” vào tâm thức trẻ gây nên những ảnh hưởng không tốt và rất khó khăn trong việc rèn cho con có thái độ và hành vi đúng đắn trong đời nhân xử thế. Trong trường hợp này, kể cả bố mẹ có tìm cho con bao nhiêu tấm gương thì cũng không chắc sẽ tạo được ảnh hưởng tốt cho con. Đơn giản vì bố mẹ là người gần gũi với con nhất nên lẽ tự nhiên trẻ sẽ chịu ảnh hưởng nhiều nhất từ cha mẹ. Nếu như bố mẹ hành vi hèn hạ thì con rất khó để thành tài.

Mọi người đều nói, giáo dục gia đình là một môn nghệ thuật, một môn học thuật cao thâm nhưng thực tế nó vừa sâu xa mà lại vô cùng đơn giản. Chỉ cần nắm được then chốt của vấn đề là có thể rèn luyện con trở thành người có tài có đức, đó chính là: Bố mẹ bắt buộc phải chú trọng việc làm gương cho con, giáo dục con đồng thời cũng là rèn luyện mình. Hai điều này phải luôn song hành với nhau.

Bố mẹ sẽ là tấm gương cả đời cho con. Từng lời nói, hành động của bố mẹ, trẻ đều mắt thấy tai nghe và ảnh hưởng sâu sắc đến chúng. Muốn cho việc giáo dục con cái có hiệu quả, bố mẹ phải nói được làm được. Bố mẹ muốn con làm gì thì trước mắt bản thân phải làm được, đó là nguyên tắc. Đối với con trẻ, quan trọng không phải là bố mẹ giảng giải đạo lý thế nào mà chính là bố mẹ làm thế nào.

Có thể nói, một thần tượng tốt có sức ảnh hưởng vô cùng lớn đối với sự phát triển và trưởng thành của trẻ. Bởi vậy, trong cuộc sống hàng ngày, ngoài việc lấy bản thân làm gương cho con, bố mẹ nên chú ý hướng dẫn con tìm cho mình một thần tượng; dạy con cách thông qua sức mạnh của thần tượng để phát huy tiềm năng của mình; từng bước, từng bước đi đến thành công.

27. Biểu dương từng tiến bộ của trẻ

“Không phải đưa con ngoan cần biểu dương, mà biểu dương làm chúng càng ngày càng tốt; không phải đưa con hư cần phải trách mắng, mà trách mắng sẽ làm chúng càng ngày càng xấu đi”.

(Chu Hồng – Trung Quốc)

Peter là một cậu bé rất tài hoa, năm lên ba tuổi đã biết đọc biết viết. Lớn hơn một chút, mọi mặt của cậu đều vượt xa so với các bạn cùng lứa tuổi và được mọi người gọi là “thiên tài”.

Peter rất vui vẻ dễ gần, thích chia sẻ niềm vui cùng mọi người nên ai cũng thích cậu bé thông minh, hoạt bát, vui tính ấy. Nhưng bố Peter lại rất không hài lòng về con mình. Vì ông là một người hướng nội, không thích giao du với ai và cũng thường gặp thất bại trong việc giao thiệp với mọi người. Vì thế, sự vui vẻ, rộng lượng của Peter càng làm ông khó chịu.

Một hôm khi Peter rất tươi cười hào hứng hỏi bố: “Bố ơi, con vừa đọc xong một quyển sách rất thú vị, con kể cho bố nghe được không?” Nhưng thật bất ngờ, ông bố vô cùng lãnh đạm nói: “Đọc một quyển sách là một việc rất bình thường, con không nhất thiết phải vui vẻ thế đâu”. “Đó là một quyển sách rất khó nhưng con đã đọc xong, lẽ nào đó không phải là một việc đáng mừng ư?”, Peter nói và dường như đang chờ đợi sự khẳng định của bố. Không ngờ bố đột nhiên nổi trận lôi đình: “Con la lối om sòm cái gì vậy? Con nghĩ rằng con tài giỏi lắm ư? Ta chưa bao giờ thấy một đứa trẻ nào ngạo mạn như con. Con đang chờ đợi ta khen ngợi ư? Nói cho con biết, ta sẽ không bao giờ khen ngợi con đâu!” Peter oan ức hỏi: “Bố, con đã sai ở đâu ạ?” Người cha hét âm lên: “Con không sai. Nhưng ta cảnh cáo con, đừng có suốt ngày lú la lú lô như vậy, bực mình muốn chết, đúng là một thằng ngốc lừa

mình dối người!” Nói xong ông đóng cửa phòng đánh rầm một tiếng để lại cậu con trai đứng ngoài trào nước mắt vì đau buồn. Cậu không hiểu vì sao bố lại đối xử với mình như vậy. Peter vốn định chia sẻ niềm vui với bố và còn muốn hỏi thêm những điều mình chưa hiểu. Nhưng giờ đây Peter chợt hiểu rằng bố thực sự không thích cậu như vậy. Trong giây lát, Peter chợt nghĩ mình thật sự là một đứa trẻ làm mọi người chán ghét. Sự vui vẻ và tự tin vốn có của cậu đã bị một thứ khác thay thế. Từ đó trở đi, mọi người không còn được thấy một cậu bé Peter luôn vui vẻ và thân thiện như ngày nào, cậu đã biến thành một con người hoàn toàn khác hẳn...

Một nhà giáo dục học người Nhật Bản đã nói: “Con người sinh ra đều có thiên bẩm, nhưng bố mẹ không hiểu được điều đó mới không coi con là thiên tài. Thiên bẩm của mỗi đứa trẻ giống như viên kim cương chưa được gọt giũa, nên không được vì không nhìn thấy ánh sáng của thiên phú trên bề mặt mà thất vọng. Thiên phú đó được mài giũa từ sự biểu dương. Bố mẹ hãy khen ngợi con để con phát huy hết khả năng của mình”.

Một nhà tâm lý học đã nói: “Từ sâu thẳm tâm hồn, ai cũng mong được người khác tán dương. Đó chính là sự khác biệt giữa con người và các loại động vật khác”. Vận động viên rất cần những tràng pháo tay cổ vũ của khán giả cho từng tiến bộ của họ. Trẻ trên con đường trưởng thành cũng vậy, chỉ có tích lũy từng thành tích nhỏ mới tạo nên thành công lớn của con. Trong cuộc sống hàng ngày chúng ta không khó để nhận ra, những đứa trẻ không được khen ngợi thường thiếu đi tính tự tin; còn những trẻ thường xuyên được tán dương sẽ đầy niềm tin và sức sống, giống như những bông hoa được tưới đẫm ánh dương và nước ngọt.

Một ông chủ của chuỗi siêu thị lớn ở Mỹ mỗi lần nói chuyện với con trai hầu như chỉ phê bình con. Vì thế, người con trai cũng không muốn trao đổi gì với bố. Khi cha bắt đầu già cũng là lúc người con tiếp quản một trong các siêu thị, chỉ có điều siêu thị này đang đối diện với việc làm ăn thua lỗ. Một hôm, người cha đến thăm siêu thị, ông chợt phát hiện ra con trai mình đã đảo ngược tình thế, biến lỗ thành lãi và có rất nhiều khách hàng thích mua đồ ở đây; quan hệ của con trai ông với nhân viên cũng vô cùng tốt đẹp. Người cha vô cùng nể phục tài năng của con trai, ông gọi con đến và nói: “Con trai, con đã làm rất tuyệt vời, không có ai biết cách thu hút khách hàng hơn con đâu”. Không ngờ rằng nghe xong lời khen của bố, người con trai vốn đã trưởng thành xúc động đến rơi lệ. Anh nói với bố: “Bố, từ bé đến giờ đây là lần đầu tiên bố khen con. Con thực sự vô cùng cảm động”. Sau này, ông bố đã nói với người khác: “Tôi thật lầy lăm hồ thẹn vì đã là một ông bố tồi, nhưng tôi rất vui vì sau lời khen ngợi đó con trai tôi càng tỏ ra xuất sắc”.

Một nhà giáo dục học người Mỹ cho rằng: “Đả kích có thể biến con thành một kẻ hèn nhát, một người vô năng. Tất nhiên, nuông chiều cũng không phải là một biện

pháp tốt, nhưng chí ít cũng cho con tự do tự tại. Đả kích hoàn toàn khác, nó có thể làm hủy hoại con”. Tại sao sự động viên của bố mẹ lại quan trọng như vậy? Đó là vì, sự tự tin của cha mẹ đã đánh thức tính tự tin của con cái; sự kỳ vọng của cha mẹ cho con cảm giác được yêu thương, quan tâm, khích lệ tinh thần và ý chí phấn đấu của con. Niềm tin yêu, động viên, cổ vũ của bố mẹ sẽ tạo thành sức mạnh vô song cho sự phát triển, trưởng thành và thành công của con.

Thật ra, bất kể là người lớn hay trẻ nhỏ đều mong có được sự công nhận của mọi người. Nếu nói những đứa trẻ không nhận được sự khích lệ chỉ nhận được chỉ trích giống như mầm cây, thì mầm cây đó sẽ chết vì khô hạn. Bởi thế, bố mẹ không nên “hà tiện” những lời khen ngợi dành cho con. Mỗi khi con đạt được một tiến bộ, bố mẹ hãy kịp thời khen ngợi, động viên con; kể cả khi sự thay đổi ấy không thực sự rõ rệt hay xuất sắc, nhưng thái độ của bố mẹ sẽ là nguồn động viên tinh thần lớn lao để trẻ càng thêm tiến bộ.

“Kể cả khi tất cả mọi người trong thiên hạ đều coi thường con chúng ta, những người làm cha làm mẹ cũng nên cổ vũ, khen ngợi, ca tụng con; tự hào về con. Đó chính là cái gốc cho sự thành tài của con”. Đó chính là bí quyết được đúc kết qua quá trình dạy dỗ người con bị câm điếc của một ông bố. Những người cha người mẹ sáng suốt, tại sao lại không biểu dương con nhiều hơn?

(1). Không được tùy tiện nói con ngu ngốc

Trong buổi học đầu tiên, một giáo viên chủ nhiệm học sinh lớp 1 đã làm một điều tra tâm lí đơn giản sau: Cô bảo cả lớp nhắm mắt lại rồi nói với học sinh: “Ai nghĩ rằng mình ngốc thì giơ tay. Không cần quan tâm đến việc người khác có giơ tay hay không, chỉ cần cảm thấy mình thực sự hơi ngốc thì hãy giơ tay”. Thật bất ngờ là có đến hơn 40 trên tổng số 57 học sinh trong lớp giơ tay. Người giáo viên đó vô cùng kinh ngạc: Tại sao lại có nhiều trẻ tự nghĩ mình ngốc như vậy? Cô tiếp tục hỏi từng học sinh: “Tại sao con nghĩ mình hơi ngốc? Ai nói con như vậy?” Đám trẻ đều rất ngại thẹn tranh nhau nói: “Mẹ con nói con ngốc như lợn ấy”, “Bố con bảo nói chuyện với con chẳng khác nào đàn gảy tai trâu, nói con ngốc hơn cả trâu”, “Còn mẹ con nói con là khúc gỗ, còn không bằng con chó biết giữ nhà...”.

Sau khi tra hỏi một lượt, giáo viên đó chợt phát hiện ra, hầu hết các con đều đã từng bị bố mẹ mắng là “ngốc”, “dốt”... Có trẻ còn liên tục bị bố mẹ nói “Con thật ngốc”. Cô giáo tiếp tục hỏi: “Thế các con có tự thấy mình ngốc không?”. Bọn trẻ suy nghĩ một lát rồi đồng loạt gật đầu, có trẻ còn nói: “Con cũng không biết có phải mình ngốc hay không, nhưng mỗi lần gặp việc gì khó, con đều cảm thấy mình thật là ngốc”. Nhưng sau một thời gian, cô giáo thấy rằng hơn 40 em học sinh kia đều

không hề ngốc, thậm chí có em tư duy còn rất hoạt bát. Vậy tại sao các con đều cảm thấy mình ngốc? Cần phải biết, các em vẫn còn là những đứa trẻ non nớt, nhưng trong đầu chúng lại in sâu dấu ấn rằng mình là đồ ngốc, điều này không chỉ làm tổn thương đến lòng tự trọng mà còn làm các em mất đi tính tự tin.

Những lời nói hằng ngày của bố mẹ vô hình chung đã làm cho trẻ “mặc định” mình là đồ ngốc. Mặc dù những lời nói đó chưa chắc đã phải là suy nghĩ thật của bố mẹ, nhưng điều đó cũng đủ làm tổn thương tâm hồn non nớt của trẻ. Bởi vậy, khi nói chuyện với con, bố mẹ nhất định phải chú ý ngôn từ và khẩu khí của mình. Những lời nói tiêu cực sẽ tạo thành một áp lực tâm lí rất lớn cho trẻ, chúng cũng rất dễ bị sụp đổ bởi sức chịu đựng còn rất non yếu. Làm cha mẹ, bạn nên tối kị để những lời nói không hay đó làm câu cửa miệng của mình, hãy dừng vì muốn “xả” nỗi bức tức của mình mà đẩy con xuống vực thẳm của sự tự ti.

(2). Kịp thời biểu dương mỗi bước tiến bộ của con

Mẹ rất ghét việc con trai luôn đánh răng xong không cho bàn chải vào cốc mà vứt linh tinh. Một hôm mẹ lại nhìn thấy việc này, lập tức vào phòng quát: “Mẹ đã bảo con bao nhiêu lần là đánh răng xong phải cho bàn chải vào cốc, nhưng con luôn vứt lung tung ở bên ngoài là sao?” Con trai đang mải mê với trò chơi của mình, miễn cưỡng đáp: “Con biết rồi ạ”. Thấy con trai không có vẻ gì là tập trung vào lời dặn, mẹ lại tiếp tục: “Con đi vào đây!” Con trai bất đắc dĩ phải đi theo vào, mẹ bảo “Con nhặt bàn chải cho vào cốc đi!”. Con trai nhanh chóng làm theo lời mẹ và lập tức quay về với trò chơi của mình. Mẹ còn cố nhắc thêm “Lần sau phải nhớ đấy”, “Con nhớ rồi ạ” – con trai đáp.

Ngày hôm sau, đánh răng xong con đã nhớ để bàn chải vào cốc như lời mẹ dặn, nhưng không thấy mẹ nói gì. Đến ngày thứ ba, bàn chải lại vứt lung tung trên bàn. Mẹ lại bức tức: “Con làm sao vậy, đầu óc con để đi đâu, tại sao lại vứt bàn chải ở đây?” Con trai gãi đầu đáp: “Tại hôm qua con làm đúng như lời mẹ dặn, nhưng không thấy mẹ nói gì nên con tưởng mẹ đã... quên rồi”.

Bạn không khó để phát hiện, tình huống như trên thường xảy ra trong cuộc sống hàng ngày. Khi con cái làm sai, bố mẹ thường rất hay mắng mỏ, chỉ trích. Nhưng khi con đã sửa chữa, bố mẹ lại hầu như không tỏ ra quan tâm hoặc không thể hiện sự ghi nhận đối với hành động đó của con mà coi đó là việc tất nhiên. Kỳ thực, với mỗi bước tiến của con, dù là rất nhỏ, nhưng bố mẹ hãy chọn thời điểm thích hợp để biểu dương khen ngợi con. Điều này là vô cùng quan trọng, nó giúp trẻ hiểu rằng sự tiến bộ của mình đã được bố mẹ ghi nhận, làm trẻ càng có động lực để làm tốt hơn. Lâu dần, trẻ không chỉ rèn được thói quen tốt mà còn làm tăng tính tự tin và ý thức

kỷ luật cho con.

(3). Cần phải biểu dương đúng lúc đúng chỗ

Rất nhiều phụ huynh sau khi được sách báo khuyến nên tích cực khen ngợi con liền về nhà áp dụng thực hành luôn, biểu dương từng hành động của con. Kết quả là không chỉ bản thân bố mẹ cảm thấy mệt mỏi mà con cũng thấy khó hiểu và khó xử. Thực tế là biểu dương cũng cần phải đúng lúc đúng chỗ, không phải cứ khen con là tốt. Bố mẹ không nên khen chỉ để khen, mà hãy xuất phát từ sự cảm nhận thực tế về sự nỗ lực cố gắng và tiến bộ của con, nếu không thì lời khen đó không những không tiếp sức thêm cho con mà còn làm cho trẻ thấy phản cảm. Bởi vậy, khi muốn biểu dương con, hãy dựa vào hành động cụ thể để có lời khen đúng lúc, đúng chỗ.

Ví dụ: “Trong cuộc thi sáng nay, mặc dù con không đứng thứ nhất, nhưng khi nhìn thấy con đã cố gắng hết sức để chạy về đến đích và được xếp hạng mẹ rất vui và cảm thấy tự hào về con”. Hoặc: “Hôm nay con gái ngoan tan học cái là về giúp mẹ làm việc nhà ngay”, “Điểm bài kiểm tra toán tháng này của con cao hơn tháng trước, cô giáo cũng đã khen rồi, con hãy cố gắng hơn nữa nhé...” Những lời khen kiểu như vậy chủ yếu là thể hiện sự ghi nhận và động viên sự cố gắng nỗ lực của trẻ, nó rất thực tế và có sức thuyết phục nên không chỉ giúp trẻ biết được tiến bộ của mình ở đâu mà còn cho con thấy rằng bố mẹ thực sự rất hiểu và quan tâm đến mình. Đó cũng là một cách rút ngắn khoảng cách, gia tăng tình cảm giữa cha mẹ và con cái.

(4). Nói lời biểu dương con từ đáy lòng mình

Bất kỳ ai cũng muốn được khen ngợi chân thành, con trẻ cũng vậy. Cách giáo dục tán thưởng đang dần được phổ biến trong xã hội hiện nay, nên bố mẹ cứ nghĩ chỉ cần nói “Con giỏi quá” thì chính là biểu dương, khen ngợi con. Trên thực tế, biểu dương con không phải đơn giản chỉ có vậy.

Một chuyên gia tư vấn tâm lý kể ra một ví dụ thực tế cô đã gặp phải: “Bạn của tôi hay có thói quen mắng mỏ, chỉ trích con. Nhưng sau khi nghe lời khuyên thay vì đánh mắng nên tích cực khen ngợi con, về nhà thấy con trai đang ăn cơm vội vàng nói: “Ôi con trai mẹ giỏi quá” làm đứa trẻ ngây người ra không hiểu gì và bảo “Mẹ hôm nay bị làm sao thế?” Người bạn đó quay lại nói với tôi rằng con trai cô không tin. Tôi nói lời khen phải xuất phát từ đáy lòng mình”.

Từ đó có thể thấy, mặc dù trẻ con nhỏ nhưng chúng cũng hiểu được lời khen nào là thực tâm, lời khen nào là khen lấy lệ. Bởi vậy, khi định khen con, bạn phải cân

nhắc xem hành động đó của con có đáng được biểu dương hay không, chứ không phải kiểu “Khen cho xong chuyện” hay “Khen cho con nó sướng”. Làm như vậy, không chỉ không có tác dụng động viên khích lệ con mà còn làm cho trẻ cảm thấy giả dối, chán ghét.

Bố mẹ không được đánh giá thấp sức ảnh hưởng của lời khen đối với con, đặc biệt là khi trẻ đạt được tiến bộ. Cần phát hiện đúng lúc những tiến bộ của con và kịp thời khen ngợi con, động viên con tiếp tục cố gắng. Bố mẹ là người gần gũi nhất với con, những lời động viên khích lệ đúng lúc đúng chỗ của bạn sẽ là một trong những yếu tố quan trọng giúp con vượt qua các khó khăn trong cuộc sống để dành lấy chìa khóa của hạnh phúc.

Chương 4

DẠY CHO CON BIẾT SỐNG ĐỘC LẬP

“Vì những thành công trong cuộc sống, các thiếu niên phải học cách tự lập, xóa bỏ những trở ngại; gia đình cần dạy dỗ các em, để các em trở thành một người có nhân cách độc lập được mọi người công nhận”.

(Carnegie D. – Mỹ)

Nhà giáo dục học nổi tiếng người Trung Quốc Đào Hành Trí đã có một bài thơ mang tên “Bài ca tự lập”, trong đó viết: “Giọt mồ hôi mình rơi; ăn bát cơm của mình; việc mình mình làm; dựa người khác, dựa ông trời, dựa tổ tiên thì không phải là hảo hán!” Theo lời Đào Hành Trí thì ông: “Viết bài thơ này là muốn khuyến khích lớp thanh niên phá bỏ tính ỷ lại của mình, không còn làm những công tử, tiểu thư chỉ biết hưởng thụ nữa”.

Mỗi cha mẹ đều mong con mình không bị thất bại trong cuộc cạnh tranh ngoài xã hội trong tương lai và hy vọng con mình là người thành công cả trong sự nghiệp và cuộc sống, vậy thì bạn nhất định phải rèn luyện cho con mình có khả năng sinh tồn độc lập. Bố mẹ muốn con mình trở thành một cây lớn cao chọc trời vượt qua mọi phong ba bão táp thì hãy để chúng được tôi luyện trong thực tế cuộc sống.

Bố mẹ cần hiểu rằng, khả năng độc lập sinh tồn là tố chất bắt buộc trẻ cần phải có trong quá trình phát triển. Muốn con trở thành người có cuộc sống viên mãn cả về vật chất lẫn tinh thần trong một xã hội càng ngày càng cạnh tranh gay gắt thì bắt buộc phải rèn cho con có năng lực sinh tồn. Chỉ khi có năng lực sinh tồn trẻ mới có thể “giọt mồ hôi mình rơi, ăn bát cơm của mình, việc mình mình làm” và tạo ra càng nhiều của cải vật chất.

28. Rèn cho trẻ có khả năng tự lập

“Những đứa trẻ không được quyền thừa kế thường tự mình nỗ lực phấn đấu và thành công hơn những trẻ chỉ biết hưởng thụ thành quả của người khác”.

(Francis Bacon – Mỹ)

Một bà mẹ đau khổ tột cùng vì con trai đã lớn nhưng không thể tự lo nổi cho bản thân, không còn cách nào khác đành đi tìm chuyên gia tâm lý. Dưới đây là cuộc hội thoại của chuyên gia tâm lý và bà mẹ:

Chuyên gia hỏi: “Lần đầu tiên con mặc áo có khuy và cài nhầm khuy, có phải từ đó bà không mua áo cài khuy nữa không?” Người mẹ rất ngạc nhiên và gật đầu.

Chuyên gia lại hỏi: “Lần đầu tiên con thái rau và làm đứt tay, có phải từ đó trở đi bà không để con vào bếp nữa không?” Bà mẹ càng ngạc nhiên và liên tiếp “vâng, vâng”.

Chuyên gia tiếp tục hỏi: “Lần đầu tiên con tự giặt quần áo, ngồi mấy tiếng đồng hồ vẫn chưa giặt sạch, sau đó bà chê con vụng về, đúng không?” Lần này bà mẹ nhìn vị chuyên gia đầy kinh ngạc và trả lời “Đúng như vậy”.

“Sau khi con tốt nghiệp đại học, bà đã vận dụng các mối quan hệ để tìm cho nó một công việc nhiều người mơ ước, đúng như vậy không?” – chuyên gia tiếp tục khẳng định. Lần này bà mẹ kinh ngạc đến tột độ, đứng bật dậy nhào người về phía vị chuyên gia và hỏi: “Tại sao bà biết hết những chuyện này?”

“Từ chuyện cài khuy là tôi biết” - vị chuyên gia trả lời. Bà mẹ vội vàng hỏi: “Vậy từ sau trở đi, tôi cần làm thế nào đây?” Chuyên gia đáp: “Rất đơn giản, chỉ khi con không có tiền bà mới cho nó; khi con muốn kết hôn mà không đủ tiền, bà mới chuẩn bị nhà cửa cho nó; khi con ốm bà dẫn nó đi bệnh viện. Đây là cách lựa chọn tốt nhất rồi, những việc khác tôi cũng chịu thôi. Đó là bởi vì ngay từ đầu, bà đã không cho con cơ hội tự trưởng thành, bây giờ thì mọi chuyện đã muộn rồi”.

Tự lực tự cường là một loại năng lực và ý thức sinh tồn, cũng là phẩm chất mà con người hiện đại cần phải có. Nói một cách đơn giản, tự lập là không dựa vào người khác mà tự mình cố gắng phấn đấu để hoàn thành việc của mình. Trong xã hội ngày nay, mỗi người bắt buộc phải có năng lực và ý thức tự lực tự cường, đó là yêu cầu của xã hội và cũng là yêu cầu phát triển của bản thân. Có được khả năng này sẽ dễ dàng thích ứng với xã hội và làm tiền đề tốt cho sự phát triển của bản thân.

Từ câu chuyện trên có thể thấy, bà mẹ tận tâm tận sức vì con trai, nhưng cuối cùng bà đã đạt được cái gì? Thực tế, trên con đường trưởng thành của trẻ có một “cạm bẫy” vô cùng mềm mại do chính sự vất vả nhọc nhằn bố mẹ tạo nên, đó chính

là sự bao bọc thái quá của phụ huynh. Những trẻ bị rơi vào “cạm bẫy” ấy, do bị tước mất “quyền” phạm sai lầm và sửa chữa nên đã mất đi cơ hội tự trưởng thành, cũng chính là mất đi khả năng tự lập.

Trời cao cho chim mặc sức bay lượn, biển rộng cho cá thoải mái bơi lội. Bố mẹ hãy buông tay, cho con một cơ hội thoải mái bay lượn trong không gian của mình và học cách bước qua những sóng gió cuộc đời để trưởng thành. Một đứa trẻ không thể tự lực tự cường sẽ trở thành gánh nặng không chỉ của gia đình mà còn là của cả xã hội.

Nhưng thực tế hiện nay có rất nhiều phụ huynh không cho con cơ hội tự lập. Bên cạnh đó, do vật chất sung túc hơn và mỗi gia đình chỉ có từ một đến hai con nên trẻ nghiêm nhiên trở thành “trung tâm” của cả gia đình, bao gồm bố mẹ và ông bà nội ngoại. Tất cả những gì được coi là tốt nhất đều dồn cho trẻ, muốn gì được nấy và không phải làm bất cứ việc gì trừ học tập. Điều đó đã tạo cho trẻ thói quen ỷ lại vào người lớn và thường gặp khó khăn khi giải quyết các vấn đề cá nhân chứ chưa nói đến khả năng tự lực tự cường.

Có rất nhiều loài cá cùng sinh sống trong đại dương rộng lớn. Sở dĩ bầy cá có thể bơi lội thoải mái ở các độ sâu tùy thích là vì chúng đều có bong bóng. Chỉ duy nhất có một loài không có bong bóng, đó chính là cá mập. Theo lý thuyết thì không có bong bóng cá mập sẽ không thể sinh sống ở biển. Vì không có bong bóng, chúng rất dễ bị chìm dưới đáy biển nếu không bơi. Ở đại dương, chỉ cần dừng lại là đã có khả năng bị mất mạng. Vì sinh tồn, loài cá mập đã không thể không hoạt động. Trải qua nhiều năm, loài cá này đã luyện được sức mạnh phi thường và trở thành loài cá hung tợn nhất. Như vậy cá mập từ việc duy trì khả năng sinh tồn đã trở nên xuất sắc, chúng không chỉ giữ vững được sinh mạng của mình mà còn là đối thủ đáng gờm cho các loài cá khác. Bố mẹ nên dạy con học tập bản lĩnh tự lực tự cường vươn lên trong cuộc sống của loài cá này. Mỗi người cha, người mẹ đều hy vọng trong tương lai, con mình sẽ trở thành người mạnh mẽ, không thất bại trước bất kỳ tình huống nào, vậy thì hãy để con tự lập. Các gia đình ngày nay, đặc biệt là những gia đình có điều kiện tốt về vật chất, thường chăm sóc và bảo vệ con một cách thái quá, điều này không có lợi cho việc rèn khả năng độc lập cho con. Chúng ta cần biết, rồi có một ngày con trẻ sẽ rời xa bố mẹ bước vào xã hội và có cuộc sống độc lập. Bố mẹ không thể nào giữ mãi con ở bên mình. Nhưng có rất nhiều trẻ vị thành niên thiếu đi khả năng tự lập, bởi vì chúng đã quen với việc com bung nước rót đến tận nơi và chưa từng ném trái những đắng cay vất vả. Bởi vậy, bố mẹ hãy buông tay để con tự lo liệu những việc nằm trong khả năng của con, chỉ có vậy mới dần tạo cho con khả năng tự lập tự cường - chiếc chìa khóa vàng để bước vào ngưỡng cửa thành công.

(1). Giúp con khắc phục tính ỷ lại

Đại thi hào Goethe từng nói: “Nếu ai không làm chủ được mình người đó mãi mãi là nô lệ”. Thiết nghĩ, một người phụ thuộc hoàn toàn vào bố mẹ và người khác, đem vận mệnh của mình cho người khác nắm giữ, liệu người đó có làm nổi việc lớn hay không?

Người hạnh phúc nhất là người biết nắm giữ vận mệnh của mình. Chỉ khi thoát được tính ỷ lại, vứt bỏ sự dựa dẫm, tự tin làm chủ bản thân mới có thể bước tới thành công. Để rèn cho con tính tự lực tự cường, việc đầu tiên là phải giúp trẻ khắc phục tâm lý ỷ lại, nếu không con sẽ đánh mất rất nhiều cơ hội trên đường đời sau này.

Theo kết quả điều tra 1.000 học sinh tiểu học ở một thành phố, có đến 74% số học sinh không biết làm gì nếu không có bố mẹ giúp; 51,9% học sinh có một thời kỳ dài việc sắp xếp đồ dùng sinh hoạt cũng như học tập đều do bố mẹ làm; chỉ có 13,4% học sinh thỉnh thoảng giúp bố mẹ làm việc nhà. Số liệu này cho thấy, đa phần các em học sinh tiểu học vẫn phải dựa vào bố mẹ từ những việc nhỏ nhất. Thực tế này làm chúng ta không khỏi không cảm thấy lo ngại về tình trạng trẻ lệ thuộc thái quá vào bố mẹ, có một số trẻ đã hình thành tính cách ỷ lại. Việc này nhìn từ góc độ nhỏ sẽ thấy ảnh hưởng đến tiền đồ của một người, nhưng nhìn từ góc độ rộng hơn nó làm ảnh hưởng sự phát triển của cả một thế hệ, thậm chí là ảnh hưởng đến cả quốc gia.

Bố mẹ cần giúp con khắc phục tâm lý ỷ lại. Trong cuộc sống hàng ngày, tùy vào độ tuổi, sức khỏe và trình độ nhận thức của trẻ, bố mẹ hãy để con làm những việc nhỏ phù hợp như sắp xếp sách vở, dọn dẹp đồ chơi, gấp quần áo, quét nhà... Trong quá trình đó, con sẽ phát hiện ra mình có thể tự nghĩ cách giải quyết vấn đề và dần dần hình thành tính độc lập cho trẻ. Ngoài ra, hãy xây dựng cho con thói quen tự giác hoàn thành các bài tập về nhà. Bố mẹ chỉ hướng dẫn con làm những bài tập khó và kiểm tra kết quả.

Tâm lý ỷ lại là một trạng thái tâm lý tiêu cực, ảnh hưởng đến sự hoàn thiện nhân cách độc lập, kìm hãm tính tự chủ và khả năng sáng tạo của trẻ. Bởi vậy, bố mẹ nhất định không được để con phụ thuộc vào mình, cần cho con hiểu: Bố mẹ không thể đi theo con suốt đời, tự con phải học cách tự lập và độc lập trong cuộc sống.

(2). Hãy để con hiểu: Tất cả đều phải dựa vào bản thân

Một triết gia đã từng nói: “Mặc dù chúng ta có thể dựa vào sự nâng đỡ của bố mẹ và người thân để trưởng thành; dựa vào sự giúp đỡ của anh em bạn hữu để thành

công; vì vợ, chồng mà có được hạnh phúc. Nhưng bất luận thế nào, xét cho cùng nhân loại vẫn phải dựa vào bản thân mình”.

Chuyện kể rằng, trong một lần đi săn, vừa đến bên bờ một con sông, Napoleon bỗng nghe thấy tiếng người kêu cứu. Ông nhìn thấy một người đàn ông đang ra sức quẫy đạp nhưng lại không hướng về phía bờ. Ngay lập tức ông giương súng về phía người kia và nói: “Nếu ông còn tiếp tục kêu cứu mà không ngoi về phía bờ ta sẽ lập tức bắt chết ông”. Nghe thấy vậy, người kia lập tức quên mất việc mình không biết bơi, ra sức đạp chân để hướng về phía bờ. Trải qua một hồi vật lộn, cuối cùng người đàn ông đó cũng leo được lên bờ. Ông ta vô cùng tức giận hỏi Napoleon tại sao thấy người chết mà không cứu, lại còn định bắt chết ông ta? Napoleon từ tốn đáp: “Nếu như ta không dọa như vậy thì chẳng phải là ông cũng vẫn sẽ bị chết đuối ư? Ít ra thì bây giờ ông cũng hiểu ra một điều: Tất cả đều phải dựa vào bản thân mình!” “Tất cả đều phải dựa vào bản thân mình” – một câu nói đơn giản và cũng là một chân lý đơn giản nhưng không phải bố mẹ nào cũng giúp con hiểu được điều đó.

Trong thế giới động vật chúng ta thường thấy: Những con báo Châu Phi sau khi bắt được con mồi sẽ không cắn chết nó ngay mà cố ý thả ra rồi bắt báo con đuổi theo con mồi đó. Nếu báo con chưa đuổi và cắn chết được con mồi mà dừng lại, ngay lập tức sẽ bị báo mẹ cắn cho đến khi nó tiếp tục rượt đuổi con mồi kia. Không khó để nhận ra “khổ nhục kế” của báo mẹ, nó làm như vậy hoàn toàn là vì báo con, để con hiểu tất cả đều phải dựa vào bản thân, nếu không tự đứng vững được trên đôi chân của mình thì sớm muộn cũng biến thành mồi cho kẻ khác. Câu chuyện này cũng như một lời nhắc nhở dành cho những bậc cha mẹ vì quá thương con nhưng vô hình chung lại thành hại con nếu bao bọc trẻ một cách thái quá, không có ý thức dạy cho con có khả năng tự lập.

(3). Dạy con biết chịu vất vả

Nên để con chịu khó khăn, vất vả một chút để rèn luyện ý chí và làm phong phú kinh nghiệm sống cho con. Và tất nhiên, điều này cũng có ích trong việc rèn tinh thần tự lực tự cường cho trẻ.

Có một số phụ huynh không lấy gì làm giàu có, nhưng luôn không tiếc tiền chi cho con, gần như đáp ứng mọi yêu cầu của con. Mặc dù vậy, con vẫn không làm bố mẹ hài lòng, không chăm chỉ học tập cũng chẳng có ý thức tự giác trong cuộc sống. Không có bố mẹ nào muốn con vất vả và hiển nhiên là cũng không đứa trẻ nào thích chịu đựng vất vả. Nhưng nếu bố mẹ thỏa hiệp với con thì liệu sẽ dẫn đến điều gì cho trẻ? Đó là kết quả mà không một phụ huynh nào muốn nhìn thấy: Con sẽ trở thành kẻ ham ăn lười làm. Thực tế cho thấy, kẻ mạnh luôn được tôi luyện mà

thành, đó chính là những người đã trải qua sự giáo dục vất vả.

Quán quân bóng bàn thế giới người Trung Quốc Đặng Á Bình có được thành tích như ngày hôm nay đó là nhờ sự giáo dục vất vả mà thành. Khi mới 4 tuổi cô đã phải nhặt hàng vạn quả bóng một ngày. Lớn hơn một chút, bố mẹ càng giáo dục nghiêm khắc hơn. Bố cô vẽ một vòng tròn nhỏ trên bàn bóng và quy định mỗi quả bóng của Á Bình đều phải lọt qua vòng tròn đó. Đây rõ ràng là một sự “hành hạ”. Nhưng Đặng Á Bình đã vượt qua, sau bao gian khổ cuối cùng cô đã trở thành quán quân bóng bàn thế giới.

Bố mẹ trên khắp trái đất này đều thương yêu con mình nhưng không phải là chuẩn bị sẵn cho con tất cả mọi thứ mới là yêu con. Phải biết rèn luyện cho con những khó khăn gian khổ để con trở thành người độc lập, biết cách vượt qua mọi khó khăn và thành công trong cuộc sống, đó mới thực sự là yêu con.

(4). Không nên để tiền tài lại cho con

Nhà hóa học người Thụy Điển từng đạt giải Nobel đã nói: “Tiền chỉ cần đủ để giải quyết vấn đề cho cá nhân trong cuộc sống là được, nếu nhiều quá sẽ trở thành kẻ gây hại, kìm nén tài năng của nhân loại”. Nhưng thực tế hiện nay có rất nhiều bậc phụ huynh không chú trọng giáo dục con phấn đấu học tập, nỗ lực làm việc mà chỉ nghĩ trăm phương ngàn kế để tích lũy tiền tài cho đời sau. Cần phải biết: Dư thừa vật chất, tinh thần sẽ nghèo nàn.

Muốn giáo dục tính tự lập cho trẻ, việc không để lại tiền tài cho con cũng là một biện pháp tốt. Mỗi người nổi tiếng và giàu có đều có cách giáo dục con của riêng mình, nhưng cách không để lại tiền bạc cho thế hệ sau đã nhận được sự tán đồng của rất nhiều người. Bởi lẽ họ biết rằng, không để lại của cải cho con sẽ có lợi rất nhiều trong việc rèn khả năng tự lực tự cường, vững vàng vượt qua mọi khó khăn và đạt được thành công trong cuộc sống của con mình.

Một trong những người giàu nhất thế giới, Chủ tịch tập đoàn Microsoft, Bill Gates chỉ cho mỗi con được thừa hưởng 10 triệu đô la, tương đương với 1/6.500 số tài sản của ông. Số tiền còn lại ông dùng cho các dự án từ thiện. Trong một lần trả lời phỏng vấn Bill Gates đã nói: “Các con tôi phải tự tìm đường đi của chính mình. Tôi đã chu cấp cho chế độ ăn học đầy đủ và chúng phải tự tìm công việc phù hợp với bản thân để sinh sống”. Bill Gates cho rằng thừa kế nhiều tài sản sẽ không có lợi cho con. Người bạn trẻ tuổi của Bill Gates, Mark Zuckerberg – cha đẻ của trang mạng xã hội nổi tiếng Facebook – cũng dự định sẽ quyên tặng gần như toàn bộ tài sản của mình cho từ thiện, thay vì để lại cho các thế hệ sau. Hãy truyền cho con đạo lý làm người và bản lĩnh cuộc sống, đó là tài sản lớn nhất, đẹp nhất và hoàn hảo

nhất bố mẹ nên dành lại cho con. Chỉ cần có được “tài sản” quý báu này thì vấn đề học tập, công việc, cuộc sống cũng như sự nghiệp của con sẽ vô cùng thuận lợi. Bởi thế, các bậc phụ huynh hãy để lại cho con “tài năng” chứ không nên để lại “tiền tài”. Làm cha mẹ, muốn dành cho con tình yêu đích thực thì hãy nỗ lực tạo cho con một không gian rộng lớn, đừng cảm buông tay để con có cơ hội trưởng thành, biết tự lực tự cường, phấn đấu vươn lên thành công và báo đáp xã hội. Nếu bố mẹ luôn cho rằng con còn nhỏ, việc gì cũng không hiểu, cái gì cũng không biết nên phải làm thay con thì con bạn lớn lên về thể chất nhưng có thể sẽ không bao giờ trưởng thành về tinh thần.

29. Trao cho trẻ sức mạnh đối mặt với thất bại

“Nghịch cảnh cho ta cơ hội tôi luyện quý báu. Chỉ có những người đã trải qua thử thách mới thực sự là kẻ mạnh. Đa số các vĩ nhân từ xưa đến nay đều có tinh thần không lùi bước, không khuất phục, phấn đấu vượt qua nghịch cảnh”.

(Matsushita – Nhật)

Có một đôi vợ chồng nông dân rất chiều chuộng con. Sự chiều chuộng vô độ của cha mẹ đã làm cho cậu bé chỉ biết khẳng khẳng làm theo ý mình, làm việc cẩu thả, bừa bãi, đến đi cũng không xong, thường xuyên bị trượt chân xuống ruộng nước làm cho bố mẹ cậu vô cùng phiền lòng.

Đến tuổi đi học, cậu nhóc ương bướng đó đi đường rất thích ngo đông, ngo tây, không làm bản quần áo thì cũng làm ướt chân và thường xuyên khóc nhè. Người mẹ suốt ngày giặt giũ nhưng cũng chẳng có cách nào làm cho quần áo của con sạch sẽ. Ông bố quyết định sẽ dạy dỗ con đến nơi đến chốn. Một hôm, ông đào hơn chục cái lỗ liên tiếp trên bờ ruộng mà con sẽ đi qua, sau đó dùng gậy tre làm thành nhiều cái cầu nhỏ, chỉ có cách qua cầu mới sang được bên kia. Hôm đó, sau khi tan học về, cậu bé vô cùng kinh ngạc khi nhìn thấy những chiếc cầu, cậu không biết phải tự bước qua hay dừng lại khóc. Nhìn tứ phía không một bóng người, có khóc cũng chẳng ích gì nên cuối cùng cậu quyết định bước qua. Lưng đeo ba lô, chân run run, người lắc lư bước qua cầu, mồ hôi đầm đìa nhưng đây là lần đầu tiên cậu bé không khóc nhè.

Lúc ăn cơm, cậu kể cho bố mẹ nghe chuyện đi qua cầu với tâm trạng vô cùng hào hứng. Bố khen cậu rất dũng cảm và cần phải phát huy như vậy. Từ đó về sau, cậu bé không còn gây phiền toái trên đường đi học nữa. Bà mẹ tỏ vẻ băn khoăn không hiểu, ông bố liền đáp: “Đường bằng phẳng nó luôn ngo đông, ngo tây, tất nhiên là đi không xong rồi; nhưng đường gồ ghề bắt buộc con phải tập trung chú ý,

chỉ có cách đó mới làm con đi qua vũng vàng”.

Cậu bé trên chính là Matsushita Konosuke, “thần kinh doanh Nhật Bản”, người sáng lập ra tập đoàn Matsushita Electric nổi tiếng với các sản phẩm mang nhãn hiệu National, Panasonic... Cha Konosuke từ trần từ năm ông lên 9 tuổi. Trước khi tạ thế, người đã dặn dò mẹ ông: “Trên con đường trưởng thành của con, nhất định phải tạo ra những trở ngại để con có thể độc lập vượt qua. Nếu bà để con có cuộc sống thuận lợi thì sau này lớn lên, hễ gặp thất bại, con sẽ không thể chịu đựng được cú sốc ấy, từ đó sẽ tạo ra hậu quả khó lường”.

Nguyên tổng thống Pháp Charles de Gaulle từng nói: “Khó khăn có sức hút đặc biệt đối với người kiên cường vì chỉ có thông qua đó, họ mới thực sự nhận thức được về mình”. Chính xác là như vậy, vì hầu như thành công của các nhân vật kiệt xuất đều được sinh ra từ cuộc “đấu tranh” với gian khổ. Cần phải biết, trong cuộc đời, khó ai có thể thoát khỏi nghịch cảnh, con trẻ cũng vậy. Có thể vượt qua nghịch cảnh hay không chính là nhân tố quan trọng để trẻ đạt được thành công. Chỉ cần không đầu hàng trước khó khăn, chúng ta sẽ phát hiện ra có một “kho báu” kinh nghiệm quý giá tiềm tàng phía sau khó khăn đó, giúp ích cho ta suốt cả cuộc đời. Hầu như ai cũng thích thuận lợi, chẳng ai thích nghịch cảnh. Nhưng không thích không có nghĩa là không gặp phải. Thực ra, nghịch cảnh có thể tôi luyện con người ta thành tài. Khó khăn ban đầu không phải là bi kịch cuộc đời, ngược lại nó là tài sản quý báu cho cuộc sống, giống như một nhà triết học Liên Xô (cũ) thường nói: “Nghịch cảnh là học phủ cao nhất để tôi luyện con người”. Bởi vậy, bố mẹ cần phải khơi dậy cho con niềm tự tin, để con có dũng khí chiến thắng tất cả những nghịch cảnh của cuộc đời.

Bố mẹ cần cho con biết, nghịch cảnh là vốn liếng của thành công. Người chưa từng biết đến cái đói sẽ không thấy được sự quý giá của hạt gạo, không hiểu được công lao to lớn của người nông dân. Hơn nữa, mọi người đều bình đẳng, bất cứ ai cũng sẽ gặp nghịch cảnh trong cuộc đời, nhưng những khó khăn ấy sẽ làm cho những kẻ tầm thường trở nên hèn kém đáng thương và những người mạnh mẽ càng thêm cao cả, vững bền.

Khi con gặp phải thất bại, thái độ của bố mẹ sẽ ảnh hưởng sâu sắc đến quyết định tương lai và con đường đi của trẻ. Thông thường, khi gặp phải khó khăn và thất bại, trẻ thường có tâm lí hoang mang. Lúc đó trẻ hay có xu hướng xem phản ứng của những người xung quanh thế nào để kiểm chứng và thay đổi suy nghĩ của mình. Bố mẹ lại là người gần gũi với con nhất. Nếu bố mẹ kiên định tin tưởng và nói với con một câu rất đơn giản: “Không có vấn đề gì đâu, bố (mẹ) tin vào con” cũng chính là tiếp thêm dũng khí cho con tiếp tục đấu tranh. Từ câu nói ấy, con sẽ tìm được sức mạnh và lòng tin tưởng, quyết tâm vượt qua khó khăn. Ngược lại, nếu bố mẹ lúng

túng không biết xử trí thế nào, chỉ phê phán và chỉ trích thì làm sao con có thể tự tin bước tiếp? Khi con rơi vào nghịch cảnh, nếu bố mẹ là hậu phương vững chắc, trẻ nhất định sẽ càng tăng thêm lòng tự tin, dũng cảm và đủ sức chiến thắng khó khăn và trở ngại. Engels đã nói: “Trong cuộc chiến đấu, dũng cảm và niềm tin tất thắng thường sẽ chiến thắng”. Bố mẹ làm hậu thuẫn cho con cũng giống như một hạt minh châu trên bước đường con đi, nó không chỉ lấp lánh dưới ánh nắng mà còn tỏa sáng trong đêm đen soi cho con đến bến bờ thành công.

(1). Dạy con biết vững vàng trong nghịch cảnh

Nhà văn Lỗ Tấn đã từng nói: “Trên bước đường nhân sinh, tương lai rất xa, cũng rất tối nhưng hãy đừng sợ, người không sợ mới thấy đường trước mặt”. Quả là vậy, trên bước đường thành công, đâu đâu cũng có chông gai và cạm bẫy, việc bố mẹ cần làm là giúp con không sợ những điều đó, dạy con bản lĩnh vững vàng, biết vượt lên những nghịch cảnh.

Thực tế, có rất ít người được thuận buồm xuôi gió trên suốt chặng đường đời, đa số đều nếu không gặp thất bại này thì có khó khăn khác. Có người vượt qua nghịch cảnh đạt được thành công, cũng có người không đủ dũng khí đối mặt và trở thành kẻ kém cỏi bất tài. Song cuộc sống cũng như một người thầy nghiêm khắc, sẽ không thương xót những kẻ hèn nhát và chỉ chào đón những người luôn mỉm cười đối diện với nó.

Andersen, cha đẻ của những câu chuyện cổ tích làm say lòng hàng triệu trẻ em trên thế giới, cả đời sống trong nghịch cảnh: Nhà nghèo, bố mất sớm, không vợ. Nghèo đói, túng quẫn, cô độc và đau thương chưa bao giờ rời xa ông. Hay nói cách khác, cả cuộc đời ông là sự chiến đấu ngoan cường với số phận nhưng những tác phẩm của ông luôn mang lại cho các em nhỏ niềm vui và hạnh phúc, sưởi ấm cho những mảnh đời bất hạnh.

Không khó để nhận ra, nghịch cảnh có thể hủy hoại một người nhưng cũng có thể đưa người khác đến thành công. Đó chính là sự đối lập giữa người yếu đuối hèn nhát, sớm đầu hàng trước số phận và người có bản lĩnh vững vàng, dám đương đầu với mọi thử thách. Đối với những người bền gan vững chí, nghịch cảnh là trường đại học lớn nhất của đường đời, cho họ kho báu quý giá nhất để có một cuộc sống thành công. Bởi thế, bố mẹ cần nhận thức được điều này và dạy con học cách vững vàng vượt qua sự trở trêu của số phận.

(2). Ủng hộ khi con phải đối mặt với nghịch cảnh

Không thể phủ nhận, lúc con gặp phải khó khăn rất cần sự cảm thông và ủng hộ của người thân và bạn bè, đặc biệt là bố mẹ. Đó là nguồn động viên tinh thần to lớn, là động lực và sức mạnh, là một trong những yếu tố quan trọng giúp con vượt qua nghịch cảnh.

Giải thưởng Nobel là một giải thưởng cao quý nhất toàn cầu dành cho các nghiên cứu, phát minh về khoa học. Người sáng lập ra giải thưởng này, nhà bác học Alfred Nobel từ nhỏ đã quyết chí hiến thân cho khoa học, vượt qua cuộc chiến đấu sinh tử, cuối cùng ông đã trở thành nhà bác học lừng danh thế giới. Cha Nobel là một người vô cùng yêu thích khoa học, ông có cảm hứng đặc biệt với các sáng tạo phát minh. Ngay từ khi ba anh em Nobel còn nhỏ, ông đã khuyến khích các con học tập các loại khoa học kỹ thuật, đồng thời luôn tìm cách tạo điều kiện để các con tiếp xúc với thế giới. Năm Alfred Nobel 16 tuổi, ông đã được cha cho đi du ngoạn khắp thế giới, học tập các kỹ thuật khoa học mới. Trong phòng thí nghiệm quân giới, bố của Nobel đã có ý muốn ông nghiên cứu chế tạo ra loại thuốc nổ mới.

Năm 1864, ngoại ô thành phố Stockholm, Thụy Điển đột nhiên phát ra một tiếng nổ kinh thiên động địa, một nhà máy đã bị ngọn lửa thiêu rụi, thí nghiệm nitroglycerin (một loại chất hóa học có chất công phá lớn) của Nobel lại một lần nữa thất bại, ông may mắn thoát chết. Nhưng vụ nổ này đã dẫn đến cái chết của em trai ông, Emil Oskar Nobel, cùng bốn trợ thủ nữa. Vụ nổ này cũng làm cho bố ông đau thương tuyệt vọng dẫn đến bán thân bất toại. Cục cảnh sát địa phương cấm ông phục hồi nhà máy và cũng không có ai dám cho ông thuê đất để làm xưởng, các trợ thủ cũ cũng bỏ ông mà đi... Nhưng tất cả những điều đó không làm Nobel lùi bước, bởi vì người cha rất ủng hộ ông. Sự cổ vũ của cha đã tạo cho Nobel một nguồn sức mạnh rất lớn, giúp ông vượt qua khó khăn và dẹp cả sự an nguy sinh mệnh của mình sang một bên để tiếp tục nghiên cứu, cuối cùng ông đã thành công, tìm ra cách chế tạo thuốc nổ từ nitroglycerin ở dạng an toàn.

Động viên, ủng hộ để con vượt qua khó khăn là rất quan trọng, nhưng bố mẹ hãy nhớ giúp con phân tích và tìm ra nguyên nhân thất bại, từ đó rút ra bài học kinh nghiệm.

(3). Động viên con đối mặt với thất bại

Bố mẹ nên nói với con, thất bại không có gì đáng sợ hay xấu hổ, không có ai thành công mà chưa một lần bước qua thất bại. Đồng thời, bố mẹ phải kịp thời động viên con đối diện với thất bại, cùng con tìm hiểu nguyên nhân cụ thể, giúp con đứng dậy đi tiếp và không đầu hàng trước những khó khăn khác trong học tập cũng như cuộc sống.

Trong quá trình trưởng thành của trẻ, gặp phải thất bại là một việc vô cùng bình thường nhưng không phải lúc nào con cũng chuẩn bị tâm lý sẵn sàng để đón nhận điều đó, nhất là những trẻ chưa bao giờ gặp thất bại. Suốt từ cấp 1 đến cấp 2, thành tích học tập của Minh Châu luôn đứng đầu lớp. Nhưng đến kết thúc học kỳ đầu tiên của lớp 10, em chỉ đứng thứ 3. Điều này đã làm Châu bị khủng hoảng trầm trọng, em rơi vào trạng thái trầm uất nhưng lại dễ nổi nóng, luôn căng thẳng trước mỗi bài kiểm tra, làm cho kết quả càng ngày càng giảm sút. Nhờ tư vấn của bác sĩ tâm lý, bố mẹ Châu không những không tỏ ra phiền lòng mà còn rất nhẹ nhàng, tế nhị động viên để em hiểu điểm số không phải là tất cả, điều quan trọng là em đã học tập nghiêm túc và rất cố gắng. Kỳ nghỉ hè năm đó, không chỉ dành cho con một chuyến du lịch thú vị mà bố mẹ Châu còn động viên em tham gia các chương trình từ thiện và hoạt động tình nguyện. Nhờ đó Châu đã hiểu cuộc sống còn có rất nhiều giá trị khác cần vươn tới chứ không chỉ đơn thuần là việc học giỏi, đạt điểm cao; các mảnh đời bất hạnh cũng giúp em trân trọng hơn và cảm thấy mình thật may mắn khi có một cơ thể khỏe mạnh và một gia đình hạnh phúc...

Như vậy có thể nói, cách bố mẹ động viên, giúp con đối diện và vượt qua thất bại là vô cùng quan trọng. Không có thất bại, không biết đúc rút kinh nghiệm từ thất bại thì cũng chẳng có thành công. Đó là điều mà các vị phụ huynh nên dạy cho con hiểu ngay từ khi con gặp những thất bại đầu đời. Nhưng bố mẹ cũng cần chú ý, nếu con không kịp thời tỉnh ngộ và đúc rút kinh nghiệm sau vấp ngã mà tỏ thái độ bình thản, vô tư lự thì rất có thể con sẽ tiếp tục gặp thất bại. Bởi vậy, điều các vị phụ huynh cần dạy cho con biết chính là thái độ và cách thức đối diện với thất bại.

(4). Rèn cho con dũng khí chiến thắng sự thất bại

Muốn chiến thắng thất bại, cần phải nhận rõ bản chất của sự thất bại đó, chỉ có như vậy mới rèn luyện được dũng khí đối đầu và chiến thắng nó. Thất bại chỉ là vấp ngã nhất thời, cần coi nó là dấu ấn trên con đường thành công thì chắc chắn đó không phải là kết cục. Có người nói: “Thất bại giống như người thầy chứ không phải là kẻ đào mồ, thất bại là sự chậm trễ nhất thời chứ không phải là thua không còn manh giáp, thất bại là tạm thời đi đường vòng chứ không phải đâm vào ngõ cụt”. Để con nhìn nhận thất bại theo cách trên sẽ giúp trẻ nhẹ nhàng tiến lên.

Henry Ford, người cha của nền kỹ nghệ xe hơi từng nói: “Thất bại chẳng qua là cơ hội để bắt đầu một cái mới sáng suốt hơn”. Đây có lẽ là kinh nghiệm được đúc kết từ cuộc đời của Ford. Ông đã hai lần bị thất bại khi xây dựng công ty sản xuất xe hơi, phải đến lần thứ ba ông mới đạt được thành công và trở thành người đầu tiên tìm ra phương pháp sản xuất xe hơi hàng loạt. Cho đến nay, Ford vẫn luôn là một trong những tập đoàn ô tô lớn nhất thế giới.

Trong kỳ thi học sinh giỏi Văn toàn thành phố năm đầu tiên, Hiền Trang không đạt giải thưởng nào. Khi nhận được thông tin đó từ bạn, Hiền Trang tỏ ra rất bình thản nhưng lòng cô thì đang nổi sóng. Cô bé cảm thấy tim mình như vỡ ra và vô cùng tuyệt vọng. Lúc về nhà, nghe được việc này, mẹ Trang đã động viên con: “Thất bại chỉ là tạm thời thôi, chẳng có gì to tát cả. Con không thấy là Colombo phải mất 14 năm mới thực hiện được kế hoạch thám hiểm bằng đường biển của mình; Edison cũng thất bại đến hơn 6.000 lần mới chế tạo thành công bóng đèn điện. Vậy thì thất bại của con có đáng gì đâu. Mẹ tin rằng chắc chắn con sẽ vượt qua được nó”. Lời động viên của mẹ mặc dù không làm Trang hết buồn phiền nhưng đã tạo cho cô một quyết tâm lớn. Cô cũng ngộ ra rằng thắng lợi không dành cho những người mới gặp chút khó khăn đã lùi bước. Từ đó cô bắt đầu nhìn nhận lại nguyên nhân thất bại của mình, rồi tự xây dựng một kế hoạch học tập mới: Đọc thêm nhiều sách tham khảo, tích lũy thêm những lời hay ý đẹp, chủ động viết ra những cảm nhận của mình về cuộc sống xung quanh và nhờ thầy cô chỉ bảo thêm. Quả nhiên công sức của Hiền Trang đã được báo đáp, trong kỳ thi học sinh giỏi năm sau em đã đạt giải nhất môn Văn. Gia đình luôn là bến bờ bình yên nhất và bố mẹ là giáo viên suốt đời của con. Một người dù có đạt được danh vọng đến đâu, thành công thế nào thì vẫn luôn là đứa trẻ trong mắt bố mẹ, họ mãi mãi cần sự bao bọc của mái ấm gia đình. Vì thế, ngay từ khi con còn nhỏ và đối diện với thất bại, bố mẹ nhất định phải là chỗ dựa vững chắc cho con, giúp con hiểu trên đời này “không có việc gì khó, chỉ sợ lòng không bền” và động viên con dũng cảm vượt qua khó khăn bước tới vầng hào quang của thành công.

30. Trao quyền lựa chọn cho con

“Điều khó nhất trên đời này là sự lựa chọn”.

(Thomas More – Anh)

Tỷ phú hàng đầu thế giới Bill Gates từ nhỏ đã tỏ ra thông minh hơn người, rất thích tư duy và khi đã thích điều gì là toàn tâm, toàn ý vào đó. Khi ông còn rất nhỏ, gia đình đã lơ mờ cảm nhận thấy ông có nhiều khả năng thiên bẩm và luôn tạo cho ông môi trường và điều kiện tốt nhất.

Bố Bill Gates là một luật sư, mẹ là giáo viên. Họ đều là những nhân vật nổi tiếng ở thành phố Seattle. Cả bố và mẹ đều vô cùng quan tâm, chú ý đến sự trưởng thành của Bill Gates. Ngoài thời gian làm việc, họ đều tận dụng tối đa thời gian để ở bên cạnh con trai và cùng con chơi hầu như tất cả các trò chơi có ích cho sự phát triển của trí tuệ.

Từ tiểu học đến trung học, năng khiếu về toán học của Bill Gates được bộc lộ và ngày càng phát triển. Ông thường học tập theo cảm hứng vì thế môn nào thích thì thành tích vô cùng xuất sắc, môn nào không thích thì học đối phó nhưng bố mẹ ông chưa bao giờ trách mắng con về việc kết quả một số môn học chưa cao, mặc dù họ biết Bill có thể học tốt hơn thế. Bởi vì họ biết con trai mình đã dồn hết tâm huyết và trí tuệ cho môn học mà cậu yêu thích, đó là toán học và tin học.

Tốt nghiệp phổ thông trung học, Bill Gates mong ước được học ở đại học Harvard, điều này cũng phù hợp với tâm nguyện của bố mẹ ông. Vì họ biết rất rõ, chỉ có những trường đại học hàng đầu thế giới như Harvard mới cho con môi trường học tập tốt nhất, để tài năng thiên bẩm của con được phát huy. Một người cha có tiếng tăm trong giới luật gia nước Mỹ như bố Bill Gates rất mong con tiếp nối sự nghiệp của mình, nhưng Bill lại không có một chút cảm hứng nào với nghề luật sư, cảm hứng lớn nhất của ông là toán và tin học. Thật may mắn là bố mẹ Bill rất anh minh, khi phát hiện thấy con trai không có hứng với ngành luật, họ ý thức được rằng nếu ép buộc con theo ngành này thì đồng nghĩa với việc giết chết một nhân tài trong lĩnh vực tin học. Bởi vậy, bố mẹ đã từ bỏ ý định ban đầu của họ, để Bill được tự do phát triển ở Harvard.

Ai biết được, một năm sau họ lại gặp một vấn đề khó khăn hơn: Bill Gates muốn rời Harvard để cùng với một người bạn thành lập công ty máy tính. Ban đầu bố mẹ ông kịch liệt phản đối, họ cho rằng được học ở Harvard là cơ hội hiếm có đối với bất kỳ ai, bỏ dở giữa chừng thật vô cùng đáng tiếc. Thậm chí bố mẹ ông còn nhờ bạn bè, trong đó có một doanh nhân vô cùng nổi tiếng khuyên răn con trai, nhưng tất cả mọi nỗ lực đều vô ích.

Bill Gates đã tự đặt ra mục tiêu cho cuộc đời mình, đó là nắm bắt cơ hội phát triển sự nghiệp tin học, mà ở đại học Harvard thì ông không thể thực hiện được mục tiêu ấy. Bill đã nhiều lần nói chuyện với bố mẹ, bày tỏ quan điểm và hoài bão của mình. Hiểu được chí hướng của con, cuối cùng bố mẹ ông đã đồng ý với sự chọn lựa của Bill. Chính sự lựa chọn này đã thay đổi cả cuộc đời Bill Gates và đưa ông trở thành ông vua của công nghệ thông tin.

Thời đại ngày nay là thời đại của tự do lựa chọn. Một nhà tâm lý học người Mỹ đã nói: Vì thời đại thông tin thay thế thời đại công nghiệp, cạnh tranh không biên giới, mô hình quản lý tự do thả quyền nên các nhà sử học tương lai sẽ nói thứ quan trọng nhất của thế kỷ này không phải là cuộc cách tân về kỹ thuật hay mạng internet mà là sự thay đổi quan trọng lớn lao về thực trạng sinh tồn của loài người. Trong thế giới này, con người sẽ có thêm nhiều sự lựa chọn buộc họ phải tích cực quản lý bản thân.

Trong xã hội hiện đại, trẻ bắt buộc phải học cách tự chủ lựa chọn, từ đó tích cực quản lý bản thân một cách có hiệu quả. Bước vào xã hội, trẻ bắt buộc phải tự mình quyết định ngành nghề, giáo viên, nơi làm việc... của mình. Mỗi ngày chúng phải đối mặt với các loại lựa chọn khác nhau.

Tương truyền, trên một ngọn núi của thành phố Venezia, nước Ý có một ông già vô cùng anh minh, biết nhìn xa trông rộng. Bất cứ một câu hỏi nào ông đều có thể trả lời. Có hai đứa trẻ vì muốn làm khó ông già nên đã bắt một con chim nhỏ và hỏi ông con chim còn sống hay đã chết. Ông già mỉm cười và đáp: “Nhóc con, sự sống còn của nó ở trong tay các cháu, bất kể ta nói thế nào cũng không phải là đáp án chính xác”.

Rõ ràng trong tay mỗi người đều nắm giữ một mầm hy vọng hay sự thất bại. Con người có quyền lựa chọn thành công, cũng có thể chọn sự bình dị. Bất cứ ai hay bất cứ việc gì đều không thể ép buộc bản thân họ, chỉ xem họ sẽ chọn lựa như thế nào?

Trong một cuộc phỏng vấn hai người sáng lập ra trang web tìm kiếm nổi tiếng Google là Larry Page và Sergey Brin trên một kênh truyền hình, phóng viên đã hỏi thành công của họ nên thuộc về trường học nào? Họ không trả lời là đại học Stanford hay đại học Michigan mà trả lời là trường tiểu học Montessori. Trong môi trường giáo dục của Montessori, họ đã học được cách “việc của mình mình chịu trách nhiệm và mình giải quyết”. Chính phương pháp giáo dục tích cực này đã giúp họ rèn được thói quen độc lập, tự chủ tìm tòi sáng tạo để dẫn đến thành công.

Hiện nay, rất nhiều trẻ thiếu đi năng lực tự quyết. Một nhà nghiên cứu tiến hành điều tra 150 học sinh ở một trường trung học cơ sở, khi được hỏi nếu trong học tập hoặc cuộc sống gặp khó khăn cần giải quyết thì sẽ làm thế nào, đa phần các em đều trả lời: Có khó khăn thì tất nhiên bố mẹ sẽ phải giải quyết rồi. Trong đó, chỉ có một số ít học sinh bày tỏ quan điểm sẽ tự giải quyết, nếu không được mới nhờ bố mẹ giúp đỡ. Khi được hỏi tương lai sẽ học nghề gì, có đến gần 70% học sinh cho biết sẽ hỏi ý kiến bố mẹ rồi quyết định. Tổng kết về cuộc điều tra này, nhà nghiên cứu họ đã không khỏi lo lắng vì tính thụ động, thờ ơ với chính tương lai của bản thân đã trở thành đặc điểm của không ít thanh thiếu niên hiện nay.

Có thể thấy, tự quyết đã trở thành một trong những năng lực quan trọng, không thể xem nhẹ, trong quá trình trưởng thành của mỗi người. Con trẻ cần có tính độc lập, thử nghĩ nếu đã lớn nhưng con chỉ biết học thuộc lòng các kiến thức, bị động nghe lời, chờ đợi người khác làm giúp mình thì sau này bước vào xã hội, kể cả không bị đào thải thì cũng không được trọng thị. Nên làm cha mẹ, bạn nhất định phải chú ý rèn cho con khả năng tự quyết, chủ động buông tay để con độc lập đối mặt với các vấn đề của cuộc sống.

Đời người chính là sự lựa chọn không ngừng. Sự lựa chọn của mỗi người rõ ràng quyết định đến cuộc sống của họ. Nếu muốn con giành được một vị trí tốt trong sự cạnh tranh khốc liệt ngoài xã hội của tương lai, thì bắt buộc phải rèn cho con khả năng tự chủ, tự quyết. Vậy bố mẹ phải làm thế nào để việc rèn khả năng tự quyết cho con đạt hiệu quả cao?

(1). Giúp con có nhận thức đúng về bản thân

Nhà triết học cổ Hy Lạp Socrates có một câu châm ngôn: “Hãy nhận thức chính bản thân mình!”. Để giúp con học cách tự quyết, bố mẹ nên giúp con nhận thức bản thân mình trong quá trình trưởng thành của trẻ. Đứng trước sự lựa chọn, có rất nhiều người không biết rõ bản thân mình thích cái gì, đối với con trẻ thì việc này càng khó khăn hơn.

Muốn giúp con có nhận thức đúng đắn về bản thân, bố mẹ phải hiểu thói quen, tính cách, sở trường, niềm yêu thích... của trẻ thông qua cuộc sống hàng ngày. Ví dụ con có sở trường về môn học nào, bố mẹ có thể hướng cho con thi vào những trường chuyên, lớp chọn của môn học đó và những ngành nghề tương lai có liên quan đến môn học này để con hiểu và đưa ra quyết định của mình. Nếu trẻ có sở trường về các môn tự nhiên nhưng lại say mê truyện kiếm hiệp và ước mơ trở thành nhà văn nổi tiếng như Kim Dung, bố mẹ cần phân tích cho con hiểu muốn trở thành nhà văn, đặc biệt là nhà văn nổi tiếng, ngoài niềm đam mê còn cần phải có những tố chất gì, để con đối chiếu xem bản thân mình có thích hợp không?

Tóm lại, bố mẹ cần cho con hiểu, quá trình lựa chọn là quá trình biết mình biết người, cần con phải hiểu được bản thân mình một cách toàn diện mới có thể đưa ra quyết định một cách chuẩn xác nhất.

(2). Ủng hộ và coi trọng quyết định của con

Khi trẻ đưa ra quyết định của mình, bố mẹ không nên lo lắng tương lai con sẽ ra sao mà hãy cho con sự ủng hộ, khẳng định và những hướng dẫn thích hợp. Kể cả cuối cùng kết quả không được như mong đợi nhưng sự tin tưởng của bố mẹ sẽ giúp con có được sự tự tin và lòng dũng cảm để đúc kết kinh nghiệm và có quyết tâm cao hơn trên những bước đường tiếp theo.

Nếu bố mẹ nghĩ con còn nhỏ, quyết định của con chưa đủ trưởng thành sẽ làm con có cảm giác đến bố mẹ cũng không tin mình và bắt đầu hoài nghi về khả năng của bản thân, dần dần dẫn đến việc mất tự tin vào bản thân, làm việc gì cũng cảm thấy không ổn. Nếu bố mẹ không cho con cơ hội để khẳng định mình, con sẽ không

có “đất” để thể hiện khả năng và bản lĩnh của bản thân. Đó là một thiệt thòi vô cùng lớn cho trẻ.

Rất nhiều phụ huynh cho rằng, việc của con bắt buộc phải để bố mẹ quyết và ép con phải làm theo sự sắp đặt của mình. Như vậy, con không chỉ không có quyền tự chủ mà còn không có cả tính chủ động trong giải quyết vấn đề. Điều này vô hình chung tạo thành thói quen xử lý vấn đề một cách ứng phó, thụ động, thậm chí làm nảy sinh tâm lí chống đối của con với bố mẹ.

Cách ép buộc con làm theo ý của bố mẹ, tuân theo giá trị nhân sinh quan của bố mẹ không phải là một biện pháp giáo dục tốt. Bố mẹ cần biết lắng nghe suy nghĩ và tâm tư nguyện vọng của con, có lúc cho con cơ hội được tự do quyết định, rất có thể trẻ sẽ cho chúng ta thấy khả năng xuất sắc của chúng. Trao cho con quyền tự quyết, có lúc bố mẹ sẽ phát hiện ra, cách nghĩ và cách làm của con còn vượt qua cả tư duy của người lớn.

(3). Để con nắm trong tay quyền tự quyết

Bố mẹ hãy để cho con nắm lấy quyền tự quyết để con trở thành chủ nhân của chính mình. Mặc dù bố mẹ biết nên làm thế nào, nhưng hãy để cho con một cơ hội, để con học cách quyết định độc lập. Những thứ con học được từ sai lầm, vấp ngã của bản thân còn nhiều hơn những thứ con có được từ sự chỉ bảo của cha mẹ. Hãy để con biết, có một số vấn đề bố mẹ chỉ đưa ra ý kiến tham khảo, quyết định cuối cùng vẫn là ở con và cùng với quá trình trưởng thành của mình, sẽ càng ngày càng nhiều việc bản thân con phải tự quyết định.

Nguyên Phó tổng giám đốc Microsoft toàn cầu, nguyên Phó Tổng giám đốc Google khu vực châu Á Lý Khai Phục từng kể lại: “Tôi còn nhớ năm tôi 5 tuổi, bố mẹ muốn tôi vẫn học ở mẫu giáo nhưng tôi lại muốn học tiểu học, thế là bố mẹ cho tôi quyền quyết định: “Nếu như con thi được vào lớp 1 thì bố mẹ sẽ cho con học”. Cả đời tôi không bao giờ quên được việc này, bởi đó là lần đầu tiên tôi biết được đứa trẻ 5 tuổi lại có quyền lựa chọn. Tôi vô cùng trân trọng nó và nỗ lực học. Cuối cùng tôi đã thi được vào trường tiểu học mà tôi muốn”.

Alan Greenspan từng là Chủ tịch Hội đồng Thống đốc Cục Dự trữ Liên bang Mỹ và cũng là chuyên gia tài chính nổi tiếng thế giới. Ông có ảnh hưởng rất lớn đến nền kinh tế Mỹ, có khả năng đặc biệt về tính toán nhưng lúc nhỏ ông lại học về âm nhạc. Mẹ Alan Greenspan là một nhạc công Violon, từ nhỏ ông đã được mẹ dạy cho nhạc cụ này và tự cho mình là thiên tài về Violon. Ông đã thi đỗ vào học viện âm nhạc và tham gia biểu diễn khắp nơi sau khi tốt nghiệp. Nhưng cũng chính giai đoạn này, ông cảm thấy mình không còn nhiệt huyết với âm nhạc và cảm hứng thực sự của

ông đó chính là tài chính. Vì thế ông quyết định rời xa âm nhạc và chuyên chú vào tài chính ở đại học New York. Chính vì bố mẹ Alan Greenspan đã cho ông quyền tự quyết định nên ông mới chọn được con đường phát triển phù hợp với bản thân mình nhất và trở thành một chuyên gia tài chính không chỉ có ảnh hưởng lớn đến nền kinh tế Mỹ mà còn trên toàn thế giới.

(4). Động viên con tự giải quyết vấn đề

Bố mẹ không nên quá hạn chế quyền tự do của con bằng các loại nguyên tắc, nên khuyến khích con làm những việc mà trẻ thích, cho con một khoảng trời riêng để tự do phát triển. Nếu bố mẹ vẫn còn lo lắng, có thể dùng biện pháp “cùng thỏa thuận” với con. Ví dụ, nếu con thích lên mạng, không nên nói “không được lên” mà hãy quy định nếu như học bài xong và kết quả học tập tốt thì có thể lên khoảng 1-2 giờ.

Bố mẹ nên hiểu và biết cách biến phủ định thành động viên, khích lệ, chuyển quyền tự chủ từ bố mẹ sang cho con. Như vậy không chỉ rèn cho con thói quen tự lập mà còn cho con hiểu để được làm việc mình thích bắt buộc phải làm tốt những việc cần làm khác.

Trong cuộc sống hàng ngày, bố mẹ nên chú ý không nên làm thay con tất cả mọi việc, cần biết “buông tay dứt khoát” để con tự làm những việc trong khả năng của trẻ. Ví dụ, mặc dù con còn nhỏ nhưng bố mẹ hãy để con tự quyết việc chọn lựa quần áo của mình, có thể trẻ chưa biết cách phối hợp giữa màu sắc và kiểu dáng, thậm chí còn mặc ngược, nhưng bố mẹ không nên làm thay con mà chỉ cần có những hướng dẫn để con hiểu.

Bé Nguyên mới ba tuổi, nhưng bố mẹ bé đã để con tự mặc quần áo cho mình. Một lần trước khi đi chơi với các bạn, nhìn thấy con mặc áo trái nhưng mẹ bé không nói một câu. Khoảng mười năm phút sau bé về nói với mẹ rằng các bạn trêu cười vì con mặc áo trái và hỏi mẹ có đúng vậy không? Mẹ trả lời đúng là như vậy và vẫn để cho con tự thay lại, nhưng đồng thời cũng dặn con lần sau trước khi mặc quần áo phải chú ý xem như vậy đã đúng hay chưa. Từ đó trở đi, Nguyên không bao giờ mặc áo trái nữa.

Một nhà giáo dục học đã nói: Mục đích quan trọng trong việc dạy dỗ con trẻ chính là dạy con biết cách lựa chọn thế nào, chọn cái gì và bỏ cái gì. Bố mẹ hãy cho con cơ hội độc lập suy nghĩ, độc lập giải quyết vấn đề, để cho tính độc lập tự chủ của con được rèn luyện và nâng cao trong thực tiễn cuộc sống.

31. Dạy cho trẻ cách thích nghi với môi trường

“Loài cuối cùng có thể sinh tồn trong thế giới tự nhiên không phải là loài mạnh khỏe nhất, cũng chẳng phải loài thông minh nhất mà chính là loài có thể thích nghi với sự thay đổi của môi trường”.

(Charles Robert Darwin – Anh)

Khuynh diệp là loài cây thân gỗ có thể mọc cao nhất thế giới, nhưng hiện nay, rừng khuynh diệp ở ngoại ô Melbourne, Australia đang phải đối diện với nguy cơ bị hủy diệt. Một trong những nguyên nhân quan trọng dẫn đến tình trạng này chính là vì khả năng thích ứng của khuynh diệp rất kém.

Quá trình phát triển và tiến hóa, khuynh diệp đã hình thành nhiều đặc điểm sinh tồn độc đáo, trong đó có đặc điểm vì ứng phó với nạn cháy rừng, hạt của nó được bọc trong lớp gỗ dày của cây, không chỉ không sợ lửa đốt cháy mà còn nhờ vào việc lửa đốt làm tách vỡ lớp vỏ bên ngoài tạo thuận lợi cho việc nảy mầm. Nhưng hiện nay, do việc ngăn chặn nạn cháy rừng được làm tốt nên hạt khuynh diệp rất khó để nảy mầm sinh trưởng chứ đừng nói đến chuyện phát triển cao lớn.

Sự “đáng thương” của cây khuynh diệp có lúc cũng giống như con trẻ. Có rất nhiều trẻ vì không thay đổi kịp để phù hợp với môi trường học tập, sinh sống nên trở thành tụt hậu, kém cỏi và bắt đầu than vãn ông trời không công bằng với mình hoặc quay ra trách móc xung quanh. Nhưng trẻ đã quên rằng hiện thực cuộc sống yêu cầu chúng phải biết thay đổi bản thân để thích nghi với môi trường.

Khả năng thích nghi với môi trường là một trong những năng lực cơ bản nhất để sinh tồn của loài người. Xã hội hiện đại với sự thay đổi không ngừng của học tập, công việc và hoàn cảnh sống làm cho con người rất khó nắm bắt. Sự phát triển mạnh mẽ của khoa học kỹ thuật có tác động sâu sắc đến cuộc sống con người, chúng ta dần từng bước làm chủ thiên nhiên, bắt thiên nhiên phải phục vụ mình. Nhưng sự lợi dụng, tàn phá thiên nhiên và môi trường của loài người cũng để lại hậu quả khôn lường cho chính cuộc sống của chúng ta. Thiên tai, bệnh dịch, đặc biệt là những thảm họa như động đất, sóng thần, bão lũ... đã gây tổn thất rất lớn cả về tài sản và tính mạng. Hoàn cảnh sống có thể trở nên xa lạ bất cứ lúc nào, nếu như một người không có năng lực thích nghi với môi trường sống thì người đó căn bản không thể nào chiến thắng trong sự cạnh tranh khốc liệt của cuộc sống, thậm chí bị đào thải.

Có người nói: “Bản thân sinh tồn là tập hợp của các loại mâu thuẫn, xung đột”. Một người khi đã thấu hiểu lý lẽ này, hiểu và chấp nhận thực tế muôn vàn khó khăn thì họ sẽ biết cách chuẩn bị tâm lý để đối diện với những gian nan. Cái được

gọi là năng lực thích nghi với hoàn cảnh chính là khả năng điều chỉnh bản thân để phù hợp với hoàn cảnh, giữ được cân bằng giữa bản thân và hoàn cảnh sống.

Muốn con thích ứng được với sự thay đổi chóng mặt của xã hội, cần giúp con duy trì sự tiếp xúc tích cực với hoàn cảnh thực tế; có thái độ khách quan, bình tĩnh phán đoán sự vật sự việc; xử lý vấn đề theo lý tính và có thể điều chỉnh tinh thần của mình bất cứ lúc nào. Chỉ có như vậy trẻ mới duy trì tốt trạng thái thích nghi. Ví dụ thông qua giao tiếp với bạn bè để cùng nhau học hỏi kinh nghiệm học tập, tham gia các hoạt động văn nghệ, thể dục thể thao... từ đó phát triển kinh nghiệm sống.

Rất nhiều trẻ hay có phản ứng đối kháng khi gặp môi trường mới, luôn thích so sánh ưu điểm của chỗ cũ với nhược điểm của nơi mới, không chịu chấp nhận hiện tại. Ví dụ, nếu phải chuyển trường thì trong khoảng thời gian đầu trẻ thường hay ca thán các bạn không hòa đồng, thầy cô không nhiệt tình bằng ở trường cũ. Khi đó, bố mẹ cần giúp con chấp nhận và thích nghi với hoàn cảnh mới: Đầu tiên cần cho con biết hai môi trường không thể giống nhau hoàn toàn, mỗi nơi sẽ có những ưu, nhược điểm riêng và khuyến khích con tìm ra những điểm tốt của môi trường mới, cởi mở và vui vẻ tiếp nhận những thay đổi. Tiếp đó, cho con biết đây là cơ hội mới, cũng là thách thức mới để con khẳng định bản thân; con hãy mạnh dạn thể hiện mình, có thể môi trường mới sẽ đem lại cho con những điều bất ngờ và thú vị, làm phong phú thêm tri thức và kinh nghiệm sống cho bản thân. Cuối cùng, khuyên con hãy dũng cảm thừa nhận những điểm yếu của bản thân mà chỉ khi bước vào môi trường hiện nay mới phát hiện ra, đồng thời từng bước, từng bước hoàn thiện mình.

Khả năng thích nghi với môi trường tốt không chỉ là biểu hiện của một sức khỏe tốt mà còn thể hiện bạn có chỉ số EQ cao. Đối với con trẻ, năng lực thích nghi chủ yếu là chỉ khả năng thích ứng tốt với môi trường mới. Vậy bố mẹ phải làm sao để rèn cho con khả năng này?

(I). Dạy con học cách phân tích môi trường

Từ góc độ triết học, nguyên nhân bên trong là bản chất của thay đổi, nguyên nhân bên ngoài là điều kiện của thay đổi. Hoàn cảnh khách quan là điều kiện căn bản và quan trọng nhất, là tiền đề cho mọi hoạt động sinh tồn phát triển. Có thể nói, phân tích hoàn cảnh một cách chính xác có vai trò cực kỳ quan trọng trong việc thích ứng và sinh tồn.

Ví dụ, môi trường vũ trụ thiếu không khí, các nhà du hành vũ trụ muốn sinh tồn được cần phải có đủ khí oxy; ở môi trường hoang dã khả năng bị thú hoang tấn công là rất cao, muốn sinh tồn cần phải có biện pháp phòng chống; xã hội tương lai là

thời đại của thông tin và công nghệ, muốn thích ứng tốt cần phải không ngừng học tập và nâng cao kiến thức... Bố mẹ cần cho con biết, để thích nghi được với hoàn cảnh, điều đầu tiên là phải biết phân tích hoàn cảnh đó. Nếu không biết nhìn một cách toàn diện và khách quan, sẽ không thể tìm ra hướng điều chỉnh, tất nhiên càng không thể nói gì đến thích nghi.

Bố mẹ nên để con không ngừng nâng cao năng lực phân tích môi trường trong bối cảnh thực tiễn; biết nắm được điều cốt yếu trong sự vật phức tạp, nhận thức bản chất sự vật; học cách phân biệt, lựa chọn, điều chỉnh, tránh những điều có hại, nắm vững một cách chính xác và hiệu quả những điều có lợi cho sự sinh tồn và phát triển của bản thân từ môi trường phức tạp ở bên ngoài. Làm được những điều này, con sẽ có khả năng thích nghi với môi trường tốt, làm tiền đề cơ sở cho sự phát triển lành mạnh và thành công của trẻ.

(2). Để con luôn giữ nụ cười trong môi trường xa lạ

Mỗi người trong chúng ta đều khó tránh khỏi những lúc ở giữa môi trường xa lạ, con trẻ cũng không ngoại lệ. Trong môi trường xa lạ, đại đa số chúng ta đều có thói quen “cố thủ” để tránh sự xâm phạm và tổn thương. Kết quả là sau một thời gian, môi trường lạ vẫn cứ lạ, những nguy hiểm mà chúng ta lo lắng vẫn rình rập xung quanh nhưng bản thân ta thì đã quá mệt mỏi. Bởi thế, nếu học được cách thay đổi thái độ với môi trường lạ, thử mỉm cười với nó, có lẽ sẽ tốt hơn.

Trong phòng khám bệnh cho vật nuôi, có rất nhiều người ngồi đợi tiêm phòng cho thú cưng của mình nhưng không ai nói với ai câu nào, thời gian trôi đi một cách chậm chạp và nặng nề, mọi người đều bắt đầu cảm thấy sốt ruột. Ngay lúc đó, một người phụ nữ bế theo một đứa con khoảng 9-10 tháng tuổi bước vào cùng một con mèo rất dễ thương. Bà ta ngồi bên cạnh một người đàn ông. Nhưng người đàn ông đó cảm giác như đứng ngồi không yên, mắt nhìn tứ phía. Đột nhiên người đàn ông nhìn thấy đứa trẻ đang nhìn mình và nở một nụ cười ngây thơ không thể đáng yêu hơn. Ông cũng mỉm cười với đứa bé. Sau đó, ông bắt đầu nói chuyện với bà mẹ về em bé và cả những đứa con của mình. Như một hiệu ứng, ngay lập tức mọi người cũng bắt đầu nói chuyện với nhau khiến cho không khí trong phòng trở nên thoải mái và vui vẻ hơn rất nhiều.

Từ một nụ cười đã tạo ra một bầu không khí vui vẻ, thoải mái chúng ta có thể thấy, ở trong một môi trường xa lạ, nếu luôn giữ được nụ cười thì sẽ tạo được một tâm lí vui vẻ và bình thản. Vì thế, bố mẹ hãy khuyên con nên cởi mở và chân thành với mọi người xung quanh, khi ta cho đi một nụ cười sẽ nhận về rất nhiều nụ cười khác, sẽ không còn tâm lí căng thẳng và mệt mỏi nữa. Như vậy con sẽ cảm thấy

không khí hòa đồng và ấm áp trong môi trường mới.

Dạy con luôn biết mỉm cười trong môi trường lạ, đó là một cách thể hiện sự tự trọng và tự tin của mình. Bởi nụ cười là biểu cảm đáng yêu nhất của loài người, là ngôn ngữ vô hình nhưng vô cùng đẹp của cuộc sống bởi nó xuất phát từ những tâm hồn lương thiện, khoan dung, độ lượng. Mỉm cười là sự tự tin của người thành công, là thể hiện sự tôn trọng đối với người khác và cũng là “chất xúc tác” trong quan hệ giữa người với người. Học được cách mỉm cười giữa môi trường xa lạ chính là học được cây cầu hữu nghị nối tình cảm giữa người với người, học cách mở khóa cánh cửa trái tim của người lạ từ đó tìm được điểm khởi đầu mới để dẫn đến thành công.

(3). Dạy con học cách học hành trong môi trường xa lạ

Trong môi trường mới, điều cơ bản và cũng là quan trọng nhất là không ngừng học tập, tiếp xúc, tìm hiểu nó. Có như vậy mới giúp giá trị quan niệm của mình bắt kịp với thời đại.

Trong thực tế cuộc sống, có ít thanh thiếu niên đã học tập hoặc làm việc trong môi trường mới một thời gian nhưng vẫn không thể thiết lập mối quan hệ với bạn bè, đồng nghiệp, hàng xóm. Đó là biểu hiện của việc không thể thích nghi với môi trường mới.

Có những người quá thiên về chủ nghĩa lý tưởng, nghe hoặc nhìn thấy một chút “không công bằng” là lập tức bị kích động, phẫn nộ và không thể bình tĩnh để có cái nhìn khách quan. Cũng có những người lại quá tự kiêu, đặc biệt là những sinh viên tốt nghiệp từ các trường đại học danh tiếng, họ thường tỏ ra hơn người. Ngược lại, có những người lại quá khiêm tốn đến mức tự ti, dễ bị bắt nạt. Tất cả những điều này sẽ là những trở ngại lớn để họ hòa nhập vào môi trường mới.

Bởi vậy, khi bước vào một môi trường mới, nên giữ thái độ khiêm tốn, hòa nhã, thân thiện với mọi người. Cần biết, một cốc nước đã đầy rất khó để tiếp nhận thêm thứ khác, nếu biết cách để một khoảng không nhất định trong tim sẽ dễ dàng hòa nhập được với những người xung quanh.

Bố mẹ cần cho con hiểu, thích nghi với môi trường là một quá trình liên tiếp trong cuộc sống, cần con phải “học, học nữa, học mãi”. Chỉ có vậy mới có được tâm trạng thoải mái với các mối quan hệ tốt để đi đến thành công.

(4). Không thay đổi được hoàn cảnh thì hãy thay đổi bản thân

Có người đã từng nói: Thế giới này sẽ không bao giờ vì bạn mà thay đổi, chỉ có thể là bản thân bạn thay đổi để thích nghi với nó. Bố mẹ cần cho con biết, khi không thể thay đổi được hoàn cảnh thì cũng không nên tiêu cực, oán hận, cần phải hạ quyết tâm thay đổi bản thân để nhanh chóng hòa nhập vào môi trường mới. Thế giới bên ngoài luôn có thể thay đổi trong tích tắc, chỉ có cách duy nhất là không ngừng điều chỉnh bản thân, thử thách mình trong hoàn cảnh mới để thích nghi và có một chỗ đứng trong môi trường đó.

Hãy cho con biết, trong cuộc sống này, sẽ gặp phải hoàn cảnh nào không do ta quyết định, cũng giống như không ai có thể chọn cha mẹ. Nhưng việc có thể thay đổi để thích nghi được với hoàn cảnh thì hoàn toàn nằm trong tay ta, do ta quyết định. Một nhà triết học đã nói: “Thay đổi bản thân là làm ít kết quả nhiều, thay đổi môi trường là làm nhiều kết quả ít”. Khi gặp phải hiện thực không thể thay đổi, hãy bắt đầu từ bản thân, nỗ lực thay đổi bản thân để thích nghi với hoàn cảnh mới và “hút dưỡng chất” của môi trường mới làm tươi nhuận tâm hồn mình.

Thích nghi với môi trường mới, hòa nhập vào môi trường mới là một nghệ thuật, chỉ cần bình thản đối diện sẽ đạt được niềm vui, thành công và hạnh phúc. Bởi vậy, bố mẹ hãy nói với con: Không thể chạy trốn hoàn cảnh, hãy bình thản đón nhận và dũng cảm tiếp nhận để có thể nhanh hòa nhập vào môi trường đó.

32. Giải thích cho trẻ biết những kiến thức về an toàn

“Đại đa số những người gặp vận may đều là những người có thói quen suy nghĩ vấn đề ở cấp độ xấu nhất, thận trọng với những tai họa bất ngờ, ngày ngày thực hành nguyên tắc này và nghiêm túc làm việc theo nó”.

(Mark – Đức)

Hà Vy là nữ sinh một trường trung học thuộc thành phố Hà Nội. Một lần trong giờ thể dục, tất cả các học sinh đều ra sân vận động học môn ném tạ. Ban đầu các em đều xếp hàng lần lượt luyện tập theo chỉ đạo của thầy giáo. Nhưng gần đến cuối giờ, lớp học bắt đầu lộn xộn, rất nhiều học sinh chạy đến sát bên sân xem bạn tập, thậm chí còn đùa nghịch ồn ào và không chú ý đến lời thầy nói. Bất ngờ, có một bạn ném tạ chệch ra ngoài sân, lao thẳng vào chỗ Hà Vy đang đứng và rơi trúng vào đầu cô, máu chảy rất nhiều và Hà Vy ngất ngay tại chỗ. Thầy giáo và các bạn lập tức sơ cứu bằng bó vết thương và đưa cô đến bệnh viện cấp cứu. Thật may mắn là không ảnh hưởng tới tính mạng, nhưng Hà Vy phải điều trị mất hơn một tháng tại bệnh

viện.

Cuộc sống là như vậy, luôn có những biến hóa khôn lường, bất cứ lúc nào và bất cứ nơi đâu cũng có thể xảy ra những sự cố đáng tiếc. Thậm chí có lúc còn khiến chúng ta lâm vào tình trạng nguy hiểm, làm ta cảm thấy thế giới thật bất công. Ngược lại, cũng có lúc cơ hội liên tiếp đến, làm ta cảm thấy cuộc sống sao mà tươi đẹp. Nhưng đối với một người có có khả năng ứng phó với những tình huống bất ngờ mà nói, bất kể cơ hội tốt hay những nguy hiểm khó khăn, họ đều biết bình tĩnh xử lý.

Nhưng với con trẻ, nhất là những trẻ nhỏ, khả năng ứng phó với các tình huống còn rất kém, một chút sơ xảy có thể làm tổn thương đến trẻ. Có những tổn thương có thể trị liệu, nhưng có những cái không thể nào sửa chữa, bù đắp được. Nó sẽ trở thành nỗi đau và ân hận suốt đời của bố mẹ.

Vì vậy, trong cuộc sống hàng ngày, bố mẹ cần hết sức chú ý truyền cho con những kiến thức an toàn về điện, nước, lửa như: Tắt vòi nước; trước khi sử dụng đồ điện cần lau khô tay, dùng xong biết rút phích cắm; tắt bếp ga... Đối với trẻ lớn hơn một chút, bố mẹ cần dạy con biết phân biệt các chất cách điện và dẫn điện; ngoài ra khi phát hiện thấy có mùi ga trong không khí, cần tắt ngay bình ga, mở tất cả các cửa và tránh bật đồ điện để khỏi dẫn tới cháy nổ.

Đối với con trẻ, khi đã hiểu được những thường thức an toàn là đồng nghĩa với việc nắm được biện pháp hữu hiệu để ứng phó với những sự cố, tăng thêm tính đảm bảo cho cuộc sống độc lập của trẻ. Điều này có lợi cho việc trẻ sớm thoát khỏi sự bao bọc của bố mẹ, trở thành một cá thể độc lập, tự chủ trong cuộc sống. Vậy bố mẹ phải truyền cho con những thường thức an toàn nào?

(1). Giảng cho con thường thức an toàn về bơi lội

Thông thường trẻ con nghịch ngợm hiếu động và rất thích bơi lội. Biết bơi không chỉ tăng cường sức khỏe mà còn có khả năng tự cứu mình và cứu người khác khi gặp sự cố trong nước. Dù vậy, khi tiếp xúc với nước không thể chủ quan lơ là được, kể cả những người bơi rất giỏi nhưng nếu không cẩn thận cũng rất có thể sẽ gặp nguy hiểm, thậm chí thương vong. Vì vậy, cần đặc biệt chú ý an toàn khi bơi.

Cần đảm bảo cho trẻ bơi trong khu vực quy định của bể bơi, sông hồ và biển, tốt nhất là chọn những nơi có cứu hộ cứu nạn. Ngoài ra, không được cho con bơi ở những chỗ không được phép bơi; không được phép xuống nước một mình, đặc biệt những trẻ mới bắt đầu học bơi thì nhất thiết phải có người bơi giỏi ở bên cạnh. Cần dạy con trước khi xuống nước phải khởi động, làm ướt cơ thể để thích nghi với nhiệt

độ dưới nước, không nên ngay lập tức bơi ra chỗ sâu, sức khỏe không tốt không được bơi, không bơi khi đói hoặc ngay sau khi ăn, không bơi khi trời nắng to... Như vậy mới bảo đảm an toàn khi bơi lội.

Ngoài ra phải dạy trẻ cần bình tĩnh khi gặp các sự cố, đồng thời dạy cho con một số sự cố thường gặp và cách xử lý. Ví dụ:

Khi đang bơi thấy hoa mắt chóng mặt thì thường do đói, vận động quá sức hoặc bơi dưới trời nắng to nên bị cảm nắng. Ngay lập tức cần lên bờ nghỉ ngơi, uống và ăn đồ ngọt để tăng đường huyết; tuyệt đối không được xuống bơi tiếp, kể cả khi đã cảm thấy đỡ mệt.

Khi bị chuột rút nên nằm ngửa rồi từ từ bơi vào bờ. Nếu bị chuột rút ở cơ bụng, cần thả lỏng toàn thân và dang rộng tay chân, dùng tay bấm huyết xung quanh và nhẹ nhàng xoa lên vùng chuột rút rồi nhờ mọi người xung quanh hoặc cứu hộ đưa vào bờ. Càng hoảng loạn và quấy đạp mạnh thì càng dễ chìm nên cần hết sức bình tĩnh, thả nổi cơ thể và chỉ giơ một tay lên kêu cứu, còn tay kia vẫn phải để đập nước.

Khi bơi cần chú ý hít vào bằng miệng (khi ngoi đầu lên) và thở ra bằng mũi (khi ở dưới nước) để tránh bị sặc nước. Không may bị sặc nước cần hết sức bình tĩnh để điều chỉnh hít thở, thậm chí có thể uống luôn vì khi ngoi đầu lên ta chỉ có một cơ hội là phun nước ra hoặc hít thở không khí vào nên để dành cơ hội đó cho việc hít không khí để quay trở lại trạng thái bình thường.

(2). Dạy con kiến thức cơ bản để đối phó với hỏa hoạn

Từ trước đến nay, lửa vẫn là tượng trưng của ánh sáng và ấm áp nhưng lửa cũng là con dao hai lưỡi. Nếu ta không biết cách sử dụng và giám sát, sẽ khó tránh khỏi bị thương vong. Bố mẹ cần để con hiểu rằng, trong lúc hỏa hoạn cần hết sức bình tĩnh, dùng trí dũng của mình để tự cứu lấy bản thân.

Bố mẹ có thể rèn cho con khả năng ứng phó với hỏa hoạn thông qua trò chơi, để con nắm rõ hệ thống thoát hiểm của những nơi con thường lui tới và dạy con cách sử dụng thuần thục các thiết bị cứu hỏa. Như vậy, nếu chẳng may xảy ra hỏa hoạn, con sẽ không có cảm giác bị đẩy vào bước đường cùng, hoảng loạn và không biết ứng phó ra sao.

Khi đến những địa điểm lạ như khách sạn, trung tâm mua sắm... bố mẹ cũng nên chú ý chỉ cho con vị trí của cầu thang bộ, lối thoát hiểm... để giúp con chủ động hơn nếu xảy ra sự cố. Khi xảy ra sự cố, cố gắng giữ bình tĩnh, phán đoán nơi an toàn và nơi nguy hiểm, quyết định biện pháp thoát thân và nhanh chóng rời xa khu vực

nguy hiểm. Bằng mọi cách nhanh chóng thoát khỏi nơi hỏa hoạn, không được vì tìm kiếm đồ vật làm rơi mà để mất thời gian, kể cả đồ vật đó có quý giá thế nào chăng nữa.

Trong lúc thoát hiểm, cần làm ướt toàn bộ cơ thể, dùng khăn hoặc giấy ướt bịt mũi, miệng. Trong khi chạy, cần lấy tay kiểm tra nhiệt độ tay nắm cửa, nếu thấy bình thường thì mở cửa và chạy thoát theo đường đó; ngược lại, nếu thấy quá nóng ngay lập tức cần tìm lối khác. Nếu dày đặc khói, cố gắng bò, trườn sát mặt đất hoặc làm sao cho cơ thể càng thấp càng tốt (vì khói thường bay lên trên). Nếu ở tầng cao, cần thoát hiểm theo cầu thang bộ, tuyệt đối không được đi thang máy. Nếu phát hiện thấy lửa cháy trên người mà xung quanh không có nước, tuyệt đối không được hoảng loạn dùng tay gạt lửa mà ngay lập tức cởi quần (áo) đang bị cháy hoặc lăn lộn dưới đất nhiều vòng để dập lửa.

Khi phát hiện thấy có cháy, không được tự ý tìm cách dập lửa mà ngay lập tức gọi người lớn hoặc gọi cứu hỏa 114; đóng cửa phòng bị cháy; chạy ra ngoài ban công, cửa sổ vì ở đó thường hay lắp ống thoát hiểm, ròng rọc cá nhân hay xe của lực lượng cứu hỏa và đây cũng là chỗ tránh khói. Trong trường hợp xấu nhất bị khói làm không nhìn thấy đường cũng bằng mọi cách bò ra cửa cho lực lượng cứu hộ nhanh chóng tìm ra mình.

(3). Rèn luyện khả năng tự cứu bản thân

Thông thường, trong cuộc sống khó tránh khỏi hỏa hoạn, lụt lội, động đất, điện giật, tai nạn giao thông, lạc đường, gặp phải kẻ xấu v.v... Bởi vậy, ngay từ nhỏ bố mẹ cần dạy cho con các kiến thức cơ bản nếu bị cháy thì làm sao, lạc đường sẽ làm thế nào... Bên cạnh đó, cần yêu cầu con học thuộc các số điện thoại khẩn càng sớm càng tốt, như: công an cứu nạn 113, cứu hỏa 114, cấp cứu y tế 115..., số điện thoại di động, điện thoại cơ quan của bố mẹ và thậm chí cả số điện thoại nhà hàng xóm.

Tuy nhiên, từ việc biết đến làm vẫn có một khoảng cách nhất định, có thể con nắm rất rõ các kiến thức về an toàn nhưng chưa chắc đã biết cách xử lý khi gặp tình huống khẩn cấp. Điều này cần phải có sự rèn luyện hàng ngày của phụ huynh. Bố mẹ nên thường xuyên đặt câu hỏi về các tình huống để trẻ suy nghĩ tìm biện pháp giải quyết như: “Nếu con bị khóa cửa trong phòng thì sao?”, “Nếu con bị đứt tay thì làm thế nào?”, “Ví dụ có động đất thì phải làm sao?”, “Chẳng may bị tai nạn giao thông phải cần làm gì?...” Cần khơi gợi cho con các biện pháp để tự cứu bản thân và tiến hành luyện tập thường xuyên. Các hoạt động này vừa là trò chơi, nhưng cũng là một hình thức luyện tập nhằm rèn luyện cho con sự nhanh nhạy, tháo vát và dũng cảm khi phải đối mặt với những hiểm nguy.

(4). Dạy con chú ý an toàn ở trường học

Bên cạnh sự chỉ bảo của giáo viên, phụ huynh cũng cần có trách nhiệm dạy con chú ý an toàn khi ở trường, để con nắm vững được những kiến thức an toàn cơ bản trong các giờ thể dục, làm thí nghiệm, nghỉ giải lao... Trong giờ thể dục cần phải mặc những quần áo tiện lợi, thoải mái; tốt nhất là mặc đồ thể thao; đi dày có độ ma sát cao; không nhét các đồ vật trong túi quần, túi áo; không đeo nữ trang, đồng hồ và đặc biệt là các vật nhọn trên người; không được đeo kính khi tham gia những hoạt động mạnh. Trong giờ làm thí nghiệm, nhất là các thí nghiệm hóa học, cần nghiêm túc tuân thủ lời dạy của thầy cô. Trong các giờ giải lao, không được chơi các trò đánh, đá nhau; khi chơi phải chú ý đến vật nhọn để làm tổn thương như góc bàn, ghế; các thiết bị điện và khu vực ban công, cầu thang.

(5). Dạy con một số thường thức về tự nhiên

Ngoài các biện pháp nêu trên, để giúp con nắm được các kiến thức cơ bản về an toàn, bố mẹ cũng nên dạy thêm con một số thường thức về tự nhiên. Ví dụ: Khi trời mưa to không được đứng dưới các cây to, không được sử dụng điện thoại di động, lúc mưa to gió lớn cần tìm chỗ trú ẩn trong nhà; khi đi qua những chỗ bị ngập nước cần có một cây gậy dò đường để tránh trượt xuống cống rãnh; ra ngoài giữa trưa nắng nóng cần có mũ, nón hoặc ô... Mỗi người cha người mẹ đều cầu mong con mình được bình yên trưởng thành. Vì thế, hàng ngày bố mẹ cần dạy con từng chút, từng chút những thường thức an toàn trong cuộc sống về mọi lĩnh vực để khi gặp các tình huống khẩn cấp, con có thể bình tĩnh xử lý tự cứu bản thân mình trước khi có sự xuất hiện của người lớn.

33. Dạy cho trẻ biết cách nắm lấy cơ hội

“Khi vận may đến gõ cửa, bạn cần phải quyết định ngay lập tức. Nếu cửa không mở, nó sẽ đi luôn đến nơi khác”.

(Stendhal – Pháp)

Phương Tây có một câu truyện ngụ ngôn thế này:

Có hai cha con dắt theo một con lạc đà đi trên sa mạc, trải qua một quãng đường rất dài, cả hai đều vô cùng mệt mỏi, cơn khát làm mỗi bước đi của họ đều rất khó khăn, mà sa mạc thì vẫn trải dài tương chừng vô tận phía trước. Bỗng nhiên, người cha nhìn thấy một miếng sắt móng ngựa lấp lánh dưới ánh mặt trời của người đi trước để lại. Ông bảo con trai nhặt lấy, sẽ có lúc cần dùng. Người con nghĩ bụng:

“Trong cái sa mạc mênh mông vô tận này thì miếng sắt móng ngựa có tác dụng gì cơ chứ?” và lắc đầu không chịu nhặt. Thế là, người cha tự cúi xuống nhặt cho vào túi, không nói một câu nào và tiếp tục cuộc hành trình. Cuối cùng, họ đã nhìn thấy một thành lũy. Tại đây, người cha đã đổi miếng sắt móng ngựa lấy 1.000 quả nho chua. Sau đó họ lại tiếp tục cuộc hành trình trên sa mạc. Lúc này cổ họng hai cha con lại khô rát vì cơn khát. Lúc này người cha mới lôi những quả nho ra, ông ăn một quả và vứt một quả. Mỗi một quả nho rơi xuống, người con lại cúi xuống nhặt. Vì mấy trăm quả nho chua mà người con trai phải cúi lên cúi xuống đến mấy trăm lần.

Trong cuộc sống hàng ngày, có rất nhiều cơ hội như miếng sắt móng ngựa kia, không làm người ta chú ý, nhưng nếu nắm lấy nó, nhất định sau này sẽ có lúc dùng đến. Bởi vậy, bố mẹ nên dạy con biết trân trọng các cơ hội.

Cái gọi là “thời cơ” chính là chỉ những cơ hội tốt, có lợi cho ta. Người ta thường nói “ngàn năm có một” hay “cơ hội trời ban” chính là để chỉ thời cơ. Không thể phủ nhận, trong cuộc đời có rất nhiều cơ hội, cơ hội là công bằng đối với tất cả chúng ta, song có những người đã nắm bắt được và cũng có người nhìn mà không thấy nó. Kết quả là người nắm được cơ hội sẽ thành công, còn người kia thì việc gì cũng không thành.

Simonton, giáo sư tâm lý học đại học California, trong cuốn sách “Nhân tài khoa học” xuất bản năm 1988 đã nói: Sở dĩ thiên tài có thể thành thiên tài là vì so với người bình thường, người có tài hoa tạo nên nhiều tổ hợp mới lạ. Xét từ khía cạnh cởi mở hơn, thiên tài và cơ hội có mối liên quan mật thiết.

Giống như nhà văn Pháp Stendhal từng nói: “Khi vận may đến gõ cửa, bạn cần phải quyết định ngay lập tức. Nếu cửa không mở, nó sẽ đi luôn đến nơi khác”. Tác giả người Pháp thế kỷ 19 Alexandre Dumas cũng từng nhắc nhở mọi người: Trong một khoảnh khắc nhút nhát nào đó, có thể bạn đã đánh mất đi miếng mồi thơm mà vận may đã chìa ra cho bạn. Có thể thấy, cơ hội là vô cùng quý giá nhưng cũng vượt qua rất nhanh. Khi cơ hội đến, nếu còn đắn đo do dự hay tạm thời gác lại thì cũng đồng nghĩa với việc bạn đã lãng phí nó. Chỉ có tích cực quan sát, tìm kiếm và kịp thời nắm bắt mới có thể có được cơ hội để thành công.

Xã hội hiện đại với sự cạnh tranh khốc liệt nhưng cũng là thời cơ cho tầng lớp thanh niên thực hiện mục đích lý tưởng của mình. Nên nếu nói con người trong xã hội hiện đại thật hạnh phúc thì cũng chính là bởi vì chúng ta có nhiều cơ hội thực hiện ước mơ của mình. Vì thế, bố mẹ hãy giúp cho con hiểu tầm quan trọng của khả năng nắm bắt cơ hội đối với sự thành công của mỗi người. Nhiều khi bỏ lỡ cơ hội cũng là đồng nghĩa với việc bạn gần chạm đến thành công nhưng vẫn không với tới.

Ai cũng hiểu, thời cơ có mối liên quan mật thiết đến hạnh phúc và sự nghiệp của chúng ta. Nắm được cơ hội cũng là nắm được chìa khóa vàng để mở ra cánh cửa thành công, giống như một giáo sư người Mỹ đã từng phát biểu: “Từ một ý nghĩa nào đó, thời cơ là một thứ của cải lớn”. Ông vua dầu lửa thế giới một thời John Davison Rockefeller khi nói về lịch sử xây dựng sự nghiệp của mình cũng đã từng nói: “Đề bẹp tất cả mọi thứ chính là cơ hội”.

Galileo Galilei nhờ nhìn thấy gió thổi làm chiếc đèn đu đưa mà kết luận con lắc đơn giản là đẳng thời và trên cơ sở các nghiên cứu phát minh của cha mà con trai ông đã phác thảo ra chiếc đồng hồ. Newton từ việc trái táo rơi đã phát minh ra định luật vạn vật hấp dẫn. Wilhelm Conrad Roentgen nhờ những đốt xương tay mình trong tấm ảnh, sau này được ca ngợi là “bản chụp hình xương người đầu tiên trong lịch sử y học”, mà phát minh ra tia X – quang. René Descartes vì ốm nằm trên giường bệnh, vô hình nhìn được tám mạng nhện trên tường mà hệ thống hóa hình học giải tích – một đóng góp vô cùng quan trọng cho sự phát triển bộ môn toán học của nhân loại.

Có thể thấy, đằng sau những cơ duyên tưởng như ngẫu nhiên và trùng hợp kia, nhờ khả năng quan sát nhạy bén, nắm bắt cơ hội, tìm tòi suy nghĩ không ngừng của các nhà khoa học đã trở thành cơ sở tri thức vững vàng của các phát minh. Nhà khoa học người Pháp Louis Pasteur đã nói, cơ hội luôn yêu thích những người thích rèn luyện. Quả đúng như vậy, những cơ hội tưởng như vô tình nhưng luôn dành cho những người có tinh thần tìm tòi nghiên cứu không biết mệt mỏi.

Có thể con trẻ sẽ nói mình chưa bao giờ gặp được cơ hội, bố mẹ cần nói cho con hiểu: Cơ hội luôn tiềm tàng ở mọi góc cạnh của cuộc sống, nếu con có con mắt tinh tường thì sẽ phát hiện ra cơ hội ở mọi lúc mọi nơi; còn nếu như con không tinh ý sẽ chỉ thấy cuộc sống bình lặng như mặt hồ và không thể nào nhìn ra kho tàng quý báu tiềm ẩn trong đó.

(I). Để con nhận thức được giá trị của thời cơ

Shakespeare đã từng nói: “Vạn vật nhân gian đều có thời khắc triều lên, nếu biết nắm chắc ngọn triều đó, bạn sẽ đến được với vận may”. Hàm ý của câu nói này chính là nhận rõ được cơ hội chính là bước thêm một bước đến thành công.

Bố mẹ cần cho con hiểu, mặc dù cơ hội là nhân tố khách quan và có những bí hiểm nhất định, nhưng không phải là không thể tiên đoán và nắm bắt được. Người thông minh thường biết vừa làm công việc hiện có, vừa chú ý tìm tòi và nắm bắt những cơ hội xung quanh; khi cơ hội còn chưa hình thành rõ nét, họ đã biết để ý, tìm tòi và kịp thời nắm lấy khi nó chín muồi.

Ông vua dầu lửa John Davison Rockefeller trong bức thư gửi con trai đã viết thế này: “Con trai, cơ hội không phải là thứ đồ vật dễ nắm bắt; có người vì nắm được cơ hội mà trở nên giàu có, cũng có thể có người chỉ đi lướt qua nó. Hãy nhìn những người nghèo và những người bất đắc chí con sẽ hiểu, nhiều người trong số họ không phải là kẻ ngốc, cũng chẳng phải vì không chịu cố gắng mà nguyên nhân khiến họ không thành công cũng chỉ vì đã bỏ lỡ mất cơ hội”. Vì vậy, bố mẹ nhất định phải giúp con nhận thức được giá trị to lớn của cơ hội đối với sự thành công trong học tập cũng như trong cuộc sống.

(2). Dạy con lưu ý từ những việc nhỏ quanh mình

Bố mẹ hãy cho con biết, những việc nhỏ quen thuộc xung quanh cũng rất có thể tiềm ẩn những cơ hội quý giá. Nhà vật lý học người Anh thế kỷ 19 Rayleigh trong cuộc sống hàng ngày đã quan sát thấy, khi chúng ta rót trà, tách trà sẽ bị trượt và nghiêng lệch trong đĩa, nhưng khi rót vào đĩa một ít nước, ngay lập tức tách trà sẽ không dễ bị trượt nữa.

Từ hiện tượng này, Rayleigh tiến hành nghiên cứu thêm một bước và tiến hành nhiều thí nghiệm tương tự. Cuối cùng ông đã tìm ra cách để tính lực ma sát.

Tất nhiên, bản thân bố mẹ cũng phải hiểu, “lưu ý cả những việc nhỏ xung quanh” không có nghĩa là bắt con phải tập trung chú ý hết vào những “việc nhỏ” mà để con biết cách nhìn thấy cái lớn trong cái nhỏ, nhìn các sự việc để suy ra bản chất vấn đề. Như vậy con mới có những phát hiện và tận dụng những cơ hội trong cuộc sống.

(3). Dạy con biết tỉnh táo trước những cơ hội

Nhà triết học cổ Hy Lạp Aristotle từng nói: “Đời người có nhiều cơ hội và thay đổi. Khi con người tự đắc nhất cũng chính là lúc nguy hiểm nhất.” Vì thế, bố mẹ hãy cho con biết, đứng trước một cơ hội, chúng ta thường nghĩ về những kết quả tốt đẹp nhưng cơ hội không chỉ đem đến những điều tốt lành mà kèm theo đó còn tiềm ẩn những nguy cơ. Nếu chúng ta chỉ biết “xông” vào một cách mù quáng, rất có thể sẽ gặp những tổn thất lớn. Đặc biệt đối với trẻ nhỏ, khi những hiểu biết còn non nớt, khả năng phân biệt thị - phi còn kém, trẻ thường hay đánh đồng giữa cơ hội và mê hoặc nên dễ bị kẻ xấu lôi kéo, dụ dỗ, không làm chủ được bản thân. Kết quả là dẫn đến bị lừa gạt, thậm chí là rơi vào con đường phạm pháp.

Vì vậy, hãy cho con biết, điều quan trọng không phải là quyết định làm gì mà chính là quyết định không làm cái gì? Đối mặt với những cơ hội, cần giữ được sự

bình tĩnh, đầu óc tỉnh táo, suy nghĩ kỹ lưỡng xem cuối cùng đó có phải là cơ hội không; nắm lấy hay bỏ qua; làm cách nào để nắm lấy? Không chỉ biết cách bỏ qua những cám dỗ, mê hoặc mà còn cần biết loại bỏ những cơ hội không giúp ích nhiều cho sự phát triển của bản thân. Bố mẹ cần rèn cho con biết cách phân biệt những cơ hội hữu ích cho sự thành tài của bản thân. Khi đã phán đoán chính xác lợi ích lớn lao của cơ hội đó, khi người khác còn đang đắn đo do dự thì mình phải quyết đoán, lập tức nắm lấy và tìm cách để cơ hội đó phát huy tối đa tác dụng.

(4). Để con luôn sẵn sàng nắm bắt cơ hội

Hãy để con luôn trong tư thế sẵn sàng nắm lấy cơ hội, vì cơ hội thường “yêu thích” những người đã có đầu óc chuẩn bị. Cơ hội thành công luôn công bằng với tất cả mọi người, nó có thể đến bên bạn bất cứ lúc nào, nhưng trước khi nó đến, bạn chắc chắn phải có sự chuẩn bị kỹ càng để sẵn sàng đón nhận và phát huy.

Trong một lần luyện tập mùa đông của quân đội Mỹ, trải qua mấy giờ đồng hồ hành quân gập, trung đoàn trưởng vô cùng khát và hỏi những binh sĩ xung quanh có ai đem theo nước không? Nhưng đám binh sĩ tìm nửa ngày mới có được một bình nước đã đóng băng, một giọt nước cũng không rót ra được. Lúc đó, một trung đội trưởng lôi từ trong chiếc mũ bông rách của mình ra một bình nước ấm. Trung đoàn trưởng tu một hời cho đã cơn khát rồi mới nhìn kỹ lại trung đội trưởng kia và mỉm cười. Sau khi kết thúc đợt luyện tập, trung đội trưởng đó đã được trọng dụng và sau này ông chính là tổng thống Dwight D. Eisenhower.

Có thể thấy, bất kể là phát hiện khoa học hay phát triển nhân lực, cơ hội luôn dành cho những người có sự chuẩn bị nhất định, cố gắng nỗ lực. Ngược lại, nếu không cố gắng, không chuẩn bị sẵn sàng thì kể cả khi cơ hội đến cũng sẽ muốn mà không thực hiện được.

Bố mẹ cần nhắc con chú ý những điểm sau: Thứ nhất là tích lũy kiến thức; không có vốn kiến thức rộng rãi và uyên bác thì có muốn phát hiện và nắm bắt cơ hội cũng rất khó khăn. Thứ hai là chuẩn bị về mặt tư duy; nếu có kiến thức rộng nhưng không biết cách tư duy thì cũng khó để tận dụng tốt cơ hội. Thứ ba là rèn luyện khả năng quan sát nhạy bén, vì nó có vai trò vô cùng quan trọng trong việc phát hiện ra cơ hội, đặc biệt là những cơ hội tiềm ẩn bên trong.

(5). Khi cơ hội đến, hãy nắm bắt kịp thời

Bố mẹ nên cho con biết, nếu cơ hội thật sự đến, hãy nhanh tay nắm bắt lấy nó, vì có rất nhiều trường hợp chỉ vì chậm một bước mà để vuột mất cơ hội ngàn năm có

một. Nhà tâm lý học người Mỹ William James đã nói một câu rất hay thế này: “Bất kể bạn biết bao nhiêu lời vàng ý ngọc, bất kể bạn có sẵn bao nhiêu điều kiện, khi cơ hội đến, nếu bạn không biết cách vận dụng nó thì cũng sẽ chẳng thể tiến bộ được”.

Hãy khuyên con không nên nghĩ rằng người khác may mắn thế nào mà chỉ cần biết vị trí mình đang đứng là tốt nhất, có rất nhiều cơ hội sẽ đến với mình, điều mình cần làm chính là kịp thời nắm bắt và sử dụng nó. Ngay từ bây giờ, hãy để con hiểu cần phải học tốt mỗi môn học, đạt kết quả cao để không lãng phí cơ hội trong các kỳ thi học sinh giỏi, từ đó có cơ hội được học tập ở những môi trường tốt hơn. Cơ hội cũng giống như người khách bất ngờ đến bên ta, nếu ta không chú ý “mời” họ lại, họ sẽ đi ngay. Ngày nay, con trẻ được sống trong điều kiện môi trường tốt hơn cha mẹ ngày bé rất nhiều. Trẻ có nhiều cơ hội tốt để học tập và phát triển. Làm cha mẹ, bạn hãy giúp con học được cách nắm bắt các cơ hội đó. Bởi đó cũng chính là mạch máu của thời đại, giúp con đứng vững và phát triển trong một xã hội biến đổi nhanh chóng hiện nay.

34. Dạy con những kiến thức pháp luật thông thường

“Mỗi người đều có quyền bất khả xâm phạm, kể cả lấy danh lợi ích xã hội tổng thể thì cũng không thể vượt qua nó”.

(John Rawls – Mỹ)

Câu chuyện thứ nhất

Francis Bacon là nhà triết học, chính khách nổi tiếng ở Anh. Trong cuộc đời chính trị của ông, vì không tuân theo pháp luật mà tuổi già đã tiêu tan trong nỗi ô nhục. Trong thời gian làm thẩm phán tòa án tối cao Anh quốc, vì nhận “hối lộ” của người bị kiện mà bị hội đồng nghị sĩ truy tố. Bacon nhận tội và bị bắt giam dưới tháp Luân Đôn, cả đời không được đảm nhận bất kỳ vị trí công chức nào, đồng thời còn bị phạt một khoản tiền lớn.

Sau khi sự việc xảy ra, ông không tìm nguyên nhân khách quan, cũng chẳng biện hộ. Với tài biện luận của mình, Bacon có thể tìm được lí do đường hoàng để nhón nhơ ngoài lưới pháp luật, nhưng ông lại thật thà cúi đầu nhận tội. Lời nhận tội của ông cũng không giống ai: “Tôi là quan tòa chính nghĩa nhất Anh quốc trong vòng 50 năm qua, nhưng định tội cho tôi lại là sự lên án chính nghĩa nhất trong vòng 200 năm qua của hội đồng”.

Thực ra, Bacon đã bị sa vào cái bẫy của lực lượng chính trị đối lập giăng ra cho ông. Cái ông nhận căn bản không thể gọi là “hối lộ”, quá lắm chỉ có thể gọi là “quà”. Song, trước sự nghiêm minh của pháp luật thì hối lộ và quà đều như nhau, sở dĩ Bacon không có bất cứ biện giải nào chính là vì muốn dùng sự gan dạ dũng cảm của mình để bảo vệ sự tôn nghiêm và quyền uy của pháp luật. Phẩm chất của Bacon được coi là xuất sắc nhất trong giới chính trị Anh quốc thời đó. Nhưng ông đã phải trả cái giá quá đắt cho sai sót nhỏ của mình. Pháp luật không cho phép chúng ta có bất cứ một sai sót nào, nếu không pháp luật sẽ không phải là luật pháp nữa.

Câu chuyện thứ hai:

Michael Gerard Tyson là vận động viên quyền anh xuất sắc, là biểu tượng của sức mạnh trong làng quyền anh thế giới những năm 90 của thế kỷ trước. Nhưng từ nhỏ anh đã có thói quen không tuân thủ pháp luật. Năm 1978, cậu bé 12 tuổi Tyson đã bị bắt về tội móc túi; năm 1982 vì nhiều lần vi phạm nội quy trường học nên đã bị đuổi khỏi trường trung học. Mới 13 tuổi nhưng cậu bé Mike Tyson đã bị cảnh sát bắt đến 38 lần. Sau đó anh liên tục bị ngồi tù vì sử dụng ma túy, cưỡng dâm... Từng bước trượt dài trên con đường sự nghiệp cũng như cuộc sống đã biến nhà triệu phú thể thao trở thành tay trắng và phải biểu diễn mua vui cho khách tham quan ở Las Vegas để kiếm tiền trả nợ. Có thể nói, cuộc đời Tyson là tấn bi kịch lớn nhất của một trong những ngôi sao thể thao hàng đầu thế giới.

Trong thời gian qua, cả nước đã có không biết bao nhiêu vụ án mà tội phạm đều là trẻ vị thành niên, trong số đó có những vụ án giết người đặc biệt nghiêm trọng, vô cùng tàn ác và man rợ. Điều này làm gióng lên hồi chuông cảnh tỉnh về việc tuyên truyền, giáo dục kiến thức pháp luật cho thế hệ trẻ, đặc biệt là trẻ vị thành niên. Trên đời này không có gì là tự do tuyệt đối, bất cứ ai cũng phải sống trong sự bảo vệ và khuôn khổ của pháp luật, cuộc sống của chúng ta có mối liên quan mật thiết tới pháp luật. Một người vi phạm pháp luật không chỉ hại bản thân mà còn làm hại gia đình, người khác và cả quốc gia. Bởi vậy, bố mẹ phải để con hiểu, pháp luật là thứ không thể vi phạm. Bất cứ ai trong bất cứ xã hội nào đều phải chịu sự ràng buộc của pháp luật. Ở một khía cạnh nào đó, pháp luật là lợi ích của tất cả mọi công dân, bất kể là “ông to bà lớn” hay một người dân bình thường đều phải phục tùng các quy định của pháp luật. Vậy bố mẹ phải làm thế nào để con trở thành người hiểu biết và tuân thủ pháp luật?

(I). Để con hiểu luật lệ, pháp luật cơ bản của nhà nước

Bố mẹ nên để con tìm hiểu nội dung chính những văn bản pháp luật cơ bản của nhà nước và văn bản pháp luật có liên quan đến trẻ em, bao gồm: Hiến pháp; luật

Hình sự; luật Dân sự; luật Bảo vệ, chăm sóc và giáo dục trẻ em; luật Hôn nhân gia đình.

Hiến pháp là một ngành luật chủ đạo trong hệ thống pháp luật Việt Nam bao gồm tổng thể các quy phạm pháp luật được Nhà nước ban hành, điều chỉnh các mối quan hệ xã hội phát sinh trong quá trình tổ chức và thực hiện quyền lực Nhà nước (những mối quan hệ xã hội có liên quan đến việc xác định chế độ chính trị, chế độ kinh tế, chính sách quốc phòng, an ninh, chính sách ngoại giao, quyền và nghĩa vụ cơ bản của công dân và những nguyên tắc tổ chức hoạt động của bộ máy Nhà nước).

Luật Hình sự có nhiệm vụ bảo vệ chế độ xã hội chủ nghĩa, quyền làm chủ của nhân dân, bảo vệ quyền bình đẳng giữa đồng bào các dân tộc, bảo vệ lợi ích của Nhà nước, quyền, lợi ích hợp pháp của công dân, tổ chức, bảo vệ trật tự pháp luật xã hội chủ nghĩa, chống mọi hành vi phạm tội; đồng thời giáo dục mọi người ý thức tuân theo pháp luật, đấu tranh phòng ngừa và chống tội phạm. Trong đó quy định về chính sách hình sự áp dụng đối với người chưa thành niên phạm tội đã xác định: Người chưa thành niên là người đủ 14 tuổi đến dưới 18 tuổi phạm tội. Người từ 14 tuổi đến dưới 16 tuổi phải chịu trách nhiệm hình sự về tội phạm rất nghiêm trọng do cố ý hoặc tội phạm đặc biệt nghiêm trọng. Người từ 16 tuổi trở lên phải chịu trách nhiệm về mọi tội phạm.

Luật Dân sự quy định địa vị pháp lý, chuẩn mực pháp lý cho cách ứng xử của cá nhân, pháp nhân, chủ thể khác; quyền, nghĩa vụ của các chủ thể về nhân thân và tài sản trong các quan hệ dân sự, hôn nhân và gia đình, kinh doanh, thương mại, lao động. Bộ luật dân sự có nhiệm vụ bảo vệ quyền, lợi ích hợp pháp của cá nhân, tổ chức, lợi ích của Nhà nước, lợi ích công cộng; bảo đảm sự bình đẳng và an toàn pháp lý trong quan hệ dân sự, góp phần tạo điều kiện đáp ứng nhu cầu vật chất và tinh thần của nhân dân, thúc đẩy sự phát triển kinh tế - xã hội.

Luật Hôn nhân và gia đình là công cụ để xác định mối quan hệ giữa các thành viên trong gia đình, đặc biệt là nghĩa vụ của cha mẹ đối với con như: Cha mẹ có nghĩa vụ thương yêu, nuôi dưỡng, giáo dục con cái; cha mẹ không được hành hạ con cái, không được đối xử tàn tệ với con nuôi, con riêng; nghiêm cấm việc vứt bỏ hoặc giết hại trẻ em mới đẻ và người gây ra việc ấy phải chịu trách nhiệm hình sự. Cha mẹ có nghĩa vụ thương yêu, nuôi dưỡng, giáo dục con, chăm lo việc học tập và sự phát triển lành mạnh của con về thể chất, trí tuệ, đạo đức; cha mẹ không được phân biệt đối xử giữa các con; cha mẹ phải làm gương tốt cho con về mọi mặt, phối hợp chặt chẽ với nhà trường và các tổ chức xã hội trong việc giáo dục con; cha mẹ có nghĩa vụ nuôi dưỡng con đã thành niên mà không có khả năng lao động để tự nuôi mình; các con có nghĩa vụ và quyền ngang nhau trong gia đình; con có nghĩa vụ kính trọng, chăm sóc, nuôi dưỡng cha mẹ, lắng nghe những lời khuyên bảo của cha

mẹ.

Luật Bảo vệ, chăm sóc và giáo dục trẻ em quy định các quyền cơ bản, bổn phận của trẻ em; trách nhiệm của gia đình, Nhà nước và xã hội trong việc bảo vệ, chăm sóc và giáo dục trẻ em. Luật này được áp dụng đối với cơ quan nhà nước, tổ chức chính trị, tổ chức chính trị - xã hội, tổ chức chính trị - xã hội - nghề nghiệp, tổ chức xã hội, tổ chức xã hội - nghề nghiệp, tổ chức kinh tế, đơn vị sự nghiệp, đơn vị vũ trang nhân dân, gia đình và công dân Việt Nam; tổ chức nước ngoài hoạt động trên lãnh thổ Việt Nam, người nước ngoài cư trú tại Việt Nam; trong trường hợp điều ước quốc tế mà Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam ký kết hoặc gia nhập có quy định khác thì áp dụng quy định của điều ước quốc tế đó.

Nói tóm lại, chúng ta đang sống trong một xã hội được vận hành bởi các quy định pháp luật của Nhà nước. Bất cứ ai không hiểu pháp luật đều có khả năng phạm pháp hoặc bị kẻ xấu lợi dụng dẫn đến phạm pháp. Muốn con trưởng thành lành mạnh, bắt buộc phải để con hiểu, sống và làm việc theo pháp luật.

(2). Dạy con học cách phân biệt đúng - sai:

Các nhà tâm lý học đã chỉ ra, nguồn gốc của hành vi xấu là xuất phát từ nhu cầu không chính đáng. Bởi vậy, trước sự ảnh hưởng không tốt của môi trường bên ngoài, hãy nhắc nhở con đề cao cảnh giác trước những động cơ xấu.

Sở dĩ con trẻ chưa xác định được hành vi của mình là bởi vì chúng chưa có nhận thức đúng đắn về đúng - sai, đẹp - xấu, thiện - ác. Vì vậy, trong cuộc sống hằng ngày, bố mẹ cần hướng dẫn cho con nhận biết được xấu - đẹp, hiểu được đúng - sai, làm nhiều việc tốt (thiện), không làm điều xấu (ác). Chỉ khi đã hiểu được các chuẩn mực, ranh giới này, trẻ mới có thể nhận thức được toàn bộ hành vi của mình và biết cách lựa chọn chính xác.

(3). Tăng cường khả năng kiềm chế cho con

Bố mẹ nhất định phải rèn cho con khả năng kiềm chế, để chúng học cách không chế cảm xúc của bản thân, nhằm tránh sự hồ đồ nhất thời mà “lỡ bước sa chân”. Bất cứ việc gì cũng phải suy nghĩ thấu đáo trước khi làm, không được bộp chộp, không bị kích động, không làm những việc có hại cho bản thân và người khác, tự giác tuân thủ quy định của nhà trường và pháp luật. Chỉ khi biết cách không chế cảm xúc của mình, trẻ mới có thể trưởng thành, thích ứng và đứng vững trong xã hội, đồng thời biết cách bảo vệ mình.

Người biết khống chế cảm xúc của mình thường sẽ bình tĩnh và tỉnh táo khi gặp phải những sự việc bất ngờ, nhờ đó giảm thiểu khả năng gây tai họa. Người biết khống chế cảm xúc của mình sẽ tránh làm tổn thương đến người khác, có lợi cho các mối quan hệ trong cuộc sống cũng như trong công việc. Khống chế cảm xúc là một trong những nhân tố quan trọng làm nên sự thành công của mỗi con người. Vì thế, bố mẹ cần phải có ý thức giúp con tăng cường rèn luyện khả năng này.

(4). Nghiêm khắc với những sai phạm của con

Cổ nhân có câu, vạn vật đều phát triển biến hóa từ lượng thành chất. Điều này cũng đúng đối với con người. Nếu một đứa trẻ lần đầu làm việc xấu, dù rất nhỏ, mà không bị phê bình, chắc chắn sẽ không hoặc rất khó sửa chữa. Việc xấu đó chỉ là một “vết rạn” trong tư tưởng của trẻ, nhưng nếu không kịp thời “vá” lại nó sẽ phát triển và trở thành nghiêm trọng. Sai lầm nhỏ nối tiếp nhau thành sai lầm lớn, thậm chí trở thành phạm tội.

Vì vậy bố mẹ luôn luôn phải nghiêm khắc với con từ những sai sót nhỏ. Nếu bố mẹ nghĩ rằng “đây mới là lần đầu tiên” mà tha thứ cho con, rất có thể đó sẽ là nguồn gốc của tội ác sau này. Một thiếu niên từng phạm tội đã đau khổ thú nhận: “Nhìn lại quá trình phạm tội của em, bắt đầu từ việc em đã có nhiều thói quen xấu nhưng không biết ân hận, sửa chữa nên mới dẫn đến hậu quả ngày hôm nay”. Thực tế đã chứng minh, tư tưởng “chỉ là sai lầm nhỏ, không phải là tội lớn” của thanh thiếu niên hiện nay là rất nguy hiểm. Cần phải biết, từ phạm quy đến phạm pháp, từ phạm pháp đến phạm tội là ranh giới rất mong manh. Nếu bố mẹ muốn con mình không bị rơi vào tình cảnh đó, nghiêm khắc ngay từ những sai phạm đầu tiên của trẻ là một việc làm vô cùng cần thiết.

(5). Dạy con biết cách bảo vệ mình bằng pháp luật

Bố mẹ cần dạy con biết bảo vệ mình bằng pháp luật, giúp con hiểu quyền lợi hợp pháp của mình. Con trẻ chủ yếu có những quyền lợi sau được pháp luật bảo vệ:

Luật Bảo vệ, chăm sóc và Giáo dục trẻ em 2004 đã quy định trẻ em có 10 quyền cơ bản là: Quyền được khai sinh và có quốc tịch; quyền được chăm sóc, nuôi dưỡng; quyền được sống chung với cha mẹ; quyền được tôn trọng, bảo vệ tính mạng, thân thể, nhân phẩm và danh dự; quyền được chăm sóc sức khỏe; quyền được học tập; quyền vui chơi giải trí, hoạt động văn hoá, văn nghệ, thể dục, thể thao, du lịch; quyền được phát triển năng khiếu; quyền có tài sản; quyền được tiếp cận thông tin, bày tỏ ý kiến và tham gia hoạt động xã hội.

Luật trên cũng quy định 10 nhóm hành vi bị nghiêm cấm liên quan đến bảo vệ, chăm sóc và giáo dục trẻ em (dưới 16 tuổi) như: Cha mẹ bỏ rơi con; dụ dỗ lôi kéo trẻ em đi lang thang; lợi dụng trẻ em lang thang để trục lợi; dụ dỗ, lừa dối, ép buộc trẻ em mua bán, vận chuyển, tàng trữ, sử dụng trái phép chất ma túy; lôi kéo trẻ em đánh bạc; bán, cho trẻ em sử dụng rượu bia, thuốc lá, chất kích thích khác có hại cho sức khỏe; dụ dỗ, lừa dối, dẫn dắt, chứa chấp, ép buộc trẻ em hoạt động mại dâm; xâm hại tình dục trẻ em; lạm dụng lao động trẻ em.

Trong một xã hội với các mối quan hệ phức tạp, con trẻ cần hiểu những quyền lợi hợp pháp của mình, biết dũng cảm đấu tranh vì quyền lợi ấy và tăng cường ý thức tự bảo vệ mình qua các hệ thống văn bản pháp luật của Nhà nước. Bố mẹ cần chỉ dẫn cho con trở thành người có lý tưởng, có đạo đức. Trong cuộc sống hằng ngày cần giúp trẻ hiểu hành động nào là hợp pháp, hành động nào là bất hợp pháp; hành động nào được pháp luật bảo vệ, hành động nào bị pháp luật nghiêm cấm; hành động như thế nào sẽ dẫn đến hậu quả ra sao, chịu sự trừng phạt thế nào của pháp luật... Chỉ có như vậy trẻ mới trưởng thành lành mạnh, trở thành một công dân biết sống và làm việc theo Hiến pháp và pháp luật, đồng thời cũng biết bảo vệ mình bằng pháp luật.

35. Hãy cho trẻ biết giá trị của việc sống khổ

“Đau khổ có thể hủy diệt con người nhưng người chịu được đau khổ cũng có thể hủy diệt nó. Sáng tạo cần có khổ nạn, khổ nạn là món quà của thượng đế. Ưu điểm lớn nhất của người lỗi lạc chính là không sồn lòng trước mọi khổ đau gian khó”.

(Beethoven – Đức)

Người chồng đầu tiên của Jacqueline (Jackie) là tổng thống Mỹ Kennedy, người chồng thứ hai của bà là ông vua vận tải đường biển Onassis. Mặc dù vô cùng nổi tiếng và giàu có, nhưng bà không muốn cậu con trai của mình trở thành một công tử chỉ biết ăn chơi không biết làm gì. Jackie quyết định đào tạo con trở thành người thành công.

Vì thế, ngay từ khi Jonh mới 11 tuổi, Jackie đã đưa con đến rèn luyện tại một hòn đảo biệt danh là “nơi đóng quân của những người dũng cảm” của Anh. Tại đây, Jonh học leo núi, chèo thuyền độc mộc và thuyền buồm. Đó là những thứ tôi luyện anh trở thành một con người độc lập, quả cảm, cương nghị. Khi Jonh 13 tuổi, mẹ lại đưa anh đến một côn đảo thuộc vùng đông bắc Mỹ để học các kỹ năng sống độc lập. Đó là một kiểu rèn luyện vô cùng vất vả. Trong 20 ngày đó, Jonh không được cung cấp lương thực mà chỉ có một bình nước, hai bao diêm và một cuốn sách hướng dẫn

cách sống với thiên nhiên hoang dã. Sau đợt huấn luyện này, năng lực sống độc lập của Jonh lại được nâng cao một bước lớn. Hai năm sau, Jackie lại tiếp tục tới luyện con tại đất nước Kenya nơi Châu Phi xa xôi. Ngoài ra, bà còn cho con tham gia các hoạt động xã hội nhân đạo cứu trợ... Tất cả các hoạt động này đã biến Jonh từ một cậu bé nhút nhát, tự ti, hay dựa dẫm trở thành một con người có ý chí và nghị lực, kiên cường, dũng cảm.

Hiện nay, rất nhiều bậc phụ huynh không nỡ để con chịu khó khăn, vất vả chứ đừng nói đến chịu khổ. Những gia đình trẻ có điều kiện, ngay từ lúc con lọt lòng đã luôn để con “sống trong điều hòa” ở mọi nơi, mọi lúc. Nhiều đứa trẻ từ bé đến lớn không biết ngồi xe máy là gì, “ao ước” được một lần ngồi xe máy nhưng bố mẹ nhất định không đồng ý vì “bụi bẩn, nguy hiểm...” Trong cuộc sống cũng như trong học tập, hễ con gặp một chút khó khăn là bố mẹ lại xót xa và lập tức thay con làm. Không chỉ đưa đón con đi học, nhiều gia đình thậm chí còn cho người đem đồ ăn đến trường cho con vì lí do “đồ ăn của trường không đủ dinh dưỡng”. Ngoài ra còn thu dọn đồ đạc thay con, thậm chí còn đánh răng, thay quần áo cho trẻ. Tóm lại là bố mẹ luôn sợ con bị mưa gió, đói rét, nóng lạnh... Trẻ giống như những chậu hoa trong lồng kính, không biết đến mưa gió là gì, không được cọ xát tới luyện ngoài xã hội.

Bố mẹ nên hiểu, tôi luyện chịu đựng vất vả vô cùng có lợi cho sự trưởng thành của con vì nó giúp tôi luyện ý chí, nâng cao năng lực sống của trẻ. Đó là nguồn của cải vô giá đối với con. Không thể phủ nhận, cuộc sống vật chất ngày càng được nâng cao, nhưng cùng với đó là những vấn đề tồn tại trong cách giáo dục con trẻ, trong đó rèn luyện vất vả vẫn còn là một vấn đề mới mẻ. Nhiều người cho rằng điều này là không cần thiết vì bây giờ vật chất sung túc hơn mà vẫn để con chịu khổ như đời ông bà cha mẹ thì việc nâng cao đời sống chẳng còn ý nghĩa gì. Thực ra, đó là một quan điểm sai lầm. Bố mẹ nhất định phải lưu ý đến vấn đề này trong quá trình giáo dục con.

Bố mẹ không thể đi theo con đến hết cuộc đời. Một lúc nào đó, con sẽ phải rời xa bố mẹ, bước vào cuộc sống tự lập của mình với sự cạnh tranh gay gắt ngoài xã hội. Lúc này, cái con cần không chỉ là kiến thức chuyên môn mà còn phải có ý chí và nghị lực để vượt qua những khó khăn thách thức trong công việc và cuộc sống. Nếu con chưa từng có kinh nghiệm chịu khổ và vượt khó, thử hỏi chúng có thể đứng vững và chiến thắng được không?

Nhà văn nổi tiếng người Nga thế kỷ XIX Ivan Sergeyevich Turgenev đã từng nói: “Bạn muốn trở thành người hạnh phúc ư? Chỉ cốt sao ban đầu bạn học được cách chịu vất vả. Người chịu được vất vả sẽ chịu đựng được tất cả những điều không may, trên đời này không có khó khăn gì là không thể vượt qua”. Có thể thấy, muốn con

có được một vị trí trong xã hội thì việc dạy cho con biết chịu đựng khó khăn, vất vả là điều vô cùng cần thiết.

(1). Rèn cho con tinh thần chịu khó, chịu khổ

Bất kể cuộc sống vật chất được nâng cao bao nhiêu, việc rèn cho con biết chịu đựng khó khăn vất vả là vô cùng cần thiết, đó là vấn đề cần được chú trọng trong giáo dục gia đình. Trẻ biết chịu khổ mới có thể thành công và hạnh phúc. Quá trình tôi luyện gian khổ chính là quá trình hun đúc ý chí và nghị lực cho trẻ. Chỉ khi chịu được khó khăn vất vả, trẻ mới đứng vững và chiến thắng trong cuộc cạnh tranh ngày càng khốc liệt ở ngoài xã hội. Thực tế đã chứng minh, những người có thành tựu đều là những người đã trải qua muôn vàn gian khổ.

Chỉ khi từng chịu qua gian khổ, trẻ mới hiểu sâu sắc được sự vất vả của cha mẹ để có từng hạt gạo và biết tiết kiệm, biết trân trọng cuộc sống hạnh phúc hôm nay. Rất nhiều bậc phụ huynh đều cảm nhận được mặc dù con trẻ càng ngày càng thông minh, nhưng dễ gặp khó khăn là không biết xử lý thế nào, thậm chí có trẻ còn buông xuôi. Đặc biệt khi gặp thất bại, dù là rất nhỏ, trẻ càng tỏ ra yếu đuối, nghi ngờ bản thân và không đủ dũng cảm để đối diện. Thật ra tất cả những điều này đều là biểu hiện của việc không được rèn luyện trong môi trường khó khăn vất vả. Vì vậy, trong giáo dục gia đình, bố mẹ không thể bỏ qua quá trình này. Hãy bắt đầu rèn luyện tinh thần vượt khó cho con từ những hành động nhỏ nhất trong cuộc sống.

(2). Tôi luyện con trong môi trường gian khổ

Môi trường gian khổ có thể rèn cho con nhiều đức tính quý. Chưa từng chịu khổ, trẻ sẽ không thể hiểu hết những giá trị của cuộc sống. Thương con, yêu con không chỉ là chiều chuộng và cho con cuộc sống vật chất đầy đủ mà còn là nghiêm khắc giáo dục con, rèn cho con biết vượt qua những khó khăn gian khổ.

Những trẻ em ở nông thôn, cuộc sống vốn khó khăn nên ngoài giờ học, các em thường xuyên phải giúp đỡ bố mẹ việc nhà và cả những công việc đồng ruộng, nương rẫy. Thực tế cuộc sống nhiều đời nay cho thấy, rất nhiều tấm gương học giỏi và trở thành người thành công trong xã hội đều là những người đi lên từ hoàn cảnh khó khăn.

Những trẻ em ở thành phố, do cuộc sống ngày càng sung túc, trẻ không chỉ được ăn ngon, mặc đẹp mà còn được hưởng những điều kiện giáo dục tốt nhất. Vì vậy nhiều em không biết đến khó khăn là gì. Để giúp con hiểu được thế nào là khó khăn vất vả, rèn luyện tinh thần tự lập, tự khắc phục khó khăn... trong dịp nghỉ hè,

bố mẹ có thể cho con tham gia các khóa huấn luyện trong quân đội, về quê tham gia lao động sản xuất cùng người thân, tham gia các hoạt động tình nguyện... Đó là những môi trường rất tốt để giúp con rèn luyện tinh thần vượt khó vượt khổ.

(3). Không cho con được khuất phục trước khó khăn

Về khó khăn, nhà khoa học nổi tiếng người Ba Lan Marie Sklodowska Curie đã nói: “Tôi chưa bao giờ gặp vận may, tương lai cũng không bao giờ mong đợi vào vận may. Nguyên tắc cao nhất của tôi là: Bất kể gặp phải khó khăn gì cũng đều kiên quyết không khuất phục”. Kỳ thực, những nhân vật vĩ đại đều là những người không biết lùi bước trước khó khăn mà luôn đối diện và tìm cách vượt qua, chiến thắng nó.

Trong một dạ tiệc tại thành phố Lyon, Pháp, các vị quan khách có cái nhìn khác nhau về một bức tranh và đã diễn ra một cuộc tranh luận. Tiêu điểm của cuộc tranh luận đó chính là bức tranh kia thể hiện một cảnh trong thần thoại Hy Lạp hay chính là mà miêu tả chân thực về lịch sử Hy Lạp cổ đại. Khi đó, chủ nhân của bữa tiệc phải mời một vị đến giải thích. Sau khi nghe người đó giải thích xong, mọi người đều cảm thấy chính xác và cuộc tranh luận đã được khép lại. Sau đó, một thân sĩ đã hỏi: “Xin hỏi ngài học ở trường nào vậy?” Vị kia trả lời: “Tôi học ở rất nhiều trường, nhưng ngôi trường tôi học được nhiều nhất chính là trường “gian khổ”.” Vị này chính là Jean-Jacques Rousseau, nhà triết học nổi tiếng người Pháp thế kỷ XVIII. Rousseau không hề bị khuất phục trước khó khăn mà còn “mượn” gian khổ để trưởng thành.

Trong học tập và cuộc sống, con cái khó tránh khỏi những khó khăn, trở ngại, thậm chí còn gặp khổ đau và thất bại. Trước khó khăn, trẻ thường thấy âu lo hoảng sợ, buồn bã, đau khổ và hay có tâm lý né tránh, chạy trốn, thậm chí có trẻ còn có xu hướng bạo nộ làm ảnh hưởng đến học tập, tổn hại tinh thần và sức khỏe. Vì vậy, bố mẹ phải dạy con biết cách ngẩng cao đầu, mỉm cười đối mặt với khó khăn, tin tưởng rằng mọi chuyện rồi sẽ qua và tương lai sẽ tốt đẹp; cần dạy con biết cách phản ứng tích cực với những hoàn cảnh khó khăn, biến cái khó khăn thành điều thuận lợi. Được như vậy, con chắc chắn sẽ vượt qua khó khăn và cho dù cuộc sống có vất vả đến đâu chẳng nữa, trẻ vẫn giữ được tinh thần lạc quan, dám đương đầu với hoàn cảnh và từng bước đi tới thành công. Nếu thực sự muốn con mình có một tương lai tốt đẹp, bố mẹ hãy dũng cảm để con được rèn luyện qua khó khăn, gian khổ.

Chương 5

RÈN CHO CON CÓ NHỮNG PHẨM CHẤT TỐT

“Không có những phẩm chất vĩ đại sẽ không có người vĩ đại, thậm chí cũng không có người nghệ sỹ vĩ đại và người có hành động vĩ đại”.

(Romain Rolland – Pháp)

Đối với mỗi người, phẩm chất còn quan trọng hơn tri thức, vì phẩm chất là nền tảng của sự thành công cả trong sự nghiệp lẫn cuộc sống. Nhà triết học người Anh Bacon đã từng nói: “Đánh giá về một người, không thể nhìn vào xuất thân và tài sản của họ, càng không thể nhìn vào học vấn cao hay thấp, mà cần nhìn vào phẩm chất thực sự của người đó”. Phẩm chất của con khi đã được hình thành thì rất khó để thay đổi. Vì vậy, ngay từ khi trẻ còn nhỏ, bố mẹ phải tích cực rèn cho con những phẩm chất tốt. Kỳ thực, giáo dục phẩm chất là thứ sẽ ảnh hưởng đến cả cuộc đời con. Rất nhiều người thành công đều có những phẩm chất tốt đẹp như: Hiếu đạo, thành tín, khiêm tốn, cảm ơn, khoan dung, có trách nhiệm... Đó là những phẩm chất tốt đẹp mà tri thức văn hóa không thể thay thế được.

Một người thành công không chỉ thể hiện qua việc có được học hành, có bao nhiêu kiến thức mà còn thể hiện qua việc có những phẩm chất tốt đẹp hay không? Phẩm chất của con không thể một ngày mà thành, đó là quá trình tích lũy từ ngày này qua ngày khác, từ năm này qua năm khác. Do đó, bố mẹ cần thông qua các hành vi hằng ngày, không ngừng rèn giũa cho con có những phẩm chất tốt đẹp.

36. Dạy trẻ biết kính trọng người lớn

“Công cha như núi Thái Sơn, nghĩa mẹ như nước trong nguồn chảy ra, một lòng thờ mẹ kính cha, cho tròn chữ hiếu mới là đạo con”.

Theo kinh Vu Lan thì ngày xưa, Mục Kiền Liên đã tu luyện thành công nhiều phép thần thông. Mẫu thân ông là bà Thanh Đề đã qua đời, ông tưởng nhớ và muốn biết bây giờ mẹ như thế nào nên dùng mắt phép nhìn khắp trời đất để tìm. Thấy mẹ mình, vì gây nhiều nghiệp ác nên phải sinh làm gà quý, bị đói khát hành hạ khổ sở, ông đã đem cơm xuống tận cõi quý để dâng mẹ. Tuy nhiên do đói ăn lâu ngày nên mẹ của ông khi ăn đã dùng một tay che bát cơm của mình đi không cho các cô hồn khác đến tranh cướp, vì vậy khi thức ăn đưa lên miệng đã hóa thành lửa đỏ. Mục Liên quay về tìm Phật để hỏi cách cứu mẹ, Phật dạy rằng: “Dù ông thần thông quảng đại đến đâu cũng không đủ sức cứu mẹ ông đâu. Chỉ có một cách nhờ hợp lực của chư tăng khắp mười phương mới mong giải cứu được. Ngày rằm tháng bảy là ngày thích hợp để cung thỉnh chư tăng, hãy sắm sửa lễ cúng vào ngày đó”.

Làm theo lời Phật, mẹ của Mục Liên đã được giải thoát. Phật cũng dạy rằng: Chúng sinh ai muốn báo hiếu cho cha mẹ cũng theo cách này. Từ đó, ngày lễ Vu lan ra đời. Vu Lan là ngày lễ hằng năm để tưởng nhớ công ơn cha mẹ (và tổ tiên nói chung) - cha mẹ của kiếp này và của các kiếp trước.

Đạo hiếu là một trong những nét đẹp văn hóa truyền thống quý giá lâu đời của dân tộc ta. Ngay từ thời kỳ phong kiến đã có các quy định về việc kính trọng người già. Luật Hồng Đức, đời Lê quy định rõ việc trị tội con cái không hiếu thảo với ông bà, cha mẹ già: “Con cháu trái lời dạy bảo và không phụng dưỡng bề trên mà bị ông bà, cha mẹ trình lên quan thì bị xử làm tội đồ làm khao đình...” (điều 506). Nếu phạm tội nặng hơn như “lãng mạ ông bà, cha mẹ thì xử tội lưu châu ngoài, đánh thì xử lưu châu xa, đánh bị thương thì xử tội giảo...” (điều 475).

Tục ngữ có câu: “Kính già, già để tuổi cho” hay “kính lão đắc thọ” vừa là biểu thị cách xử thế trong gia đình và ngoài xã hội, lại vừa như một lời khuyên răn dạy dỗ. Việc kính trọng người già trước hết phải bắt đầu từ trong mỗi gia đình: Phải kính trọng cha mẹ, người đã sinh thành dưỡng dục con cái nên người.

Nhưng trong xã hội hiện nay, con trẻ có xu hướng ít quan tâm tới cuộc sống của bố mẹ, thậm chí có những em không nhớ được cả ngày sinh của bố mẹ. Các bậc cha mẹ không hề “dạy” con phải có hiếu với mình, đây là một ưu điểm nhưng đồng thời là một sai lầm nghiêm trọng. Vì như thế từ bé, con trẻ đã hình thành một thói quen: Con cái được hoàn toàn bao cấp trong lúc cha mẹ phải cật lực lao động, thậm chí còn chịu nhiều thiếu thốn. Điều đó vô cùng nguy hại, nó tạo cho trẻ thói quen chỉ biết hưởng thụ, ích kỷ, không biết quan tâm đến người khác.

Có biết hiếu thảo với bố mẹ hay không, không chỉ là tiêu chuẩn cơ bản của việc làm người mà còn quyết định đến thành công và hạnh phúc của chính người đó. Vì

hiếu thảo là tính cơ bản của những đức tính đẹp, không có “hiếu thảo” thì mọi thứ đạo đức khác đều trở nên vô nghĩa. Chỉ khi biết hiếu kính mẹ cha, biết hàm ơn cha mẹ đã sinh thành và dưỡng dục ta nên người thì đó mới trở thành một người hoàn chỉnh về nhân cách.

Vì vậy, để giúp con mình trở thành một người hoàn chỉnh cả về thể chất lẫn tinh thần, ngay từ nhỏ, bố mẹ hãy giáo dục con biết hiếu kính ông bà, cha mẹ, kính trọng người lớn, đặc biệt là người cao tuổi.

(1). Bố mẹ hãy làm gương cho con

Muốn dạy con trở thành người hiếu thảo, trước hết bố mẹ phải có tấm lòng ấy. Giáo dục bằng hành động luôn quan trọng hơn lời nói! Đó là triết lý ngàn đời không thay đổi.

Có một câu chuyện thế này: Một đôi vợ chồng trẻ định cho mẹ già vào bao tải và ném xuống sông. Đứa con trai ba tuổi nhìn thấy bèn hỏi bố mẹ đang làm gì. Sau khi nghe bố mẹ trả lời, đứa bé nói: “Bố mẹ ném bà xong đừng vứt cả bao tải nhé!” Đôi vợ chồng trẻ vô cùng ngạc nhiên, hỏi tại sao? Đứa con trả lời: “Để sau này con còn có cái để ném bố mẹ”. Vợ chồng kia nghe xong toát mồ hôi, lập tức lôi mẹ già từ bao tải ra và đem về phụng dưỡng đầy đủ.

Đây có thể là câu chuyện không có thật, song bài học đạo lý từ câu chuyện kia rất rõ ràng: Bây giờ bạn đối xử với cha mẹ thế nào thì sau này con cái cũng đối xử với bạn như vậy. Hiện nay, có rất nhiều vợ chồng trẻ không biết kính trọng cha mẹ. Tất cả những hành động đó đều in sâu trong trí não con trẻ, rất có thể một ngày nào đó con cái cũng đối xử với họ theo cách đó. Vì thế, song song với việc dành cho con những điều tốt nhất, bố mẹ cũng đừng quên hiếu kính bề trên. Những hành động tưởng chừng như rất đơn giản như: Nhường ghế cho người già, đưa người già qua đường, xách đồ giúp các cụ cao tuổi... nhưng có ý nghĩa giáo dục và đạt hiệu quả cao.

Tấm lòng của cha mẹ đối xử với bề trên thế nào sẽ ảnh hưởng trực tiếp đến con trẻ và lòng hiếu thuận ấy là thật hay giả đều không giấu được con trẻ. Vì thế, chúng ta phải không ngừng nhìn nhận lại tấm lòng thành kính của mình với cha mẹ. Nó phải được xuất phát từ trái tim, từ sự báo đáp chân thành thì ngọn lửa của lòng hiếu thuận mới có sức lan tỏa đến thế hệ sau.

(2). Hãy để con rửa chân cho bố mẹ một lần

Trước “Ngày của Mẹ”, giáo viên chủ nhiệm một lớp trung học giao cho học sinh

bài tập: Về nhà rửa chân cho bố (mẹ) một lần. Cô chưa nói xong nhưng cả lớp đã lao nhao như ngòi trên bếp lửa, mọi người rĩ tai nhau thì thào không hiểu dụng ý của cô giáo, thậm chí có em còn giả bộ nôn ọe. Rất nhiều em phải gồng mình gắng sức để hoàn thành bài tập này. Mỗi người đều có một cảm xúc riêng...

Một em học sinh nói: “Em đã đun nước ấm đổ vào chậu, lấy hết dũng khí để rửa chân cho bố. Bàn chân của bố có rất nhiều vết chai, đó là dấu tích của những năm tháng lao động nặng nhọc. Những vết chai đó đã đổi lấy tiền học phí cho anh em em, đổi lấy những bữa ăn cho cả gia đình... Em cứ nghĩ lan man để nước mắt trào ra mà đã quên mất là mình đang rửa chân cho bố. Ngẩng đầu nhìn lên, bố vốn hàng ngày rất nghiêm nghị, nhưng hôm nay bố cũng khóc. Có lẽ là bố vui quá. Em nghĩ từ bây giờ trở đi em sẽ thường xuyên rửa chân cho bố mẹ, đó là cách em thể hiện tình cảm của mình”.

Một em học sinh khác thì cảm khái: “Từ nhỏ đến lớn, mọi việc của chúng em đều bố mẹ đều sắp xếp chu đáo, bố mẹ làm rất nhiều việc vì bọn em. Đây cũng chỉ là một lần chúng em rửa chân cho bố mẹ mà thôi. Dù bố mẹ không yêu cầu nhưng chắc chắn em sẽ là đứa con gái hiếu thảo của bố mẹ”.

Kỳ thực, dù chỉ đơn giản là một lần rửa chân cho bố mẹ, nhưng thông qua đó trẻ cảm nhận được những vất vả của bố mẹ. Vì thế, phụ huynh cũng không nên cảm thấy e ngại, để con rửa chân chính là một trong những cách giúp con thể hiện sự hiếu thuận của mình đối với cha mẹ, thông qua đó thắt chặt thêm tình cảm giữa cha mẹ và con cái.

(3). Rèn cho con tính hiếu thảo từ khi trẻ còn nhỏ

Hãy để con biết, hiếu thảo với cha mẹ là một trong những nét đẹp truyền thống ngàn đời nay của dân tộc ta. Không biết hiếu thảo không thể trở thành một người tốt. Ngay từ khi trẻ còn rất nhỏ, hãy dạy con biết đi hỏi, về chào, biết rót nước mời người lớn khi cần thiết, biết nhớ đến ngày sinh nhật để chủ động chúc mừng hoặc tự làm những món quà nhỏ nhỏ dành tặng ông bà cha mẹ, biết an ủi động viên và lấy thuốc khi người lớn ốm... Đây đều là những hành động rất nhỏ nhặt, nhưng thông qua đó trẻ học được cách quan tâm, hiếu thảo, lễ phép với người lớn. Bên cạnh đó, bố mẹ cũng nên kể cho con nghe những câu chuyện liên quan đến tấm lòng hiếu thảo của con cái đối với cha mẹ và cả những câu chuyện ngược lại, đồng thời phân tích để bé hiểu vì sao phải kính trọng, lễ phép và hiếu thảo với ông bà, cha mẹ.

Khi trẻ lớn hơn một chút, hãy dạy con học cách chia sẻ những nỗi ưu phiền, vất vả cùng bố mẹ. Hằng ngày, hãy để con giúp bố mẹ làm việc nhà trong khả năng thích hợp như phụ giúp nấu ăn, quét dọn nhà cửa... Dạy con khi ăn biết mời chào lễ

độ, miếng ngon gấp mời ông bà; buổi tối trước khi đi ngủ đấm lưng hoặc xoa bóp những chỗ nhức mỏi cho bố mẹ. Có thể trẻ còn nhỏ, lực tay còn yếu nên không đem lại kết quả như mong đợi. Nhưng bố mẹ hãy đừng quá quan tâm đến điều này, mà nên tỏ thái độ trân trọng tấm lòng của con và dành cho bé những lời khen ngợi. Đó là những việc rất đơn giản nhưng có tác dụng rất lớn để rèn tính hiếu thảo cho con.

Hiếu thảo không chỉ là truyền thống đạo đức quý giá của dân tộc mà còn là nền tảng để có một gia đình hòa thuận, êm ấm và hạnh phúc. Một điều tra liên quan đã cho thấy, thông thường, trong một gia đình có ba thế hệ, nếu thế hệ giữa biết hiếu kính bề trên thì thế hệ sau cũng sẽ hiếu kính với cha mẹ. Như vậy, gia đình không chỉ có trật tự trên dưới mà mọi người còn biết quan tâm lẫn nhau. Điều này không chỉ làm ấm lòng người già, có lợi cho sự phát triển và trưởng thành của thế hệ trẻ mà còn tạo ra nền tảng đạo đức vững chắc cho toàn xã hội.

37. Dạy con trẻ biết giữ lời hứa

“Sự chân thành là điều tốt đẹp nhất bạn có thể đem trao tặng một người. Sự thật, lòng tin cậy, tình bạn và tình yêu đều tùy thuộc vào điều đó cả”.

(Elvis Presley – Mỹ)

Hơn mười năm trước, có một cậu học sinh người Trung Quốc sau khi tốt nghiệp phổ thông trung học sang Pháp bắt đầu cuộc đời vừa học vừa làm thêm của một lưu học sinh. Cậu sinh viên này có một ưu điểm là rất chú ý quan sát cuộc sống xung quanh, từ đó học được rất nhiều điều. Do thường xuyên phải đi các nơi để làm thêm, dần dần cậu phát hiện ra các bến xe bus ở đây không có cửa soát vé, và tất nhiên cũng không có người soát vé và cũng rất ít khi có người đi kiểm tra đột xuất. Từ đó trở đi, cậu thường xuyên trốn vé, thậm chí thỉnh thoảng bị kiểm tra cậu cũng không quan tâm và thường xuyên “an ủi” cho hành động đó rằng: Mình là một sinh viên nghèo, lấy đâu ra nhiều tiền thế, có thể tiết kiệm được đồng nào hay đồng đó.

4 năm qua đi, cậu đã tốt nghiệp với tấm bằng loại ưu ở một trường đại học nổi tiếng của Pháp. Vì vậy, cậu vô cùng tự tin vào bản thân và bắt đầu tìm kiếm công việc ở các công ty lớn. Nhưng có một điều cậu không bao giờ ngờ tới, đó là ban đầu các công ty này đều rất nhiệt tình với cậu, nhưng tuyệt nhiên không có nơi nào nhận cậu vào làm và luôn tìm những lý do khéo léo để từ chối. Không còn cách nào khác, cậu viết một bức thư cho giám đốc nhân sự của một trong những công ty kia và đề nghị cho biết lý do vì sao họ không nhận cậu vào làm. Mấy ngày sau, cậu nhận được thư phúc đáp như sau:

“Kính gửi ông..., chúng tôi đánh giá cao tài năng của ông, nhưng chúng tôi cũng

rất lấy làm tiếc vì qua điều tra thẻ tín dụng của ông chúng tôi được biết ông đã bốn lần bị phạt vì trốn vé xe bus. Chúng tôi cho rằng việc này ít nhất có thể chứng minh được hai vấn đề: Thứ nhất là ông không tuân thủ quy định, không những thế còn lợi dụng sơ hở của quy định để trục lợi; thứ hai, ông không đáng để tin cậy mà ở công ty chúng tôi, có rất nhiều công việc được tiến hành dựa trên cơ sở của thành tín. Vì hai nguyên nhân trên mà công ty chúng tôi không dám mạo muội nhận ông vào làm, mong ông thứ lỗi. Nhân đây, cũng xin thành thật để ông biết, không chỉ ở quốc gia này mà thậm chí trên toàn bộ Châu Âu, khó có công ty nào muốn nhận ông vào làm vì đây là vấn đề mạo hiểm. Nhà thơ Dante Alighieri đã viết: “Đạo đức có thể bù đắp những thiếu sót của trí tuệ, nhưng trí tuệ không bao giờ lấp được lỗ hổng của đạo đức”.

Đến lúc này, cậu sinh viên kia mới ngỡ ngàng tỉnh mộng, có hối hận cũng không kịp. Câu danh ngôn của Dante làm cậu vô cùng choáng váng, thậm chí phải đọc đi đọc lại nhiều lần mới tỉnh ngộ. Cuối cùng cậu chỉ còn cách về nước, cùng mấy người bạn lập công ty riêng và coi câu nói của Dante làm lời răn mình. Cậu vô cùng chăm chỉ, nỗ lực và đặc biệt rất coi trọng thành tín, đạo đức. Hiện nay cậu đã trở thành một trong những doanh nghiệp trẻ thành đạt tại Trung Quốc.

Thành tín là đức tính cơ bản nhất cần phải có ở mỗi người, chỉ có thành thực mới nhận được sự tin cậy của mọi người và chỗ đứng trong xã hội. Trong thời gian làm Phó Tổng giám đốc Microsoft toàn cầu, Lý Khai Phục nhận được một đơn xin việc của một thanh niên. Cả kinh nghiệm kỹ thuật lẫn trình độ quản lý của người thanh niên này đều rất xuất sắc, nhưng anh ta đã chủ động nói với Lý Khai Phục rằng nếu được tuyển dụng, anh ta sẽ đem theo cả một phát minh của công ty cũ đến. Lý Khai Phục nói: “Bất kể năng lực và trình độ của người đó thế nào, Microsoft cũng không tuyển dụng anh ta. Bởi anh ta không có đạo đức nghề nghiệp tối thiểu và nguyên tắc xử sự cơ bản, đó là thành tín”. Câu chuyện này đã nói rõ một lý lẽ cơ bản, đó chính là: Thành tín là đạo đức cơ bản của con người. Mất đi thành tín là mất đi sự tín nhiệm của người khác và cũng là mất đi cơ hội phát triển.

Người xưa vẫn thường nói: “Một lần bất tín, vạn sự bất tin”, đó là quy luật ngàn đời nay không hề thay đổi. Trong công việc, trong đối nhân xử thế hàng ngày, đều phải thành thực và giữ tín nhiệm. Theo Khổng Tử, “tín” là điều kiện cơ bản để lập thân. Vì thế không có thành tín cũng chính là mất đi điều kiện cơ bản để làm người. Thành tín là một phẩm chất đạo đức, và cũng là một loại tài sản, một trí tuệ không bao giờ voi cạn. Thành tín là một gửi gắm, nhưng cũng là một biểu tượng của xã hội văn minh hiện đại.

Làm cha mẹ, bạn cần phải hết sức chú trọng rèn cho con phẩm chất tốt đẹp này. Muốn dạy con trở thành người thật thà và tin cậy, đòi hỏi ngay từ nhỏ phải cho con

sống trong môi trường đó với sự định hướng của bố mẹ trong hành động và giáo dục ý thức trách nhiệm. Chỉ có dạy con trở thành một người trung thực và đáng tin mới giúp con có được những yếu tố đạo đức căn bản để trở thành một người thành công và có ích cho xã hội.

(1). Phải giữ lời hứa với con

Muốn dạy con trở thành người thành tín, bố mẹ phải làm gương đi trước, phải biết giữ lời hứa với con. Lấy thành tín để rèn thành tín, lời nói phải đi đôi với hành động, lý lẽ này luôn rõ ràng và hiệu quả rõ rệt.

Bởi vậy, trong cuộc sống hàng ngày, bố mẹ nhất định “nói lời phải giữ lấy lời” với con, những gì bố mẹ đã hứa là phải làm, phải luôn có trách nhiệm với lời nói của mình. Ví dụ bạn hứa cuối tuần sẽ dẫn con đi chơi thì nhất định phải đi. Nếu có việc phát sinh, trước tiên bạn nên cân nhắc xem việc đó có quan trọng hay không. Nếu không quan trọng thì bạn hãy giữ lời hứa với trẻ. Ngược lại, nếu thực sự không thể đi được, bạn cần phải giải thích rõ cho con hiểu, đồng thời phải đưa con đi chơi trong thời gian sớm nhất. Hơn nữa, cha mẹ nên chú ý tránh để tình trạng thay đổi hoặc thất hứa với con, như vậy mới nhận được niềm tin từ phía trẻ. Và sâu xa hơn, bằng hành động của mình bạn đã chứng minh cho con thấy: Trong cuộc sống, đã hứa là phải làm.

Cũng có lúc, vì dễ dãi dành con làm một việc gì đó, bố mẹ luôn dễ dàng đồng ý những “điều kiện” trẻ đặt ra nhưng sau đó lại không thực hiện. Điều này cực kỳ nguy hiểm. Bởi vì, thứ nhất lần sau trẻ sẽ không tin vào lời hứa của bố mẹ, không làm theo yêu cầu hoặc có làm cũng chỉ là đối phó. Thứ hai, vô hình bạn đã làm cho con hiểu rằng: “Cứ hứa trước để được việc của mình đã, còn thực hiện lời hứa hay không thì không quan trọng”.

Vì vậy, có thể nói, muốn rèn cho con trở thành người “nói lời phải giữ lấy lời” thì bắt buộc bố mẹ đã nói thì phải làm. Nếu không làm được cũng cần giải thích cho con hiểu rằng bạn đã cố gắng hết sức nhưng vì một lý do nào đó nên chưa làm được và nỗ lực thực hiện “bù” vào thời gian gần nhất. Tất cả những việc làm trong thực tế của bạn là cách giáo dục tốt nhất, có hiệu quả nhất trong việc rèn cho trẻ biết giữ lời hứa.

(2). Dạy con biết thành thực

Người Anh có câu nói thế này: Nếu bạn muốn hạnh phúc một ngày, tốt nhất là đến tiệm cắt tóc; muốn hạnh phúc một tuần, hãy kết hôn; muốn hạnh phúc một

tháng, có thể mua một chú ngựa mới; muốn hạnh phúc một năm, lập tức xây nhà mới; còn nếu muốn hạnh phúc cả đời, thì bắt buộc phải làm người thành thực.

Thành thực là một quy luật tự nhiên, là một “định luật” không thể nào trái ngược được, cũng giống như định luật vạn vật hấp dẫn vậy. Chỉ cần làm trái, sẽ bị trừng phạt. Thành thực là cơ sở của sự tin cậy, “tin” bắt nguồn từ “thành”, không có “thành” thì chắc chắn không thể nào có “tin”. Bất kể lúc nào và ở đâu, người thành thực luôn được mọi người yêu quý. Dối trá chỉ có thể đạt được lợi ích nhất thời, nhưng sẽ phải vác theo sự mệt mỏi cả đời, và cuối cùng người chịu hậu quả lại chính là bản thân mình.

Đối với con trẻ, thành thực là vô cùng quan trọng, đó là nền tảng cơ sở để trở thành người thành tín. Vì vậy, ngay từ khi trẻ còn rất nhỏ, bố mẹ phải bắt đầu dạy cho con biết thành thực.

Có một ông bố dắt đứa con 6 tuổi đến sở thú chơi. Trước cửa quầy bán vé ghi: Người lớn: 10 USD, trẻ em trên 5 tuổi: 5 USD, trẻ em dưới 5 tuổi: Miễn phí. Đọc xong ông bố nói với người bán vé: “Cho tôi một vé người lớn và một vé trẻ em trên 5 tuổi”.

Người bán vé hơi ngạc nhiên hỏi lại: “Con ông trên 5 tuổi rồi ư?”

“Vâng” - ông bố đáp.

Người bán vé mỉm cười nói: “Nếu ông không nói cho tôi biết thì thằng bé được miễn phí rồi”.

Ông bố liền trả lời: “Vâng, có thể không ai biết, nhưng con tôi biết”.

Một câu chuyện rất đơn giản, nhưng nó là bài học sâu sắc về sự chân thật và giáo dục lòng chân thật cho con trẻ. Muốn con bước đúng trên con đường thành thực, không còn cách nào khác ngoài việc rèn cho trẻ biết chân thành, trung thực. Sự dối trá cũng như một quả bom, nó có thể nổ bất cứ lúc nào làm vỡ nát danh dự và niềm tin của mọi người dành cho bạn.

(3). Dạy con biết giữ lời hứa

Giữ lời hứa là một cách thể hiện sự tín nghĩa, mà tín nghĩa là điều kiện cơ bản để làm người. Cổ nhân có câu: “Một lời hứa đáng giá ngàn vàng”, điều này vô cùng chính xác. Cần phải dạy con biết “nói lời phải giữ lấy lời”, kể cả gặp phải khó khăn cũng không được “nuốt lời”, phải tận tâm, tận sức cố gắng thực hiện lời mình đã nói ra.

Một nhà tư tưởng người Thụy Sĩ đã nói: “Niềm tin cũng như một chiếc gương, chỉ cần nó rạn nứt là không thể liền lại thành một mảnh như trước được”. Vì vậy, bố mẹ chắc chắn phải dạy con biết giữ lời hứa. Bố mẹ có thể kể cho con nghe câu chuyện về việc giữ lời hứa thế này:

Trong một khu rừng già, có một đôi bạn thân là khỉ Macaca và Sư tử. Một hôm, khỉ Macaca nhờ Sư tử trông giúp bày con của mình và Sư tử vui vẻ nhận lời. Sư tử chăm sóc các chú khỉ con rất chu đáo, nhưng trong một lúc lơ đãng, Sư tử đã để điều hâu cắp đi một chú khỉ con. Sư tử có thể bỏ qua chuyện này, nhưng nó đã không làm thế. Sư tử đã bỏ qua danh dự uy nghiêm “vua của các loài thú” của mình để xin điều hâu thả khỉ con ra. Sau đó, vì không còn cách nào khác nên nó phải tự xé một miếng thịt trên cơ thể mình để đổi lấy khỉ con. Sư tử đã cố gắng hết sức, thậm chí làm tổn thương cả bản thân mình để giữ đúng lời hứa với khỉ mẹ. Hành động của Sư tử không những không làm mất đi uy nghiêm chúa tể rừng xanh của nó mà còn được các loài thú khác càng thêm kính nể.

Bố mẹ phải luôn luôn nhắc nhở và giám sát con, để con hiểu đã nói là phải làm. Chỉ có như vậy con mới không trở thành “tiền hậu bất nhất” và vô trách nhiệm. Ngoài ra, bố mẹ cũng nên dạy con biết cách không dễ dàng hứa hẹn với người khác, phải suy nghĩ kỹ khả năng của mình rồi hãy đưa ra câu trả lời. Bởi vì, lời hứa chỉ trong giây lát nhưng có khi phải mất rất nhiều thời gian và công sức để thực hiện nó. Giống như vị Tổng thống đầu tiên của nước Mỹ Washington đã nói: “Việc mình không thể đảm đương được thì không nên dễ dàng đồng ý với người khác. Nếu đã hứa rồi thì bắt buộc phải thực hiện lời hứa đó”.

(4). Ghi nhận kịp thời sự thành tín của con

Bố mẹ cần tôn trọng lời hứa của con và kịp thời ghi nhận, biểu dương khi con thực hiện được lời hứa đó. Ngay cả khi con làm sai và dám nhận lỗi, bố mẹ cũng cần “công tâm” giữa khen và phạt, để con hiểu rằng sự thành thật là rất cần thiết.

Tổng Khánh Linh, phu nhân của Tôn Trung Sơn – tổng thống đầu tiên của Trung Hoa dân quốc - là một trong ba chị em nổi tiếng của họ Tống và là người duy nhất được nhận danh hiệu “Chủ tịch danh dự Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa”. Bố bà là ông Tống Gia Thụ, một nhà kinh doanh và mục sư giàu có ở Thượng Hải. Mặc dù gia đình có điều kiện, nhưng ngay từ khi ba chị em Khánh Linh còn nhỏ, bố bà đã muốn dạy dỗ các con mình trở thành những người chân thành và lương thiện. Và Khánh Linh luôn ghi nhớ lời cha dạy, ngay từ nhỏ đã tỏ ra là một người chân thành, lương thiện và biết giữ lời hứa.

Một ngày chủ nhật, gia đình Tống Gia Thụ ăn sáng xong và chuẩn bị đến chơi

nhà một người bạn cũ. Khánh Linh rất thích đến chơi nhà người chú này vì cô vô cùng thích những con chim bồ câu chú nuôi. Chú còn hứa sẽ tặng cho cô một con. Nhưng trong khi các chị em tất bật chuẩn bị chọn những bộ váy áo đẹp nhất để đi chơi thì Khánh Linh lại ngồi đàn.

Bố thấy vậy ngạc nhiên hỏi: “Khánh Linh, con làm sao vậy? Lẽ nào con không thích đến nhà chú xem bồ câu à?”

Khánh Linh đáp: “Sáng nay con hẹn Tiểu Trân đến nhà để dạy bạn ấy đàn lãng hoa.” Tiểu Trân là bạn thân của Khánh Linh.

Bố nói: “Không sao, ngày mai con đến nhà Tiểu Trân dạy bạn ấy cũng được mà”.

Khánh Linh bối rối trả lời: “Không được, chúng con đã hẹn nhau rồi, nếu con đi sẽ làm bạn ấy rất thất vọng”.

Chị nói xen vào: “Ngày mai gặp bạn ấy em giải thích một chút là xong mà, Tiểu Trân sẽ không trách em đâu”.

Nhưng Khánh Linh vẫn không thay đổi: “Bố đã dạy làm người phải biết giữ lời hứa. Nếu em quên thì ngày mai gặp có thể xin lỗi bạn ấy, nhưng bây giờ em nhớ ra, em nhất định phải ở nhà đợi bạn, nếu không sẽ trở thành người không giữ lời”.

Tổng Gia Thụ nghe xong trong lòng vô cùng vui sướng, liền nói với các con: “Khánh Linh làm rất đúng, các con phải học tập Khánh Linh, để trở thành một đứa trẻ biết giữ lời hứa”.

Đến nhà người bạn, Tổng Gia Thụ kể lại cho bạn nghe câu chuyện trên, người chú liền gửi tặng Khánh Linh một đôi chim bồ câu làm phần thưởng cho cô bé biết giữ lời hứa.

Trở về nhà, chỉ thấy Khánh Linh ngồi một mình, bố liền hỏi: “Khánh Linh, bạn Tiểu Trân của con đâu?”

“Tiểu Trân không đến, có thể bạn ấy có việc gấp gì đó.” Khánh Linh đáp rất bình thản.

Mẹ xót ruột nói: “Tiểu Trân không đến à, khổ thân Khánh Linh ở nhà một mình buồn quá”.

Nhưng Khánh Linh lại đáp: “Không đâu mẹ, mặc dù Tiểu Trân không đến, nhưng con vẫn rất vui vì con đã giữ được lời hứa của mình”.

Có thể nói, Tống Gia Thụ đã rất thành công trong việc giáo dục con gái Tống Khánh Linh trở thành người thành tín và phẩm chất tốt đẹp ấy luôn theo bà suốt cuộc đời.

Các phụ huynh nên học tập cách giáo dục này, dạy con trở thành người biết giữ lời hứa. Nếu vì một lí do đặc biệt nào đó không làm được, phải xin lỗi và giải thích rõ cho đối phương hiểu. Ngoài ra, không nên vì người khác không giữ lời hứa với mình mà bỏ đi nguyên tắc này. Hãy để con nhớ, thành tín là do chúng ta tự quyết định, không liên quan gì đến người khác, chỉ có thể bắt mình làm chứ không thể ép buộc người khác làm theo mình. Khi con làm được điều đó, bố mẹ hãy kịp thời khen ngợi, động viên con.

Thành tín là gốc để làm người, cũng là đạo lý của cuộc sống. Cá nhân cần có thành tín, tập thể cần có thành tín và xã hội, quốc gia càng cần có tố chất này. Vì thế, bố mẹ hãy dạy con trở thành người thành tín ngay từ khi con còn nhỏ để hạt mầm thành tín nảy lộc, đâm chồi và cho cuộc sống chúng ta hoa thơm, trái ngọt.

38. Dạy cho con trở thành người khiêm tốn, lịch sự

“Khiêm tốn bao nhiêu cũng chưa đủ, tự kiêu một chút cũng là thừa”.

(Karl Marx- Đức)

Newton được mệnh danh là người khởi đầu cho nền khoa học cận đại, ông có nhiều đóng góp vĩ đại cho khoa học. Trong đó, có những thành tựu lớn như định luật vạn vật hấp dẫn, khám phá ra tán sắc ánh sáng, nguyên lý bảo toàn động lượng và vi tích phân. Trong một cuộc thăm dò ý kiến của Hội Hoàng gia, năm 2005, về nhân vật có ảnh hưởng lớn nhất trong lịch sử khoa học, Newton vẫn là người được cho rằng có nhiều ảnh hưởng hơn Einstein.

Phàm là những người có những công hiến vĩ đại cho sự phát triển của nhân loại lại là những người rất khiêm tốn, thật đúng là “dòng sông lớn thường bình lặng, người uyên bác hay khiêm nhường”. Trong lĩnh vực khoa học, Newton đạt được những thành tựu vĩ đại, nhưng trong cuộc sống hằng ngày ông chưa bao giờ dương dương tự đắc, cũng không vội vàng xuất bản những kiệt tác để lưu danh hậu thế.

“Định luật vạn vật hấp dẫn” đã tiêu hao rất nhiều tâm huyết của Newton, nhưng nhà bác học khiêm tốn ấy vẫn không vội vã công bố. Newton vẫn miệt mài không biết mệt mỏi với những con số và phép tính trong nhiều năm. Trong quá trình ấy,

ông không bao giờ nói với ai một lời nào về “vạn vật hấp dẫn”.

Sau này, người bạn của Newton là nhà thiên văn học Edmond Halley gặp khó khăn trong quá trình nghiên cứu một vấn đề nên đã hỏi ý kiến ông. Lúc này, Newton mới đưa bản thảo của “vạn vật hấp dẫn” cho Edmond Halley. Halley đọc xong cảm thấy vô cùng vui mừng và kính nể Newton, bởi vì những khó khăn ông đang gặp phải đã được Newton giải đáp từ lâu.

Một ngày mùa đông của tháng 11 năm 1684, khi đang nói chuyện về thiên văn học với Halley, trong lúc cao hứng, Newton đã cho bạn xem tác phẩm “định luật vạn vật hấp dẫn” đã được viết hoàn chỉnh và nhờ Halley góp ý. Đọc xong tác phẩm vĩ đại này, Halley vô cùng kinh ngạc nói: “Thật đúng là một luận chứng vĩ đại, một tác phẩm vĩ đại”.

Khi đó Halley liên tục khuyên Newton công bố kiệt tác vĩ đại của loài người này. Nhưng Newton vẫn hết sức khiêm tốn và thận trọng. Ông chưa vội vàng công bố mà tiếp tục nghiên cứu, tính toán cho đến khi chắc chắn không còn sai sót nào ông mới cho ra mắt tác phẩm “nguyên lý toán học của triết học tự nhiên” vào tháng 7 năm 1687.

Newton là một người vô cùng khiêm tốn, chưa bao giờ có thái độ tự cao tự đại. Đã có người từng hỏi Newton: “Bí quyết thành công của ông là gì?”, ông đáp: “Giả sử tôi có một chút thành tựu thì không có bí quyết nào khác ngoài việc chuyên cần”. Ông còn nói: “Giả sử tôi có thể nhìn xa một chút thì đó chính là vì tôi được đứng trên vai của những người vĩ đại”. Đức tính khiêm tốn thận trọng, tỉ mỉ kỹ lưỡng của Newton được rất nhiều người kính nể và đó cũng là tiền đề để ông xây dựng sự nghiệp nghiên cứu khoa học vĩ đại của mình.

Một nhà nho học đời Thanh, Trung Quốc cho rằng: Nếu bạn biết khiêm tốn trước những lời khen thì bạn càng tăng thêm một đức tính đẹp, nếu tự thổi phồng mình lên thì không những sẽ thất bại mà còn bị người khác cười nhạo.

Chúng ta cần giúp con hiểu, bí quyết để nhận được sự yêu quý của người khác chính là sự khiêm nhường, bởi không ai thích một người kiêu căng tự phụ. Khiêm tốn là một đức tính đẹp. Người có tính khiêm tốn là người luôn biết học hỏi, đồng thời biết nhìn nhận những ưu điểm của người khác.

Có một hôm, nhà triết học lớn Socrates cùng các học trò ngồi đàm đạo, có một học sinh khoe khoang sự giàu có của gia đình mình với những người khác vì gia đình anh sở hữu diện tích đất màu mỡ, rộng ngút tầm mắt ở gần Athens. Trong khi người học trò này thao thao bất tuyệt, Socrates không nói một lời, lặng lẽ lấy ra một tấm bản đồ thế giới và đề nghị người học trò kia chỉ vị trí của Châu Á. Anh học

trò dương dương tự đắc nói: Cả khoảng rộng này chính là Châu Á. Socrates khen ngợi và tiếp tục đề nghị học trò tìm vị trí của Hy Lạp. Lần này thì khó khăn hơn, vì so với Châu Á thì Hy Lạp quá nhỏ bé, nhưng anh ta vẫn tìm được vị trí của Hy Lạp. Không dừng lại ở đó, Socrates lại yêu cầu học trò tìm vị trí của Athens. Phải rất khó khăn người học trò mới tìm ra được một chấm nhỏ trên bản đồ và nói đó là Athens, đồng thời còn nói Athens quá nhỏ bé, căn bản không đáng nhắc đến. Cuối cùng, Socrates mỉm cười và đề nghị học trò chỉ ra khu đất màu mỡ rộng ngút tầm mắt của gia đình anh ta. Người học sinh tìm toát mồ hôi vẫn không thấy và ngượng ngùng xin lỗi thầy.

So với thế giới rộng lớn, vũ trụ bao la này thì những gì mà bất kỳ ai có được đều chỉ như hạt muối giữa biển khơi. Kỳ thực con người không khác nhau về bản chất, giống như câu ngạn ngữ: “Đồ gốm trơn bóng kia làm từ đất, một khi vỡ đi lại trở về với đất”. Hãy để con biết, trong dòng lịch sử dài bất tận, bất kể có cái gì, có bao nhiêu và bao lâu đều cũng chỉ là có trong giây lát.

Nên chúng ta căn bản không có lí do để tự kiêu tự mãn, trẻ con càng không thể kiêu ngạo.

Khiêm tốn là một phẩm chất đẹp, thực tế đã chứng minh, chỉ có người khiêm tốn mới có được những thành tựu vĩ đại, và ngược lại. Hãy nhắc con ghi nhớ; khiêm tốn cho người ta lợi ích cả đời. Vì vậy, bất cứ lúc nào, bất cứ nơi đâu con cũng cần giữ thái độ khiêm tốn. Những gợi ý sau có thể giúp bố mẹ trong việc rèn cho con biết khiêm nhường.

(1). Dạy con học cách thành khẩn tiếp thu phê bình

Làm cha mẹ, bạn hãy cho con biết, người thành công luôn là những người biết thành khẩn tiếp nhận phê bình của người khác và coi đó là cơ hội tốt để nâng cao năng lực bản thân.

Nicolas Poussin là họa sĩ nổi tiếng người Pháp thế kỷ 17. Trong một lần đi nghỉ tại Thụy Sĩ, ngoài những lúc nghỉ ngơi, ông vẫn thường đem giá vẽ đi khắp nơi để vẽ vật thực. Một hôm, Poussin đang ngồi vẽ bên hồ Geneva thì có ba du khách nữ người Anh đi tới. Ba vị khách vừa nhìn vừa bình luận. Poussin nghe rõ lời họ nói nhưng vẫn im lặng không nói một câu. Một lát sau, những phê bình ấy càng lúc càng to, họ nói chỗ này chưa đẹp, chỗ kia chưa chuẩn... Poussin mỉm cười sù và không quên cảm ơn ba vị khách.

Ngày hôm sau, Poussin đến vẽ ở một nơi khác. Tình cờ ông lại gặp lại ba vị khách kia. Họ hỏi Poussin: “Chúng tôi nghe nói đại danh họa Poussin cũng đang

ngiht tại đây, chúng tôi muốn đến chào ông ấy. Xin hỏi ông có biết ông ấy ở đâu không?” Poussin mỉm cười nói: “Thật là ngại quá, tôi chính là Poussin”. Ba vị khách người Anh vô cùng kinh ngạc và đỏ mặt khi nghĩ đến hành động không lịch sự ngày hôm qua của mình.

Có thể thấy, những người càng tài giỏi thì thái độ lại càng khiêm tốn, vì họ luôn mong mình giỏi hơn, có những thành tựu lớn hơn. Chính vì thế họ luôn vui vẻ tiếp nhận sự phê bình của người khác. Bố mẹ hãy dạy con học tập những người này, bởi phê bình chính là chỉ ra khuyết điểm của mình, là cái mình cần phải sửa chữa để nâng cao hơn. Cần giúp con hiểu, người khác có ý kiến hoặc phê bình chính là muốn điều tốt cho con, mong con càng ngày càng tiến bộ hơn. Vì vậy, chỉ có thành khẩn, khiêm tốn tiếp thu ý kiến phê bình của người khác, không ngừng sửa chữa, hoàn thiện bản thân mới có thể tiến bộ được.

(2). Dạy con biết chăm chỉ học hỏi người khác

Chăm chỉ học hỏi người khác có vai trò vô cùng quan trọng trong việc rèn luyện tính khiêm nhường cho con trẻ. Đây cũng là một cách để con đào sâu nghiên cứu tri thức. Từ xưa đến nay, những người uyên bác thường là những tấm gương điển hình về việc khiêm tốn học hỏi người khác.

Mặc dù là vị lãnh tụ vĩ đại của cả dân tộc ta và toàn nhân loại, nhưng Chủ tịch Hồ Chí Minh lại là người vô cùng khiêm tốn và cầu thị. Điều này được thể hiện một cách sinh động qua câu chuyện viết diếu văn cụ Nguyễn Văn Tố.

Tháng 5 năm 1948, cụ Nguyễn Văn Tố bị giặc bắt và sát hại. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã tự tay viết “Lời truy diếu cụ Tố” và kèm bức thư sau đây gửi tới cụ Bùi Bằng Đoàn, một nhà nho, nhờ đọc và “Nếu có thể sửa thì xin cụ sửa giùm”. Nguyên văn bức thư đó như sau:

“Kính gửi cụ Bùi, Trưởng ban Thường trực Quốc hội. Tôi muốn có một bài truy diếu cụ Tố. Nhưng nhờ người viết thì không biết nhờ ai. Tự viết lấy thì viết không được, vì xưa nay tôi chưa hề tập viết văn tế. Vậy tôi cứ bạo dạn thảo ra đây, trình cụ xem. Nếu có thể sửa, thì xin cụ sửa giùm. Nếu không thể sửa thì ta làm văn xuôi vậy. Khi tôi thảo xong, đọc lại, nghe khá chướng tai, vì đối với cụ, tôi không dám giấu dốt, cho nên cứ gửi để cụ xem.

Mong kỳ Hội đồng sau sẽ được gặp cụ. Kính chúc cụ mạnh khỏe và xin cụ chuyển lời tôi hỏi thăm cụ Phan và cụ Vi. Chào thân ái và quyết thắng”.

Chăm chỉ học hành và chịu khó học hỏi người khác mới có thể tăng thêm hiểu

biết và tránh tình trạng không hiểu mà giả vờ hiểu. Bố mẹ hãy dạy con nếu trong quá trình học có điều gì không hiểu, ngoài việc hỏi thầy có thể hỏi bạn bởi “học thầy không tày học bạn”. Cho dù thế nào cũng không được “giấu dốt”, bởi nó sẽ làm cho con càng ngày càng kém, càng ngày càng tụt hậu so với bạn bè. Khiêm tốn, tích cực học hỏi có vai trò vô cùng quan trọng trong việc trưởng thành, học tập và phát triển sự nghiệp sau này của trẻ. Bố mẹ hãy rèn cho con có thói quen này ngay từ nhỏ để con biết kịp thời tháo gỡ những gì mình chưa hiểu trong học tập và cuộc sống, giúp trẻ trở thành người hiểu biết nhưng khiêm tốn, cầu thị.

(3). Dạy con không được nói khoác

Nói khoác là một biểu hiện của tự cao tự đại. Bố mẹ cần dạy con không được nói khoác, không được khoe khoang mình một cách mù quáng. Người Do Thái thường nói thế này khi dạy con: Người thông minh sẽ không nói khoác, cũng không thổi phồng bản thân; vì người thông minh hiểu rằng, cách đó là biểu hiện của sự không khiêm tốn.

Cũng giống như nói dối, nói khoác cực kỳ nguy hại, nó làm mất đi niềm tin của mọi người dành cho bạn. Không nói khoác là yêu cầu cơ bản đối với bản thân của một người có tu dưỡng. Bố mẹ cần bắt con ghi nhớ: Khi một người nói khoác thì không chỉ mất đi tính khiêm tốn mà còn đánh rơi cả chí tiến thủ. Nói khoác không chỉ làm cho người khác coi thường mà còn gây ra những phiền toái cho chính bản thân chúng ta.

(4). Để con biết phân biệt giữa tự tin và kiêu ngạo

Tự tin và kiêu ngạo quả là có một chút tương đồng. Ví dụ, đều là lạc quan nhưng tự tin là lạc quan tích cực còn kiêu ngạo lại là sự lạc quan mù quáng. Nhưng tự tin và kiêu ngạo vẫn có sự khác biệt rõ ràng: Tự tin chính là tin tưởng vào bản thân, đó không phải là tự sùng bái mình, cũng không phải là đắc ý, càng không phải là tự cho mình là đúng một cách vô căn cứ và lạc quan mù quáng; đó là một tinh thần lạc quan nhằm giúp mình vượt qua khó khăn thách thức, một tố chất tâm lý nhằm cổ vũ mình phấn đấu vươn lên; còn kiêu ngạo thì hoàn toàn trái ngược lại, đó là lạc quan mù quáng, cho mình là đúng, là nhất và không bao giờ biết nhìn nhận lại bản thân và ghi nhận người khác. Vì vậy, bố mẹ phải hết sức chú ý giúp con phân biệt rõ ràng hai khái niệm này.

Khi con học hành tiến bộ, cần nhắc nhở con không được vì thế mà kiêu ngạo. Thành tích này không phải là đại diện của tương lai và con cần phải phấn đấu hơn nữa. Bên cạnh đó, có thể kể cho con nghe các câu chuyện về những người thành

công nhưng lại rất khiêm tốn để con hiểu thành công sẽ không bao giờ đến với những người kiêu ngạo.

Dạy con trở thành người khiêm tốn cũng là một cách thể hiện tình yêu của cha mẹ đối với con cái. Đó là vì khiêm tốn cũng là một dạng trí tuệ, là tiền đề cơ sở của thành công. Chỉ có những người biết thận trọng, khiêm tốn, cầu thị mới không ngừng nâng cao tri thức, tiến bộ trong học tập, sự nghiệp và nhận được sự tôn trọng của những người xung quanh.

39. Dạy cho con sống biết cảm ơn

“Trên đời này, không có cái thái quá nào đẹp hơn cái thái quá về sự tri ân”.

(La Bruyerep – Pháp)

Một hôm, tu viện có tiếng gọi công, người gác cổng ngạc nhiên khi người trông vườn bên cạnh đem đến một giỏ với những chùm nho tươi mọng, trong suốt như những viên ngọc. Người trông vườn nói với ông ấy: “Người anh em, cảm ơn ông đã chăm sóc mỗi lần tôi đến tu viện. Những chùm nho này là thể hiện lòng cảm ơn của tôi dành cho ông”. Người gác cổng đón nhận và tỏ ra vô cùng cảm kích trước tình cảm của người trông vườn.

Người gác cổng đem nho đi rửa sạch sẽ và nhìn chúng một cách hài lòng. Đột nhiên ông nghĩ đến trong tu viện có một người đang bị bệnh nặng, không muốn ăn gì. Ông nghĩ những chùm nho này chắc chắn sẽ rất tốt cho bệnh nhân đó nên quyết định đem nó tặng cho người bệnh.

Người gác cổng đến bên giường của bệnh nhân yếu ớt. Đôi mắt người bệnh ánh lên niềm vui mừng và ngạc nhiên khi nhìn thấy những chùm nho tươi mọng, trong suốt. Người gác cổng nói với ông ta: “Có người tặng tôi chùm nho này, nhưng tôi biết cái gì ông cũng không muốn ăn, tôi nghĩ nó có thể làm ông cảm thấy ngon miệng” và đặt nho lên một cái đĩa rồi quay về tiếp tục công việc của mình.

Mặc dù đang bị bệnh tật hành hạ đau đớn, nhưng nhìn thấy những chùm nho người gác cổng tặng, trong chốc lát, ông cảm thấy đỡ hơn rất nhiều. Trong lòng ông vô cùng cảm kích và hiểu rằng những chùm nho này chứa đựng cả tấm lòng của người gác cổng. Bệnh nhân cầm chùm nho, nhưng ông chợt nghĩ ra nên tặng lại cho cô y tá đã không quản ngày đêm vất vả lo lắng và chăm sóc cho mình.

Nghe tiếng người bệnh gọi, cô y tá vội vã chạy đến vì tưởng ông bị làm sao. Nhưng ông nói với cô: “Người gác cổng nghĩ đến bệnh tình của tôi, đã tặng tôi chùm

nhỏ này. Nhưng thời gian qua tôi không ăn gì, sợ ăn vào sẽ hại dạ dày nên tôi nghĩ để dành cho cô, vì cô đã rất tốt đối với tôi”. Cô y tá nhất định không nhận vì cô biết bệnh nhân có thể ăn nhỏ được. Nhưng hai bên đùn đẩy mãi không xong, cuối cùng cô y tá đành phải nhận.

Y tá vừa đi vừa nghĩ, chùm nhỏ này nên dành cho bác đầu bếp đã phục vụ mọi người vô cùng vất vả. Cô lập tức đi tìm bác đầu bếp và nói: “Tám lòng của bác cao thượng giống như những chùm nhỏ đẹp đẽ này, bác đã làm việc rất vất vả để cho chúng tôi những bữa ăn ngon, chùm nhỏ này xin dành tặng bác”. Bác đầu bếp không từ chối được tám lòng của cô y tá, nên đã nhận và lại đem biếu tu viện trưởng.

Cứ như thế, chùm nhỏ chuyển đi một vòng quanh tu viện, cuối cùng lại quay về trong tay người gác cổng. Ông ta vô cùng kinh ngạc vì chùm nhỏ vẫn còn nguyên vẹn, trong giây lát không biết nên làm thế nào. Nhưng cuối cùng ông quyết định sẽ không để chùm nhỏ lại quay một vòng nữa và bắt đầu ăn những quả nhỏ mà ông cảm thấy ngon ngọt nhất từ trước đến nay.

Thực chất, câu chuyện không chỉ dừng lại ở việc chuyển tay nhau một chùm nhỏ, mà nó chính là tám lòng cảm ơn chân thành xuất phát từ mỗi trái tim. Những người trong tu viện đều biết cảm ơn, lòng biết ơn ấy đã giúp họ càng gắn kết và yêu thương nhau hơn, lòng biết ơn ấy cho họ một cuộc sống hạnh phúc hơn.

Nếu như mỗi người đều có một trái tim lương thiện, biết lấy ơn trả ơn thì thế giới này sẽ là một thế giới tràn ngập tình yêu và lòng biết ơn vô hạn. Tri ân báo ân không chỉ là lương tri của con người mà còn là nguyên tắc cơ bản của đối nhân xử thế. Tri ân báo ân không phải là chỉ nói mà không làm, cũng không phải là những hành động giả tạo, càng không thể vì tham lợi ích; mà nó phải xuất phát từ đáy lòng, thật lòng muốn báo đáp, giúp đỡ tận tâm trong khả năng của mình. Đó mới là bản chất của tri ân báo ân. Chỉ cần người người biết tri ân báo ân thì xã hội càng thêm tốt đẹp, văn minh và tiến bộ. Cùng với đó, chúng ta cũng sẽ cảm nhận được: Được cho còn hạnh phúc hơn được nhận.

Chúng ta phải luôn có tám lòng biết ơn vào báo ơn, đó cũng là điều nên dạy con trẻ. Nếu không biết cảm ơn, trẻ sẽ không ý thức được những công ơn người khác dành cho mình, càng không có ý định báo đáp và không hiểu được niềm vui hạnh phúc của mình hôm nay là do người đó đem lại. Từ đó, trẻ cũng không có ý thức giúp đỡ người khác. Thiếu đi lòng biết ơn, trẻ sẽ không biết yêu thương, trong tim chúng cũng không có tình yêu người thân một cách thực sự. Từ đó cũng không thể chia sẻ những vui buồn với người khác và dần dần trẻ sẽ trở thành một người cô độc.

Nhưng ý thức cảm ơn không chỉ là báo đáp công lao sinh thành dưỡng dục của mẹ cha mà nó còn là một dạng ý thức trách nhiệm, ý thức tự lực tự cường vươn lên trong cuộc sống và biết yêu học hành, yêu công việc, yêu cuộc sống, yêu mến và giúp đỡ những người xung quanh.

Cảm ơn là một kiểu thái độ đối với cuộc sống, là biểu hiện của một người có đạo đức. Tất nhiên, cảm ơn cũng là một hành động mà trong cuộc sống mọi người nên cho và nên nhận. Người biết cảm ơn sẽ có một trái tim nhân hậu, tràn đầy tình yêu và lòng bác ái. Tình yêu và hạnh phúc cũng sẽ luôn song hành với họ. Bởi vậy, ngay từ khi trẻ còn nhỏ, bố mẹ hãy dạy cho con hiểu tri ân, cảm ơn và báo ơn thông qua một số gợi ý sau.

(1). Dạy con biết cảm ơn từ những việc nhỏ

Để dạy con biết cảm ơn, bố mẹ nên bắt đầu từ những việc nhỏ. Hãy để con hiểu rằng cảm ơn không phải là lớn lên mua nhà to, xe đẹp cho bố mẹ hay đưa bố mẹ đi du lịch nước ngoài mà hãy thể hiện qua từ những việc nhỏ hàng ngày.

Ví dụ như giúp bố mẹ làm việc nhà trong khả năng của mình, kể cả những việc đơn giản như thu dọn bát đĩa sau khi ăn xong; rót nước cho bố mẹ; khi bố mẹ đi làm về, chủ động hỏi han và đỡ đồ trên tay bố mẹ; hỏi thăm, chăm sóc khi bố mẹ mệt; nếu đi xa, chủ động gọi điện về thông báo tình hình để bố mẹ khỏi lo lắng; cố gắng học tập tốt để bố mẹ vui lòng...

Thông qua những hành động nhỏ nhưng rất thực tế, gần gũi trong cuộc sống hàng ngày, trẻ sẽ hiểu thế nào là cảm ơn và biết rằng có thể thể hiện lòng biết ơn cha mẹ qua những việc làm cụ thể như vậy. Ngoài ra, bố mẹ cần chú ý tùy theo độ tuổi, khả năng và tính cách của trẻ để có cách giáo dục hợp lý.

(2). Để con hiểu được những vất vả của cha mẹ vì gia đình

Muốn biết cảm ơn cha mẹ, hãy để con hiểu những vất vả của bố mẹ trong cuộc sống mưu sinh.

Hiện nay, có rất nhiều trẻ không biết cụ thể bố mẹ mình làm gì, thu nhập bao nhiêu và coi việc bố mẹ cho mình ăn ngon, mặc đẹp, đáp ứng những yêu cầu khác của mình là một việc tất nhiên. Bản thân nhiều phụ huynh cũng nghĩ rằng chỉ cần con mạnh khỏe, học tốt, ngoan ngoãn là được và gồng hết sức mình kiếm tiền để đáp ứng nhu cầu của con. Đó là cách nghĩ rất ích kỷ của con trẻ và hành động chiều con thái quá, nếu không nói là mù quáng, của phụ huynh.

Trong thực tế, có không ít các cô cậu học sinh chỉ cần thấy bạn có máy ảnh “xịn” hay điện thoại đẹp là lập tức về đòi bố mẹ mua cho mình mà không hề biết rằng thu nhập cả tháng, thậm chí là nhiều tháng của bố mẹ mới có thể mua được món đồ đó. Bởi vậy, để con hiểu được rõ hoàn cảnh nhà mình, bắt buộc phụ huynh phải cho con biết tình hình công việc và thu nhập thực tế của cha mẹ, cho con hiểu rằng những đồng tiền bố mẹ kiếm được không dễ dàng và không nhiều như con nghĩ. Từ đó con nên biết “mỗi cây mỗi hoa, mỗi nhà mỗi cảnh” và không thể nào cứ bạn bè có cái gì là mình phải có cái đó.

Thông qua cách trên, con sẽ biết trân trọng những đồng tiền mồ hôi nước mắt của bố mẹ, trân trọng những gì bố mẹ đem lại cho mình và hiểu rằng hạnh phúc của gia đình đòi hỏi phải có sự đóng góp nỗ lực của mỗi thành viên. Khi hiểu được điều này, trẻ không chỉ biết cảm ơn bố mẹ, cảm ơn cuộc sống mà còn tự ý thức được mình cần phải làm gì để báo đáp công ơn của cha mẹ.

Nhưng bố mẹ cũng cần chú ý, không thể giáo dục con bằng cách nêu con có yêu cầu gì là lại “nhà mình còn nghèo” hay “bố mẹ làm gì có tiền” mà hãy cân nhắc xem nguyện vọng của con có chính đáng và cần thiết không. Nếu thật sự cần thiết thì cho con biết bố mẹ sẽ cố gắng đáp ứng với điều kiện con phải làm thật tốt; ngược lại hãy giải thích để con hiểu yêu cầu này chưa cần thiết và nó quá sức so với khả năng của bố mẹ.

(3). Dạy con biết cảm ơn những người xung quanh

Ngoài việc cảm ơn cha mẹ và người thân, hãy dạy con biết cảm ơn những người xung quanh như thầy cô, bạn bè hay hàng xóm láng giềng không chỉ bằng lời nói mà còn thông qua những hành động để mọi người hiểu được tấm lòng con trẻ.

Ví dụ, bên cạnh việc học hỏi các bạn giỏi hơn, trẻ cũng nên biết giúp đỡ các bạn học kém hơn mình; khi bạn đánh rơi đồ, nhặt giúp và đem trả lại bạn; khi người khác cần giúp đỡ, hãy vui vẻ nhiệt tình giúp đỡ họ trong khả năng có thể....

Ở hàm ý rộng hơn, cảm ơn còn là sự thể hiện tấm lòng biết ơn đối với các thế hệ đi trước, những người đã đổ biết bao xương máu để chúng ta có được cuộc sống hòa bình, ấm no hạnh phúc như ngày hôm nay. Ở nước ta, ngày 27/7 hàng năm đã trở thành ngày Thương binh, Liệt sĩ – ngày để cả nước tri ân những người anh hùng của dân tộc. Trong ngày này, bạn hãy dẫn trẻ đi viếng nghĩa trang liệt sỹ; thăm một số gia đình thương binh, liệt sỹ, có công với cách mạng ở địa phương để giúp trẻ không chỉ hiểu hơn về lịch sử vẻ vang của dân tộc mà còn dạy con biết tri ân đối với những thế hệ đi trước.

(4). Dạy con biết cảm ơn cuộc sống

Hãy cho con biết, bên cạnh việc cảm ơn bố mẹ, những người xung quanh, những thế hệ đi trước... thì con cũng cần biết cảm ơn cuộc sống. Cảm ơn cuộc sống đã đưa con đến thế giới tươi đẹp này, để được nếm trải mọi cung bậc cảm xúc; biết đứng dậy sau mỗi lần vấp ngã; biết tha thứ, bao dung, độ lượng; biết cho và biết nhận.

Tương truyền, người Ainu Nhật Bản cổ đại khi đến mùa thu hoạch lúa mì, họ thường lấy những hạt lúa còn thơm mới tán thành bột làm bánh và khấn: “Thần cốc à, chúng con vái thần, cảm ơn thần đã cho chúng con cuộc sống no ấm...” xong rồi mới ăn bánh. Về hình thức thì đây là một hoạt động tín ngưỡng, nhưng trên thực tế thì đó thể hiện lòng biết ơn với cuộc sống, với tự nhiên đã cho con người một cuộc sống ấm no.

Bạn hãy nói với con, trong cuộc đời này, không thể mọi thứ đều thuận lợi, nếu gặp phải những vấp vấp và khổ đau, chỉ cần có nghị lực, lạc quan nhìn vào cuộc sống với tấm lòng biết ơn thì khi đó cuộc sống sẽ cho con những tia nắng ấm áp của tình thương và sự giúp đỡ.

(5). Học được cảm ơn, càng cần biết báo ơn

Biết cảm ơn sẽ làm trẻ cảm nhận được ấm áp ngập tràn của tình người. Nhưng chỉ biết cảm ơn thì sẽ không đủ, bố mẹ cần dạy con biết báo ơn để giúp con trở thành người sống có nghĩa có tình.

Có một cậu bé vì cuộc sống nghèo khổ, phải đi bán hàng để kiếm tiền trả học phí. Trong một buổi chiều tối, khi cơ thể vô cùng mỏi mệt, bụng đói cồn cào và nỗi tuyệt vọng vì không bán được hàng, cậu gõ cửa một ngôi nhà với hy vọng chủ nhà cho mình một cốc nước. Mở cửa cho cậu là một phụ nữ trẻ tuổi. Sau khi biết rõ hoàn cảnh, người phụ nữ đã đem cho cậu một cốc sữa ấm. Cốc sữa và tấm lòng nhân hậu của người phụ nữ đã cho cậu bé thêm niềm tin và nghị lực vào cuộc sống. Nhiều năm sau, cậu bé ngày nào đã trở thành một bác sĩ giỏi.

Một hôm, người bác sĩ tiếp nhận một ca bệnh rất nặng, nhưng anh đã phẫu thuật thành công và cứu được mạng sống của bệnh nhân. Vô tình anh biết được bệnh nhân kia chính là người phụ nữ đã đem cho anh cốc sữa nóng năm nào. Khi người bệnh đang lo lắng vì chi phí đắt đỏ thì bà nhận được một hóa đơn thanh toán với dòng chữ: “Chi phí của ca phẫu thuật là một cốc sữa”.

Câu chuyện trên không biết có từ bao giờ và thực hư ra sao, nhưng nó đã làm rung động trái tim của nhiều thế hệ vì tấm lòng tri ân và báo ân của người bác sĩ. Nó

cũng chứng minh cho chúng ta thấy một chân lý đơn giản: Một hành động dù rất nhỏ nhưng cần thiết và kịp thời không chỉ cứu giúp một con người mà còn đem đến niềm vui và hạnh phúc cho nhiều người khác, cũng giống như ngày nay ta ươm trồng, chăm sóc một mầm cây để cho nhiều thế hệ sau cùng được hưởng hoa thơm, trái ngọt.

Mỗi người đều không cô lập trong xã hội, mà cần sự giúp đỡ của nhiều người khác. Trong cuộc đời, chúng ta sẽ nhận được sự giúp đỡ của nhiều người và cũng giúp đỡ nhiều người khác. “Tri ân” và “báo ân” là hai khái niệm luôn song hành, phải biết “tri ân” mới biết “báo ân”. Chỉ khi làm được điều này, con mới trưởng thành lành mạnh, bước đường đời của con càng thêm rộng mở, thành công và được nhiều người yêu quý.

40. Hãy để con san sẻ đồ của mình với mọi người

“Người giàu có không phải là người có nhiều, mà là người cho nhiều”.

(Erich Fromm – Đức)

Câu chuyện thứ nhất:

Có một người rất muốn biết sự khác nhau giữa thiên đường và địa ngục, anh ta tha thiết cầu xin thượng đế giải thích nhưng thượng đế không nói một câu nào mà dẫn anh ta đi tham quan thiên đường và địa ngục.

Sau khi tham quan thiên đường, người này cảm khái nói: “Cuộc sống ở thiên đường đẹp quá!” Thượng đế hỏi: “Người có thể nói cho ta biết cuộc sống của họ đẹp ở đâu không?” Người kia hào hứng đáp: “Cuộc sống của họ thật thư thái và có rất nhiều món ăn ngon!” Thượng đế nghe xong không nói một lời nào, tiếp tục dẫn anh ta xuống địa ngục.

Người kia ngạc nhiên đến độ không tin nổi vào mắt mình, vì anh ta nhìn thấy địa ngục giống hệt thiên đường cả về bài trí, món ăn ngon và cả những chiếc thìa cán rất dài. Nhưng anh ta thật không thể lí giải được tại sao những người trên thiên đàng lại sống thư thái tự tại còn ở dưới địa ngục con người lại bi thảm như vậy? Thậm chí bọn họ còn không thể nào đưa đồ ăn từ thìa vào miệng mình nên ai cũng chết vì đói.

Đến lúc này Thượng đế mới lên tiếng: “Ở thiên đàng, mọi người đều sống vui vẻ là bởi vì bọn họ đều đưa thức ăn ngon từ chiếc thìa vào miệng người khác; còn ở địa ngục, vì tất cả bọn họ đều chỉ muốn đưa thức ăn vào miệng mình, nhưng vì cán thìa

rất dài nên không thể làm được điều đó, cuối cùng chỉ biết nhìn những đồ ăn ngon mà chết đói. Đó là sự khác biệt giữa thiên đường và địa ngục”.

Câu chuyện thứ hai:

Có một câu chuyện vui thế này: Có một vị mục sư vô cùng yêu thích đánh gôn, có thể chơi không biết mệt mỏi. Một buổi sáng chủ nhật, trời trong xanh, vô cùng thích hợp để chơi gôn. Nhưng theo quy định thì ngày này vị mục sư phải đến nhà thờ làm lễ. Ông ta nghĩ rất lâu, cuối cùng vẫn quyết định đi chơi gôn. Thế nên ông nói với một người bạn của mình: “Tôi bị ốm, không thể làm lễ được, xin cha hãy làm giúp tôi”.

Thiên sứ ở trên cao nhìn thấy vô cùng tức giận nói với Thượng đế: “Người đã nhìn thấy hành vi đê hèn của kẻ kia chưa? Người hãy phạt ông ta một trận thật thích đáng” và Thượng đế đã đồng ý.

Nhưng ai biết được hôm đó vị mục sư đánh quả nào trúng quả ấy, không sai lệch một chút nào và cuối cùng đã giành chiến thắng tuyệt đối. Thiên sứ cảm thấy vô cùng kỳ quái, liền hỏi Thượng đế: “Chẳng phải là Người phải trừng phạt ông ta ư?” Thượng đế điềm tĩnh: “Người nghĩ kĩ mà xem, niềm vui của ông ta có thể chia sẻ được với ai đây?”

Theo cách nhìn của Thượng đế, vị mục sư kia chỉ có thể tự mình cảm nhận niềm vui, đó là sự trừng phạt dành cho ông ta. Điều này đã thể hiện sâu sắc một chân lý: Chỉ khi niềm vui được chia sẻ với người khác thì đó mới là niềm vui thực sự trọn vẹn. Cũng như mọi người vẫn thường nói: Nỗi buồn được san sẻ sẽ giảm đi một nửa, còn niềm vui được chia sẻ sẽ được nhân đôi.

Có một người giàu có nhưng rất keo kiệt, chưa bao giờ biết cho người khác – dù chỉ là một chút. Một hôm, anh ta nghe nói trên ngọn núi kia có suối nước vui vẻ liền vác theo một chiếc bình thủy tinh đi lên núi lấy nước. Nhưng đi được nửa đường thì anh ta bị lạc, liền hỏi một ông cụ bên đường. Ông cụ biết hắn là một kẻ giàu có keo kiệt, không muốn trả lời. Nhưng anh ta nài nỉ mãi, cuối cùng ông cụ đành chỉ đường và dặn: “Nhưng anh bắt buộc phải nhớ, lấy được nước về nhớ chia cho bà con trong thôn”. Gã nhà giàu đồng ý.

Theo lời chỉ của ông cụ, quả nhiên anh ta tìm được suối nước. Trên đường về, gã vẫn nhớ lời dặn của cụ già, nhưng về đến thôn, tính keo kiệt trỗi dậy, hắn lại không muốn chia cho bà con nữa. Về đến nhà, gã nhà giàu vội vàng đổ nước vui vẻ ra. Nhưng không có một giọt nước nào mà chỉ có một tờ giấy, bên trong viết: “Người chỉ biết mình vui sẽ không bao giờ tìm thấy niềm vui”.

Câu chuyện mang màu sắc thần thoại, nhưng đạo lý của nó thì rất rõ ràng và sâu sắc: Người chỉ biết quan tâm đến niềm vui của mình, sẽ không bao giờ tìm thấy niềm vui. Bởi thế, bố mẹ phải dạy con biết cách chia sẻ, điều này sẽ làm cho cuộc sống càng thêm ý nghĩa, vui vẻ và viên mãn.

Con có thể chia sẻ với người khác những niềm vui trong học tập và cuộc sống, chia sẻ kinh nghiệm thành công và thất bại, chia sẻ tâm tư tình cảm... Nhờ biết chia sẻ, con có thể đem những thành quả tri thức, kinh nghiệm được đúc rút từ bản thân cho mọi người cùng tham khảo, đồng thời nhận lại những kiến thức của người khác. Quá trình này sẽ tạo thành tri thức của cả tập thể để cùng giúp nhau vượt qua những khó khăn, cùng nhau tiến bộ trong học tập. Cũng qua quá trình này, trẻ sẽ học được tinh thần giúp đỡ lẫn nhau và hiểu được sức mạnh của tri thức tập thể, của sự đoàn kết. Nên có thể nói, chia sẻ cũng là một “tài sản” trong hành trang bước vào cuộc sống của trẻ.

Phạm vi của sự chia sẻ rất rộng, không chỉ bao gồm tiền bạc, vật chất – những thứ có thể cầm nắm, định lượng được, mà nó còn bao gồm các giá trị tinh thần như tư tưởng, tình cảm, cảm xúc... thậm chí cả nghĩa vụ và quyền lợi.

Sau những thảm họa thiên tai hay trước những người khó khăn mắc bệnh hiểm nghèo, trẻ mồ côi, người già không nơi nương tựa... mọi người dù không giàu có nhưng vẫn quyên tiền giúp đỡ họ. Không ai bắt chúng ta phải làm thế, dân tộc ta từ xưa nay vẫn có tinh thần “lá lành đùm lá rách”, “thương người như thể thương thân”. Chia sẻ khó khăn với những người gặp khó khăn hoạn nạn là một truyền thống đạo đức quý báu, cũng là trách nhiệm của mỗi công dân.

Bố mẹ hãy cho con hiểu, chỉ khi biết chia sẻ, trí tuệ và tình cảm của mình mới không ngừng được phát triển. Vì xét về một góc độ nào đó, chia sẻ chính là một kiểu hợp tác, nó có tác dụng tích cực cho mối quan hệ tin tưởng và hỗ trợ lẫn nhau, giúp nhau cùng tiến bộ trong học tập, công việc và mọi mặt khác của cuộc sống.

Có một nhà giáo dục học đã chỉ ra, đối với con trẻ, bồi dưỡng ý thức chia sẻ cũng là một cách giáo dục nhân cách cho con. Vì nếu như con không có ý thức chia sẻ, sẽ rất dễ hình thành tính tự tư, ích kỷ và cũng không biết cách cư xử với mọi người xung quanh, càng không thể nói đến khả năng làm việc tập thể. Vì thế, ngay từ khi con bắt đầu nhận thức được thế giới xung quanh, bố mẹ hãy bắt đầu rèn cho con ý thức biết quan tâm, chia sẻ với người khác.

(1). Truyền cho con ý thức chia sẻ càng sớm càng tốt

Bố mẹ nên bắt đầu rèn ý thức chia sẻ cho con ngay từ khi trẻ còn nhỏ, đừng nghĩ

rằng con còn bé, không hiểu gì, thực ra con có thể hiểu hết. Vì thế, bố mẹ hãy hướng dẫn, chỉ bảo cho con cách chia sẻ. Ví dụ, khi con cho bạn khác cùng chơi đồ chơi, cùng ăn với mình, bố mẹ hãy khen ngợi con. Như vậy con hiểu rằng làm như vậy là tốt, là sẽ được khen nên sau này gặp những trường hợp tương tự chúng cũng sẽ biết làm thế. Dần dần con sẽ hình thành được ý thức biết san sẻ với người khác.

Bố mẹ cần rèn luyện ý thức san sẻ cho con bằng những cơ hội thực tế, cụ thể. Ví dụ như mua cho trẻ đồ chơi cần nhiều người cùng tham gia chơi, để con cảm nhận được niềm vui qua những trò chơi. Nhưng bố mẹ cũng cần hết sức chú ý trong quá trình rèn luyện con trở thành người biết chia sẻ, không nên dùng phương pháp phê bình, trách mắng, đặc biệt là trước mặt người khác. Làm như vậy sẽ khiến trẻ tự ái, hoặc bị tổn thương và sẽ cố ý làm ngược lại những gì bố mẹ nói.

(2). Tạo cho con bầu không khí chia sẻ

Quá trình rèn cho con đức tính này, đặc biệt cần chú trọng tạo ra môi trường, không khí sẻ chia để con cảm nhận được niềm vui từ đó. Bố mẹ nên cố gắng thiết lập mối quan hệ cho con với môi trường xung quanh, bao gồm người thân, hàng xóm láng giềng, thậm chí là cả vật nuôi trong nhà để tạo nên một môi trường phong phú cho sự trưởng thành của trẻ.

Ví dụ, sau bữa ăn cả nhà cùng quây quần vừa ăn hoa quả vừa xem tivi, hãy hướng dẫn cho trẻ mời ông bà, bố mẹ ăn và khen ngợi khi con làm tốt việc này để trẻ cảm nhận được hành động đó của mình đã đem lại niềm vui cho cả nhà. Ngoài ra, bố mẹ nên có ý thức kể cho con nghe những chuyện mình nghe được, nhìn thấy để con cùng cảm nhận niềm vui, nỗi buồn; từng bước tạo nên ý thức chia sẻ tình cảm trong tiềm thức của con. Dần dần, con sẽ học được thói quen muốn chia sẻ những vui buồn cùng bố mẹ. Trong tình cảm gia đình giữa ông bà và bố mẹ, giữa bố mẹ với nhau và giữa bố mẹ với con cái, có thể thường xuyên nói câu: “Có một đứa con (cháu) ngoan có khác” để trẻ cảm nhận được vị trí quan trọng của mình trong gia đình.

Lẽ tất nhiên, cũng cần cho con biết trong học tập và cuộc sống cũng cần có bạn bè, hàng xóm và phải biết giúp đỡ họ khi cần thiết. Nếu có thể, hãy dẫn trẻ đi dã ngoại cùng gia đình hàng xóm, để con cảm nhận và trải nghiệm niềm vui khi chơi cùng những người khác. Ngoài ra, hãy tích cực ủng hộ con tham gia các hoạt động do trường, lớp tổ chức để con càng hiểu và gắn kết hơn với bạn bè.

(3). Để con tích cực đọc các câu chuyện về sự sẻ chia

Các câu chuyện luôn có sức hấp dẫn lớn đối với con trẻ, bố mẹ có thể định hướng cho con đọc những câu chuyện, cuốn sách hay nói về cuộc sống và sự sẻ chia, đồng thời phân tích cho con hiểu tại sao cần như vậy. Các hình tượng nhân vật trong truyện sẽ có sức ảnh hưởng nhất định đến trẻ. Dạy con bằng những câu chuyện sống động đó có hiệu quả cao hơn rất nhiều so với những bài học giáo điều. Vì trẻ thường có xu hướng thích giống hoặc thích mô phỏng các hình tượng nhân vật mà con thần tượng.

(4). Liên tục nhắc nhở con trong cuộc sống hằng ngày

Một buổi chiều trong công viên, có một bà mẹ và cô con gái chừng 3 – 4 tuổi, cô bé hồn nhiên đuổi theo những chú bướm đang bay rập rờn trên những đóa hoa; bà mẹ trẻ ngồi trên ghế đá gần đó và mỉm cười nhìn theo con. Được một lúc, dường như đã thấm mệt, cô bé chạy về bên mẹ. Người mẹ lập tức bóc quả quýt trên tay và dịu dàng nói với con: “Con ăn quýt đi rồi lại chơi tiếp!” Nhưng bé gái không ăn ngay mà để quả quýt trên lòng bàn tay, nhìn ngắm một hồi rồi hỏi: “Mẹ ơi, sao quýt lại có từng múi, từng múi thế này hả mẹ?” Bà mẹ hơi bất ngờ, im lặng một lát, rồi vừa nhìn con âu yếm vừa nói: “Con gái yêu của mẹ, con thử lắng nghe xem, có phải quýt đang nói với con rằng: “Tôi như thế này là để mong mọi người sẽ cùng thưởng thức tôi, chứ không phải để ăn một mình!” Phải vậy không?”

Cô bé như lò mò hiểu ra một điều gì đó, gật gật đầu, rồi lại nâng bàn tay lên ngắm nghía quả quýt. Rất nhanh sau đó, bé lập tức bóc một múi quýt to và đưa vào miệng mẹ. Sau đó, cầm quả quýt chạy đến chiếc ghế đá bên cạnh, nơi có hai ông bà lão đang ngồi...

Chỉ bằng một câu nói của mẹ, ý thức về sự sẻ chia đã lập tức hình thành trong bộ óc ngây thơ của con gái và bé lập tức hành động. Những tình huống như vậy chẳng phải là thường xuyên xuất hiện trong cuộc sống của chúng ta ư? Vậy thì bạn hãy biết nắm bắt các cơ hội này để dạy con biết san sẻ.

Nếu bố mẹ muốn con trở thành những người biết chia sẻ, có thể rèn cho con tính cách này thông qua các hình thức giáo dục có mục đích và các hoạt động trong thực tế cuộc sống, để con cảm nhận được niềm vui và hạnh phúc khi cho và nhận, cùng tình cảm ấm áp giữa con người với con người. Điều này có ý nghĩa sâu sắc trong việc nâng cao các phẩm chất tốt, để con trở thành một người có ích cho xã hội.

41. Rèn cho con có trái tim khoan dung

“Một người vĩ đại có hai quả tim: Một quả tim chảy máu, một quả tim khoan dung”.

(Kahlil Gibran – Libăng)

Trong thời kỳ chiến tranh thế giới thứ hai, có một tiểu đội đựng phải quân địch trong rừng sâu. Sau trận đấu ác liệt đó, có hai chiến sĩ cùng một làng bị lạc mất đồng đội. Hai người cùng đồng viên, an ủi nhau để vượt qua những khó khăn vất vả và cả hiểm nguy trong rừng rậm. Hơn mười ngày trôi qua, bọn họ vẫn không liên lạc được với các đồng đội khác. Một hôm, bọn họ săn được một con hươu và lại sống sót được thêm mấy ngày nhờ chú hươu đó. Hai người đồng hương lại tiếp tục đi với một chút thịt hươu còn lại trên vai người lính trẻ tuổi hơn.

Đến một hôm, bọn họ lại gặp phải quân địch, mặc dù trận chiến không cân sức, nhưng may mắn là hai người đã thoát khỏi vòng nguy hiểm. Đến một nơi tưởng như đã an toàn, bất ngờ có một tiếng súng nổ từ phía sau, người lính trẻ tuổi bị trúng một phát đạn, nhưng may mắn chỉ trúng vào vai. Anh lính già đồng hương hoảng hốt chạy đến lấy áo mình băng vết thương cho đồng đội. Đêm hôm đó, người lính già hai mắt chong chong, không ngừng lầm rầm đọc tên mẹ mình. Cả hai người đều cảm giác như không thể qua được cơn nguy khốn này, mặc dù bị cái đói còn cào hành hạ, nhưng không ai đụng đến miếng thịt hươu kia. Ngày hôm sau, may mắn họ đã gặp được đồng đội và được cứu thoát.

Hơn ba mươi năm sau, người lính bị thương ngày nào nói: “Tôi biết ai là người đã nổ phát súng đó, chính là người bạn chiến đấu của tôi. Khi anh ta chạy đến ôm tôi, tôi đã chạm vào nòng súng vẫn còn nóng. Tôi không thể nào hiểu tại sao anh ta lại bắn mình. Nhưng tôi đã bình tĩnh lại rất nhanh, và quyết định sẽ không báo thù. Đêm hôm đó, tôi biết anh ta muốn ăn miếng thịt hươu trên vai tôi và cũng biết anh ta phải sống vì mẹ của mình”.

Trong suốt ba mươi năm qua, người lính trẻ luôn vờ như không biết chuyện này, cũng chưa một lần nhắc tới. Sau đó, có một ngày, người lính già quỳ trước mặt xin anh tha thứ, nhưng anh lính trẻ nhất quyết không để đồng đội nói tiếp... Và họ lại tiếp tục là đồng đội, là bạn tốt của nhau đến mấy chục năm sau.

Khoan dung là một phẩm chất đẹp, vì nó làm cho thế giới này càng trở nên tươi đẹp hơn. Đối xử tốt với bạn bè là thể hiện đức tính tốt của một người; nhưng bao dung với bạn bè, lại là thể hiện tâm lòng của người đó. Khoan dung không phải là mềm yếu mà là mạnh mẽ. Khoan dung là lấy lùi để tiến, là một phản ứng tích cực trong đối nhân xử thế.

Năm xưa, có người từng hỏi nhà bác học Edison về việc lúc nhỏ ông bị người bán

vé tàu đánh làm một bên tai bị điếc. Điều làm mọi người vô cùng ngạc nhiên là Edison không hề trách móc người kia, thậm chí ông còn rất hài hước mà rằng: “Tôi vô cùng biết ơn ông ta, cảm ơn ông ấy đã làm cho tôi không nghe được những âm thanh ồn ã ở bên ngoài, để tôi chuyên tâm vào hoàn thành các thí nghiệm và phát minh”. Vì vậy có người đã nói, khoan dung với người khác cũng chính là đối tốt với bản thân mình. Khoan dung là viên gạch nền tảng của một sự nghiệp thành công, cũng là liều thuốc hóa giải những mâu thuẫn, càng là một “pháp bảo” lợi mình và lợi người.

Nhưng hiện nay, rất ít trẻ có tấm lòng khoan dung, đại đa số đều luôn coi mình là trung tâm, bất kể có chuyện gì xảy ra luôn nghĩ đến mình đầu tiên. Thực ra một câu “xin lỗi” hoặc “không vấn đề gì” hoàn toàn có thể làm cho sự việc phức tạp trở nên đơn giản, có thể rèn cho con có tấm lòng bao dung.

Bố mẹ phải dạy con biết sống bao dung. Chỉ có vậy trẻ mới biết tiếp nhận những ý kiến trái chiều, biết tôn trọng cách sống của người khác, biết tha thứ và cho người khác cơ hội sửa sai, biết sống hòa thuận với mọi người. Với tấm lòng bao dung, trẻ sẽ nhanh chóng thích nghi với những thay đổi và dễ hòa nhập với môi trường mới. Với vẻ bên ngoài, khoan dung tương như “co lại” một cách yếu thế, nhưng kỳ thực lại đang mở rộng cánh cửa tâm hồn. Trong cuộc sống rất cần có sự khoan dung, bởi nó như “chất bôi trơn” của mối quan hệ giữa người với người và cũng là thái độ tiếp nhận cuộc sống một cách lạc quan vui vẻ của những người tích cực. Hãy để con hiểu rằng, biển bao la rộng lớn vì biển bao dung đón trăm sông đổ về. Một người biết khoan dung thì nhân cách của họ cũng bao la như biển rộng.

(1). Không nên nói xấu người khác sau lưng con

Muốn giáo dục con trở thành người khoan dung, độ lượng, bản thân bố mẹ phải có tấm lòng ấy. Thiết nghĩ, nếu ngay cả những việc nhỏ bố mẹ cũng nói qua, nói lại, tranh luận không ngớt thì liệu con có thể học được đức tính bao dung hay không? Thông thường, con trẻ có ảnh hưởng sâu sắc từ bố mẹ, nếu bố mẹ có một trái tim độ lượng, thì phẩm chất tốt đẹp ấy sẽ được con kế thừa và phát huy.

Tốt nhất là bố mẹ không nên nói xấu đồng nghiệp trước mặt con cái, vì điều này vô hình chung sẽ làm ảnh hưởng không tốt đến con. Có thể con sẽ nghĩ, tại sao đồng nghiệp của bố mẹ lại nhiều khuyết điểm như vậy? Liệu bạn của mình có thể không? Từ đó, trẻ sẽ bắt đầu có thói quen soi mói bạn bè, có cái nhìn phiến diện về người khác. Điều này vô cùng bất lợi cho việc dạy cho con có trái tim độ lượng.

Ngược lại, bố mẹ nên tích cực phát hiện những ưu điểm của người khác, như ưu điểm của đồng nghiệp, ưu điểm các bạn bè của con... Như vậy trẻ sẽ hiểu rằng, mỗi

người đều có những ưu điểm riêng và mỗi khi bạn bè làm mình không hài lòng, trẻ sẽ nghĩ đến những ưu điểm của họ, thông cảm và tha thứ cho bạn. Dần dần, con sẽ trở thành người bao dung.

(2). Tạo cho con môi trường sống hòa thuận bao dung

Trong cuộc sống gia đình, các thành viên đều nên biết quan tâm chăm sóc, bao dung độ lượng lẫn nhau. Chỉ có như vậy mới tạo cho con một không khí gia đình thuận hòa và ấm áp, từ đó hun đúc cho con một trái tim nhân ái và vị tha.

Có một câu chuyện thế này: Trong đám cưới vàng của mình, một bà cụ đã tiết lộ cho quan khách biết bí mật giữ gìn hạnh phúc của mình. Bà nói từ lúc kết hôn cho đến nay, bà đã liệt kê mười lỗi lầm của chồng và đặc biệt còn tự hứa với bản thân mình: Bất cứ lúc nào chồng phạm vào một trong mười lỗi đó thì bà đều tha thứ cho ông.

Có người hỏi vậy cuối cùng 10 lỗi đó là gì? Bà cụ đã trả lời: “Thực ra trong 50 năm qua, tôi chưa bao giờ liệt kê cụ thể 10 lỗi lầm đó. Mỗi lần chồng làm sai, dù tức đến mấy nhưng tôi luôn tự nhắc nhở mình, coi như ông ấy may mắn, vì đã phạm vào một trong 10 lỗi tôi có thể tha thứ”.

Ông bà ta đã từng đúc kết: “Chồng giận thì vợ bớt lời, cơm sôi bớt lửa chẳng đời nào khô” chính là để chỉ sự bao dung, mềm dẻo linh hoạt của người vợ trong cuộc sống gia đình. Gia đình hòa thuận là yếu tố hàng đầu để quyết định gia đình đó có hạnh phúc hay không. Muốn vậy, cần phải có sự thông cảm, vị tha của cả hai bên, chồng cương thì vợ nhu và ngược lại. Trong cách đối xử với con, bố mẹ cũng cần chú ý lắng nghe để chia sẻ và thấu hiểu con hơn, bên cạnh việc khuyên răn dạy dỗ cũng cần cho con cơ hội để sửa chữa khi chúng phạm sai lầm. Có như vậy mới tạo được môi trường lý tưởng để một trái tim vị tha, độ lượng được ươm mầm và phát triển.

(3). Dạy con học cách hiểu người khác

Hiểu là vì để tha thứ, hiểu tất cả vì để tha thứ tất cả. Bố mẹ cần cho con hiểu, ai cũng có những mặt chưa hoàn thiện và có lúc phạm sai lầm, nếu như không quá đáng, hãy cố gắng hiểu và tha thứ cho họ. Hãy để con học cách đối xử với người khác bằng một thái độ bình tĩnh và khách quan, đứng trên lập trường của người đó để hiểu và thông cảm cho họ. Chỉ có như vậy mới có thể chấp nhận khuyết điểm, sai lầm của người khác, cho họ cơ hội sửa chữa. Và cũng chỉ có như vậy, con mới thực sự cảm nhận được ý nghĩa của lòng vị tha.

Bố mẹ cần đặc biệt chú ý nhắc nhở con không được ganh tỵ với người giỏi hơn, không cười nhạo những bạn kém hơn mình và cũng không được cố tình gây khó dễ cho “đối thủ cạnh tranh” của mình. Hãy giúp con học cách hiểu bạn bè, có như vậy trẻ mới biết học hỏi những bạn giỏi, giúp đỡ những bạn yếu hơn mình và biết “cạnh tranh lành mạnh”, thậm chí là “hợp tác” cùng giúp nhau tiến bộ với “đối thủ” của mình.

(4). Dạy con đối xử tốt với mọi người

Hãy giúp con hiểu, người khác cũng chính là cái bóng của mình, đối xử tốt với người khác cũng chính là đối tốt với bản thân. Hiểu và bao dung với người khác, cũng chính là giúp đỡ bản thân mình, giống như cổ nhân đã có câu: “Tặng người khác hoa hồng, hương còn lưu mãi trên tay ta”.

Có một cậu bé đứng giữa mênh mông đồng núi hét lên: “A a a...”, ngay lập tức có tiếng vọng lại: “A a a...”. Cậu bé hỏi: “Người là ai” và lại có tiếng trả lời: “Người là ai”. Cậu bé lại tiếp tục: “Người là đồ ngốc”, vách núi cũng đáp trả: “Người là đồ ngốc”. Cậu bé tức điên lên và bắt đầu quát mắng, từ vách núi cũng vọng lại những lời lẽ y như vậy.

Bực mình, cậu bé học tóc chạy về nhà kể lại với mẹ. Người mẹ dịu dàng nói: “Tại là con sai trước mà, nếu như con lễ độ, kính trọng họ thì họ cũng đối với con như vậy. Không tin con hãy thử lại xem”.

Mặc dù bán tín bán nghi nhưng ngay lập tức cậu trở lại chỗ cũ và cất tiếng: “Chào bạn”. Như có một “phép thần”, từ vách núi kia đáp trả: “Chào bạn”. Cậu lại tiếp tục: “Bạn là người bạn tốt”, ngay lập tức cũng có tiếng vọng lại: “Bạn là người bạn tốt”.

Cậu bé trở về nhà trong niềm vui mừng hơn hở và kể lại cho mẹ nghe toàn bộ câu chuyện. Người mẹ nhẹ nhàng nói: “Trong cuộc sống, bất kể là đối với người già hay trẻ, trai hay gái, con đối xử tốt với người ta, người ta cũng sẽ tốt với con; nếu con không tốt với họ, thì chắc chắn cũng chẳng có ai tốt với con. Vì thế nên con phải nhớ rằng, muốn ai tốt với mình thì trước tiên mình phải tốt với họ”.

Người mẹ trong câu chuyện trên đã rất thông minh khi thông qua một việc nhỏ nhưng đã dạy cho con một bài học sâu sắc về cách đối nhân xử thế. Khi biết đối xử tốt với mọi người, con sẽ dần học được cách khoan dung vì một trái tim lương thiện là một trái tim luôn biết cảm thông và tha thứ cho người khác.

(5). Để con gần gũi với thiên nhiên

Thiên nhiên khoáng đạt luôn khiến người ta dễ gạt bỏ những phiền muộn, bức tức. Đây cũng là một môi trường lý tưởng để rèn luyện tính bao dung. Bởi vì những thần kỳ bí hiểm vô cùng tận của tự nhiên chính là cuốn sách giáo khoa sống động nhất và không bao giờ mất đi sự bất ngờ, thú vị. Bất kể là tự nhiên rộng lớn hùng vĩ hay nhẹ nhàng với chim muông cây cỏ đều đem lại cho ta một cảm giác thư thái, tâm hồn rộng mở khiến trái tim cũng trở nên bao dung độ lượng, vị tha nhân ái hơn.

Vì vậy, bố mẹ hãy cho trẻ tiếp xúc nhiều với thiên nhiên, càng tuyệt vời hơn nếu có điều kiện đưa con đi du lịch, ngắm những danh lam thắng cảnh của Tổ quốc để núi non hùng vĩ, biển rộng mênh mông, rừng xanh bạt ngàn giúp cho tâm hồn con trẻ càng thêm rộng mở; càng thêm yêu đất nước, yêu thương và trân trọng cuộc sống.

Trong cuốn sách mang tựa đề “Khoan dung” của mình, nhà văn Mỹ Hendrik Willem van Loon đã coi khoan dung là đức tính tốt cơ bản của con người và là một trong những tinh thần chủ đạo để thúc đẩy lịch sử tiến lên phía trước. Bố mẹ cần phải dạy con biết khoan dung, vì khi có tấm lòng khoan dung, trẻ sẽ có một trái tim vị tha và độ lượng đủ để bước qua được những sóng gió của cuộc sống và đi đến bến bờ hạnh phúc.

42. Phải cho trẻ biết sự quan trọng của trách nhiệm

“Mỗi người đều bị sinh mệnh hỏi thăm, mà họ cũng chỉ dùng tính mệnh của mình để trả lời vấn đề đó; chỉ có lấy trách nhiệm để trả lời sinh mệnh. Bởi thế, biết chịu trách nhiệm là bản chất quan trọng nhất của loài người”.

(Viktor Emil Frankl – Áo)

Quốc Hùng là một cậu bé rất tinh nghịch. Một hôm, chưa đến giờ tan học đã thấy cậu về nhà nước mắt ngấn, nước mắt dài, một chú bảo vệ ở trường đưa Hùng về. Mẹ cậu vội hỏi chú bảo vệ: “Cuối cùng là đã xảy ra chuyện gì vậy chú?” Chú bảo vệ nói: “Trước khi về mọi người đều phải xếp hàng nghiêm chỉnh, nhưng Quốc Hùng không chịu xếp mà cứ chạy đi chạy lại, không biết làm sao mà bé và một bạn nữa xảy ra va chạm, cuối cùng hai thằng xông vào đánh nhau. Thế là Hùng bị cô chủ nhiệm phê bình, cậu bé khóc và còn gào lên với cô giáo là: “Không phải lỗi của con. Con không hề đánh bạn ấy!”

Mẹ cảm ơn chú bảo vệ và đưa Hùng vào nhà. “Con nói với mẹ đầu đuôi câu chuyện thế nào?” – mẹ nhìn thẳng vào đôi mắt đỏ hoe của Hùng và hỏi. “Con không cẩn thận nên đã va vào bạn Nhật Minh, con thề là con không cố ý làm vậy. Nhưng bạn Minh đã đẩy con, nên con mới đập bạn ấy một cái, thế là bạn ấy khóc và cô giáo mắng con”. Quốc Hùng vẫn nước mắt ngấn, nước mắt dài và còn cố nói thêm: “Tại vì bạn ấy đẩy con trước mà”.

Nghe cậu bé nói xong, mẹ Hùng về cơ bản đã hiểu rõ đầu đuôi câu chuyện. Mẹ dịu dàng nhưng cũng rất nghiêm khắc hỏi: “Con thử nghĩ kĩ xem, chẳng lẽ con không có một chút trách nhiệm nào trong việc này à?” “Không có, không phải lỗi tại con, con có cố tình như vậy đâu, tại bạn Minh đẩy con trước chứ!”

“Được, thế bây giờ mẹ hỏi con nhé, nếu con vâng lời cô dạy, nghiêm chỉnh xếp hàng như các bạn thì liệu con có va vào người khác không? Nếu con không va vào Nhật Minh thì bạn ấy có đẩy con không?” Quốc Hùng nghe và bắt đầu im lặng không nói gì.

“Hùng, bây giờ con nghĩ thật kỹ xem, lẽ nào con không có một tí trách nhiệm nào à? Con phải nhớ rằng con là một chàng trai, không bao giờ được đổ trách nhiệm lên người khác. Có chuyện gì cũng phải suy nghĩ thật kỹ, tại sao người khác lại làm như vậy với mình, có phải mình đã làm điều gì sai hay không?”

Cuối cùng, hai tay mẹ ân cần đặt lên vai cậu bé, nhìn thẳng vào mắt con và nói: “Con trai của mẹ, con phải biết chịu trách nhiệm về những hành vi của mình. Có như vậy con mới là một chàng trai đích thực để mẹ tự hào về con!” Quốc Hùng dường như đã hiểu ra vấn đề, cậu gạt nước mắt, nhìn mẹ và gật đầu một cách dứt khoát.

Tinh thần trách nhiệm là một phẩm chất vô cùng quan trọng của mỗi người, nó có vai trò rất lớn trong việc thiết lập vị trí trong xã hội, thành công trong sự nghiệp và hạnh phúc gia đình. Nhà văn Nga Lev Tolstoy đã từng nói: “Một người nếu không có lòng nhiệt tình thì sẽ chẳng làm nên trò trống gì, mà điểm căn bản của lòng nhiệt tình chính là tinh thần trách nhiệm”.

Xã hội không ngừng tiến bộ, yêu cầu về phẩm chất đạo đức của con người cũng không ngừng nâng cao. Vì vậy, người ta càng ngày càng quan tâm đến tinh thần trách nhiệm với vai trò là một tố chất quan trọng tạo nên phẩm chất đạo đức của mỗi cá nhân và trở thành một trong những tiêu chuẩn hàng đầu để lựa chọn nhân tài. Hiện nay, ở bất kỳ một trang báo hay mở bất kỳ trang mạng nào đăng tin về tuyển dụng đều có thể thấy, hầu như các đơn vị tuyển dụng đều đưa yêu cầu “Có tinh thần trách nhiệm với công việc” lên hàng đầu. Đơn giản bởi vì người có trách nhiệm mới nỗ lực làm việc và góp phần đưa doanh nghiệp phát triển.

Một doanh nhân thành công đã nói, mỗi người bắt buộc phải có tinh thần trách nhiệm, bất kể bạn làm gì, dù chỉ làm một ngày cũng phải làm cho tốt, bạn không biết nó sẽ có tác dụng thế nào đối với sự nghiệp sau này của mình. Ai cũng có thể trở thành người thành công, chỉ cần bạn luôn giữ cho mình là người có tinh thần trách nhiệm. Vì lẽ đó, bố mẹ phải luôn chú trọng tăng cường giáo dục, rèn luyện cho con trở thành người có trách nhiệm, có như vậy mới có thể giúp con có một sự nghiệp vững vàng và một gia đình hạnh phúc trong tương lai.

Tinh thần trách nhiệm là thước đo độ trưởng thành của mỗi cá nhân, nó cũng là một hành vi mang tính thói quen, là một yếu tố cần thiết và quan trọng để trở thành người xuất sắc. Một người không có tinh thần trách nhiệm sẽ thiếu đi lý tưởng sống, tự tư và ích kỷ, chỉ muốn “nhận” mà không muốn “cho”. Một người không có tinh thần trách nhiệm thì bất kể trong học tập, công việc hay trong cuộc sống cũng chỉ là đối phó với người khác, đồng thời cũng là đối phó với bản thân mình và chẳng bao giờ làm được việc gì lớn lao.

Trong giáo dục gia đình hiện nay, cùng với việc cạnh tranh ngoài xã hội ngày càng gay gắt, đa phần phụ huynh chỉ chú ý đến sự giáo dục trí tuệ mà lơ là việc giáo dục tinh thần trách nhiệm cho con trẻ. Điều kiện vật chất ngày càng phát triển, mỗi gia đình lại chỉ có từ một đến hai con nên rất nhiều trẻ từ nhỏ đã được ông bà, bố mẹ bao bọc trở thành những cậu ấm, cô chiêu. Không ngờ rằng sự nuông chiều đó đã biến con trở thành người làm việc không nghiêm túc, sống vô tổ chức, ích kỷ chỉ biết đến bản thân, kiêu ngạo không coi ai ra gì...; thậm chí dẫn đến những tâm lý bất lợi như chán ngán cuộc sống, sống không có mục tiêu lý tưởng. Điều này là vô cùng bất lợi cho sự trưởng thành và thành công sau này của trẻ.

Chính vì thế, song song với việc giáo dục tri thức, bố mẹ phải hết sức chú ý giáo dục và rèn luyện tinh thần trách nhiệm cho con. Cần cho con hiểu, trong học tập và cuộc sống, không chỉ phải chịu trách nhiệm về lời nói, hành động của mình mà còn có trách nhiệm quan tâm tới ông bà, bố mẹ, người thân, thầy cô và bè bạn. Không những thế, còn phải có trách nhiệm với xã hội, Tổ quốc.

(I). Làm tấm gương cho con học tập

Cần phải biết, tinh thần trách nhiệm của trẻ thể hiện trong khi tiếp xúc với người khác được ảnh hưởng và hình thành từ bố mẹ. Vì vậy, trong cuộc sống hằng ngày, bên cạnh việc tăng cường giáo dục ý thức trách nhiệm cho con, bố mẹ cũng cần chú ý đến những lời nói, hành động của mình. Nhà giáo dục Trung Quốc Đào Hành Trí từng nói: “Tôi muốn con tự lập thành người, bản thân tôi phải tự lập thành người. Tôi muốn con tôi biết giúp đỡ người khác, bản thân tôi phải giúp đỡ người khác

trước”. Từ đó có thể thấy, muốn rèn luyện tính trách nhiệm cho con, bố mẹ phải bắt đầu từ chính bản thân mình và làm tấm gương sáng cho con noi theo. Bố mẹ hãy nỗ lực trở thành những người cha, người mẹ có trách nhiệm với con cái; những công dân có trách nhiệm với xã hội trước khi yêu cầu con trở thành người có trách nhiệm. Bố mẹ phải có yêu cầu nghiêm khắc với bản thân trong trách nhiệm đối với gia đình, bạn bè, công việc và xã hội. Muốn trở thành tấm gương cho con thì bố mẹ phải dám làm những người cha, người mẹ có trách nhiệm. Việc bố mẹ có trách nhiệm với lời nói, hành động của mình hay không sẽ trực tiếp ảnh hưởng đến nhân cách và phẩm chất của con.

(2). Để con bắt đầu từ những việc nhỏ

Không nên bỏ qua những việc nhỏ xảy ra trong cuộc sống hằng ngày của con, bởi nó có tác dụng rất lớn trong việc hình thành tinh thần trách nhiệm của trẻ. Trong quá trình trưởng thành, con sẽ gặp phải vô số những việc nhỏ, bố mẹ cần biết cách biến chúng thành những cơ hội để rèn cho con tinh thần trách nhiệm, việc của mình tự mình phải hoàn thành.

Ví dụ, khi con còn nhỏ, bố mẹ có thể để con tự xúc cơm ăn. Lúc đầu có thể trẻ còn chưa quen và vụng về, làm cơm canh rơi vãi lung tung, nhưng bố mẹ hãy chỉ dẫn cho con cần phải ăn thế nào để cơm không bị rơi, tuyệt đối không được có tư tưởng “thôi mình làm cho nhanh gọn”. Dần dần con sẽ biết cách làm. Đối với những việc khác cũng tương tự như vậy. Cùng với sự trưởng thành của trẻ, hãy để con làm những việc phù hợp với lứa tuổi của mình như: Tự mặc quần áo, tự rửa tay, tự đánh răng, tự giác lên giường khi đến giờ đi ngủ... Thông qua đó con sẽ hiểu rằng, những việc đó là trách nhiệm của mình, bắt buộc mình phải hoàn thành. Cứ như vậy, tinh thần trách nhiệm của trẻ sẽ được hình thành và phát triển từ những việc nhỏ bé đầu đời.

(3). Không cho phép con được đùn đẩy trách nhiệm

Một trong những thói quen xấu nhất của chúng ta là khi xảy ra chuyện gì hay có tư tưởng đổ trách nhiệm cho người khác. Con trẻ cũng vậy, bất kể thế nào cũng không chủ động nhận trách nhiệm về mình. Chúng luôn nghĩ ra những nguyên nhân đổ lỗi cho hoàn cảnh, rất ít trẻ có ý thức tìm nguyên nhân từ bản thân và thường cho rằng người khác phải gánh chịu việc này.

Tính cách này không phải ngẫu nhiên mà có, cũng không phải trong thời gian ngắn mà chính là được dần dần hình thành từ khi con còn nhỏ, là do bố mẹ không chú trọng việc giáo dục, rèn luyện ý thức trách nhiệm cho con.

Chúng ta thường bắt gặp cảnh tượng thế này: Khi trẻ mới biết đi thường hay bị vấp ngã và khóc rất to. Khi đó người lớn sẽ chạy tới và nâng bé dậy. Nếu trẻ vẫn tiếp tục khóc, người lớn sẽ tìm mọi cách dỗ dành, đồng thời đập xuống chỗ trẻ vừa bị ngã và rằng: “Đánh chưa cái chỗ xấu xa này đi, nó làm con bị ngã đau nhĩ. Thôi con ngoan nín đi nào, bố (mẹ, ông, bà...) đã đánh nó rồi mà”. Lúc đó, rất có thể con sẽ nín, nhưng vô hình chung, người lớn đã “gieo mầm” tính vô trách nhiệm vào đầu óc ngây ngô, non nớt của trẻ. Dần dần con sẽ hiểu rằng việc mình bị ngã hoặc thất bại không phải do bản thân mà do người (vật) khác gây nên, những người đó phải chịu trách nhiệm và không liên quan gì đến mình.

Ngược lại với tình trạng trên, có rất nhiều bậc phụ huynh đã biết cách cổ vũ con đứng dậy, sau đó giải thích cho con hiểu vì sao con bị ngã, đồng thời khuyến khích con đi tiếp. Như vậy, trong tiềm thức của con dần dần sẽ hình thành ý nghĩ “ngã là do mình chưa cẩn thận” và trách nhiệm đó thuộc về mình.

Con trẻ từ nhỏ biết làm việc nhỏ, lớn lên mới làm được việc lớn; từ nhỏ biết chịu trách nhiệm về việc nhỏ, lớn lên mới chủ động gánh trách nhiệm việc lớn. Do đó, với vai trò là người thầy đầu tiên của con, bố mẹ cần chú ý giáo dục, rèn giũa cho con có ý thức trách nhiệm và dám chịu trách nhiệm. Có như vậy con mới có bản lĩnh vững vàng, dám làm, dám chịu và trở thành một người có trách nhiệm với gia đình, công việc; một công dân có trách nhiệm với xã hội, Tổ quốc.

(4). Để con trải nghiệm niềm tự hào của việc hoàn thành trách nhiệm

Bố mẹ hãy giúp con hiểu việc gì có thể làm, việc gì không được làm; làm tốt sẽ được biểu dương khen ngợi, ngược lại nếu làm những việc không được làm sẽ bị trừng phạt.

Một cô bé mới 10 tuổi nhưng đã có “thâm niên” đi đổ rác 5 năm. Lúc 5 tuổi, tự nhiên có một lần cô bé hào hứng với công việc này, từ đó hẳn nghe thấy tiếng chuông của xe rác là bé lập tức xách thùng đi đổ. Bố mẹ cũng ủng hộ việc này, giao cho bé trách nhiệm đó và luôn khen ngợi con nhanh nhẹn, chăm ngoan và biết giúp đỡ bố mẹ. Bản thân bé cũng cảm thấy rất tự hào vì đã được “phụ trách” hẳn một việc trong nhà nên luôn có ý thức trách nhiệm với việc này.

Có thể thấy, từ một việc nhỏ, bố mẹ cô bé trên đã dần dần xây dựng cho con ý thức tự giác, tinh thần trách nhiệm với công việc của mình và biết cách biểu dương khen ngợi khi con hoàn thành tốt nhiệm vụ. Các bậc phụ huynh có thể ứng dụng cách làm trên cho phù hợp thực tế hoàn cảnh gia đình mình.

(5). Dạy con biết quan tâm đến người khác:

Quan tâm đến người khác cũng là một cách để rèn tính trách nhiệm, vì quan tâm là một trong những cách thể hiện tinh thần trách nhiệm. Việc đầu tiên con phải biết quan tâm và có trách nhiệm với bản thân mình. Sau đó là quan tâm đến bố mẹ và người thân trong gia đình. Bố mẹ hãy dạy con chủ động quan tâm đến người già, người ốm đau và các em nhỏ trong nhà; làm những việc trong khả năng của mình; để con rèn luyện ý thức trách nhiệm đối với gia đình và sau này là đối với xã hội.

Ngoài ra, bố mẹ hãy giúp con tham gia các hoạt động xã hội từ thiện như thăm, tặng quà và giúp đỡ người già không nơi nương tựa, trẻ mồ côi, những người tàn tật; tham gia vệ sinh môi trường khu dân cư mình đang sống, trồng cây xanh... Thông qua việc rèn luyện từ các hoạt động thực tiễn này, trẻ dần dần ý thức được vai trò, trách nhiệm của mình đối với xã hội, từ đó không ngừng nâng cao ý thức trách nhiệm đối với xã hội, Tổ quốc.

Bố mẹ bắt buộc phải chú trọng việc rèn giũa ý thức trách nhiệm cho trẻ, có vậy mới giúp con tránh xa được tư tưởng coi mình là nhất; giúp trẻ hiểu, cảm thông, yêu thương người khác; trở thành người có trách nhiệm với bản thân, gia đình và xã hội.

Chương 6

HÃY TẠO CHO CON MỘT NGÀY MAI TƯƠI SÁNG

“Tương lai quan trọng với hiện tại biết bao khi xung quanh anh là con trẻ”.

(Charles Darwin – Anh)

Với cha mẹ, hôm nay làm tất cả vì con cũng là hy vọng ngày mai con có một tương lai tươi sáng. Ngày mai tươi sáng của con cần được nắm vững và có sự thiết lập từ ngày hôm nay. Nếu không để con nắm vững từng giây phút của ngày hôm nay, không trân trọng những thời khắc tốt đẹp của hôm nay sẽ không bao giờ có được ngày mai tươi sáng.

Vì lẽ đó, ngay từ hôm nay, bố mẹ hãy đi cùng con trên bước đường trưởng thành; ví như cùng con rèn luyện sức khỏe, cùng con tham quan bảo tàng, đưa con đi du lịch, dẫn con đi thăm một trường đại học nổi tiếng, dẫn con đi viếng đám tang... Chỉ có nắm vững ngày hôm nay như vậy, ngày mai của con mới càng tươi đẹp, mới làm bố mẹ cảm động, yên tâm và tự hào.

Tạo cho con một ngày mai tươi sáng là niềm hy vọng và ước mơ của mỗi bậc cha mẹ. Bố mẹ cần kiên định về mục tiêu của mình, giúp con có dũng khí, niềm tin và quyết tâm nắm vững hiện tại để tự tin bước vào tương lai.

43. Cùng con rèn luyện sức khỏe

“Giữ gìn dân chủ, xây dựng nước nhà, gây đời sống mới, việc gì cũng cần có sức khỏe mới làm thành công”.

(Chủ tịch Hồ Chí Minh)

Nhà giáo dục nổi tiếng người Anh Charlotte Mason đã viết thế này trong tác phẩm của mình:

“Một người mẹ sáng suốt nói: “Nếu như thời tiết cho phép, tôi sẽ đưa con ra ngoài vận động, mùa đông là một giờ đồng hồ, mùa hè là hai giờ đồng hồ”. Điều này rất tốt, nhưng chưa đủ.

“Đầu tiên, chưa đưa con đi theo. Nếu có thể được hãy dẫn con đi cùng. Vì mặc dù có nhiều khi con trẻ ở ngoài một mình, nhưng ở bên ngoài lâu vẫn cần có sự giám sát của bố mẹ để đề phòng những bất trắc có thể xảy ra”.

Về việc cho con vận động ra sao, chơi môn thể thao nào, Mason cũng có suy nghĩ riêng của mình.

Bà cho rằng tennis, bóng chày là những môn thể thao rất hợp với trẻ lớn. Vì nó không chỉ giúp trẻ rèn luyện cơ bắp, mà còn thông qua các quy tắc chơi để rèn luyện đạo đức cho trẻ. Còn đối với những trẻ nhỏ dưới 9 tuổi, chạy hay chơi những trò chơi đuổi bắt không chỉ rèn luyện thể chất mà còn luyện trí não cho trẻ.

Bà còn cho rằng, các môn lắc vòng, cầu lông, nhảy dây cũng vô cùng thích hợp với trẻ. Đối với môn nhảy dây, tốt nhất là mỗi trẻ nhảy một dây và theo hướng từ sau ra trước tốt hơn từ trước ra sau, vì như vậy giúp phát triển não bộ. Cầu lông cũng rất tốt, giúp trẻ phát triển khả năng quan sát, phán đoán, tính cạnh tranh... Các môn thể thao khác như chạy, nhảy, leo núi, đi xe đạp giúp phát triển cơ bắp và tăng cường khả năng điều hòa cơ thể, đó là những thứ không thể thiếu cho sự phát triển của con trẻ.

Vì vậy, Charlotte Mason khuyên các vị phụ huynh nên làm phong phú kiến thức của mình về các biện pháp rèn luyện sức khỏe cho trẻ; nắm rõ được biện pháp nào giúp tăng cân nặng, chiều cao, giúp trẻ ăn ngon, tăng cường sức đề kháng...

Có sức khỏe là có tất cả. Có người từng ví von: Sức khỏe tốt cũng giống như số 1; gia đình, sự nghiệp, địa vị, tiền tài là số 0; có 1 rồi đằng sau thêm càng nhiều số 0 càng tốt; ngược lại nếu không có 1 đứng trước thì tất cả những số 0 kia đều là vô nghĩa.

Trẻ con ngày nay đều giống như viên ngọc trên tay bố mẹ, trừ một số rất ít trẻ giúp bố mẹ làm việc nhà thì thời gian ở trường, việc học chính khóa, học thêm quá vất vả, đến thời gian ăn nghỉ, vui chơi của trẻ cũng bị hạn chế, đừng nói đến rèn luyện, ngay cả thói quen sinh hoạt đảm bảo sức khỏe cũng khó nên đa phần thể chất của các em đều rất yếu.

Theo kết quả một cuộc điều tra gần đây cho thấy, trong 20 năm trở lại đây, thể chất của thanh niên yếu hơn so với thế hệ đi trước tại cùng một thời điểm rất nhiều. Nhiều thanh niên thời nay không thể lý giải được tại sao khẩu pháo nặng hàng tấn mà ngày xưa cha ông ta có thể dùng sức người kéo ngược lên núi; tại sao những chi thanh niên xung phong mảnh mai kia lại có thể băng băng tải đạn, tải lương thực ra chiến trường.

Các chuyên gia cho rằng, tình trạng sức khỏe của con trẻ ngày nay không bằng thời trước là do ba nguyên nhân sau:

Thứ nhất, thời gian rèn luyện sức khỏe của trẻ rất ít. Rất nhiều phụ huynh và giáo viên còn có quan niệm sai lầm là việc luyện tập chỉ làm mất thời gian, ảnh hưởng đến chuyện học hành. Đặc biệt là các em ở cuối cấp, thời gian rèn luyện sức khỏe, thư giãn càng bị “cắt giảm”. Song song với thời gian học, trẻ rất cần được ra ngoài vận động, thay đổi không khí; đầu óc thư giãn, cơ thể thoải mái có tác dụng rất lớn cho việc dung nạp kiến thức.

Thứ hai, tần suất các hoạt động trong nhà quá dày đặc. Không thể phủ nhận, khoa học kỹ thuật, công nghệ thông tin phát triển đem lại cho đời sống con người rất nhiều tiện ích nhưng nó cũng là “con dao hai lưỡi”, đặc biệt là đối với trẻ nhỏ. Ngoài thời gian học, đại đa số trẻ thích ở nhà xem tivi, lên mạng chat, chơi game... hơn là ra ngoài vận động. Thậm chí, chính bố mẹ là người tạo cho con thói quen xấu này, bởi từ khi trẻ còn nhỏ, để cho con không nghịch ngợm quậy phá, bố mẹ thường “quảng” cho con điện thoại hoặc ipad, để trẻ mặc sức chú tâm với các loại game và mình yên tâm làm việc. Điều này là vô cùng nguy hại, nó như một “chất gây nghiện”, để càng lâu thì càng khó chữa.

Thứ ba, cơ cấu dinh dưỡng không hợp lý cũng ảnh hưởng rất lớn đến sức khỏe của trẻ. Đa phần trẻ con đều thích đồ ăn nhanh như KFC, Lotteria cùng các loại nước uống có ga như Coca cola, Pepsi... Những thực phẩm này mặc dù mùi vị hấp dẫn nhưng nếu ăn nhiều sẽ rất bất lợi cho trẻ đang trong thời kỳ trưởng thành, điển hình nhất là tình trạng trẻ bị béo phì. Vì sức khỏe và sự phát triển lành mạnh của con, bố mẹ hãy chú ý đến sự cân bằng dinh dưỡng trong bữa ăn hàng ngày của con.

Vì sức khỏe và tương lai của con, bố mẹ hãy đề ra cho con những hoạt động rèn luyện sức khỏe hợp lý. Có một cơ thể khỏe mạnh, sinh lực dồi dào mới có thể có sức lực và tinh thần để thực hiện mơ ước của mình. Vì vậy, có thể nói sức khỏe là vốn quý của sự nghiệp thành công và cuộc sống hạnh phúc. Bố mẹ hãy cùng con tạo ra “vốn quý” ấy cho tương lai của trẻ.

(1). Để con kiên trì rèn luyện sức khỏe

Nói đến việc kiên trì rèn luyện sức khỏe, người đầu tiên đáng để chúng ta noi gương chính là Chủ tịch Hồ Chí Minh vĩ đại.

Suốt bốn mùa dù trời mưa hay rét, sáng nào Bác cũng dậy từ lúc 5 giờ để tập thể dục. Có những lần Bác đi công tác về khuya, mọi người đã giữ rất yên tĩnh để Bác ngủ nhưng đến 5 giờ sáng Bác vẫn dậy tập thể dục như thường lệ. Có giai đoạn do công việc căng thẳng, tối tối Bác phải thay đổi chỗ ngủ để giữ bí mật, hằng ngày lại ăn uống thiếu thốn nhưng Bác vẫn tập đều đặn.

Trong kháng chiến, khi họp Hội đồng Chính phủ, Bác mời tất cả các vị Bộ trưởng cùng tập thể dục buổi sáng. Thời kỳ ở Việt Bắc, mỗi lần thay đổi địa điểm, trong hoàn cảnh nào các đồng chí bên cạnh Người cũng chọn được nơi làm sân bóng chuyền và gần suối, bởi vì Bác rất thích đánh bóng chuyền và bơi lội. Chiều chiều, sau giờ làm việc, Bác lại cùng mọi người tăng gia sản xuất hoặc đánh bóng chuyền. Mỗi lần đi công tác qua các suối lớn không lội được, mặc dù mọi người đã chuẩn bị mảng để Bác qua, nhưng Người luôn tự bơi qua suối.

Bác luôn tạo mọi điều kiện và nhắc nhở mọi người cần rèn luyện để nâng cao sức khỏe, phục vụ cách mạng, phục vụ nhân dân. Trên bàn làm việc của Bác luôn có hai hòn đá cuội nằm gọn trong tay. Khi đọc sách, Bác thường bóp hòn đá đó để luyện gân tay. Có thể nói trong mọi lúc, mọi nơi, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn đề cao việc rèn luyện sức khỏe. Người luôn có những bài tập phù hợp với hoàn cảnh thực tế. Bởi vậy, khi đã ngoài 70 tuổi, râu tóc bạc phơ nhưng da dẻ Bác vẫn hồng hào, phong thái vẫn nhanh nhẹn, hoạt bát. Tinh thần kiên trì bền bỉ rèn luyện sức khỏe của Bác Hồ đáng để bất cứ người Việt Nam nào cần học tập. Phụ huynh hãy hướng dẫn, giám sát con kiên trì rèn luyện sức khỏe ít nhất một tiếng mỗi ngày. Tùy từng độ tuổi, thể trạng sức khỏe, môi trường sống và sở thích của con để tìm cho trẻ những hình thức luyện tập thích hợp.

(2). Ủng hộ con tham gia các loại hoạt động giáo dục thể chất

Bố mẹ cần ủng hộ con tham gia các hoạt động thể dục thể thao do nhà trường, khu dân cư tổ chức. Kể cả đó không phải là sở trường của con nhưng cũng nên động viên khuyến khích trẻ tham gia các phong trào đó trên tinh thần vui khỏe và có ích. Cần phải biết, sức khỏe tốt đều do luyện tập mà ra, chỉ khi con kiên trì rèn luyện sức khỏe thì mới có một cơ thể phát triển khỏe mạnh, đáp ứng được các yêu cầu về thể chất trong học tập và các hoạt động khác.

(3). Cùng con rèn luyện sức khỏe

Bố mẹ nên thu xếp thời gian cùng con tham gia các hoạt động rèn luyện sức khỏe phù hợp với mọi lứa tuổi như bơi lội, leo núi...

Bơi lội thích hợp với mọi lứa tuổi, nhưng đặc biệt có tác dụng lớn đối với trẻ nhỏ. Bơi lội sẽ tránh được những hoạt động mạnh tác động vào hệ xương, cơ, gân, khớp... còn chưa phát triển toàn diện của trẻ. Không chỉ vậy, bơi lội đặc biệt tốt cho việc tăng cường chiều cao của trẻ. Ngoài ra, nó còn giúp rèn luyện về tốc độ, tính kiên trì, tính nhạy cảm. Bơi lội không chỉ tốt cho sức khỏe mà cũng là một trong những kỹ năng quan trọng con cần có để đảm bảo an toàn tính mạng khi tham gia các hoạt động trên sông, hồ, biển.

Leo núi giúp rèn luyện cơ, gân; cải thiện và tăng cường hệ tuần hoàn, hệ hô hấp; tăng cường thể lực. Ngoài ra, leo núi cũng giúp rèn luyện sức bền, sức dẻo. Bố mẹ có thể đưa con đi leo núi vào mùa thu, mùa xuân với tiết trời mát mẻ, đó là những thời điểm thích hợp cho hoạt động này.

Ngoài ra, bố mẹ có thể dẫn con đi thả diều vào những buổi chiều hè, giúp con thư giãn đầu óc, tăng cường khả năng quan sát, tầm nhìn xa; đi bộ hoặc chạy trong công viên; đánh cầu lông, đá bóng... Thậm chí bố mẹ có thể dẫn con đi chơi bùn đất. Một chuyên gia y tế Anh trong một nghiên cứu gần đây đã cho rằng, cho trẻ nghịch bùn mặc dù có thể làm bẩn cơ thể, nhưng những vi sinh vật trong bùn có thể giúp cho hệ miễn dịch của con “nhận biết” vi trùng từ đó không quá mẫn cảm với chúng. Báo cáo còn cổ vũ bố mẹ hãy tích cực cùng con chơi bùn, cát, trồng cây, tìm bắt côn trùng... những hoạt động này giúp rèn luyện sức khỏe và tăng cường khả năng miễn dịch cho trẻ.

(4). Rèn luyện sức khỏe cần theo tuần tự tăng dần

Rèn luyện thân thể cần theo tuần tự tăng dần, không thể ngay lập tức đã tham gia các hoạt động mạnh. Có một số bậc phụ huynh và con trẻ nhìn thấy sức khỏe người khác tốt, ngay lập tức muốn dùng hết sức lực để đạt được hiệu quả như vậy. Nhưng không hề biết rằng, cách làm đó không những không đạt hiệu quả như ý mà thậm chí còn phản tác dụng, làm tổn thương cơ thể. Vì thế, nếu con bắt đầu luyện tập, chắc chắn phải hướng dẫn con vận động theo tuần tự tăng dần đều cả về lực lẫn kỹ thuật. Cùng với thời gian luyện tập gia tăng, có thể tăng cường thể lực và kỹ thuật cho đến khi đạt được mục tiêu vận động đã đề ra.

(5). Chú ý một vài tiểu tiết trong rèn luyện sức khỏe

Vì con còn nhỏ, cần chú ý thời gian luyện tập, không nên tập quá lâu. Cần tránh những môi trường luyện tập quá nhiều tạp âm và bụi bẩn; chọn những nơi không khí trong lành, thoáng đãng như công viên, ven hồ. Tất nhiên, trong quá trình con luyện tập, bố mẹ cần đưa yếu tố an toàn lên đầu vì con chưa nhận thức được rõ ràng về cơ thể mình nên khó cảm nhận được mức độ vận động mạnh hay yếu, dễ dễ xảy ra những hậu quả đáng tiếc. Vì vậy, bố mẹ cần đặc biệt chú trọng vấn đề an toàn cơ thể, tính mạng khi con vận động. Ngoài ra, cần chú ý vấn đề dinh dưỡng, bổ sung kịp thời năng lượng và lượng nước trẻ bị hao hụt do quá trình luyện tập. Và điều cuối cùng cũng rất cần lưu ý, đó là việc giám sát con kiên trì vận động, tránh tình trạng “bữa đực bữa cái”, như vậy không những không phát huy tác dụng mà còn có thể đem lại hậu quả xấu.

Sức khỏe là điều kiện căn bản, là tài sản vô giá đối với mỗi cá nhân. Muốn thành công trên bất cứ lĩnh vực nào, điều đầu tiên chúng ta cần là một cơ thể khỏe mạnh. Con trẻ cần rèn luyện thói quen kiên trì vận động, duy trì một cơ thể khỏe mạnh, dẻo dai. Đó là điều kiện cơ bản không thể thiếu của quá trình sinh tồn và phát triển.

44. Dạy con cách quản lý tiền bạc

“Đằng sau mỗi chữ số trăm triệu, ngoài lịch sử gây dựng cơ nghiệp gian khổ còn có cả hệ thống các cách quản lý tài sản. Thực ra kiếm một trăm triệu không khó, cái khó chính là quản lý tiền bạc phù hợp với mình”.

(Bernard Shaw – Ailen)

Bố mẹ của Thành Long đều là chủ của những doanh nghiệp lớn, thu nhập rất cao, nên lúc nào trong túi cậu cũng rủng rinh tiền tiêu. Từ khi còn rất nhỏ, Long đã muốn gì được đấy, bất kể là đồ chơi đắt tiền hay đồ ăn ngon. Cũng như nhiều ông bố bà mẹ khác, bố mẹ cậu luôn tâm niệm “dù có vất vả thế nào cũng không để con phải khổ”.

Vì bố mẹ đều bận, không có nhiều thời gian quan tâm chăm sóc con, họ thường hay cho Long tiền để thích gì thì ăn đấy. Nhưng Long thường dùng tiền đó để mua đồ chơi, đồ ăn vặt và đem đến lớp khoe với bạn bè. Dần dần, bạn bè rất ngưỡng mộ Long vì cậu bé cũng tỏ ra rất hào phóng, hứng lên là mời bạn đi ăn, cho bạn chơi chung đồ chơi. Thậm chí có bạn còn gọi Long là “ông chủ”, “đại gia” hay “đại ca”.

Tết năm ngoái, Long có gần 10 triệu tiền mừng tuổi, nhưng chưa được bao lâu cậu đã tiêu hết một nửa. Vì thế, bố mẹ mới phát hiện con trai mình tiêu tiền như

phá bèn thu về số tiền còn lại trong tay cậu, đồng thời bắt đầu khống chế việc chi tiêu của con trai. Quả nhiên tiền tiêu vặt của Long trong tháng giảm từ gần 2 triệu xuống còn một nửa. Bố mẹ cậu vô cùng vui mừng, những tưởng con trai mình thực sự đã hiểu ra vấn đề. Nhưng vốn đã “vung” tiền quen tay, Long đã nghĩ ra cách mới, đó là nợ tiền những hàng quán gần trường.

Để có tiền trả nợ, Long bắt đầu nói dối bố mẹ như cần tiền học thêm, mua sách vở, mua đồ dùng học tập, sinh nhật bạn... Để có tiền trong tay là cậu lại tiêu bừa bãi. Sau này, Long còn biết trốn học đi chơi game ở ngoài các cửa hàng internet. Ở đây cậu đã quen biết và kết giao với một số “tay anh chị”. Để có tiền chơi game, chúng đã bắt đầu ăn trộm, rồi ăn cướp. Cuối cùng, Long và đồng bọn đã bị công an bắt giam và cho đi cải tạo lao động. Đến lúc này, bố mẹ Long mới bừng tỉnh ngộ, vô cùng ân hận nhưng đã muộn. Mẹ Long chua chát nói: “Nếu như ngày đó biết dạy dỗ và quản lý cách tiêu tiền của con thì đâu đến nỗi, chúng ta đã mắc một sai lầm lớn rồi?”

Cuộc sống càng ngày càng sung túc, nếu bố mẹ không giáo dục con cách quản lý tiền, để con có cách nhìn không đúng đắn về tiền bạc thì rất có thể trẻ sẽ vì tiền mà làm đường lạc lối. Đến khi đó, tiền lại trở thành tảng đá nặng kéo bước chân tương lai của con đi xuống chứ không phải là một “công cụ” để giúp con trưởng thành.

Theo kết quả một điều tra liên quan, tất cả các trẻ vị thành niên phạm tội, có đến hơn 70% đều liên quan đến trộm cắp, cướp giật tài sản. Sở dĩ những trẻ vị thành niên này sa vào lưới pháp luật chính là vì chúng không được dạy dỗ bài bản về cách chi tiêu cho phù hợp, không nhận thức đúng đắn về tiền và giá trị của đồng tiền.

Vì thế nên có người đã kêu gọi: “Trong công cuộc giáo dục cho trẻ ngày nay, việc giúp trẻ nắm vững các kiến thức về khoa học kỹ thuật, xã hội là rất quan trọng, nhưng giáo dục trẻ biết cách quản lý tiền bạc cũng quan trọng không kém. Đó là những bài học bắt buộc cho thiếu niên và nhi đồng của xã hội hiện đại ngày nay”. Quản lý tiền bạc không chỉ là khả năng quản lý tài sản, mà ở mức độ cao hơn nó còn liên quan đến nhân cách, đạo đức và thành tín của mỗi con người.

Người Mỹ rất chú trọng rèn cho con những nhận thức về tiền bạc từ khi trẻ còn rất nhỏ. Từ lúc mới ba tuổi, trẻ đã được dạy cách quản lý tiền, cái này được gọi là “bắt đầu thực hiện kế hoạch hạnh phúc của cuộc đời từ lúc lên ba”. Các ông bố bà mẹ Mỹ không để con “đóng khung” trong thế giới cô tịch của tuổi thơ, mà dạy con cách nhận thức trực diện về đồng tiền, truyền cho con quan niệm “lấy có nguồn, tiêu có độ”.

Tại Anh, từ bậc tiểu học trẻ đã được học những bài học về cách quản lý tiền, đồng thời cùng với thời gian và độ tuổi, trẻ sẽ được học những bài học tương ứng về cách

quản lý tiền bạc. Từ đó giúp cho trẻ ngay từ nhỏ đã có những nhận thức đúng đắn về tiền và cách sử dụng tiền, đồng thời học các kỹ năng về quản lý.

Nhật Bản cũng đã đưa việc giáo dục quản lý tiền thành môn học trong nhà trường, thậm chí còn xếp vào môn học bắt buộc cho các học sinh bậc tiểu học và trung học.

Quản lý tiền là một kỹ năng sinh tồn xã hội vô cùng quan trọng đối với trẻ. Bố mẹ bắt buộc phải dạy con có cái nhìn đúng đắn và thái độ đúng mực với tiền bạc, không thể để con làm nô lệ cho đồng tiền mà phải bắt tiền bạc phục vụ chúng ta. Nếu để chủ nợ, công an hay những kẻ lừa đảo “giáo dục” điều này cho con, e rằng cái giá phải trả sẽ rất lớn. Chính vì lẽ đó, tác giả của cuốn sách nổi tiếng “Cha giàu, cha nghèo” Robert T. Kiyosaki đã từng nói: “Thế chế giáo dục ngày nay của chúng ta đã không bắt kịp với sự phát triển của khoa học kỹ thuật. Chúng ta không chỉ dạy cho lớp thanh niên ngày nay về học thuật, mà còn phải dạy chúng các cách quản lý tiền bạc. Điều này không chỉ giúp họ tồn tại được trong thế giới này mà còn là khả năng cần phải có cho một cuộc sống tươi đẹp hơn”.

Nếu bạn thực sự yêu thương con, lo lắng cho tương lai của con, hãy dùng ngay cách nuôi dạy vô điều kiện và giúp con có nhận thức đúng đắn về tiền bạc, để con có thể bước đi vững vàng trên đường đời còn rất dài phía trước.

Mỗi vị phụ huynh đều nên tiếp nhận những cách giáo dục con mới; dùng hình thức mới, phương pháp mới để dạy cho con khả năng quản lý tiền bạc càng sớm càng tốt, để con có những nhận thức đúng đắn về đồng tiền. Hãy tham khảo những gợi ý sau để có cách dạy con quản lý tiền bạc hợp lý.

(1). Dạy con cách quản lý tiền từ khi trẻ còn nhỏ

Những trẻ từ 6 đến 15 tuổi đều có một số tiền nhất định như tiền tiêu vặt hàng tháng, tiền mừng tuổi. Nhưng đa phần bố mẹ đều cho rằng số tiền đó không đáng gì, con vẫn còn nhỏ, chưa cần thiết phải giáo dục hay quản lý tiền bạc một cách khắt khe. Để một vài năm nữa, khi con trưởng thành hơn sẽ dạy con cách chi tiêu hợp lý, tiết kiệm. Bây giờ chỉ cần con học tập tốt là được. Quan niệm này thể hiện tấm lòng của cha mẹ với con cái, nhưng dưới góc độ khác, đây lại là quan niệm sai lầm.

Bố mẹ có trách nhiệm giúp con hiểu tiền bạc không dễ dàng kiếm được, nên cần phải chi tiêu tiết kiệm, hợp lý từng đồng. Để con biết cách quản lý tiền ngay từ khi còn nhỏ, bố mẹ hãy bắt đầu dạy con nhận thức về “tiền” để khi con bắt đầu đi học, trẻ có thể nhận thức được mệnh giá của các đồng tiền khác nhau. Sau khi trẻ có nhận thức cơ bản về tiền, bố mẹ hãy quy định một tháng con sẽ được một khoản

tiền nhất định dùng để mua đồ dùng học tập, uống nước, mua đồ chơi... và con chỉ được tiêu trong phạm vi đó.

(2). Rèn cho con thói quen tiết kiệm tiền

Muốn dạy con biết cách quản lý tiền, bạn không thể bỏ qua cách dạy con tiết kiệm tiền, hay nói một cách khác là cho con một “con lợn tiết kiệm”. Bố mẹ có thể tiến hành biện pháp này ngay từ khi trẻ còn rất nhỏ.

Khi con khoảng ba tuổi, bố mẹ dứt tiền mừng tuổi của con vào lợn và cho con biết để sau này mua đồ chơi, quần áo mới. Khi trẻ lớn hơn, có tiền tiêu vặt hàng tháng, hãy khuyến khích con mỗi tháng bỏ ra một chút để tiết kiệm. Các khoản tiền khác mà con có được trong các dịp lễ tết hoặc phần thưởng học sinh giỏi, bố mẹ cũng nên khuyến khích con bỏ một phần vào lợn tiết kiệm. Cứ như vậy, dần dần con sẽ hình thành được thói quen tiết kiệm tiền.

Khi con lớn hơn, bố mẹ hãy mở một tài khoản ngân hàng mang tên con. Hiện nay có một số ngân hàng đã có hình thức mở tài khoản tiết kiệm mang tên con cho những trẻ dưới 15 tuổi, tất nhiên, đều phải có sự giám sát của người giám hộ hợp pháp của trẻ. Thông qua hình thức này, con sẽ có kiến thức cơ bản về gửi tiết kiệm tại ngân hàng, điều này rất có lợi cho việc rèn thói quen tiết kiệm cho trẻ.

(3). Giúp con vạch ra kế hoạch chi tiêu hợp lý

Bên cạnh việc tiết kiệm, sẽ có những lúc trẻ có việc cần dùng đến tiền, bố mẹ không chỉ cứ khăng khăng bắt con tiết kiệm mà không cho chúng tiêu xài. Nhưng tiêu tiền vào mục đích gì, có hợp lý hay không thì đó chính là cách bố mẹ cần dạy cho con biết.

Bố mẹ quy định mỗi tháng con chỉ có một khoản tiêu vặt nhất định, nếu phát sinh mà không hợp lý bố mẹ sẽ không cung cấp thêm. Nhưng có nhiều trẻ chưa hết tháng đã gài đầu gài tai xin thêm tiền, hỏi con đã tiêu số tiền kia vào việc gì thì chính bản thân con cũng không biết. Thậm chí có một số trẻ còn nghĩ rằng “không hiểu sao mình đã tiêu tiết kiệm thế mà tiền vẫn hết?” Vì lẽ đó, bố mẹ cần giúp con có kế hoạch chi tiêu hợp lý.

Đầu tiên, hãy để con tự viết ra kế hoạch chi tiêu của mình, sau đó bố mẹ giúp con điều chỉnh lại cho phù hợp. Trong quá trình này, bố mẹ hãy giải thích cho con rõ khoản chi nào chưa hợp lý, phải dùng tiền thế nào cho hợp lý. Dần dần con sẽ hiểu cái gì nên chi, cái gì không nên và có khả năng chi tiêu hợp lý. Thông qua chỉ

dẫn và giám sát của bố mẹ, tự khắc trẻ sẽ nâng cao khả năng quản lý tiền bạc của mình.

Ví dụ, trước khi con muốn mua cái gì, hãy để con nghĩ thật kỹ xem món đồ đó có thực sự cần thiết không, nếu không có thì sao, liệu có thể dùng thứ khác thay thế được không? Nếu thực sự cần, thì nên mua ở mức độ nào để vừa dùng đúng chức năng lại vừa tiết kiệm? Tất cả những điều này sẽ giúp con phân tích được món đồ mình mua đã thực sự hợp lý hay chưa.

Ngoài ra, bố mẹ hãy dạy con trước khi đi siêu thị hãy liệt kê ra những thứ cần mua. Như vậy vừa tiết kiệm được thời gian, vừa tránh được tình trạng mua những thứ chưa thực sự cần thiết. Tất nhiên, cũng nên khuyến khích trẻ dùng tiền tiết kiệm của mình để mua những món quà nhỏ cho bố mẹ, ông bà trong dịp lễ Tết hoặc sinh nhật; khuyến khích con dùng tiền tiết kiệm của mình để đóng góp cho các hoạt động từ thiện ở nhà trường. Hãy cho con hiểu, giá trị của đồng tiền không chỉ đơn thuần là mua các món đồ mà còn có thể tạo ra những điều tốt đẹp hơn thế.

(4). Không được để con trở thành “triệu phú nhỏ”

Ông “Vua thép” Andrew Carnegie từng nói: “Đừng nghĩ rằng con cháu nhà giàu là tốt số. Đại đa số con nhà quý tộc đều là nô lệ của sự giàu có, bọn họ không biết kiềm chế trước bất cứ sự mê hoặc nào, đến nỗi rơi vào cảnh ăn chơi trụy lạc. Cần biết, đứa trẻ chỉ biết hưởng thụ, tuyệt nhiên không phải là những đứa trẻ sinh ra trong các gia đình nghèo. Những đứa trẻ nghèo khổ, thậm chí khổ đến mức không có cơ hội được học hành, sau này lại trở thành những người thành công”.

Vợ chồng tỷ phú hàng đầu thế giới Bill Gate vô cùng yêu thương con, nhưng xét về góc độ đáp ứng mọi yêu cầu của con thì họ lại là những ông bố bà mẹ “keo kiệt” nhất. Quan điểm của Bill là ông chỉ cung cấp cho con được ăn học đầy đủ, còn bản thân chúng phải biết làm việc và gây dựng sự nghiệp cho mình. Cũng chính vì thế, mỗi người con của Bill chỉ được thừa hưởng 10 triệu đô la, chiếm 1/6.500 trong tổng số tài sản của ông – một con số vô cùng nhỏ, đủ để cho các bậc làm cha mẹ có thêm một “tám gương” về việc không nên để lại cho con quá nhiều của cải, khi chúng chưa thực sự lao động hết mình.

Ngoài ra, bố mẹ cũng cần chú ý một số vấn đề khác như: Hãy đưa tiền trực tiếp cho con, tránh tình trạng để con trực tiếp lấy tiền từ túi (ví) bố mẹ; không nên để nhiều tiền ở những chỗ dễ nhìn thấy, dễ lấy để tránh tình trạng con cần là tự ý lấy mà không xin phép bố mẹ. Bên cạnh đó, bố mẹ cũng không nên thể hiện thái độ xem nhẹ đồng tiền trước mặt con theo kiểu “có đáng bao nhiêu đâu, mất trăm (triệu) thôi mà”, vì điều này sẽ khiến trẻ nghĩ rằng kiếm tiền rất dễ, từ đó không coi

trọng thành quả lao động của bố mẹ và không có ý thức tiết kiệm.

Dạy cho con cách quản lý tiền hợp lý có thể giúp con có nhận thức đúng đắn về tiền bạc, để trẻ không tiêu xài một cách xa hoa phù phiếm, cũng không keo kiệt thái quá. Dạy cho con cái nhìn đúng đắn về quản lý chi tiêu đồng nghĩa với việc cho con một quan niệm đúng đắn về tiền bạc, để con có thể ung dung tự tại bước vào cuộc sống hôm nay và ngày mai mà không bị đồng tiền chi phối làm mất tinh táo.

45. Dạy con biết hợp tác với mọi người

“Một cây làm chẳng nên non, ba cây chụm lại nên hòn núi cao”.

(Tục ngữ Việt Nam)

Marx và Enghels là những chiến hữu cách mạng vĩ đại, cũng là đôi bạn hợp tác vĩ đại. Marx vô cùng kính phục tài năng của Enghels và luôn nói mình đi theo bước chân của Enghels. Nhưng Enghels lại luôn cho rằng tài năng của Marx vượt xa mình. Ông nói, trong sự nghiệp chung của hai người, Marx luôn là cây đàn violon thứ nhất và mình là cây đàn violon thứ hai. Tác phẩm kinh điển “Tư bản luận” chính là kết tinh của sự hợp tác giữa hai người. Lenin đã từng viết: “Sau bạn ông là Kar Marx, Enghels là nhà bác học và người thầy lỗi lạc nhất của giai cấp vô sản hiện đại trong toàn thế giới văn minh. Từ ngày mà vận mệnh gắn liền Marx và Enghels thì sự nghiệp suốt đời của hai người bạn ấy là sự nghiệp chung của họ. Cho nên nếu muốn hiểu Enghels đã làm gì cho giai cấp vô sản thì phải nhận rõ ý nghĩa của học thuyết và hoạt động của Marx đối với sự phát triển của phong trào công nhân hiện đại”.

Năm 1848, sau khi cuộc đại cách mạng bị thất bại, Enghels không thể không quay về cơ sở kinh doanh ở Manchester. Enghels không thích kinh doanh, nhưng khi nghĩ đến Marx đang bị lưu vong ở London với cuộc sống bần hàn cơ cực chỉ có bánh mì và khoai tây qua ngày, ông liền bỏ ý định từ bỏ nghiệp kinh doanh, cắn răng tiếp tục và đạt được thành công.

Vì thế, mỗi tháng, thậm chí là mỗi tuần đều có các phiếu gửi tiền từ Manchester đến London. Marx cũng vì sự nghiệp chủ nghĩa xã hội khoa học đang vừa bắt đầu chỉ đạo có hiệu quả, vì muốn lột trần hạn chế căn bản của chủ nghĩa tư bản nên đã tiếp nhận sự giúp đỡ này của Enghels.

Marx và Enghels là đôi bạn thân thiết vô hạn, tất cả mọi thứ giữa họ, từ tiền bạc đến học vấn đều không có sự phân biệt của ai với của ai. Mặc dù xa nhau 20 năm nhưng hợp tác trên lĩnh vực tư tưởng giữa họ chưa bao giờ đứt đoạn. Ngày nào họ

cũng thư từ qua lại đàm luận chuyện khoa học và chính trị. Họ đã trở thành đôi bạn hiếm có trong lịch sử.

Marx và Engels đều tôn trọng lẫn nhau, dưới con mắt của họ, sự phê bình của bất cứ ai về tư tưởng và tác phẩm của họ đều không có ý nghĩa quan trọng bằng việc trao đổi ý kiến giữa hai người. Thế nên, chỉ cần có cơ hội là Engels lại tạm bỏ công việc kinh doanh của mình để về London thảo luận vấn đề, trao đổi cách nhìn của Marx.

Một ngày đáng để ghi nhớ đã tới. Đó là hai giờ sáng ngày 16 tháng 8 năm 1867, Marx đã thông báo cho chiến hữu của mình biết việc hiệu đính xong cuốn “Tư bản luận” thứ nhất. Ông vô cùng hào hứng viết thư cho Engels nói: “Cuốn thứ nhất đã hoàn thành, do công sức của anh. Nếu không có sự hy sinh của anh dành cho tôi, tôi không thể hoàn thành tập đầu tiên của bộ tác phẩm ba tập này. Tôi ôm hôn anh, khôn xiết cảm ơn anh!”

Ngày 14 tháng 9 năm 1867, sự kết tinh của sự hợp tác và tình hữu nghị lớn lao giữa hai người – “Tư bản luận” đã được xuất bản tại Hamburg, Đức và trở thành sự kiện có ý nghĩa vô cùng quan trọng và vĩ đại của phong trào công nhân quốc tế.

Tổ chức UNESCO đã từng chỉ ra: Sứ mệnh của giáo dục thế kỷ XXI là giúp học sinh học cách làm người, làm việc, học tập và học cách cùng chung sống. “Học cách cùng chung sống” ở mức độ cao hơn chính là học cách hợp tác. Vì thế, rèn cho trẻ biết cùng chung sống và hợp tác đã trở thành một trong những mục tiêu quan trọng nhất hiện nay.

Hai từ “hợp tác” không hề xa lạ đối với trẻ, nhưng trong thực tế cuộc sống, ý thức hợp tác của trẻ vẫn còn rất kém. Khi bạn gặp khó khăn, trẻ có thể không biết giúp đỡ, cũng có thể vì một việc nhỏ mà mâu thuẫn với bạn bè xung quanh...

Nhà tâm lý học Alfred Adler cho rằng, giả sử một đứa trẻ chưa học được cách hợp tác, em bé đó sẽ bị đẩy vào con đường cô độc và tự kỷ, ảnh hưởng vô cùng nghiêm trọng đến cuộc sống của trẻ. Từ đó có thể thấy, hợp tác có vai trò quan trọng thế nào đối với con trẻ.

Qua điều tra mấy nghìn nam nữ nhân công bị sa thải, nhóm hướng dẫn tìm việc của đại học Harvard đã phát hiện ra: Những người bị sa thải vì đối nhân xử thế kém chiếm tỷ lệ cao gấp hai lần những người bị sa thải vì không phù hợp với chức vụ. Cần phải biết những người được nhận vào làm tại các công ty đó đều là những nhân tài, trình độ học vấn và trình độ chuyên môn của họ đều cao hơn người bình thường, nhưng tại sao có người đạt được những thành tích to lớn, nhưng có người lại không có tiếng tăm gì, thậm chí còn bị sa thải? Nguyên nhân rất đơn giản, chủ

yếu là do những người này luôn đề cao cái tôi, không có tinh thần hợp tác. Vì vậy có thể nói, không có tinh thần hợp tác chính là nguyên nhân trực tiếp dẫn đến thất bại trong sự nghiệp của mỗi người.

Trong thời đại thông tin phát triển như vũ bão hiện nay, nếu chỉ dựa vào sự nỗ lực của riêng một người thì khả năng thành công càng ngày càng thấp, hợp tác trở nên ngày càng quan trọng. Vì thế, Phó tổng giám đốc toàn cầu Microsoft Lý Khai Phục đã nói: “Phải liên tục cảnh giác với các nguyên nhân làm mỗi hợp tác bất hòa, cần dốc sức nắm vững nguyên tắc và kỷ xảo của sự hợp tác tập thể. Chỉ có như vậy mới có thể thực sự hòa nhập được vào xã hội hiện đại với hợp tác cùng thắng lợi làm chủ thể”.

Với xã hội đầy tính cạnh tranh ngày nay, sự hợp tác càng cần thiết hơn bao giờ hết. Biết hợp tác là một trong những điều kiện quan trọng cần có ở mỗi nhân tài trong xã hội hôm nay và ngày mai. Không biết hợp tác, trẻ sẽ rất khó để hòa nhập vào xã hội, càng chẳng nói đến thành công. Vì thế, bố mẹ cần phải rèn cho con biết hợp tác càng sớm càng tốt. Điều này không chỉ có lợi cho sự nghiệp trong tương lai mà còn có ích trong học tập.

Câu tục ngữ: “Một cây làm chẳng nên non, ba cây chụm lại nên hòn núi cao” đã cho thấy từ rất xa xưa, ông bà ta đã vô cùng coi trọng sự hợp tác tập thể. Trong học tập, công việc và cả cuộc sống tương lai của trẻ không thể thiếu sự hợp tác. Vì vậy, bố mẹ cần cho con hiểu, bất cứ lúc nào và bất cứ ở đâu cũng không thể thiếu hai từ “hợp tác”, bởi nó là tiền đề của thành công. Để giúp con sớm nắm vững được kỹ năng này, ngay từ khi còn nhỏ bố mẹ hãy giúp trẻ:

(I). Giúp con hiểu được sức mạnh to lớn của tập thể

Chắc hẳn trong mỗi chúng ta đều đã từng biết đến câu chuyện “Bó đũa”. Truyện kể về ngày xưa có một ông già sinh được bốn người con. Một hôm ông để bó đũa và một túi tiền lên bàn rồi gọi các con lại và bảo: “Trong số các con ai bẻ được bó đũa thì cha thưởng cho túi tiền này”. Bốn người con lần lượt dốc hết sức ra nhưng không ai bẻ được bó đũa. Ông già bèn cởi bó đũa ra và bẻ gãy từng chiếc một cách dễ dàng. Bốn người con liền nói: “Thưa cha, lấy từng chiếc mà bẻ ra thì có khó gì đâu?” Ông già liền đáp: “Đúng. Như thế là các con đều thấy rằng, chia lẻ ra thì yếu, hợp lại thì mạnh. Nếu các con biết đoàn kết thương yêu nhau thì không một sức mạnh nào có thể quật ngã được các con”.

Câu chuyện giản dị nhưng là bài học sâu sắc về sức mạnh của đoàn kết. Bố mẹ cần cho con hiểu, bất cứ ai đều không thể sống thiếu tập thể, ai cũng mong được mọi người yêu thương và bảo vệ, tìm được sức mạnh và dũng khí từ tập thể ấy.

Nhưng tất cả những điều đó đến từ đâu? Đó chính là sự hợp tác của mỗi cá nhân trong cả tập thể. Chỉ khi mỗi người đều biết quan tâm, yêu thương lẫn nhau, cùng bảo vệ lợi ích và danh dự của tập thể thì tập thể đó mới thực sự vững mạnh.

Vì vậy, ngay từ khi con bắt đầu nhận thức được, bố mẹ hãy dạy cho con biết yêu mến mọi người xung quanh. Khi trẻ bắt đầu đi học, bố mẹ hãy dạy cho con biết yêu mến và giúp đỡ bạn bè. Hãy cho con hiểu, một học sinh xuất sắc không chỉ là một học sinh giỏi mà còn là một học sinh được thầy yêu bạn mến.

(2). Khuyến khích con tham gia các trò chơi

Để con tham gia các trò chơi, nhất là các trò chơi cần sự phối hợp, cũng là một cách rất có hiệu quả trong việc rèn cho trẻ biết hợp tác, ví dụ như:

Trò chơi “hai người ba chân”: Dùng sợi dây buộc chân người này vào chân người kia và đứng xếp thành hàng ngay, cặp nào về đích trước thì cặp đó thắng cuộc.

Trò chơi “bịt mắt cõng bạn”: Ví dụ bạn A bịt mắt và cõng bạn B, bạn B sẽ làm nhiệm vụ chỉ đường để A đi đúng hướng, cặp nào về đích trước thì cặp đó thắng.

Trò chơi ghép hình: Chia làm hai đội, hai đội sẽ được xem hình mẫu trước và có quy định về thời gian. Ở vạch xuất phát sẽ có những mảnh ghép, bé đầu tiên lấy một mảnh ghép, vượt qua các chướng ngại vật để về đích, sau đó dán lên bảng, rồi chạy về chỗ cũ; bé thứ hai lại tiếp tục lấy một mảnh ghép và làm như bé đầu tiên. Cứ như vậy cho đến bé cuối cùng, sao cho hình ghép được hoàn chỉnh. Chiến thắng sẽ thuộc về đội ghép xong trước.

Có thể thấy, những trò chơi tương tự như trên đều là những trò đòi hỏi sự phối hợp ăn ý giữa những người chơi với nhau. Thông qua các trò chơi này, trẻ sẽ nhận ra một điều: Nếu sự phối hợp giữa các thành viên trong đội càng tốt thì khả năng chiến thắng càng cao; nếu trong đội có một người cho mình là nhất, không biết quan tâm, hợp tác với người khác thì khả năng thua cuộc là rất lớn. Vì thế, nó đòi hỏi mỗi thành viên đều phải nghĩ cách phối hợp ăn ý với các thành viên khác. Từ đó, nâng cao ý thức và khả năng hợp tác của trẻ.

Ngoài ra, phụ huynh có thể để con dẫn các bạn về nhà mình, chơi một số trò chơi tập thể như ghép hình, xếp hình, bệnh nhân và bác sĩ, cô giáo và học sinh... đồng thời bố mẹ có những hướng dẫn để trẻ biết cách cùng phối hợp cho trò chơi diễn ra thuận lợi, vui vẻ.

Các trò chơi sẽ giúp trẻ hiểu rằng, khi biết cách phối hợp ăn ý, mọi hoạt động sẽ

diễn ra thuận lợi và đạt kết quả cao. Cũng thông qua đó, trẻ nhận biết được những ưu – nhược điểm của mình và các bạn, để chúng cùng học tập lẫn nhau.

(3). Khơi dậy hứng thú hợp tác cho trẻ

Với bất kỳ một công việc gì, hứng thú không chỉ góp phần đem lại hiệu quả cao nhất mà còn làm người ta cảm thấy việc đó thật nhẹ nhàng, vui vẻ và thoải mái. Việc rèn khả năng hợp tác cho con cũng không ngoại lệ. Muốn rèn cho con đức tính này, hãy để con cảm nhận được niềm vui từ sự hợp tác đó.

Ví dụ, nếu như con bạn thích các câu chuyện trinh thám, hãy để cho con đọc các câu chuyện về Sherlock Holmes, sau đó để con suy nghĩ xem tại sao Sherlock Holmes lại có thể phá án thần tốc như vậy? Trẻ sẽ hiểu rằng, nguyên nhân chủ yếu là do sự phối hợp giữa Sherlock Holmes và Watson. Nhờ đó, con sẽ có hứng khởi với việc phối hợp với người khác.

Nếu con thích ca hát, hãy để con chú ý một bài hát thường do mấy người hoàn thành. Con sẽ hiểu, hóa ra một bài hát phải có người viết nhạc, người viết lời và cả ca sỹ cùng hợp tác mới có thể thành một tác phẩm hoàn chỉnh đến với công chúng. Thiếu bất cứ một thành phần nào thì bài hát cũng không thể hoàn thiện được. Từ đó cũng sẽ tạo cho con niềm cảm hứng hợp tác.

Sự hợp tác không chỉ giúp con thành công mà còn làm tăng tình cảm thân thiết giữa con với bạn bè.

(4). Để con có tư duy hai bên cùng có lợi

Bố mẹ nên biết cách khơi gợi cho con có tư duy hai bên cùng có lợi qua quá trình hợp tác. Nghĩa là không phải là ai dựa vào ai, mà cả hai cùng tận dụng khả năng của bản thân, hỗ trợ lẫn nhau để công việc đạt hiệu quả cao nhất và cả hai cùng có lợi. Hay nói một cách khác, cho người khác cơ hội thành công cũng chính là cho mình cơ hội thành công. Muốn vậy, cần có sự hiểu biết, tương hỗ lẫn nhau để cho sự hợp tác ấy đem lại kết quả tốt đẹp cho cả hai.

Ví dụ, nếu con học giỏi các môn xã hội, bạn của con học giỏi các môn tự nhiên hãy khuyến khích chúng cùng học nhóm với nhau, cùng bù đắp sở trường – sở đoản cho nhau để cả hai cùng tiến bộ. Khi đã có tư duy hợp tác cùng có lợi, trẻ tự khắc sẽ hiểu muốn có “lợi” cần phải biết hợp tác.

Thế kỷ XXI là thế kỷ của cạnh tranh và hợp tác, cạnh tranh càng khốc liệt bao

nhiều thì hợp tác càng cần thiết bấy nhiêu. Tư duy hai bên cùng có lợi sẽ giúp cho sự hợp tác càng nhanh chóng và thuận lợi. Biết cách hợp tác không chỉ nâng cao hiệu quả công việc mà còn tiết kiệm được thời gian, nhân lực, chi phí và nhiều thứ khác. Bởi vậy, có thể nói, hai bên cùng có lợi sẽ lợi càng nhiều, đó mới thực sự là kết quả mà chúng ta mong muốn.

Bố mẹ cần chú trọng rèn cho con ý thức hợp tác. Có thể thường xuyên kể cho con nghe các câu chuyện về thành công của sự hợp tác, cũng có thể cho con hòa nhập vào các hoạt động thực tiễn để rèn luyện, tăng cường ý thức hợp tác. Và mục tiêu cuối cùng cần đạt được là cho con hiểu trong bất kỳ lĩnh vực nào của cuộc sống, không thể thành công nếu không biết hợp tác.

46. Đi du lịch cùng con

“Đi một ngày đàng, học một sàng khôn”.

(Tục ngữ Việt Nam)

Năm Rabindranath Tagore 12 tuổi, lần đầu tiên cha ông, Devendranath Tagore - một nhà triết học và hoạt động xã hội nổi tiếng, dẫn đi du lịch núi Hymalaya, ông vui mừng khôn xiết. Nơi dừng chân cắm trại đầu tiên của họ là Santiniketan, nơi đó thảo nguyên bao la ngút ngàn tầm mắt, đất hoang vu xen lẫn những khe núi, dưới trời xanh mây trắng, trông giống như một bức tranh sơn dầu to đậm sắc màu.

Cảnh sắc tráng lệ đã để lại cho Tagore một ấn tượng sâu sắc và niềm vui vô hạn khi lần đầu tiên được hòa mình vào tự nhiên rộng lớn. Họ tiếp tục hướng về Hymalaya, với nhiều cảnh sắc trên đường đi. Hai cha con còn đặc biệt viếng thăm Đền vàng Amritsar, cùng những tín đồ thành kính ngâm thần khúc. Đến được chân núi Hymalaya đã là những ngày xuân tháng ba, nhưng mùa xuân ở đây dường như vẫn còn dènh dàng chưa tới.

Sau khi nghỉ một lát cho lại sức, họ bắt đầu leo lên đỉnh núi cao nhất thế giới - Everest. Trên đường đã phải cắm trại ở nhiều nơi, họ đi bộ hoặc cưỡi ngựa, hoặc ngồi kiệu. Hai bên sườn núi những cây tùng cổ cao chót vót, hoa xuân e ấp, mây bay la đà, chim kêu thánh thót, tuyết trắng xóa lấp lánh trên đỉnh núi, đường lượn vòng quanh co, khe núi cao vạn trượng... Tất cả những cảnh vật này Tagore đều chưa bao giờ nhìn thấy, cũng chưa bao giờ nghe qua nên nơi đây bỗng chốc trở thành thiên đường trong con mắt ngây thơ của cậu bé Tagore lúc đó. Tâm hồn hiếu kỳ của cậu hoàn toàn bị chìm đắm trong cảnh núi non hùng vĩ và tráng lệ đó.

Khi lên đến đỉnh Everest, họ ở trong một căn phòng nhỏ đã được chuẩn bị sẵn.

Buổi sáng, khi mặt trời còn chưa nhô lên từ phía đằng đông, bố con Tagore đã đi dạo bên ngoài, hít thở không khí trong lành của buổi sớm mai, sau đó họ trở về nhà và đọc sách tiếng Anh, rồi đắm chìm trong nước lạnh. Buổi chiều họ vẫn đọc sách, thảo luận về vấn đề tôn giáo, buổi tối nghe cha nói chuyện về thiên văn dưới bầu trời đầy sao, ngắm cảnh đêm cao nguyên đẹp mê hoặc lòng người. Cứ như vậy, hai cha con họ sống cuộc sống du lịch tại nơi đây đến 4 tháng.

Lần du lịch đó đã tạo nên mối lương duyên không thể tách rời giữa Tagore và Hymalaya, để lại trong ông nhiều kí ức đẹp cả đời không thể nào quên. Sau này, ông gọi Hymalaya là “người tình ẩn náu trong tim”. Sau khi trưởng thành, ông vẫn luôn nhớ về nó với một tình cảm sâu sắc và đã nhiều lần leo lên dãy núi này. Những tình cảm ấy có sức ảnh hưởng lớn đến cuộc đời sáng tác nghệ thuật của ông. Năm 1913 ông được trao giải thưởng Nobel về văn học và trở thành người Châu Á đầu tiên đạt được giải thưởng danh giá này.

Tagore là một tài năng kiệt xuất của Ấn Độ. Những tập thơ tiêu biểu của ông như: “Thơ dâng”, “Balaca”, “Người làm vườn”, “Mùa hái quả”, “Ngày sinh”, “Thơ ngắn”.... đã làm nức lòng người yêu thơ trên toàn thế giới. Ông vẫn thường nói với bạn bè rằng: “Đi, hãy đi, tư tưởng của bạn sẽ bao la rộng lớn như vũ trụ, thơ của bạn sẽ tuyệt vời như lời ca”.

Tiếp nối tư tưởng “đi” của Tagore, nhà tư tưởng Ấn Độ Osho cũng đi qua rất nhiều quốc gia và vùng miền trên thế giới, không ngừng học hỏi, bổ sung các kiến thức. Và tất nhiên, ông cũng đem những tư tưởng và văn hóa xuất sắc của nhân loại truyền lại cho những người cần tới nó.

Nhà văn Xô Viết nổi tiếng Lev Tolstoy cũng từng nói: “Tư duy của một nhà văn có nhạy bén hay không, nhiều lúc không phải anh ta có đọc nhiều sách, tích lũy được nhiều kiến thức hay không mà chính là do anh ta đi nhiều, để mở mang kiến thức”.

Có một câu chuyện thế này:

“Một vị thương gia rất ít khi đi nước ngoài, bạn bè đều khuyên ông ta nên đi đến một số quốc gia, nhưng ông luôn lấy lí do là bận rộn không có thời gian. Ông còn nói với mọi người là công việc kinh doanh của mình đang rất tốt, đi chỉ làm mất thời gian thêm thôi. Và ông tiếp tục dốc hết sức lực vào công việc, nhưng đáng tiếc là càng ngày việc kinh doanh của ông càng đi xuống. Vị thương gia này không thể không than thở với bạn: “Làm ăn bây giờ khó quá, tôi cũng không biết tôi đã thất bại từ khâu nào nữa”. Người bạn kia khuyên ông ta: “Anh phải đi ra ngoài, tìm hiểu xem tình hình thế nào”. Nhưng vị thương gia cố chấp đó vẫn giữ nguyên quan điểm của mình, cho rằng việc đó chỉ làm mất thời gian chứ chẳng ích gì và vẫn nỗ lực làm

việc.

Hai mươi năm sau, ông chuyển toàn bộ công việc kinh doanh cho con trai. Nghe lời các bậc tiền bối, chàng trai bắt đầu đi một vòng các nước Mỹ, Canada, Úc, Ấn Độ... Và những chuyến đi này đã tiêu tốn gần hết số tiền tích lũy trong 10 năm của vị thương gia này. Ông vô cùng tức giận, mắng chửi con là đồ phá gia chi tử. Nhưng chàng thanh niên đã đảm bảo rằng trong vòng 3 năm, công việc kinh doanh sẽ tốt hơn bất cứ giai đoạn nào của cha.

Hóa ra, con trai của vị thương gia kia đã mượn có đi du lịch để khảo sát thị trường quốc tế. Qua phân tích so sánh, anh đã đúc kết ra mô hình hoạt động kinh doanh hoàn toàn mới: Nhập khẩu nguyên liệu từ thị trường rẻ hơn về trong nước gia công sau đó xuất khẩu đi các nước có nhu cầu cao về mặt hàng này. Phương thức này đã đem lại thành công lớn, cứu cho công ty của gia đình đang đứng bên bờ vực phá sản, phục hồi trở lại và phát triển mạnh mẽ.

Vị thương gia kia đã cảm khái: “Tôi đã phạm một sai lầm lớn, chỉ cắm đầu làm việc mà không ngẩng lên nhìn đường. Buộc chân tay lại cũng coi như buộc bộ não mình lại. Tôi đã ở tuổi này rồi, không còn cơ hội để sửa sai nữa, may mà con trai tôi đã không giống mình”.

Cũng có lúc, bố mẹ nên để con gác lại công việc học hành vất vả, cho con một kỳ nghỉ thoải mái, để con hòa mình vào thiên nhiên và xã hội. Bạn còn chần chừ gì nữa mà không dẫn con đi du lịch?

(1). Thu xếp chu đáo trước khi đi

Chuyến đi có thu được kết quả tốt hay không phụ thuộc rất nhiều vào kế hoạch trước đó. Kiểu đi gấp gáp vội vàng, cuời ngựa xem hoa, chạy theo số lượng sẽ không những không có thu hoạch như ý mà còn làm trẻ mệt mỏi. Nhưng nếu bố mẹ biết sắp xếp với kế hoạch chi tiết, cụ thể, thì hiệu quả sẽ hoàn toàn khác biệt.

Trước khi đi, bố mẹ và các con cùng xác định rõ vị trí của nơi mình sắp đến, các tỉnh, thành sẽ đi qua; có thể sử dụng các phương tiện giao thông nào cho hợp lý và tiết kiệm... Như vậy sẽ vừa làm phong phú nhận thức của con đối với địa phương đó và cũng tạo thêm cho con cảm hứng được tìm hiểu, khám phá vùng đất mới. Ngoài ra, tốt nhất hãy tìm một tờ bản đồ khu vực đó để cùng con tìm hiểu những nơi mình sẽ đến, kể cho con nghe những câu chuyện, truyền thuyết liên quan đến địa danh đó nhằm kích thích trí tò mò và cảm hứng cho trẻ. Bên cạnh đó, bố mẹ hãy động viên con nên viết lại những cảm nhận và cả những phát hiện mới mẻ của mình sau chuyến đi.

(2). Những việc cần chú ý trong quá trình du lịch

Trong quá trình du lịch, bố mẹ cần chú ý không để hành trình quá dày đặc, để tránh cho trẻ mệt mỏi quá sức; chuẩn bị đủ cả áo giữ ấm (để phòng điều hòa trên tàu, xe quá thấp) và các dụng cụ tránh mưa nắng; chuẩn bị các loại thuốc cơ bản như chống say tàu xe, hạ sốt, tiêu chảy, chống côn trùng đốt... và cả bông, gạc vệ sinh, thuốc sát trùng; chuẩn bị đồ ăn vặt và nước uống; chơi ở đâu, đi bằng phương tiện gì, ăn, nghỉ ở đâu đều phải chuẩn bị trước (nếu như gia đình tự đi). Trước đó bố mẹ cũng cần tìm hiểu kỹ môi trường tự nhiên, khí hậu, kinh tế, giao thông, lịch sử, ẩm thực, thói quen, phong tục tập quán...của quốc gia, vùng miền mình sắp đến.

Trong quá trình tham quan, nếu con có cảm hứng với điều gì, bố mẹ hãy kiên nhẫn cùng con tìm hiểu, cho con học được cách nghiên cứu, tìm hiểu về các danh lam thắng cảnh và di tích lịch sử. Ngoài ra, nếu đi du lịch ở những nơi hoang dã, hãy dạy con học cách xác định phương hướng và những thương thức về leo núi, đi đường rừng...

Như vậy, ngoài việc được mở mang tầm mắt, vui vẻ và thư giãn, con còn thu được nhiều kiến thức thực tế mà không thể có được từ sách vở. Giống như Tagore đã nói: “Đi, hãy đi...”. Chỉ cần đi, sẽ có thu hoạch lớn.

(3). Cùng con trao đổi trong quá trình du lịch

Du lịch là một cách tốt để tăng cường sự trao đổi giữa cha mẹ và con cái nhưng rất nhiều phụ huynh đã không nhận thức được để tận dụng tốt cơ hội này. Một chuyên gia giáo dục nhi đồng đã cho rằng: “Đọc vạn cuốn sách cũng phải đi vạn dặm đường, như vậy mới làm cho giáo dục gắn liền với thực tiễn. Quá trình thăm thú không những giúp trẻ hiểu thêm về lịch sử, địa lý, kiến trúc, văn học, tập tục... nâng cao kiến thức thực tế, mà còn giúp tăng cường thể chất, rèn luyện ý chí và tạo thêm cơ hội trao đổi, gắn kết giữa bố mẹ và con cái”.

Sở dĩ nói du lịch sẽ giúp bố mẹ và con cái gắn kết hơn là bởi vì cả hai đều đang ở tâm trạng vui vẻ thoải mái, bình thường thảo luận ở nhà có thể xảy ra tình trạng mâu thuẫn, đối lập nhưng khi đi chơi, tâm lý thoải mái sẽ làm mọi việc trở nên dễ dàng hơn. Hơn nữa, khi hoàn cảnh môi trường thay đổi, ý thức tự chủ của trẻ sẽ được nâng cao hơn, sẽ biết chủ động quan tâm đến bố mẹ hơn. Ngoài ra, khi tiếp cận thực tế, trẻ sẽ có không ít thắc mắc về mọi vấn đề cần sự giải đáp của bố mẹ, nên đây sẽ là cơ hội giáo dục tốt, không chỉ bổ sung kiến thức cho trẻ mà còn giúp con tăng cường ý thức bảo vệ thiên nhiên, môi trường, tăng cường sự hiểu biết và thêm yêu Tổ quốc qua những địa danh lịch sử, danh lam thắng cảnh.

Một chuyên gia tâm lý đã từng nói: “Hiện nay con bị áp lực rất lớn về chuyện học hành, phụ huynh nên tận dụng các kỳ nghỉ để cả nhà cùng thoải mái vui vầy bên nhau. Hãy tạo cho con cơ hội hòa mình với thiên nhiên, nếu có điều kiện đi du lịch nước ngoài thì càng tốt, hay việc đơn giản nhất là đưa con dã ngoại ở vùng ngoại ô vào cuối tuần. Điều này không chỉ có lợi cho sức khỏe của trẻ mà còn tăng cường kiến thức thực tế và sự trao đổi giữa bố mẹ với con cái”.

Nhà triết học cổ đại phương Tây Aurelius Augustinus từng nói: “Thế giới giống như một quyển sách, người không đi du lịch chỉ đọc được một trong số những trang sách đó”. Hay như ông bà ta vẫn thường nói: “Đi một ngày đàng, học một sàng khôn”. Một người đi càng nhiều cuộc sống sẽ càng phong phú, hiểu biết càng rộng, từ đó sẽ có cách nhìn sự vật, sự việc một cách khách quan và toàn diện. Dẫn con đi khắp mọi nơi để con mở mang tầm mắt, nâng cao kiến thức, để con lớn lên cùng du lịch, đó là một trong những cách thể hiện tình yêu của bố mẹ dành cho con. Vì thế, nếu có điều kiện, bạn hãy tích cực đưa con đi để tạo tiền đề cơ sở cho sự phát triển về mọi mặt của trẻ.

47. Đưa con đi nghe người nổi tiếng thuyết trình

“Tôi coi thuyết trình là một “hoạt động thám hiểm”, khi tham gia, bạn sẽ phát hiện nó có thể làm thay đổi một người từ trong ra ngoài”.

(Dale Carnegie – Mỹ)

Câu chuyện thứ nhất:

Bà Margaret Hilda Thatcher, lãnh tụ Đảng Bảo thủ Anh, nữ Thủ tướng Anh trong suốt thập niên 1980 và là người phụ nữ duy nhất từ trước đến nay giữ hai chức vụ đó. Bà xuất thân trong một gia đình bình dân, nhưng trong các vấn đề trọng đại của quốc gia và quốc tế lại có suy nghĩ rành mạch dị thường, quan điểm vô cùng rõ ràng, lập trường cứng rắn, làm việc quyết đoán. Trong thời kỳ đương nhiệm, bà có sức ảnh hưởng lớn không chỉ đối với nước Anh mà còn cả đối với Châu Âu. Cũng chính vì tác phong lãnh đạo dứt khoát và những chính sách không khoan nhượng của mình nên Margaret được mệnh danh là “Người đàn bà thép”.

Trong thời kỳ học trung học, Margaret là thành viên Câu lạc bộ Biện luận của trường, bà chưa bao giờ mất bình tĩnh trong bất kỳ buổi diễn thuyết nào. Thành thật mà nói, khi đó Margaret chưa hề có bất cứ một kỹ xảo nào, những bài diễn thuyết của bà cũng được mọi người nhiệt thành đón nhận một cách rất tự nhiên. Nhưng một người tự tin như Margaret căn bản không để ý đến vấn đề này, điều bà quan tâm là cơ hội được diễn thuyết. Vì thế, mỗi khi có cơ hội là bà lại thao thao bất

tuyệt đầy hứng khởi và nhiệt huyết.

Có một lần, mọi người không có hứng với nội dung bà nói, hơn nữa lại nói rất dài, nên ở bên dưới xuất hiện những tiếng thở dài, thậm chí cả tiếng cười nhạo. Nhưng cá tính tự tin và hiếu thắng của Margaret khiến bà chẳng thêm quan tâm gì đến những thái độ đó và điềm tĩnh nói tiếp. Thậm chí đến gần cuối, mọi người đã bỏ về hết nhưng bà vẫn giữ bình tĩnh và tiếp tục bài diễn thuyết của mình cho đến khi kết thúc. Nhiều bạn học của Margaret không thể hiểu được cá tính nổi trội đó của bà, nhưng bà cũng không quan tâm đến điều đó. Chính vì cá tính độc lập tự tin, việc mình mình làm có được nhờ những buổi diễn thuyết đã tạo nên “Người đàn bà thép” ở chính trường Châu Âu.

Câu chuyện thứ hai:

Cựu Tổng thống Mỹ Lincoln xuất thân vốn rất bình thường, ông đã từng làm thợ đá, nhân viên bán hàng, lái xe... Thời kỳ đầu mới làm luật sư, một lần Lincoln nghe thấy một vị truyền đạo hoa chân múa tay, tiếng nói sang sảng, say mê truyền đạo. Sau đó, ông cũng học theo cách đó, tự tưởng tượng mình đang đứng diễn thuyết trước đám đông, và cũng không quên bắt chước các động tác vung tay.

Để nâng cao trình độ diễn thuyết, Lincoln thường đi bộ 30 dặm đến tòa án thị trấn để nghe các luật sư biện hộ, xem họ đã biện hộ ra sao, động tác tay thế nào và còn vừa nghe vừa bắt chước. Cứ như vậy, Lincoln đã trở thành nhà hùng biện, diễn giả nổi tiếng trên toàn thế giới.

Bài diễn văn Gettysburg chưa tới 300 từ, dài khoảng 3 phút của Lincoln đã làm 1.500 người rơi nước mắt. Bài diễn văn này được coi là một trong những diễn văn vĩ đại nhất lịch sử nước Mỹ, trở thành một trong những văn kiện hay nhất bằng tiếng Anh trong suốt bề dày lịch sử nhân loại.

Diễn thuyết là diễn giải, thuyết trình về một vấn đề gì đó trước đám đông, qua đó thể hiện quan điểm của mình. Trong xã hội hiện đại ngày nay, diễn thuyết đóng một vai trò vô cùng quan trọng, trở thành một trong những thước đo chuẩn mực về tổng hợp các tố chất của một người.

Diễn thuyết là tố chất mà một người thành công cần phải có. Bất kể là các lãnh tụ chính trị như Lenin, Hồ Chí Minh hay những ông chủ lớn như Bill Gate, Jack Welch. Thực tế cho thấy, có đến 99% những nhân sĩ có sức ảnh hưởng đều là những cao thủ về diễn thuyết, là bậc thầy về khả năng biểu đạt, giao tiếp với công chúng. Lượng người nghe họ diễn thuyết không biết bao nhiêu mà kể, lẽ dĩ nhiên những người này cũng có những thu hoạch bổ ích.

Nếu tìm hiểu về những người thành công, bạn sẽ thấy, năng lực diễn thuyết có ảnh hưởng rất lớn đến sự thành công của họ. Có thể nói, những vị lãnh đạo xuất sắc đều có khả năng diễn thuyết rất tốt, đặc biệt là các chính trị gia, nhà quân sự, nhà ngoại giao đều là những cao thủ về diễn thuyết. Rất nhiều người trong số họ, ngay từ lứa tuổi thanh thiếu niên đã rất chú trọng trau dồi và phát triển kỹ năng này, có nhiều diễn thuyết trước đám đông. Điều này rất đáng để trẻ học tập.

Làm cha mẹ, bạn hãy dẫn con đi nghe diễn thuyết của những người nổi tiếng, từ đó cảm nhận sức lôi cuốn tuyệt vời của diễn thuyết, học những điều bổ ích từ buổi nói chuyện đó. Tất nhiên, mục đích quan trọng khi dẫn trẻ đi nghe diễn thuyết, ngoài việc nghe và cảm nhận, cũng nên để trẻ học cách diễn thuyết, để con có thể tự tin nói trước đám đông.

Diễn thuyết không chỉ có tác dụng đối với việc học tập, cuộc sống của trẻ hiện nay mà còn chiếm vị trí quan trọng trong sự nghiệp tương lai của trẻ. Người có khả năng diễn thuyết tốt chắc chắn là người có khả năng biểu đạt ngôn ngữ và tố chất tâm lý tốt. Vì thế, bên cạnh việc dẫn con đi nghe diễn thuyết, bố mẹ cũng cần dạy con cách nắm lấy cơ hội được nói trước đám đông, giúp con dùng cách tốt nhất để truyền đạt suy nghĩ, tư tưởng của mình. Hãy để con biết, diễn thuyết sẽ không làm con mất đi bất cứ điều gì, ngược lại sẽ được rất nhiều thứ.

Thế kỷ XXI là thế kỷ giao lưu, trao đổi. Trong thời đại thông tin này, diễn thuyết có mặt ở bất cứ lúc nào, bất cứ nơi đâu. Đối với việc học tập của trẻ, diễn thuyết có rất nhiều “đất” để “dụng võ”: diễn thuyết khi “tranh cử” làm cán bộ lớp, diễn thuyết dưới cờ, biện luận về một vấn đề nào đó ...

Những điều có được nhờ diễn thuyết sẽ có tác dụng vô cùng quan trọng trong giao tiếp và công việc tương lai của trẻ. Ví dụ, trong những hoạt động tập thể của trường lớp, nếu có thể nói rõ ràng, lưu loát trước đám đông chính kiến của mình khoảng ba phút, sức hấp dẫn của con sẽ ngay lập tức được thể hiện, bạn bè sẽ rất vui được giao lưu kết bạn với con và con sẽ nhận được nhiều sự ủng hộ của mọi người.

Bất kể trong tương lai trẻ làm gì, tư tưởng cũng cần được biểu đạt rõ ràng. Bởi vậy, vì thành công sự nghiệp tương lai của con, bố mẹ hãy sớm giúp con hiểu được kỹ năng biểu đạt. Cần phải biết, cách nói như thế nào sẽ truyền đạt được nhiều thông tin hơn bản thân ngôn ngữ. Ngôn ngữ có khả năng tiềm ẩn sự động viên, thuyết phục con người. Nhưng khả năng tiềm ẩn đó phải cần có sự kích hoạt, thấp sáng mới phát huy được tác dụng. Hãy để con hiểu, con đường tốt nhất dùng sức mạnh tiềm ẩn của ngôn ngữ để động viên, thuyết phục người khác chính là diễn thuyết trước đám đông.

(1). Giúp con có sự kiên định và ý chí quật cường

Bố mẹ hãy cho con biết, muốn trở thành người diễn thuyết xuất sắc không thể một sớm một chiều có thể làm được, mà phải trải qua một quá trình vừa gian khổ nhưng cũng ẩn chứa nhiều niềm vui, con cần có tâm lý chuẩn bị: Diễn thuyết chắc chắn phải vượt qua quá trình rèn luyện gian khổ. Nhìn vào thực tế lịch sử, ta dễ dàng nhận thấy, những bậc thầy về diễn thuyết đều phải trải qua quá trình rèn luyện gian khổ, vất vả và phải biết sửa chữa những điều chưa hoàn thiện ở bản thân.

Có một nhà diễn thuyết nổi tiếng đã nói, trước mỗi một lần diễn thuyết, ngày thứ nhất ông phải luyện tập đến 12 lần. Đến ngày hôm sau, quả nhiên khả năng diễn thuyết đã tiến bộ rất nhiều. Ông cho rằng người diễn thuyết cần phải có tinh thần đã tốt lại càng phải tốt hơn. Đến ngày thứ ba, ông lại luyện tiếp 3 lần. Phải luyện tập liên tục và bền bỉ như vậy, diễn thuyết mới đạt được hiệu quả cao. Có một câu chuyện chân thực của một nhà diễn thuyết có thành tựu phi phàm: Cựu Thủ tướng Nhật Tanaka Kahuei khi còn nhỏ mắc bệnh nói lắp, nhưng ông không để khó khăn đó làm gục gã. Nhằm khắc phục tật nói lắp, ông liên tục ngâm thơ, đọc chậm rãi các đoạn văn; để phát âm chuẩn, ông thường nhắm nạy, tỉ mỉ, nghiêm khắc đứng trước gương chỉnh sửa vị trí của lưỡi, miệng. Đáp lại ý chí quật cường đó của Tanaka Kahuei, cuối cùng ông đã trở thành nhà lãnh đạo cấp cao với khả năng diễn thuyết giỏi. Có thể thấy, thực tế kinh nghiệm các nhà diễn thuyết giỏi trải qua đều giống như câu tục ngữ: “Có công mài sắt, có ngày nên kim”. Nếu trẻ có dũng khí rèn luyện bản thân như vậy, nhất định sẽ trở thành một cao thủ diễn thuyết trong tương lai.

(2). Để con chuẩn bị kỹ càng trước khi diễn thuyết

Khi con quyết định tham gia diễn thuyết, bố mẹ phải yêu cầu con chuẩn bị kỹ càng, vì điều này mang tính quyết định sự thành công hay thất bại của buổi diễn thuyết. Về công tác chuẩn bị trước khi diễn thuyết, có thể tham khảo các gợi ý dưới đây:

Về phương diện ngôn ngữ: Cần chú ý ngôn ngữ biểu đạt phải phù hợp với hiện trường; tức là phù hợp với nội dung, mục đích, đối tượng người nghe... của buổi diễn thuyết. Muốn vậy, khi chuẩn bị bản thảo diễn thuyết, cần nắm vững và lựa chọn ngôn ngữ thích hợp, giàu tính thuyết phục.

Về phương diện nội dung: Cần phải ghi nhớ, nội dung diễn thuyết có liên quan trực tiếp đến hiệu quả của buổi diễn thuyết. Vì thế, nội dung nói cần xuất phát từ thực tế, cần nhắc kỹ càng mong muốn của người nghe; cần thu thập những vấn đề phổ biến được mọi người quan tâm; dẫn chứng sinh động, sát thực. Có như vậy mới có được sự đồng tình của người nghe.

Về phương diện tình cảm: Diễn thuyết cần phải hòa vào tình cảm của người diễn thuyết, phải có sức lan tỏa. Cần ghi nhớ người nghe muốn nhìn thấy một người diễn thuyết có tình cảm, cảm xúc chứ không phải một cái máy nói và chỉ có như vậy mới có thể làm rung động trái tim người nghe. Vì thế, trong khi diễn thuyết, cần hết sức chú ý cảm xúc của bản thân. Một nghiên cứu cho thấy, trong việc biểu đạt số lượng ngôn từ, cách không nhìn vào bản thảo hiệu quả cao hơn nhìn vào bản thảo 50%, không những vậy còn giúp giảm thiểu những danh từ mang tính khái niệm, tăng các động từ miêu tả, vì thế càng phù hợp với cảm xúc của người nghe.

Bố mẹ hãy giúp con ghi nhớ: Cần phải hiểu rõ ràng, sâu sắc điều mình muốn nói, hiểu hoàn cảnh xuất hiện và tâm lý người nghe, chú ý không chế, điều tiết tinh thần cảm xúc của mình. Chỉ có như vậy mới có thể làm cho sức hấp dẫn của mình lan tỏa tới người nghe một cách thuyết phục.

Ngoài ra, cũng cần chuẩn bị tốt một số tiểu tiết sau, vì mặc dù rất nhỏ nhưng cũng rất quan trọng:

Thứ nhất là trang phục: Trang phục phải giúp trẻ tự tin, thoải mái, phù hợp với thời tiết và bối cảnh xuất hiện;

Thứ hai là thời gian diễn thuyết: Tập dượt kỹ lưỡng để nắm chắc và phân bổ thời gian thích hợp;

Thứ ba là đến sớm hơn buổi thuyết trình khoảng 5-10 phút để kiểm tra và làm quen với địa hình, địa vật như chỗ ngồi, không gian đi lại, âm thanh ánh sáng...

Những vấn đề trên được chuẩn bị tốt sẽ giúp trẻ chủ động làm chủ không gian và thời gian, tăng thêm sự tự tin và góp phần quyết định vào sự thành công của buổi diễn thuyết.

(3). Để con nắm được những kỹ năng diễn thuyết nhất định

Diễn thuyết cần chú ý một số kỹ năng, ví dụ như cần mở đầu và kết thúc thế nào? Điều đó sẽ giúp cho hiệu quả của buổi diễn thuyết được nâng cao. Mở đầu hay sẽ chiếm 50% thành công, một buổi diễn thuyết thành công sẽ không thể tách rời một mở đầu hoàn hảo. Thông thường, rất khó nắm bắt phần mở đầu. Vì muốn “nắm” được trái tim người nghe với một thời lượng rất ngắn là một điều vô cùng khó. Nhưng nếu không có một phần mở đầu hấp dẫn, chắc chắn sẽ rất khó làm người nghe rung động, sự chú ý của họ cũng bị phân tán, kể cả phần nội dung sau có xuất sắc thế nào đi chăng nữa thì kết quả của buổi diễn thuyết cũng bị giảm đi một phần nhất định.

Vì vậy, khi diễn thuyết, cần cân nhắc kỹ lưỡng phần mở đầu. Để thu hút sự chú ý của người nghe, người nói cần căn cứ vào đề tài diễn thuyết, đối tượng thính giả và hoàn cảnh để vận dụng các cách khác nhau như kể một sự việc, kinh nghiệm, viện dẫn một câu nói nổi tiếng, hỏi vắn... Nhưng thông thường, suy nghĩ độc đáo, thực tế, rõ ràng, mạch lạc, kèm thêm một chút hài hước sẽ khuấy động không khí của buổi diễn thuyết, kích thích sự hiếu kỳ, thu hút sự chú ý của người nghe và để lại ấn tượng sâu sắc cho họ. Ví dụ, trong một buổi biểu diễn, người nghệ sỹ đã mở đầu bằng một câu rất ngắn gọn nhưng vô cùng hài hước và thú vị: “Rất vui mừng được gặp lại quý vị, nhưng thật không may mắn vì quý vị lại phải gặp lại tôi”. Lời mở đầu ấy đã nhận được những tràng pháo tay không ngớt của khán giả.

Kết thúc vấn đề cũng rất quan trọng. Một kết thúc thành công là một kết thúc để lại dư âm trong lòng người nghe, để đến khi ra về họ vui vẻ, mãn nguyện nhưng vẫn không quên suy nghĩ, chiêm nghiệm về bài thuyết trình. Có rất nhiều cách để kết thúc, nhưng hài hước là một trong những cách có hiệu quả cao nhất. Thử nghĩ xem, nếu bài thuyết trình đã kết thúc, nhưng vẫn để lại cho người nghe những nụ cười, để lại trong họ những hồi ức đẹp thì đó cũng chính là biểu tượng của sự thuyết trình thành công viên mãn.

Nhà văn nổi tiếng của văn học Trung Quốc đương đại Lão Xá không chỉ nổi tiếng với những tác phẩm văn học mà còn vì sự bình dân, hài hước của ông. Trong một lần diễn thuyết, khi bắt đầu ông nói: “Hôm nay tôi muốn nói với mọi người về 6 vấn đề”. Tiếp theo, ông bắt đầu thứ nhất, thứ hai, thứ ba, thứ tư, thứ năm một cách rành mạch, dễ hiểu. Sau khi nói xong vấn đề thứ năm, nhìn thấy cũng sắp đến giờ kết thúc, thế là Lão Xá tiên sinh cao giọng, trịnh trọng nói: “Vấn đề thứ sáu là: Kết thúc”. Người nghe khựng lại một vài giây, rồi vui vẻ hỉ hả với những tràng pháo tay không ngớt.

Cần phải nắm vững, làm chủ buổi nói chuyện và thể hiện bản lĩnh của mình. Về vấn đề này, người ta không thể không nhắc đến cự Thủ tướng Anh Winston Churchill. Trong một lần Winston đang tiến hành diễn thuyết tranh cử, đột nhiên có kẻ phá đám gào lên: “Đồ thối tha, đồ rác rưởi”. Trước tình huống khó xử như vậy, Winston vẫn tỏ ra hết sức bình tĩnh, không chế tốt cảm xúc, nhìn hấn mỉm cười và ôn tồn nói: “Quý ngài không cần nóng vội, ngay sau đây ta sẽ đề cập đến vấn đề bản thiêu mà ngài vừa nêu ra”. Kẻ phá đám đó đỏ mặt tía tai khi nghe thấy câu nói hài hước nhưng cũng đầy hàm ý châm chọc đó nên câm lạng không nói được lời nào, còn mọi người thì hả hê và càng thêm nể phục bản lĩnh của Winston Churchill.

Ngoài ra, ngôn ngữ của cơ thể cũng vô cùng quan trọng, việc di chuyển với những cử chỉ, ánh mắt và nét mặt biểu cảm sẽ thu hút thính giả hơn là ngồi lì một chỗ và dán mắt vào tài liệu đã được chuẩn bị trước.

Bên cạnh đó, bạn cũng cần dạy con biết dùng ánh mắt để giao lưu với thính giả trong quá trình diễn thuyết, ví dụ như nhìn thẳng vào ánh mắt một thính giả trong vòng vài giây vì việc này sẽ cho họ cảm giác họ đang thực sự tham gia vào vấn đề mình đang nói, chú ý liếc qua toàn bộ thính giả để nắm bắt không khí chung của buổi diễn thuyết và cũng là thể hiện sự tự tin của người nói. Tuyệt đối tránh tình trạng nhìn lên trần nhà hoặc nhìn vào khoảng không vô định.

Một giọng nói rõ ràng, mạch lạc và truyền cảm sẽ có sức hấp dẫn đặc biệt đối với người nghe. Trong quá trình nói, hãy có những khoảnh khắc tạm dừng để lấy hơi nói tiếp và cũng là để khán giả có chút thời gian suy nghĩ, chiêm nghiệm về điều mình vừa nói. Những khoảnh khắc này là vô cùng quan trọng, nó tránh được sự mệt mỏi cho cả người nói và người nghe.

(4). Để con chú ý tránh xảy ra thiếu sót khi diễn thuyết

Một buổi diễn thuyết thành công, một người diễn thuyết thành công cần chú ý rất nhiều điều, trong đó vấn đề thiếu sót là một trong những vấn đề đáng được quan tâm và chú ý nhất.

Bố mẹ hãy nói với con, trong khi diễn thuyết nhất định không được tùy tiện nói năng lung tung, tối kỵ việc không có chủ đề, không có trọng tâm; không được kiêu ngạo, tận dụng cơ hội để “quảng cáo” về bản thân, cũng không nên quá nhũn nhặn, thậm chí cho người khác cảm giác mình đang tự ti.

Diễn thuyết có thể làm thay đổi vận mệnh, diễn thuyết là bản lĩnh cần có của một nhân tài thế kỷ XXI. Trong xã hội hiện nay, diễn thuyết có mặt ở mọi nơi, nó tạo nên sức mạnh lớn, góp phần quan trọng trong sự nghiệp thành công của mỗi người. Vì vậy, làm cha mẹ, bạn bắt buộc phải rèn cho con khả năng nói lưu loát, mạch lạc trước đám đông, để trong hành trang bước vào sự nghiệp của mình, con luôn có được sự tự tin và bản lĩnh khi giao tiếp.

48. Đưa con đi thăm trường Đại học danh tiếng

“Càng nhiều kiến thức, càng làm giàu cho cuộc sống con người.”

(Đại học Chicago – Mỹ)

Đại học Thanh Hoa là một trong những trường đại học nổi tiếng nhất, có bề dày truyền thống lịch sử nhất của Trung Quốc, là ngôi trường mơ ước của hàng triệu học sinh, sinh viên Trung Quốc. Vừa qua, Đại học Thanh Hoa cũng được tạp chí Forbes

bình trợn là một trong 14 trường Đại học đẹp nhất thế giới và là đại diện duy nhất của Châu Á lọt vào danh sách này.

Một em học sinh tiểu học tại tỉnh Cát Lâm, Trung Quốc, sau khi tham quan trường Đại học Thanh Hoa về đã viết như thế này:

Giữa mùa thu vàng rực rỡ, bố mẹ dẫn mình đi tham quan trường Đại học Thanh Hoa ở Bắc Kinh. Xuống xe buýt, đập vào mắt mình là cổng chính của trường, trên đó khắc tên trường. Sau khi bước lên bậc tam cấp, thì tòa nhà chính của Đại học Thanh Hoa đã hiện ra, ở giữa là thảm cỏ xanh mơn mơn, hai bên là hai tòa nhà rất cao, cho mình một cảm giác vô cùng hùng vĩ.

Nghe mẹ nói, tòa nhà chính này xây dựng từ những năm 50 của thế kỷ trước, ngày xưa bố là sinh viên của khoa Tự động hóa và đã từng học ở tòa nhà này. Mình nghĩ chắc chắn bố đã rất tự hào khi được học ở đây, sau này lớn lên mình nhất định phải học tập bố.

Đại lễ đường Đại học Thanh Hoa nằm ở trung tâm khu phía Tây của trường, trang nghiêm hùng vĩ, luôn được thầy trò trường Thanh Hoa coi là tượng trưng cho sự thật thà chất phác, kiên định không khuất phục của mình. Phía chính giữa Đại lễ đường là một bia đá to, trên đó khắc khẩu hiệu của trường. Nó làm cho các sinh viên luôn nghiêm khắc nhắc nhở bản thân. Mình đọc xong, trong lòng cũng ghi khắc lời dạy ấy và ao ước sau này sẽ vinh dự được trở thành sinh viên của trường Thanh Hoa. Mình nhất định sẽ phấn đấu để ước mơ này trở thành sự thật.

Các trường Đại học nổi tiếng là các trường có bề dày truyền thống lịch sử, là nơi đào tạo ra nhiều thế hệ nhân tài cho đất nước và thế giới. Dẫn con đi thăm một trường Đại học nổi tiếng, để con được tận mắt tìm hiểu tình hình thực tế của trường, cảm nhận cuộc sống và không khí học tập ở đây, kích thích tinh thần học tập, phấn đấu trở thành sinh viên của trường. Được gặp gỡ với các sinh viên của trường, con sẽ được giao lưu, học hỏi kinh nghiệm của các anh chị đi trước, để tăng thêm động lực và lòng quyết tâm thực hiện mơ ước của trẻ. Việc dẫn con đi thăm một trường Đại học nổi tiếng là vô cùng quan trọng, đặc biệt là đối với các học sinh tiểu học và trung học cơ sở. Nó sẽ là một sức mạnh rất lớn để giúp các em có mục tiêu phấn đấu, có ước mơ theo đuổi ngay từ khi còn ở những năm tháng đầu của thời kỳ học sinh. Bởi vậy, bố mẹ không nên bỏ qua cơ hội đầy ý nghĩa này.

(1). Để con xem những chương trình liên quan đến trường Đại học

Hãy để con xem các chương trình liên quan đến các trường Đại học nổi tiếng, để

con có những nhận thức bước đầu về một số trường lớn, có thể sẽ tạo cho trẻ cảm hứng về một vấn đề nào đó. Sau đó, nếu có điều kiện, bố mẹ hãy dẫn con đi tham quan trường, để con tận mắt chứng kiến và có ấn tượng sâu sắc hơn về ngôi trường đó, đồng thời cũng giúp con giải đáp một số thắc mắc của mình về cuộc sống sinh viên.

Đài truyền hình của một số quốc gia có chương trình giới thiệu về các trường Đại học danh tiếng trên thế giới. Thông qua chương trình này, khán giả có thể tìm hiểu hoặc hiểu rõ hơn về các trường Đại học nổi tiếng của thế giới. Rất nhiều trẻ em sau khi xem chương trình đã có cảm hứng đặc biệt và ấp ủ ước mơ được học ở ngôi trường mà mình yêu thích.

Có thể thấy, những chương trình tương tự như vậy có tác dụng lớn, ngoài sức tưởng tượng của phụ huynh, trong việc động viên, cổ vũ trẻ chăm chỉ học hành, nỗ lực thực hiện ước mơ. Ngoài ra, bố mẹ có thể mua cho con những quyển sách, tạp chí hay các thông tin, hình ảnh trên mạng internet về các trường đại học nổi tiếng trong nước và thế giới.

(2). Để con chú ý khẩu hiệu của trường

Khẩu hiệu của trường vốn là những câu nói quan trọng trong bài phát biểu của Hiệu trưởng nhà trường, nó vừa cặn kẽ vừa sát thực, nên được các thế hệ thầy cô và sinh viên của trường truyền tai nhau, lâu dần trở thành câu nói quen thuộc, đặc trưng, “độc quyền” của mỗi trường. Khẩu hiệu này có một sức mạnh vô hình, có tác dụng quan trọng trong định hướng, đào tạo các sinh viên của trường.

Khẩu hiệu của Đại học Harvard là “Sự thật”, đại học Chicago là “Càng nhiều kiến thức, càng làm giàu cho cuộc sống con người”, Đại học Stanford là “Con gió của tự do”, Đại học Pennsylvania là “Luật pháp mà không có đạo đức là vô dụng”. Khẩu hiệu của Đại học Thanh Hoa, Trung Quốc là: “Tự cường bất tức, hậu đức tải vật”, có nghĩa là phấn đấu tự cường không ngừng nghỉ, lấy đạo đức để đối đãi với mọi người, truyền lại học thức uyên thâm cho thế hệ sau; khẩu hiệu của trường Đại học Nhân Dân Trung Quốc là “Thực sự cầu thị”, tức là tất cả phải xuất phát từ thực tế...

Thông qua các khẩu hiệu này, trẻ có thể cảm nhận được không khí đầy tính nhân văn, hiểu được nội hàm văn hóa của mỗi trường đại học, lĩnh hội được ý nghĩa ấy và có thêm chí hướng để thực hiện ước mơ của mình.

(3). Dẫn con đi tham quan Văn Miếu Quốc Tử Giám

Bố mẹ hãy tận dụng những ngày nghỉ để dẫn con đi thăm các trường Đại học nổi tiếng. Tất nhiên, nếu trường ở rất xa nơi cư trú, bố mẹ có thể tranh thủ các chuyến du lịch trong kỳ nghỉ lễ để dẫn con đến tham quan.

Ở nước ta, Văn Miếu Quốc Tử Giám được coi là trường Đại học đầu tiên của Việt Nam, với hơn 700 năm hoạt động đã đào tạo hàng nghìn nhân tài cho đất nước. Văn Miếu Quốc Tử Giám có ý nghĩa đặc biệt với truyền thống hiếu học của dân tộc ta. Nơi đây thường được chọn làm địa điểm để tổ chức các hoạt động liên quan đến văn hóa, giáo dục như khen tặng cho các sinh viên thủ khoa của các trường đại học, tổ chức Hội thơ hàng năm... và đặc biệt đây còn là nơi các sĩ tử đến “cầu may” trước mỗi kỳ thi.

Bố mẹ hãy thu xếp thời gian dẫn con đến Văn Miếu Quốc Tử Giám để con hiểu sâu sắc hơn về truyền thống hiếu học hàng ngàn đời nay của dân tộc ta và những hoạt động vinh danh các nhân tài của đất nước ngày nay. Qua đó, trẻ có thêm hiểu biết, động lực và mục tiêu phấn đấu trong học tập.

(4). Chuẩn bị tốt trước khi tham quan

Trước khi tham quan, không chỉ chuẩn bị tốt về tinh thần, sức khỏe, việc ăn nghỉ cho trẻ mà cần giúp con có những hiểu biết sơ bộ về ngôi trường chuẩn bị ghé thăm ví dụ như lịch sử, thế mạnh đào tạo của trường; tại sao trường trở nên nổi tiếng; có những nhân vật quan trọng, xuất sắc nào từng là học sinh của trường... Đó là cơ sở để tạo nguồn cảm hứng giúp con tìm hiểu, quan sát tỉ mỉ kỹ lưỡng khi đến thăm trường. Và lẽ tất nhiên sẽ làm cho chuyến thăm càng thêm hiệu quả và ý nghĩa.

Trường đại học nổi tiếng là “thánh địa” trong lòng những học sinh chăm chỉ và có chí tiến thủ, cũng là nơi các phụ huynh mơ ước con mình được học tập, rèn luyện ở đó. Vì thế, ngay từ khi trẻ còn nhỏ, bố mẹ hãy dẫn con đi tham quan trường đại học nổi tiếng, để con có ấn tượng nhất định, khơi gợi tinh thần học tập, ước mơ và hoài bão của trẻ.

49. Đưa con đi viếng đám tang

“Hãy coi mỗi ngày như ngày cuối cùng của cuộc đời”.

(Helen Keller – Mỹ)

Có người thanh niên khi đối đầu với căn bệnh ung thư, đã viết lên những dòng

suy nghĩ về cuộc sống thế này:

Tôi thường có cảm giác như mình đang đi trên một hành lang dài, rất dài, âm u. Mỗi khi tôi bước qua một cánh cửa, ngay lập tức cánh cửa đó đóng rầm lại, vĩnh viễn không bao giờ mở ra. Ở nơi rất xa, rất xa cuối hành lang, có một đóm sáng, chỉ duy nhất một đóm sáng đang dẫn dắt tôi bước về phía trước. Tôi biết, tôi đã bước vào ngôi nhà lớn bên hồ, mặc dù mùa đông chưa đến. Tôi đã ở bên trong rồi.

Mỗi cánh cửa tượng trưng cho những gì tôi đã làm, có thể làm và những điều tốt đẹp tôi đã được hưởng. Khi tôi đi qua nó, nó sẽ đóng lại với tôi, những việc như vậy khép lại phía sau lưng tôi. Tôi thấy mình giống như một người thông minh thời cổ đại, nghe thấy những âm thanh vỡ vụn của vại nước sau lưng mình, nhưng không ngoái đầu lại. Tôi biết, có ngoái đầu lại cũng chẳng có tác dụng gì, chỉ thấy hoang tàn mà thôi. Tôi nghĩ ai cũng sẽ phải đi qua hành lang như vậy...

Tôi chưa bao giờ nghĩ rằng, một người có thể như vậy, nhưng bây giờ tôi đã là như vậy, nếu tôi muốn. Tôi có thể ngủ 24 giờ đồng hồ, có thể ngủ bất cứ lúc nào, bất cứ nơi đâu, cũng không biết hôm nay đã ngủ bao nhiêu tiếng rồi. Cuối cùng rồi cũng sẽ ngủ thôi, còn cách cái chết bao xa nữa? Tôi nghĩ cũng chẳng còn xa đâu.

Bây giờ, tôi cố gắng duy trì những tiêu chuẩn cơ bản của một cuộc sống bình thường, thậm chí duy trì những tiêu chuẩn bình thường một cách soi mói. Vì tôi nghĩ rằng đó cũng là một cách kháng cự lại của mình. Tôi không có cách nào để kháng cự với tử thần. Tôi chỉ có thể làm việc, ăn uống, nghỉ ngơi... như cũ, để cho mình có cảm giác mình vẫn là một người bình thường. Thực ra, chẳng lúc nào tôi cảm thấy đói, nhưng tôi vẫn cố gắng ăn đủ ngày ba bữa. Thực ra, tôi có thể ngủ suốt, nhưng tôi vẫn nhắc nhở mình lúc nào là buổi sáng, lúc nào là buổi chiều, lúc nào là đêm tối. Thực ra, tôi có thể cứ nằm trên giường, nhưng tôi biết, nếu như mình nằm xuống, sẽ chẳng có ngày dậy được nữa.

Ý chí có tác dụng lớn trong cuộc tranh đấu với tử thần, nụ cười cũng vậy. Cũng may là có thể mua được ý chí, cái giá phải trả cho nó chính là đau đớn. Nhưng nụ cười, có thể tự sản tự tiêu được....

Mỗi một ngày, trên thế giới có biết bao sinh mệnh lặng lẽ lìa đời và có biết bao sinh mệnh chào đời, với biết bao những đau buồn và mừng vui, đáng để chúng ta suy ngẫm. Nhiều bậc cha mẹ khi nghĩ về những ngày thơ ấu sẽ phát hiện ra, mình chẳng biết mình có tư tưởng từ lúc nào, lúc nào biết ghi nhớ, lúc nào biết nói, lúc nào biết bắt đầu học đi... Vì thế, chúng ta càng không thể nhớ lúc ta chào đời, là buồn hay vui, hay có cảm xúc gì khác?

Cái chết là sự thật mà bất cứ ai cũng phải đối mặt với nó, bất kể chúng ta vui vẻ

đón nhận hay cực lực trốn chạy thì nó vẫn cứ đến. Khi một người xa lìa trần thế, có người nói họ sẽ lên thiên đàng, có người nói họ sẽ xuống địa ngục, cũng có người nói họ bất tử... nhưng bất kể nói thế nào, từ đó cũng chẳng bao giờ có tin tức gì của họ nữa.

Đã chẳng gặp lại quá khứ, cũng chẳng nhìn được tương lai thì chúng ta càng phải trân trọng ngày hôm nay, trân trọng hiện tại. Đó chính là nguyên nhân vì sao sinh mệnh lại đáng quý như vậy. Vì thế, cướp đoạt mạng sống của người khác là tội ác lớn nhất, cũng như vậy, hủy diệt mạng sống của mình một cách vô cớ là tội bất hiếu nhất với cha mẹ. Mạng sống của mình do bố mẹ tạo nên, trân trọng mình chính là có hiếu với bố mẹ.

Nhưng giới trẻ hiện nay, đặc biệt là con trẻ thường không cảm thấy giá trị của cuộc sống, vì chúng nghĩ rằng cuộc sống của mình vẫn còn rất dài ở phía trước, nên hay có tâm trạng thờ ơ, thậm chí chưa bao giờ suy nghĩ nghiêm túc về vấn đề sinh - tử. Vì thế, họ không cho rằng lãng phí thời gian là lãng phí sinh mệnh, đợi họ tỉnh ngộ thì phần lớn cuộc đời đã trôi qua. Đó là tổn thất không thể nào bù đắp được.

Cũng có người, vì cuộc sống gặp khó khăn trắc trở hoặc gặp một cú sốc nào đó mà dễ dàng tìm đến cái chết. Bất kể là đối với bản thân, đối với cha mẹ hay đối với xã hội thì đây đều là một hành động cực đoan, vô trách nhiệm. Vì thế, bố mẹ hãy dẫn con đi viếng đám tang, để chúng cảm nhận được sâu sắc thái độ của con người đối với cái chết và để con có những nhận thức trực tiếp đối với sự sống và cái chết. Một lần dẫn con đi viếng đám tang là bài học không thể bỏ qua trong bước đường trưởng thành của con. Thông qua “tiết học” này, con sẽ cảm ngộ được rất nhiều, thu hoạch được rất nhiều và cũng trưởng thành hơn rất nhiều. Có thể bố mẹ không tin vào điều đó, nhưng thực tế đúng là như vậy.

(1). Con trẻ tham gia tang lễ cần có người lớn đi cùng

Có rất nhiều bậc phụ huynh không biết nên hay không nên để con đi viếng đám tang, thậm chí cả khi con rất muốn đi. Vì chúng ta thường hay quan niệm rằng đám tang là nơi “lạnh lẽo”, vô cùng không thích hợp cho con trẻ. Thậm chí, rất nhiều nơi, nhiều người vẫn còn tồn tại quan niệm mê tín, cho rằng trẻ con còn non nớt, yếu bóng vía, đi đến những chỗ như vậy dễ bị hồn ma của người chết “nhập vào”... Nếu con muốn đi, bố mẹ nên cảm thấy vui vì điều này và hãy chuẩn bị chu đáo trước khi đi. Thậm chí, bạn có thể dẫn con cùng tham gia đưa tiễn người quá cố, cho con tận mắt chứng kiến quá trình an táng để con có cảm nhận trực tiếp và sâu sắc hơn về sự mong manh giữa sự sống và cái chết, để con biết trân trọng cuộc sống, biết sống có ý nghĩa hơn. Nhưng nhất định phải có những người lớn thân thiết đi

cùng con, để đảm bảo sự an toàn, an ủi và giải đáp những thắc mắc của trẻ hoặc kịp thời đưa trẻ về nhà nếu cảm thấy không khí đau thương quá sức chịu đựng của con.

(2). Để con có được những bài học từ tang lễ

Hãy để con học được những bài học thực tế, bổ ích từ tang lễ.

Lý Tư Lâm, ông chủ một tập đoàn lớn của Trung Quốc đã từng trải qua cách giáo dục này. Ông kể: “Năm tôi lên 10, trong tang lễ một người bạn của cha, nhìn thấy ông nằm trong quan tài, và những người xung quanh nói lúc còn sống ông đã làm những gì. Tôi nghe được những lời nói đó, cảm giác như bằng thành tích của một học sinh, thế là tôi có được nhận thức sâu sắc về “sự kết luận bên quan tài”.”

Trong cuộc đời sau này, Lý Tư Lâm đã biết mình phải làm gì. Đến ngày nay, ông không chỉ là chủ của một doanh nghiệp nổi tiếng mà còn rất biết quan tâm đến lợi ích của người khác. Tư tưởng làm lợi cho mọi người là một quan niệm không giống với một người kinh doanh bình thường, nó không thể đo được bằng của cải vật chất. Ngoài ra, Lý Tư Lâm còn biết tiền cần phải tiêu thế nào mới đạt được giá trị cao nhất và trở thành một trong những người hoạt động từ thiện nhiều và hiệu quả nhất. Ngày nay, đứng trên bục danh dự nhận giải thưởng sự nghiệp từ thiện, có thể nói ông đã nhận được “bằng thành tích cao” trong khóa học làm người của mình.

(3). Để con có nhận thức đúng đắn về cái chết

Đại đa số trẻ đều thiếu quan niệm đúng đắn về cái chết. Một bé gái nói: “Sau khi con chết thì sẽ ở trong mộ đúng không ạ?”. Mọi người đều phì cười trước câu hỏi ngộ nghĩnh ấy của bé. Có thể thấy, con trẻ cho rằng chết là một cách kéo dài sự sống, nên chưa bao giờ nghĩ đến việc bố mẹ sẽ rời xa thế giới này, mà nghĩ rằng mình có thể dựa vào bố mẹ suốt đời.

Một nữ văn sĩ nổi tiếng không bao giờ kiêng kỵ thảo luận với con về cái chết. Ví dụ, trước khi đi máy bay bà sẽ nói với con rằng: “Chẳng may máy bay gặp nạn, mẹ sẽ chết, con nhất định phải ngoan ngoãn nghe lời bố hiểu không?”. Bà luôn rõ ràng với con rằng, sẽ có một ngày bố mẹ phải rời xa thế giới này, rời xa con. Bố nữ văn sĩ qua đời từ khi bà còn nhỏ, vì chưa bao giờ có ý nghĩ bố mẹ mình sẽ chết nên khi đối diện với sự thật ấy, bà vô cùng đau khổ và phải mất rất nhiều thời gian mới vượt qua sự tổn thương sâu sắc ấy. Vì vậy, bà quyết định sẽ không để con mình phải nếm mùi đau khổ đó.

Để con sớm nhận thức rõ ràng về cái chết cũng là một cách giúp con có tinh

thần tự lập. Vì thế, nếu có cơ hội, hãy dẫn con đi đám tang của người thân. Khi nhìn thấy sự an nghỉ vĩnh viễn của họ, trẻ sẽ không nghĩ rằng cái chết là một sự việc trừu tượng nữa, mà vô cùng cụ thể. Hãy nói với con, cũng có ngày bố mẹ phải rời xa con như vậy, nhưng con sẽ vẫn phải tiếp tục sống và cần phải mạnh mẽ, tự lập hơn khi không có bố mẹ ở bên cạnh. Bố mẹ hãy tranh thủ cơ hội cho con biết sớm về điều này, để trẻ có tâm lý chuẩn bị, điều này rất tốt cho việc khắc phục những khó khăn về tâm lý cho trẻ.

(4). Bố mẹ không cần kiêng kị nói về cái chết

Từ trước đến nay chúng ta vẫn quan niệm chết là điều “gở” nên tôi kị không nên nhắc đến. Nhưng thực tế, đời người vô thường, chẳng ai biết ngày mai mình sẽ ra sao, giữa sống và chết chỉ cách nhau một khoảnh khắc. Ngày càng nhiều những cái chết bất ngờ mà chúng ta không bao giờ nghĩ đến. Một năm chúng ta có hàng ngàn người chết vì tai nạn giao thông. Có những người buổi sáng vẫn đi làm bình thường, nhưng mãi mãi không bao giờ trở về nhà nữa. Đó là một cú sốc tâm lý vô cùng lớn, vô cùng đau đớn ngay với cả người lớn chúng ta chứ đừng nói đến con trẻ.

Vì thế, làm cha mẹ, bạn không nên kiêng kị nói với con về cái chết. Hãy để con biết trên đời này mọi việc đều có thể xảy ra, con phải chuẩn bị tốt tâm lý và vững vàng sống cho dù bất cứ hoàn cảnh nào và hãy trân trọng cuộc sống hiện nay. Dứa bé người Do Thái hỏi: “Chết rồi sẽ đi đâu ạ?”

Bố mẹ người Do Thái thường nói: “Chết rồi thì mọi việc sẽ kết thúc”. Người Do Thái không bao giờ tin có kiếp sau, đó cũng là một cách ngầm cho con hiểu cuộc sống hiện nay là quan trọng nhất, từ đó giúp con hiểu, sinh mệnh chỉ có một lần mà thôi.

(5). Để con cảm nhận được sự đáng quý và tinh tế của sinh mệnh

Tham gia tang lễ, có thể giúp trẻ suy ngẫm về sự tinh tế của sự sống. Có người nói, sinh mệnh cũng như một cơn ảo giác, ly biệt và cái chết là kết cục duy nhất của nó; sinh mệnh cũng lại rất chân thực, tất cả những điều không may và đau khổ đều hiện ra trước mắt; sinh mệnh vô cùng yếu mềm, đến mức bị cái xấu trong tim mình đánh bại dẫn đến tuyệt vọng; sinh mệnh lại cũng rất kiên cường, kiên cường đến mức có thể chiến thắng mọi bệnh tật; sinh mệnh là vô thường, chúng ta không bao giờ biết được một giây sau sẽ xảy ra chuyện gì; sinh mệnh có trật tự, chúng ta phải tuân thủ theo quỹ đạo đã sắp đặt trước; sinh mệnh chỉ là một khái niệm trừu tượng, nhưng lại cho cơ thể một linh hồn sâu sắc; sinh mệnh cũng là một thế lực huyền bí, nó vô hình vô dạng nhưng lại tồn tại ở khắp mọi nơi; sinh mệnh cần chúng ta chú

tâm tìm hiểu, tìm hiểu ý nghĩa tồn tại của sinh mệnh; sinh mệnh cần chúng ta từ từ cảm nhận, cảm nhận ý vị độc nhất vô nhị của nó; sinh mệnh cần chúng ta phải biết trân trọng, trân trọng tất cả những gì ta đang có được. Một câu tuy rất cũ nhưng vẫn là câu kinh điển nhất: Sinh mệnh là vô cùng quý báu! Cũng có thể đây chính là sự tinh tế của sinh mệnh!

Trong tang lễ, con sẽ cảm nhận được giá trị của sinh mệnh. Có thể con sẽ thấy sinh mệnh thật kiên cường hoặc là rất yếu ớt. Vì thế, bố mẹ hãy nói với con: Chúng ta cần phải biết yêu thương bản thân, bất kể gặp phải chuyện gì, cũng không được dễ dàng từ bỏ sinh mệnh của mình.

Hãy nói với con, cuộc sống rất ngắn ngủi, một đời vội vã, mình sẽ được gì và mất gì, nếu như cuộc sống kết thúc, liệu mình có còn gì nuối tiếc hay không? Với con đường tương lai còn dài phía trước, mình sẽ định bước đi thế nào...? Làm cha mẹ, hãy để con suy nghĩ nghiêm túc về những vấn đề trên.

Một trong những mục đích quan trọng nhất của việc dẫn con đi đám tang, đó chính là để con được tận mắt chứng kiến quỹ đạo nhân sinh, cảm nhận sự đáng quý của sinh mệnh; để con tiếp cận gần hơn với cái chết, có thể sẽ giúp con có những suy nghĩ sâu sắc hơn về nhân sinh, từ đó có trách nhiệm hơn với cuộc sống. Đối với cuộc sống được bảo vệ một cách thái quá như hiện nay hoặc suy nghĩ dễ gặp thất bại là nghĩ đến tự tử của trẻ, bố mẹ càng cần tìm cơ hội để giáo dục con về giá trị của sự sống.

50. Hãy để cho con được làm tình nguyện viên một lần

“Đối với con người, niềm vui lớn nhất, hạnh phúc lớn nhất là đem tinh thần và sức lực của mình hiến tặng cho người khác”.

(B.A Cyxomjnhcknn – Liên Xô)

Tình nguyện là hành động tự nguyện, không mưu cầu lợi ích. Phong trào phục vụ tình nguyện xuất phát từ thế kỷ XIX tại các nhà thờ ở phương Tây. Từ đó đến nay, phong trào ấy đã lan rộng ra trên khắp thế giới, trong mọi mặt của cuộc sống và nhận được sự hưởng ứng tích cực của toàn nhân loại. Cựu Tổng Thư ký Liên Hiệp Quốc Kofi Annan đã từng nói: “Hạt nhân của tinh thần tình nguyện là lý tưởng đoàn kết, phục vụ và tâm nguyện cùng làm cho thế giới này trở nên tươi đẹp hơn. Từ ý nghĩa đó, chúng ta có thể nói, tinh thần tình nguyện là sự thể hiện cuối cùng của tinh thần Liên Hợp Quốc”.

Ở nước ta, các phong trào tình nguyện đã trở nên quen thuộc trên khắp nẻo đường Tổ quốc với sự tham gia của mọi tầng lớp, mọi lứa tuổi, trong đó nổi bật nhất là phong trào thanh niên tình nguyện của các học sinh, sinh viên. Những năm gần đây màu áo xanh của sinh viên tình nguyện đã trở nên rất đỗi thân quen khắp các bản làng thôn xóm. Khẩu hiệu: “Đâu cần thanh niên có, đâu khó có thanh niên” đã khẳng định tính xung kích của lực lượng thanh niên. Các chương trình như “Mùa hè xanh”, “Tiếp sức mùa thi”... đã được người dân cả nước đón nhận như một loại hình hoạt động thường niên mang “thương hiệu” sinh viên. Đặc biệt, phong trào “Tiếp sức mùa thi” nhằm giúp đỡ các học sinh và phụ huynh về thành phố dự thi cao đẳng, đại học hiện nay đã lan rộng và được sự hưởng ứng nhiệt tình của đông đảo người dân, các tăng ni Phật tử... Hàng vạn suất cơm chay, hàng ngàn chỗ ở được các nhà chùa cung cấp miễn phí cho học sinh và người nhà học sinh trong mỗi mùa thi.

Trong trận lụt lịch sử năm 2010 tại miền Trung, cả nước đã dấy lên phong trào tình nguyện quyên góp ủng hộ vì miền Trung ruột thịt, trong đó có trường hợp một gia đình nông dân ở tỉnh Tiền Giang đã ủng hộ 19 tấn gạo đã làm xôn xao dư luận. Điều khiến chúng ta cảm động là gia đình người nông dân đó chỉ mới thoát diện thoát nghèo chưa lâu, bản thân họ cũng rất vất vả, cực nhọc với công cuộc mưu sinh vì tài sản của gia đình chưa tới 0,5 ha công ruộng. Nồi cơm của gia đình đang ăn là từ số gạo bị ẩm mốc trong lô gạo gửi tặng bà con miền Trung, bởi vì theo họ thì: “Lúa của mình, ăn thứ nào cũng được, còn gạo gửi tặng bà con bị thiên tai phải là gạo trắng, chất lượng tốt. Bà con nhận hàng cứu trợ mà thấy gạo bị ẩm mốc thì còn gì là ý nghĩa”. Tấm lòng cao đẹp, cử chỉ nghĩa tình của gia đình nông dân miền Tây chân chất ấy xứng đáng là tấm gương để cho các thế hệ sau noi theo.

Các hoạt động thiện nguyện, nhân ái đã trở thành truyền thống tốt đẹp hàng ngàn đời nay của dân tộc ta. Điều đó được ông bà ta đúc kết bằng những câu ca dao, tục ngữ rất giản dị nhưng đầy tính nhân văn: “Lá lành đùm lá rách”, “Thương người như thể thương thân”, “Bầu ơi thương lấy bí cùng, tuy rằng khác giống nhưng chung một giàn”... Có thể nói, phong trào tình nguyện đã trở thành một nét đẹp văn hóa truyền thống, một hoạt động không thể thiếu trong đời sống cộng đồng của dân tộc ta và một hành động không thể thiếu đối với bất kỳ cá nhân nào. Bởi nó không chỉ thể hiện tính nhân văn, lòng nhân đạo mà còn là một phần trách nhiệm của mỗi cá nhân đối với xã hội. Tinh thần ấy xứng đáng là một trong những phẩm chất cơ bản để chúng ta giáo dục trẻ ngay từ khi con còn nhỏ.

(1). Rèn cho con có tinh thần cống hiến

Bố mẹ hãy để con hiểu, cống hiến là cho đi một cách tự nguyện, không cần sự

đáp trả. Công hiến không phải là vì lợi ích của bản thân mà là vì nhân dân, vì Tổ quốc, đem trái tim nhiệt huyết của mình để phục vụ xã hội, cộng đồng. Công hiến đem lại cho chúng ta sự cảm động về sự hiến dâng chân thành, vô tư, không vụ lợi.

Tự nguyện phục vụ, công hiến vô tư là một chủ đề không bao giờ lỗi thời, không bao giờ “già cỗi”, bởi vì tinh thần của tình nguyện viên mãi mãi không bao giờ phai nhạt. Nhân loại luôn luôn cần một tinh thần như thế, nhân loại cũng luôn luôn ủng hộ tinh thần ấy.

Thực ra, mỗi đứa trẻ đều là người được hưởng lợi từ tinh thần công hiến ấy, vì thế bố mẹ hãy để con có tinh thần sẵn sàng giúp đỡ người khác, phục vụ và công hiến cho xã hội. Hãy để con bắt đầu tinh thần ấy từ bản thân mình, từ những việc nhỏ bé xung quanh; dùng những hành động thực tế để giúp đỡ những người xung quanh, công hiến cho xã hội, Tổ quốc; viết ra những trang sách chứa đầy những hành động đẹp trên tinh thần công hiến ấy.

(2). Rèn cho con có lòng nhân ái

Nhân ái là tố chất cần có ở mỗi con người, cũng là điều cơ bản của tính cách. Lòng nhân ái càng thể hiện rõ ở những tình nguyện viên. Nhân ái là ánh mặt trời ấm áp giữa trời đông buốt giá, là dòng nước mát giữa sa mạc cần khô, cũng là trận mưa rào cho mảnh đất nứt nẻ vì hạn hán... Hãy nhớ, một triết gia đã từng nói, có một trái tim nhân ái vô tư sẽ có tất cả.

Một chuyên gia về giáo dục nhi đồng đã từng nói: “Chỉ biết nhận mà không biết cho, chỉ biết yêu bản thân mà không biết yêu người khác chính là căn bệnh của con trẻ ngày nay”. Thực tế là, hầu hết các trẻ hiện nay đều là nhân vật trung tâm của cả gia đình, là đối tượng được cả bố mẹ, ông bà nội ngoại tập trung quan tâm, chăm sóc, chiều chuộng. Có thể nói trẻ nhận được quá nhiều tình yêu thương và sự quan tâm, nhưng đồng thời chúng cũng thiếu sự hướng dẫn về việc phải biết yêu thương, quan tâm đến người khác. Từ đó con trẻ trở nên ích kỷ, lười nhác, thiếu tinh thần trách nhiệm, không biết chia sẻ, không biết quan tâm lo lắng cho người khác.

Nhà giáo dục Xô Viết nổi tiếng Cyxomjnhcknn đã nói: “Hãy để giáo dục về tình yêu thương làm giai điệu chính của bài ca giáo dục”. Về điều này, bố mẹ không cần phải hoài nghi thêm, bởi nhân ái là tố chất tổng hợp mà bất cứ ai cũng cần phải có, con trẻ càng cần thiết. Vì vậy, trong cuộc sống hàng ngày, bố mẹ hãy chú ý rèn giũa để mai này con mình không chỉ là một người giỏi mà còn là một nhân cách lớn với tấm lòng nhân ái bao la.

(3). Để con là một tình nguyện viên đạt tiêu chuẩn

Bố mẹ hãy để con được trải nghiệm một lần làm tình nguyện viên trước khi con bước vào tuổi 18, để con trở thành một tình nguyện viên đạt tiêu chuẩn.

Thực ra, nếu trẻ muốn làm tình nguyện viên, có thể tham gia rất nhiều hoạt động tình nguyện như hoạt động công ích xã hội, phục vụ một giải thi đấu thể thao, phục vụ hội nghị, hay đơn giản hơn là giúp đỡ một gia đình có hoàn cảnh khó khăn, một người tàn tật, một người già không nơi nương tựa hay một em bé mồ côi ở khu dân cư mình đang sống.

Bố mẹ có thể để con phát huy khả năng của mình qua việc tham gia một hoạt động công ích, như làm một tình nguyện viên về bảo vệ môi trường.

Ví dụ, nhân ngày Ngày Trái Đất, một trường quốc tế tại Hà Nội đã tổ chức cho các em học sinh và phụ huynh tham gia nhặt rác ở Hồ Tây. Cả người lớn và trẻ em người Việt Nam, người nước ngoài đều hồ hởi tham gia. Họ chui vào từng tận gốc cây, bụi rậm nhặt từng túi nilon, mẫu giấy, miếng kính vỡ hay ống kim tiêm. Thông qua những hoạt động tương tự như vậy, trẻ sẽ có ý thức trách nhiệm hơn trong việc bảo vệ môi trường. Đó là bài học giáo dục phát huy hiệu quả hơn rất nhiều so với “bài học lý thuyết” mà bố mẹ nói hằng ngày.

Tất nhiên, bố mẹ cũng có thể cho con tham gia hoạt động công ích ở khu vực mình đang sinh sống, như làm vệ sinh môi trường. Cần phải biết, vì hoàn thành những việc “nhỏ nhặt” trong cuộc sống hằng ngày như vậy mà con sẽ trở thành một tình nguyện viên xã hội cần trong tương lai. Nếu có thời gian, bạn hãy tổ chức hoặc cho con tham gia các hoạt động thăm và tặng quà cho cô nhi viện, trại dưỡng lão, trại nuôi dưỡng trẻ em tàn tật, trẻ em bị nhiễm chất độc màu da cam... Ngoài việc giúp đỡ về vật chất, những đối tượng trên cũng rất cần sự quan tâm, động viên về mặt tinh thần; hãy để con cùng vui chơi với những trẻ em thiệt thòi, thăm hỏi những người già để con hiểu rằng mình may mắn và hạnh phúc hơn nhiều bạn bè cùng trang lứa, để con biết mình cần sống có trách nhiệm và biết yêu thương hơn.

(4). Cần để con bắt tay vào hành động ngay

Khi con ý thức được mình cần phải làm một tình nguyện viên đạt tiêu chuẩn, bố mẹ nhất định phải để con bắt tay vào hành động ngay.

Bởi vì: “Đông qua rồi xuân sẽ tới; lá vàng rụng, chồi xanh sẽ mọc; thời gian trôi đi sẽ chẳng bao giờ trở lại. Hôm nay ngộ ra rồi, cần lập tức hành động, thời gian chúng ta có sẽ càng nhiều và nuối tiếc cũng ít đi”. Bố mẹ hãy cho con hiểu, làm tình

nguyện viên không cần có lí do, cũng chẳng cần tìm cơ hội, vì cơ hội ấy luôn hiện hữu bên ta. Nhưng chắc chắn một điều rằng, phải đặt ra yêu cầu nghiêm khắc với bản thân: Làm một tình nguyện viên đạt tiêu chuẩn.

Có thể hỏi con thế này: "Trên đường, khi nhìn thấy một người mặc áo tình nguyện viên, đội mũ tình nguyện viên, con cảm thấy thế nào? Liệu con có muốn mình cũng được như vậy không?" Thực ra, những tình nguyện viên đều đã, đang và sẽ gồng hết sức mình để phục vụ xã hội, cống hiến một phần nhỏ bé của mình cho xã hội. Trước khi con bước vào tuổi 18, bố mẹ hãy dựa trên khả năng của bé và hoàn cảnh thực tế để con được một lần tham gia hoạt động tình nguyện, thử cảm giác khi làm một tình nguyện viên để con hiểu hơn ý nghĩa nhân văn sâu sắc của hoạt động này và ý thức trách nhiệm của bản thân đối với cộng đồng, xã hội.

CHÚC CÁC BẠN LUÔN LÀ
NHỮNG BẠC CHA MẸ TUYỆT VỜI !

